

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorium Inquisitorum F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Litterae Apostolicae Diversorum Summorum Pontificum Pro officio
Sanctissimae Inquisitionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

LITTERAE APOSTOLICAE
DIVERSORVM SVMMORVM
PONTIFICVM

Pro officio Sanctissimae Inquisitionis.

INNOCENTIUS TERTIVS

Auxitan. Archiepiscopo.

Hortatur Episcopos, vt studeant diligenter haereticos vniuersos de suis Prouincijs excludere. item vt sine appellationis remedio per districtionem ecclesiasticam coerceant eos, qui cum haereticis habent commercium, aut familiaritatem.

INTER cetera, quae nauiculam Petri fluctuantem in Mari concutiunt diuersarum turbine procellarum, illud animum grauius nostrum affligit, quod licentius, & perniciosius solito contra orthodoxae fidei disciplinam ministri diabolicae prauaricationis insurgunt, iuxta quod beatissimus Apostolus Paulus Doctor gentium exprimit in eulogio epistola sua: simplicium animas miserabiliter illaqueant, & post se trahunt in damnationis interitum, ac superstitionis, & fictitij adinventionibus factarum scripturarum intelligentiam peruertentes, Ecclesiae Catholicae unitatem rescindere moluntur. Quoniam autem pestis huiusmodi erroris, (sicut ex tua, & plurium assertione cognouimus) in partibus Vasconiae, ac circumpositis terris fortius inualefcit, per tuam ac aliorum coepiscoporum & tuorum industriam huic morbo tanto efficacius volumus obuiari, quanto magis est timendum, quod pars sincera trahatur; & ex tali contagione, quae paulatim, veit cancer, irrepit, mentes fidelium inquinentur corruptela vitio generalis. Idemque fraternitati tuae praesenti pagina indulgemus, per Apostolica scripta firmiter iniungentes, quatenus ad extirpandas haereses vniuersas, & eos qui sunt hac fece polluti, de Prouincia tuae finibus excludendos, modis quibus poteris, operam tribuas efficacem: in ipsos, & omnes illos, qui cum eis aliquod commercium, aut manifeste superstitionis familiaritatem contraxerint, sine appellationis obstaculo ecclesiasticae districtionis exercendo rigorem, & etiam (si necesse fuerit) per principes, & populum eisdem facias virtute materialis gladij coerceri. Dat. Lateran. Kalen. Aprilis.

Circa annos Domini 1200.

Ex Innoc. III. epistolari Regesto impresso. folio 38 & fol. 134. & seq.

Hoc tempore nondum erant Inquisitores de legatu constituti.

IDEM INNOCENTIUS III.

N. Archidiacono Mediolanensi.

Haeretici ad nullas dignitates, & consilia admittantur, nec habeant actionem eligendi alios: magistratus vero seculares ad id seruandum iuratoria cautione compellantur (si opus fuerit) per sententias excommunicationis, & interdictis.

HIS; quae ad ampliandam fidem catholicam, & reprimendam prauitatem haereticam statuuntur, auctoritatem nostram libenter impendimus, & fauorem. Sane, sicut accepimus, dilectus filius noster G. Sanctae Mariae in Porticu Diaconus Cardinalis dum legationis fungere officio in partibus Lombardiae, de Consilio Venerabilium fratrum nostrorum Mediolan. Archiepiscopi, & Episcoporum, qui ad eum Veronae conuenerant, & quorundam etiam sapientum insituit, vt de cetero haeretici ad consilia, & dignitates Lombardiae nullatenus admittantur, nec eligendi alios eis arbitrii cõferatur, nec in eligendis personis ad eas vocẽ debeat aliqua obtinere. Ad id autẽ seruandũ in posterũ potestates, cõsules, cõsilia Lombardiae adstringẽda constituit iuratoria cautione, & ad recipienda iuramenta eorum in quibusdã ciuitatibus deputauit, indulta tibi libera facultate cõtinnaces excommunicationis, & terras eorũ interdicti sententijs ferendi. Nos igitur quod ab eodẽ Cardinali prouida deliberatione statutũ est, ratum habentes, & iuxta mandatum eius a ciuitatibus illis super hoc exigas, & recipias iuramenta, ad quas te ipse duxerat destinandum, iniungimus, auctoritate tibi praesentium indulgentes, vt contradictores excommunicationis sententia ferias; & terras eorum subijcias interdicto. Nulli ergo, &c. Datum Romae, apud sanctum Petrum. xvij. Kalen. Iulij.

Ex Regesto eiusdem Domini Innoc. III.

Concord. e Excommunicatus & cõdentes. de iure l. ym. 3. p. 1. q. 123.

A IDEM

Litteræ Apostolicæ pro IDEM INNOCENTIVS IIII.

Cisterciens. Morimunden. & de Christa Abbatibus.

Iubet coerceri eos, qui translationi sacrorum librorum vulgari dabant operam, & secreta conuenticula celebrabant, ac sine superiorum auctoritate prædicationis officium temere usurpabant; contra quos, sublato appellationis remedio, procedatur.

Ex eodem Re-
gisto Innocen.
III. lib. 2. f. 409.

Est in fouendis virtutibus, & vitij extirpandis à prælati ecclesiarum seruanda discretio, & circumspectio adhibenda, ne vel inter nascentium densitate spinarum, enormiter frumenta lædantur, vel insuper seminatorum zizaniorum euulsione triticum euellatur. In abscondendis etiam, & curandis corporibus infirmorum, sic oculi diligentia præcedere debet manus officium, & ferrum digitus præuenire, ne si cauterium adhibeatur incaute, non tam partes infirmas non sanet, quàm sanas infirmet; quod tanto diligentius in mentis languoribus est seruandum, quanto animam nouimus corpore digniorem, & spiritualia carnalibus præponenda. Hoc autem infra nos ipsos diligentius attendentes, cum olim Venerabilis frater noster Meten. episcopus per suas nobis litteras intimasset, quòd tam in diocesi, quàm in vrbe Meten. laicorum † & mulierum non immodica multitudo Gallicæ cuidam translationi diuinorum librorum intendens, secretis conuenticulis etiam inter se inuicem eructare præsumerent, aliorum aspernantes confortium, & in faciem redarguentibus presbyteris resistentes, quorum simplicitatem faldidunt in suæ translationis peritia confidentes; non protinus ad vindictam nos res accendit incognita, sed vniuersis tam in vrbe, quàm in Meten. diocesi constitutis, sub eo tenore litteras curauimus Apostolicas destinare: qui vobis ex transcripti earum poterit inspectione patere. Eidem insuper Episcopo, & capitulo Meten. dedimus in mandatis, vt inquirerent solite veritate, quis fuerit auctor translationis † illius, quæ intentio transferentis; quæ fides vtentium; quæ causa docendi: si videntes ipsa, venerentur Apostolicam Sedem, & Catholicam ecclesiam honorarent: vt super his, & alijs, quæ necessaria sunt ad indagandam plenius veritatem, per eorum litteras sufficienter instructi plenius intelligeremus, & planius, quid super his statui oporteret. Nuper autem idem Episcopus, per suas nobis litteras intimauit, quòd quidam eorum, quos notabiles prioribus litteris denotarat; mandatis seculari Apostolicis obedire: † quibusdam eorum clanculo; quibusdam vero iam publice obediendum esse dicentibus soli Deo; ab occultis etiam conuenticulis non cessantes; officium prædicationis occulte, licet à nullo mittantur, prohibiti etiam sibi non metuunt usurpare aspernantes sibi dissimiles, & translationi eidem vsque adeo insistentes; vt se nec Episcopo, nec metropolitano suo, nec nobis ipsis afferant parituros, si eam decreuimus abolendam. Licet autem tales in eo reprehendi merito videantur, quòd occulta conuenticula celebrant, officium prædicationis usurpant, simplicitatem despiciunt sacerdotum, & eorum consortia, qui dictam translationem non recipiunt, aspernantur: ne quid subito facere uideamur, discretioni vestræ (de qua plene confidimus) per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus ad ciuitatem Meten. pariter accedentes, cum eodem Episcopo conuocetis coram vobis talia sapientes, & adhaerentes translationi prædictæ; & si fieri poterit, quæ in eis reprehensibilia fuerint, auctoritate freti Apostolica, sublato appellationis obstaculo corrigatis. Quòd si correctionem vestram recipere forte noluerint, inquiratis super capitulis illis, quæ in litteris, quas Episcopo miseramus, expressa fuisse, superius vobis expressimus, & alijs etiam diligentius veritatem, & quod inueneritis per nuntium vestrum. & litteras plenius intimetis: vt per vos certiores effecti, prout procedendum fuerit, procedamus. Cum enim in hoc vniuersalis Ecclesiæ vertatur negotium, & agatur causa fidei Christianæ, † ad exequendum Apostolicæ Sedis mandatum cum summa diligentia, & cautela, vos studiosos, & promptos esse volumus, & mandamus. Ad hæc M. Crispinum, presbyterum, & R. socium eius, si super his, quæ dictus Episcopus eis duxerit opponenda, inueneritis elle reos, ipsos appellatione remota canonice puniat. Alioquin eundem Episcopum ad remittendam poenam, si quam eis forsitan infligit, cum nihil contra eum, vel clerum in nostra proposuerint audientia, monitione præmissa, districtione qua conuenit, remoto appellationis obstaculo, cogere non tardetis. Quòd si omnes, & c. duo vestrum. Dat. Latera. v. Idus Decemb.

† Concor. cap.
Cum ex inuentione,
de hære.

† Concilium
Tololanum c.
38 penitus in-
terdicit ne laici
libros sacros
habeant in vul-
gari translato

† Hic erat error
Pauperum de
L. gduo. Eym-
er. in Directo-
rio par. 1. q. 14.

† Et ob id ad
Sedem Aposto-
licam referen-
dum c. Maiores
de baptis. & e-
ius effectus.

GREGORIUS IX.

Hoc rescripto Gregorius Patarenos in primis, & eorum complices acriter persequitur, quorum suo tempore perfidia adhuc ecclesiam Dei vexabat: docet autem poenas, & ordinem puniendi eos. idem postea rescriptum nullis poena mutatis alij Pontifices confirmarunt, & reculerunt, & ad omnes hæreticos extenderunt: vt Innocentius IIII. in Bulla incip. Nouerit vniuersitas. quæ est infra loco suo. item Alexan. IIII. in Bulla incip. Nouerit vniuersitas. quam refert Eymericus in Directorio par. 2. item alij in c. Excommunicamus 1. & 2. de hæret. & in c. Quicumque. de hære. lib. 6.

Incipiunt

Officio Sanctissimæ Inquisitionis.

3

Incipiunt capitula contra Patrenos edita.

EXCOMMUNICAMVS & anathematizamus vnuerfos hæreticos, Catharos, Patrenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Iosepinos, Arnaldistas, Speronistas, & alios quibuscumque nominibus censeantur; facies quidem habentes diuersas, sed caudas adinuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipsum. Dammati vero per ecclesiam seculari iudicio relinquuntur, animaduersione debita puniendi: clericis prius à suis ordinibus degradatis. Si qui autem de prædictis, postquam fuerint deprehensi, redire voluerint, ad agenda condignam pœnitentiam in perpetuū carcerē detrudantur. Credentes autem eorum erroribus, hæreticos similiter iudicamus. Item receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationis sententiæ decernimus subiicere: firmiter statuentes, vt si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, à sua super hoc non curauerit præsumptione cessare, ipso iure sit factus infamis; nec ad publica officia seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admitatur. Sit etiam intestabilis, vt nec testamenti habeat factionem, nec ad hereditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi super quocumque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur. Qui si forte iudex euerit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causa alique ad eius audientiam perferantur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumenta confecta per ipsum, nullius penitus sint monumenti, & in similibus idem præcipimus obseruari. Si vero clericus fuerit, ab omni officio, & beneficio deponatur. Si qui autem tales, postquam ab Ecclesia fuerint denotati, euitare contempserint, excommunicationis sententia percillantur, alijs animaduersione debita puniendi. Qui autem inuenti fuerint sola suspicione notabiles, nisi iuxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ propriam innocentiam, congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur, & vsque ad satisfactionem condignam ab omnibus euitentur: ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint, extunc velut hæretici condemnentur. Item proclamationes, & appellationes huiusmodi personarum minime audiantur. Item iudices, aduocati & notarii nulli eorum officium suum impendant, alioquin eodem officio perpetuo sint priuati. Item clerici non exhibeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta: nec elemosynas, aut oblationes eorum accipiant. Similiter Hospitalarij & Templarij, ac quilibet regulares: alioquin suo priuentur officio, ad quod nunquam restituantur absque indulto sedis Apostolicæ specialis. Item quicumque tales præsumpserint ecclesiastica tradere sepulture, & que ad satisfactionem idoneam, excommunicationis sententiæ subiicere, nec absolutionis beneficium mereantur, nisi proprijs manibus publice extulerint, & proiecerint huiusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetuo careat sepultura. Item firmiter inuicem, ne cuiquam laicæ personæ liceat publice, vel priuatim de fide catholica disputare; si qui vero contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur. Item si quis hæreticos seuerit, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes, seu à communi conuersatione fidelium vita & moribus dissidentes, eos studeat indicare confessori suo, vel alij per quem credat ad prælati sui notitiam peruenire, alioquin excommunicationis sententia percellatur. Filij autem hæreticorum, receptatorum, & defensorum eorum, vsque ad secundam generationem, ad nullam ecclesiasticum officium seu beneficium admittantur; quod si secus actum fuerit, decernimus irritum & inane. Datum Viterbij vj. Idus Nouembris. Pontificatus nostri Anno Nonno.

Edita anno Domini 1216.
Ex Archivio Inquisitionis Bononiensis.

† Hec distio quomodo accipi debeat docet Hostiensis c. Excommunicamus a. §. credentes.

† c. Si aduersus de hære.

† c. 2. §. 1. de heret. lib. 6. Eym. 3. p. 9. 40.

† Eym. par. 1. q. 101.

GREGORIVS IX.

Inquisitores idoneos iubet elegi, qui fidem prædicent, & tueantur: & cum socijs in hæreticos, ac de hæres. infamatos inquirant, & pœnitentes admittant: in receptatores, defensores & fautores hæreticorum iuxta lege in eos latus animaduertant: audientibus eorum conciones de fide habitas, vrginti dierum, expugnantibus hæreticos trium annorum indulgentiam largiantur, contradictores coerceant, quaestuarios compefcant per censuram ecclesiasticam.

GREGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Priori Prouinciali Fratrum ordinis Prædicatorum in Lombardia, Salutem & Apostolicam benedictionem. ILLE humani generis pernicax inimicus, omnium malorum incentor, quem de supermis ad ima, superbia sua prostrauit: non contentus quod suæ fraudis nequitia hominem perduxit ad casum, ærumnis & miserijs applicandum, callide eum nititur pestiferis retibus iretine; astute sibi parans insidias ne resurgat, locum à quo ceciderat obtenturus. Nouissime autem diebus istis, fidem nisi per fidem deperdit, deprauare per ministros suos iniquitatis operarios venena spargit mortifera: seditiose considerans, quod familiaris hostis sit efficax ad nocendum, qui quasi dulcia præmittentes cauda pungunt, vt scorpio, in aureo tandem calice Babylonis virus pestilentie infusuri. Licet enim hæretici hæctenus diutius latitantes, sicut cancer terparent in occulto, & velut vulpes latenter niterentur vineam Domini Sabaoth demoliri, iam tamen peccatis exigentibus, in aperto, quasi equi parati ad prælium, præsumunt manifeste insurgere contra eam, in qui-

Edita anno Domini 1238.

Ex Archivio Inquisitionis Bononiensis.

A 2 busdam

busdam locis publice prædicando, quærentes in cibum simplices, & in prædam edoctos; ac illaqueare nihilo minus fideles quoslibet suis circumventionibus cupientes, facti magistri erroris, qui nunquam fuerunt discipuli veritatis. Unde expedit, quod infurgant vtiliter contra eos, ut eorum omnino hæresi confutata, per totum vigeat fides Christi: nam corona sequetur præmij, tentationibus resistentes. Cum igitur dudum resplenderit in partibus Lombardie fida fides, ac per hoc formidemus ibi potius animalia venenosa, ne forte simplices ipsorum callidis seductionibus circumventi, & astuti pravis circumventionibus periculose decepti in profundum deveniant peccatorum, sicque violatur ibidem fidei firmamentum; nos qui circa horam vndecimam; inter operarios, immo verius supra operarios vineæ Domini sumus à patrefamilias euangelico deputati; moniti voce sponsi capere vulpes parvulas, quæ demoliri vineam Domini moluntur, & tacti dolore cordis intrinsecus, non valentes sustinere tantam contumeliam creatoris, ac volentes tot animarum periculis obviare; discretionem tuam rogamus, monemus & hortamur attente; per Apostolica tibi scripta sub diuini obtestatione iudicij districte præcipiendo mandantes, quatenus aliquos de fratribus tuis tibi commissis, in lege Domini eruditos, quos ad hoc idoneos esse noueris, ad partes tibi secundum tuum ordinem limitatas transmittas; qui electi & populo conuocatis generalem prædicationem faciant vbi commodius viderint expedire: & adiunctis sibi discretis aliquibus ad hæc sollicitius exequenda, diligenti perquirant sollicitudine de hæreticis, & etiam infamatis; & si quos culpabiles, vel infamatos inuenerint, nisi examinati velint absolute mandatis Ecclesie obedire, procedant contra eos iuxta statuta nostra, contra hæreticos nouiter promulgata: in rezeptatores, defensores, & fautores hæreticorum secundum eadem statuta nihilominus processuri. Si vero aliqui hæretica labe penitus abiurata ad ecclesiasticam redire voluerint unitatem; ipsis iuxta formam Ecclesie beneficium absolutionis impendant, & iniungant eis; quod talibus consuevit iniungi. Attentius prouiduri, ne qui videntur reuerti, sub palliata specie pietatis impietatem committant, & angelus Satanae in angelum lucis se transformet. Propter quod statuta, quæ super hoc duximus promulganda, inspiciere poterunt, & ab eorum insidijs secundum discretionem eorum traditam à Domino præcauere. Ad hæc, ut super præmissis omnibus officium sibi commissum liberiorius possint & efficacius exercere, omnibus qui ad prædicationem eorum accesserint in singulis stationibus viginti dies: illis vero qui ad impugnandum hæreticos, fautores, receptatores, & defensores eorum, in munitionibus & castellis, vel alijs contra ecclesiam rebellantes, ipsis ex animo auxiliium consilium præstiterint, vel fauorem, de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius auctoritate consilijs, tres annos de iniuncta sibi penitentia relaxamus. Et si qui ex his in prosecutione huiusmodi negotij forte decesserint, eis omnium peccatorum, de quibus corde contriti, ac ore confessi sunt, plenam veniam indulgemus. Ne vero aliquid fratribus ipsis desit ad prædictum negotium profequendum, in contradictores & rebelles ecclesiasticam proferendi censuram tenore præsentium, liberam eis concedimus facultatem. Prædicatores quoque quatuordecim, & quorum interest charitativa tantum subsidia simpliciter petere, ac indulgentiam si quam forsitan habent exponere, à prædicationis officio, quod ad ipsos nullatenus pertinet, compescendi censura simili, eiusdem nihilominus licentiam indulgemus. Datum Viterbij xiiij. Calen. Iulij. Pontificatus nostri Anno Vndecimo.

† Ita in Archetypo, sed viriliter, credo legendum.

† Concillium Biterrense c. 1. Ey me. 3. pat. num. 48.

† Que continetur in bulla proxime præcedenti.

† e. Vt Officij & compescendi de here. in 6. Ey me. 3. pat. 9. 37

INNOCENTIVS III.

Illustri Regi Franciæ.

Cancellarius Parisiensis librum Talmudicum suis glossis publice fecit conuocari iubente Gregorio Papa Nono: id confirmat hic Innocentius III. additq; ut Rex ceteros libros inquirat, & comburat: prohibet ne Iudei nutrices, aut famulos Christianos habeant.

Edita anno Domini 1243.

Ex Regeſto Innocentij III.

Matth. 15. & Mat 7.

MPIA Iudæorum perfidia, de quorum cordibus propter immensitatem suorum scelerum Redemptor noster velamen non abstulit, sed in cecitate, quæ contigit ex parte in Israel adhuc manere permittit, prout conuenit, non attendens quæ ex sola misericordia pietas ipsos Christiana receperet, & cohabitationem illorum sustineat patienter, illa committit enormia; quæ stupori audientibus, & referentibus sunt horrore ipsi enim ingrati Domino Iesu Christo, qui conuersionem eorum ex longanimitatis affluentia patienter expectat, nullam prætententes verecundiam culpæ suæ, nec reuerentes honorem fidei Christianæ, omisso seu contempto lege Mosaica & prophetis, quasdam traditiones suorum seniorum sequuntur, super quibus eos in Euangelio Dominus obiurgat dicens: Quare vos transgredimini mandatum Dei, & irritum fecistis propter traditiones vestras, hominum doctrinas, & mandata docentes? In huiusmodi namque traditionibus, (quæ Talmud hebraice nuncupatur, & magnus liber est apud eos, excedens textum Bibliæ in immensum, in quo sunt blasphemie in Deum, & Christum eius, ac B. Virginem manifeste, intricabiles fabulæ, abusiones erroneæ, ac stultitiæ inaudite) filios suos docent, ac nutriunt; & à legis & prophetarum doctri-

Officio Sanctissimæ Inquisitionis.

doctrina reddunt ipsos penitus alienos; verentes, ne veritate, quæ in eisdem lege, ac prophetis est intellecta, aperte de vnguento Dei filio venturo in carnem, testimonium perhibente, conuertantur ad fidem; & ad redemptorem suum humiliter reuertantur. Et his non contenti, faciunt Christianas filiorum suorum nartices in contumeliam fidei Christianæ, cum quibus turpia multa committunt: propter quæ fidelibus est verendum, ne diuinam indignationem incurrant, dum eos perpetrare patienter indigne, quæ fidei nostræ confusionem inducunt. Et licet dilectus filius cancellarius Parisiensis, & doctores regentes Parisijs in sacra pagina, de mandato felicis recordat. G. Papæ prædecessoris nostri, tam prædictum abusionis librum, quam alios quosdam cum omnibus glossis suis perlectis in potestate, ac examinatos ad confusionem perfidie Iudæorum, publice coram clero & populo, incendio concremarint, prout in litteris eorum perspeximus contineri, quibus tu tamquam catholicus Rex & Princeps Christianissimus impendisti super hoc auxilium congruum & fauorem; pro quo regalem excellentiam dignis in Domino laudibus commendamus; ac prosequimur actionibus gratiarum; quia tamen nondum Iudæorum ipsorum abusio profana quieuit, nec adhuc dedit eis vexatio intellectum, celsitudinem regiam at. rō. mo. & obse. in domino Iesū Christo, qui excessus huiusmodi detestabilis, & enormes commissos in contumeliam creatoris, & iniuriam nominis Christiani pie incæpisti laudabiliter prosequendo, faciens debita seueritate percelli, tam prædictos abusionis libros, reprobatos per doctores eosdem; quam generaliter omnes cum glossis suis, qui per ipsos examinati, & reprobati fuerint, mandes per totum regnum tuum, ubicunque reperiri poterunt, igne cremari: siemiter inhibendo ne de cæteris nartices seu seruientes habeant Christianos, ne filij liberæ filijs famulentur ancilla; sed tamquam serui reprobati a Domino, in cuius mortem nequiter conspirarunt, saltem per effectum operis seruos se recognoscant illorum, quos Christi mors, & istos liberos, & illos constituit esse seruos: vt proinde sinceritatis tuæ zelum possimus in Domino dignis laudibus commendare. Dat. Latera. vij. Idus Maij, anno primo.

† Eymet in Di
rectorio par. 2.
q. 46. nu. 6.

I N N O C E N T I V S . I I I I .
Domini temporales banno exponere debent illos, quos Inquisitores notauerint, ad quod faciendum per censuram ecclesiasticam compelli possunt per Inquisitores.

I N N O C E N T I V S . I I I I .
Nnocentius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs Priori Prouinciali, & Fratribus Inquisitoribus hæreticæ prauitatis ordinis Prædicatorum in Lombardia, Marchia Teruifana & Romaniola, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Do
mini 1252.

CVM vos Inquisitores generaliter in Lombardia, Marchia Taruifana, & Romaniola contra hæreticos, & omnes sectas eorum quocunque nomine censeantur ad extirpandum inde tam grauis contagij pestem, & malum tantæ prauitatis in Ecclesia Dei nimium pestilens, duxerimus deputandos, dilectos filios Nobiles Viros, Vniuersos Marchiones, Comites, Barones, ac Potestates, Consules, & communia ciuitatum & aliorum locorum per Lombardiam Marchiam Teruifanam & Romaniolam constitutos, rogandos, honorandos, attente duximus & monendos, nostris sibi litteris distinctè præcipiendo mandantes, vt omnes illos, qui per vos, vel per alios de vestro mandato pro hæreseos crimine, vel pro defensione seu receptatione, aut fauore hæreticorum excommunicationis innodati vinculo, vel denuntiati, excommunicati publice fuerint, bonis confiscatis ipsorum banno exponant publico, aliàs contra eos temporaliter prout expedire viderint in fulcimentum catholice fidei potestate sibi tradita processuri. Quo circa discretioni vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus si dicti Marchiones, & alij mandatum nostrum super hoc neglexerint adimplere, vos eos ad id per censuram Ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Quod si duo ex vobis his non interfuerint, vnus ea nihilominus exequatur. Datum Perusij 3. Maij, Pontificatus nostri anno nono.

Ex Archivo
Inquisitionis
Bononiensis.

I N N O C E N T I V S . I I I I .

Inquisitores moneant magistratus, vt leges in hæreticos, & eorum complices latas, conscribant in suis Statutarijs, ac faciant obseruari: & reuenses, ad id per censuram ecclesiasticam compellant.

Edita anno Do
mini 1252.

I N N O C E N T I V S . I I I I .
Nnocentius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs Priori Prouinciali, & Fratribus Inquisitoribus hæreticæ prauitatis ordinis Prædicatorum in Lombardia, Marchia Teruifana, & Romaniola, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Ex Archivo
Inquisitionis
Bononiensis.

ORTHOdoxæ fidei commissum nobis negotium, vestro proficere ministerio cupientes, & considerantes attente, quod iurisdictio vestra, quod fuerit plenior in hac parte, eo quod maior esse poterit fructuosa; volumus & præsentium vobis tenore mandamus, quatenus potestates, consilia, & communitates ciuitatum, castrorum, & quorumlibet aliorum locorum Lombardiæ, Marchiæ Taruifanæ, & Romaniolæ monere curetis, ac inducere diligenter, vt statuta nostra, & alia ecclesiastica & sæcularia, & constitutiones

† Ita in Arche-
typo, sed lege-
rem, magis.

etiam quondam Federici Romanorum Imperatoris, tunc in deuotione ecclesie persistentis edita contra hereticos, fautores, receptatores, & defensores eorum, quæ conscripta & bulla nostra munita transmittimus, conscribi in statutarijs suis, eaque irrefragabiliter obseruari faciant, & obseruent. Si vero nolitis in hoc, immo potius apostolicis acquiescere monitis non curauerint, ipsos ad id per censuram ecclesiasticam, appellatione remota cogatis: quod si duo ex vobis his non interfuerint, vnus ea nihilo minus exequatur. Datum Perusij, 2 Idus Maij. Pontificatus nostri anno nono.

Idi ni 20mij
de mag orio tot
o. an. de p

Innocentius servus servorum Dei, dilectis filijs potestatibus, consilijs & communitatibus ciuitatum, castro-
rum, & quorumlibet aliorum locorum Lombardie, Marchie Teruisinae, ac Romaniolae, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Do
mini 1292

Ex Archiuo
Inquisitionis
Bononiensis.

† vide super Di
rectorio 3. par
g. 16.

Praecipit magistratibus secularibus, vt leges, & qualibet statuta contra hereticos, & eorum complices edita, & conscribant in suis statutarijs, & obseruent, ac faciant obseruari: ad quod possunt compelli ab Inquisitoribus per censuram ecclesiasticam. Nos enim eisdem Priori & fratribus, litteris nostris iniungimus, vt si eorum, immo potius Apostolicis, acquiescere monitis non curaueritis in hac parte, vos ad id per censuram ecclesiasticam, appellatione remota compellant. Datum Perusij v. Kalen Maij. Pontificatus nostri anno nono.

Innocentius servus servorum Dei, dilectis filijs potestatibus, consilijs, & communitatibus ciuitatum, castro-
rum, & quorumlibet aliorum locorum Lombardie, Marchie Teruisinae, ac Romaniolae, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Constitutiones Innocentij iij, contra hereticos, & eorum complices, quas magistratus seculares, eorumq; officiales debent obseruare.

Edita anno Do
mini 1293.

Ex Archiuo
Inquisitionis
Bononiensis.

† Eisdem confirmauit Clemens iij. per bullam, ad extirpanda, cum quibusda m de clarationibus, & modificat. o nibus, quæ habes infra.
Confirmantur item idē Inno. in bulla. Volentes. Alex. iij. in bulla. Cū autoritate quam habes infra.
† Idem in alijs locis favore fidei, chm eadē sit ratio, glo in Authen. cassi. de sacros. ecol.

Ad extirpanda de medio populi Christiani hereticae prauitatis vitia, quæ abundantius solito succreuerunt, superseminante illa licentia his diebus hominis mimico, tanto studio sus iuxta commissam vobis sollicitudinem insidare proponimus, quanto perniciosis negligere eadem in necem catholici seminis perituri. Volentes autem, vt aduersus huiusmodi nequitiae operarios confurgant, stentque nobiscum ecclesie filij, ac orthodoxæ fidei zelatores, constitutiones, & quasdam ad extirpationem hereticæ pestis edidimus, & vobis vt fidelibus eiusdem fidei defensoribus exacta diligentia obseruandas: quæ seriatim inferius continentur. Quocirca vniuersitati vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli constitutiones easdem conscribi in vestris capitularibus facientes, nullis inde temporibus abolendas, secundum eas contra omnem heresim, se aduersus hanc sanctam ecclesiam extollentem sine omissione aliqua procedatis: alioquin dilectis filijs Priori prouinciali, & fratribus Inquisitoribus hereticæ prauitatis ordinis Prædicatorum in Lombardia, Marchia Teruisana, & Romaniola, damus nostris litteris in mandatis, vt singulos vestrum ad id per excommunicationem in personas, & interdictum in terram appellatione remota compellant.

Constitutiones autem sunt hæc:
Statuimus, vt potestas seu rector, qui ciuitati præest, vel loco alij ad præsens, aut pro tempore præfuerit in futurum in Lombardia, Romaniola, vel Marchia Teruisana, iuret præfise & sine renore aliquo attendere inuiolabiliter, & seruare, & facere ab omnibus obseruari toto tempore sui regiminis, in ciuitate vel loco sui regiminis, quam in terris suæ ditioni subiectis, oēs & singulas tam infrascriptas, quam alias constitutiones, & leges tam canonicas, quam ciuiles editas contra hereticam prauitatem, & super his præfise obseruandis, recipient a quibuslibet sibi in potestaria, vel regimine succedentibus iuramenta: quæ qui præfise noluerint, pro potestatibus, vel rectoribus nullatenus habeantur. Et quæ ut potestates, vel rectores fecerint, nullam penitus habeant firmitatem. Nec vllus teneatur aut debeat sequi eos, etiam si de sequela præstanda eis exhibuerit iuramentum: Quod si potestas vel rector aliquis hæc omnia, & singula seruare noluerint, vel neglexerit, præter notam peritij,

A periturus, & perpetua iacturam infamiae ducaturum marcharum poenam incurrat, quæ irremissibiliter exigantur ab eo, & in vitilitatem communis integra conuertantur, & nihilominus, ut periurus, & infamis, & tanquam hæreticorum fautor, de se suspectus officio, & honore sui regiminis spoliatur: nec ulterius potestas seu rector in aliquo habeatur, aut de cætero ad aliquam dignitatem, vel officium publicum assumatur.

Idem quoque potestas seu rector cuiuslibet ciuitatis, vel loci in principio sui regiminis, in publica concione more solito congregata, banno ciuitatis uel loci supponat tanquam pro maleficio, omnes hæreticos vtriusque sexus quocumque nomine censeantur, & teneatur bannum huiusmodi a suis prædecessoribus positum confirmare. Præcipuè tamen quod nullus hæreticus, uel hæretica, de cætero habitet vel moretur, aut subsistat in ciuitate seu aliquo loco iurisdictionis, aut districtus eiusdem: & quicumque ipsum uel ipsam inuenierit, liberè capiat, & capere possit impunè, & omnes res ipsius vel ipsorum eius licenter auferre, quæ sint auferentium pleno iure: nisi auferentes huiusmodi sint in officio constituti.

Præcipiantur

B Idem quoque potestas seu rector infra tertium tamen diem post introitum regiminis sui duodecim viros probos, & catholicos, & duos notarios, & duos seruitores, vel quotquot fuerint necessarii, instituire teneatur, quos diæcesanus si præsens extiterit, & interesse uoluerit, & duo fratres Prædicatores, & duo Minores ad hoc a suis Prioribus, si conuentus ibi fuerint eorundem ordinum deputati, duxerint eligendos. Instituti autem huiusmodi, & electi possint, & debeant hæreticos, & hæreticas capere, & eorum bona illis auferre, & facere auferri per alios, & procurare hæc tam in ciuitate quam in tota eius iurisdictione atque districtu plenariè adimpleri, & eos ducere, & duci facere in potestatem diæcesani vel Vicariorum eiusdem.

Hoc tæperat Alex. iij. p. bul lam, Exortis quam habes infra.

Teneatur autem potestas seu rector quilibet in expensis communis, cui præstare facere duci eosdem hæreticos ita captos quocumque diæcesanus, vel eius Vicarij in iurisdictione uel districtu diæcesani episcopi seu ciuitatis vel loci uoluerit illos duci.

Officialibus vero prædictis plena fides de his omnibus habeatur, quæ ad eorum officium pertinet, ne osculentur sine aliquo specialiter præstito iuramento, probatione aliqua in contrarium non admittantur, ubi duo uel tres uel plures præsentis fuerint ex eisdem.

Officiales iuret omnia exequi fideliter.

C Porro cum officiales huiusmodi eliguntur, iurent hæc omnia exequi fideliter, & pro posse, ac super his semper meram dicere veritatem, quibus ab omnibus, in his quæ ad officium eorum pertinent, plenius pareatur, & tam dicti duodecim quam seruitores, & notarij prætaxati simul vel diuisim plenariè præcipiendi sub poena, & banno, quæ ad officium suum pertinent, habeant potestatem.

Potestas autem uel rector teneatur habere firmam, & rata omnia præcepta: quæ occasione officij sui fecerint, & poenas exigere non seruantium.

Officiales inquisitionis tenentur indemnes.

Quod si dictis officialibus aliquo tempore aliquod damnum contigerit in personis, vel rebus, propter officij exequendis, à communi ciuitatis vel loci, per restitutionem plenariam seruentur indemnes: nec ipsi officiales, vel eorum hæredes possint aliquo tempore conueniri de his quæ fecerint, vel pertinent ad eorum officium, nisi secundum quod eidem diæcesano, & fratribus uidebitur expedire. Quorum autem officium duret tantummodo per sex menses, quibus completis potestas teneatur totidem subrogare officiales secundum formam præscriptam, qui prædictum officium secundum formam eandem, in alijs sex mensibus sequentibus exequatur.

Officialibus unde satisfieri debeat.

D Sanè ipsi officialibus dentur de camera communis ciuitatis, vel loci quando exeunt ciuitatem, aut locum pro hoc officio exequendo, vnicuique pro qualibet die decem, & octo imperiales in pecunia numerata, quos potestas vel rector teneatur eis dare, vel dari facere, infra diem tertium postquam ad eandem redierint ciuitatem uel locum, & in super habeant tertiam partem bonorum hæreticorum quæ occupauerunt, & multarum ad quas fuerunt condemnati, secundum quod inferus continetur, & hoc salario sint contenti. Sed ad nullum aliud, quod istud officium impediatur, uel impedire possit villo modo officium, vel etiam exercitium compellantur. Nullum etiam statutum conditum, vel condendum, eorum officium villo modo ualeat impedire. Et si quis horum officialium propter ineptitudinem vel inertiam, vel occupationem aliquam, vel excessum diæcesano, & fratribus prædictis iniustus fuerit amouendus, ipsum ad mandatum uel dictum eorum teneatur amouere potestas, aut rector, & alium secundum formam præscriptam substituere loco eius.

Quia vtrique uel multa officia simul exercens, nulli bene peragit. L. mo. C. de assessoribus.

E Quod si quis eorum contra fidem, & sinceritatem officij sui, in fauorem hæresis deprehensus fuerit excessisse, præter notam infamiae perpetuæ, quam tanquam fautor hæreticorum incurrat, per potestatem, vel rectorem ad diæcesani loci, & dictorum fratrum arbitrium puniatur.

Officiales delinquentes qualiter puniend.

Potestas præterea militem suum, vel alium assessorem, si diæcesanus uel eius Vicarius, aut Inquisitores à sede Apostolica deputati, seu dicti officiales petuerint, eum ipsi officialibus mittere teneatur, & cum ipsis eorum officium fideliter exercere.

Omnes prædicti officialibus seruand.

Quilibet etiam si præsens in terra uel requisitus fuerit, teneatur tam in ciuitate quam in iurisdictione uel districtu quolibet, dare ipsis officialibus, vel eorum socijs consilium, & iuuantiam, quando uoluerint hæreticum, uel hæreticam capere, vel spoliare, aut inquirere: seu domum, uel locum, aut aliam aliquam in parte pro hæreticis capiendis, sub uiginti quinque librarum imperialium poena, vel banno.

Vniuersitas autem Burgi, sub poena & banno librarum centum; villa vero librarum quinquaginta imperialium pro qualibet vice soluenda in pecunia numerata.

Pœna prohibētis ne capiantur tur hœretici.

Quicumque autem hœreticum vel hœreticam, captum vel captam auferre de manibus capientium vel capientis ausus fuerit, vel defendere ne capiatur, & inquiratur ibidem, iuxta legem Paduæ promulgatam per Fredericum tunc Imperatorem, publicatis bonis omnibus in perpetuum relegetur, & domus illa a qua prohibiti fuerint, sine spe reedificandi funditus destruat, & bona quæ ibi reperta fuerint, fiant capientium, ac si hœretici fuissent ibidem inuenti; & tunc propter hanc prohibitionem, vel impeditiōem specialem burgi componat communi librarum ducentarum, & villa librarum centum, & viciniam tam burgi quam ciuitatis librarum quinquaginta imperialium, nisi infra tertium diem, ipsos defensores vel defensorem hœreticorum potestati captos duxerint personaliter presentandos.

Magistratus cui studiant hœretici eos captos ubi voluerit Episcopus, & Inquisitor.

Teneatur insuper potestas seu rector quilibet omnes hœreticos, vel hœreticas, qui capti a modo fuerint, per viros catholicos ad hoc electos à diœcesano, si fuerit præsens, & fratribus supradictis in aliquo speciali carcere tuto & securo, in quo ipsi soli detineantur, seorsum à latronibus & bannitis, donec de ipsis fuerit definitum, sub expensis communis ciuitatis vel loci sui facere custodiri.

Si quandoque aliqui vel aliqua non hœretici pro captis hœreticis, ipsis non contradicentibus fuerint assignati, vel se forsitan assignauerint, prædicti suppositi perpetuo carceri mancipentur, & hœretici nihilominus redire, & assignari cogantur; & qui hunc dolum fecerint, iuxta legem prædictam bonis omnibus publicatis in perpetuum religentur.

† Ita in archetypo, sed religentur, legendum ex aliis.

Teneatur insuper potestas, vel rector quilibet cum bono, & securo comitatu omnes hœreticos, & hœreticas, quocumque nomine censeantur, infra quindecim dies postquam fuerint capti diœcesano, vel eius speciali Vicario, seu hœreticorum Inquisitoribus presentare, pro examinatione de ipsis, & eorum hœresi faciendâ.

Damnatos vero de hœresi per diœcesanum, vel eius Vicarium, seu per Inquisitores prædictos, potestas vel rector, vel eius nuntius specialis eos sibi relictos recipiat statim, vel infra quinque dies ad minus, circa eos constitutiones contra tales editas seruaturus.

Teneatur præterea potestas seu rector omnes hœreticos quos captos habuerit, cogere citra membri diminutionem & mortis periculum, tanquam vere latrones, & homicidas animarum; & fures sacramentorum Dei; & fidei Christianæ, errores suos expresse fateri, & accusare alios hœreticos quos sciunt, & bona eorum, & credentes, & receptatores, & defensores eorum, sicut coguntur fures, & latrones rerum temporalium accusare suos complices, & fateri maleficia quæ fecerunt.

Hœreticorum domus diruendæ.

Domus autem in qua repertus fuerit aliquis hœreticus, vel hœretica, sine nulla spe reedificandi funditus destruat: nisi dominus domus eos ibidem procurauerit reperiri. Et si dominus illius domus alias domus habuerit contiguas illi domui, omnes illæ domus similiter destruantur, & bona quæ fuerint inuenta in domo illa, & in domibus illis adhærentibus, publicentur, & fiant auferentium, nisi auferentes fuerint in officio constituti. Et insuper dominus domus illius, præter notam infamie perpetuæ, quam incurrat, componat communi ciuitatis, vel loci quinquaginta librarum imperialium in pecunia numerata, quam si non soluerit, in perpetuum carcerem detrudatur. Burgus autem ille in quo hœretici capti fuerint vel inuenti, componat communi ciuitatis librarum centum; & villa librarum quinquaginta, & vicinia tam burgi quam ciuitatis librarum quinquaginta imperialium, in pecunia numerata.

Quicumque vero fuerit depræchensus dare alicui hœretico, vel hœreticæ consilium vel auxilium, seu fauorem, præter aliam poenam superius & inferius prætaxatam, ex tunc ipso iure in perpetuum sit factus infamis, nec ad publica officia seu consilia, vel ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittatur; sit etiam intestabilis, vt nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hæreditatis successiōem accedat. Nullus præterea ei super quocumque negotio, sed ipse alij respondere cogatur. Quod si forte iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ alique ad eius audientiam perferantur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumenta confecta per ipsum, nullius penitus sint momenti. Credentes, quoque erroribus hœreticorum tanquam hœretici puniantur.

Teneatur insuper potestas seu rector, nomina virorum omnium, qui de hœresi fuerint infamati vel banniti, in quatuor libellis vnius tenoris facere annotari; quorum vnum commune ciuitatis vel loci habeat, & alium diœcesanus, & tertium fratres Prædicatores, & quartum fratres Minores; & ipsorum nomina ter in anno, & in concione publica solemniter faciat recitari.

Teneatur quoque potestas seu rector, filios & nepotes hœreticorum, & receptatorum, defensorum, & fautorum diligenter inuestigare, eosque ad aliquod officium publicum seu consilium nullatenus admittere in futurum.

Teneatur præterea potestas, seu rector vnum de assessoribus suis, quem elegerit diœcesanus, si fuerit præsens, & Inquisitores prædicti ab apostolica sede dati, mittere cum eis quandoque voluerint, in iurisdictione ciuitatis atque districtu, qui assessor, secundum quod prædictis Inquisitoribus visum fuerit, ibi tres aut plures boni testimonij viros, vel totam viciniam, si eis videbitur, iurare compellat, quod si quos ibidem hœreticos seuerint, vel bona eorum, vel aliquos occulta con-

A conuenticula celebrantes, seu a communi conuersatione fidelium vita & moribus defidentes vel credentes, aut defensores, seu receptatores, vel fautores hereticorum, eos dictis Inquisitoribus studeant indicare. Ipse autem potestas contra accusatos procedat secundum leges quondam Frederici tunc Imperatoris, Padua promulgatas.

Teneatur insuper potestas seu rector in destructione domorum, & condemnationibus faciendis, & in rebus inuentis vel occupatis consignandis, & diuidendis, de quibus superius dicitur, infra decem dies postquam accusatio facta fuerit, hæc omnia exequi cum effectu, & cōdemnationes omnes in pecunia numerata infra tres menses exigere, & diuidere illas sicut inferius continetur, & eos qui soluere non poterit banno maleficij supponere, & donec soluant, in carcere detinere: alioquin pro his omnibus, & singulis syndicaretur sicut inferius continetur, & insuper teneatur vnum de assessoribus suis, quemcumque diocesanus uel eius Vicarius, & dicti Inquisitores hereticorum voluerint, ad hæc peragenda fideliter assignare, & mutare pro tempore, si eis visum fuerit opportunum.

B Omnes autem condemnationes vel pœnæ, quæ occasione hæresis factæ fuerint, neque per concionem, neque per consilium, neque ad vocem populi villo modo aut ingenio, aliquo tempore valeant relaxari.

Teneatur insuper Potestas seu Rector, omnia bona hereticorum, quæ per dictos officiales fuerint occupata seu inuenta, & condemnationes pro his exactas diuidere tali modo: vna pars deueniat in comune ciuitatis vel loci: secunda in fauorem & expeditionem officij detur officialibus, qui tunc negotia ipsa peregerint: tertia ponatur in aliquo tuto loco, secundum quod dictis diocessano, & Inquisitoribus videbitur reservanda, & expendenda per consilium eorundem in fauorem fidei, ad hereticos extirpandos, non obstante huiusmodi diuisioni statuto aliquo condito aut condendo.

C Si quis autem de cetero aliquod istorum statutorum, aut constitutionum attentauerit delere, diminueri, vel mutare sine auctoritate sedis Apostolicæ speciali, Potestas, seu Rector, qui pro tempore fuerit in illa ciuitate vel loco teneatur eum tanquam defensorem hereticorum publicum, & fautorem secundum formam præscriptam perpetuo publicè infamare, atque punire in libras quinquaginta imperiales in pecunia numerata; quam si exigere non poterit, eum maleficij banno supponat, de quo eximi non valeat, nisi soluerit duplam dictæ pecuniæ quantitatem.

Teneatur sanè potestas seu rector infra decem dies sui regiminis syndicare præcedentem proximo potestate vel rectorem, & eius etiam assessores, per tres viros catholicos, & fideles, & electos ad hoc per diocesanum si fuerit præsens, & per fratres Prædicatores, & Minores de omnibus his, quæ in statutis istis seu cōstitutionibus, & libris contra hereticos, & eorum cōplices editis, continentur, & punire ipsos si excofferint in omnibus. & singulis quæ omiserint, & cogere restituere de propria facultate, non obstante si per aliquam licentiam consilij vel alterius cuiuslibet, à syndicatione fuerint absoluti.

Iurabunt autem prædicti tres viri, bona fide syndicare præfatos de omnibus supradictis. Ceterum teneatur potestas seu rector cuiuslibet ciuitatis vel loci delere seu abraderi penitus de statutis vel capitularibus communis, quodeunque statutum conditum vel condendum inueniatur contradicere istis constitutionibus, seu statutis & legibus, siue quomodolibet obuiare: & in principio & in medio sui regiminis, hæc statuta, seu constitutiones, & leges in publica concione solemniter facere recitari, & etiam in alijs locis extra ciuitatem suam vel locum, sicut diocessano seu Inquisitoribus, & fratribus supradictis visum fuerit expedire.

D Porro hæc omnia statuta, seu constitutiones, & leges, & si quæ alia contra hereticos, & eorum complices, tempore alioquo auctoritate sedis Apostolicæ conderentur, in quatuor voluminibus vnus tenoris debeant contineri, quorum vnum sit in statuario communis cuiuslibet ciuitatis: secundum apud diocesanum: tertium apud fratres Prædicatores: quartum apud fratres Minores; cum omni sinceritate seruentur, nè possint per falsarios in aliquo violari. Dat. Perulij Idibus Maij. Pontificatus nostri anno nono.

INNOCENTIVS III.

Præcipit obseruari leges Frederici Imperatoris, & secundum eas in hereticos animaduerti, ad quod Inquisitores magistratus compellant per censuram ecclesiasticam.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs Priori prouincialibus, & fratribus Inquisitoribus hereticæ prauitatis, ordinis Prædicatorum, in Lombardia, Marchia Teruina, & Romaniola, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Cum aduersus hereticam prauitatem, quondam Fredericum tunc Romanorum Imperator promulgauerit quasdam leges, per quas ne peruagetur, compesci poterit pestis illa: nos illas volentes ad robur fidei, & salutem fidelium obseruari; dilectis filijs potestatibus, consilijs & communitatibus ciuitatum, aliorumque locorum Lombardia, Marchiæ Teruina, ac Romaniolæ, nostris damus litteris in mandatis, vt eas quarum tenores ipsis mittimus insertos nostris litteris, faciant singuli in eorum capitularibus annotari, contra hereticos ferre cuiuslibet secundum eas exacta diligentia processuri. Quo circa discretioni vestra per Apostolica

Edita anno Domini 1242.

Ex Archiepiscopo Inquisitionis Bononiensis.

Alia eiusdem argumenti ponitur infra.

lica scripta mandamus, quatenus si dicti Potestates, Confilia, & Communitates, mandatum nostrum super hoc neglexerint adimplere, vos eos ad id per excommunicationem in personas, & interdictum in terram, appellatione remota cogatis; quod si duo ex vobis his non interfuerint, vnus ea nihilominus exequatur. Dat. Perusij v. Iunij. Pontificatus nostri anno nono.

INNOCENTIVS IIII.

Concedit Inquisitoribus, vt non obstante incorrectione litterarum Apostolicarum contra hereticos editarum, earum tamen virtute procedant. vide textum, & Doctores in cap. ex parte. de fide instr.

Edita anno Do.
mini 1257.

Ex Archivio
Inquisitionis.
Bononiensis.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs Priori prouinciali, & fratribus Inquisitoribus hereticæ prauitatis, ordinis Prædicatorum in Lombardia, Marchia Teruifana, & Romaniola, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum litteræ nostræ, quas super negotio hæresis, in Lombardia, Marchia Teruifana, & Romaniola extirpandæ, nuper a sede Apostolica fratres vestri ordinis reportarunt, processerint (sicut accepimus) in aliquibus propter nimiam festinationem incorrectæ: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus incorrectionis non obstante dispendio, quod ex superfluitate vel diminutione litteræ seu syllabæ, siue dictionis vnus vel plurius inducatur, in memorato negotio procedatis iuxta earundem continentiam litterarum. Datum Perusij, Idibus Iunij. Pontificatus nostri anno nono.

INNOCENTIVS IIII.

Hortatur Inquisitores, vt diligenter in hereticos inquirent, in eosque ac in eorum complices, (nisi conuertantur) iuxta canonum sanctiones procedant, etiam inuocato auxilio seculari, penitentes recipi debent & absolui. Si qui impediunt sanctum officium acriter coeret Papa. Inquisitores viginti vel quadraginta dierum indulgentiam largiuntur.

Edita anno Do.
mini 1252.
Ex Archivio In
quisitionis, Bono-
niensi.

† Inquisitores.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Priori prouinciali ordinis Fratrum Prædicatorum in Lombardia, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Tunc potissimè conditori omnium acceptabile obsequium exhibetur, cum sibi pro catholice conseruatione fidei, cuius est ipse stabile ac perpetuum fundamentum, pura intentione seruitur. Digne itaque in hoc sibi prouidimus, studiosum ac placidum impendere famularum, & præcipue in partibus Italia, propter ipsarum vicinitatem, vigilare instatius ac validius satagere contra diros hostes eiusdem fidei, vt cultura salubris impèsa per vos vicinis agris agris dñicis, vtilis sit loquinis, & semen verbi diuini solum in proximis, fructificet etiã in remotis; licet Apostolica sedes tales hostes vbiq; indefessa sollicitudine persequatur, nec vnquam ab huiusmodi exercitio cessauerit, cura eius. Conuenit namque (vt quia cõtra pestem hereticam Inquisitiones † roborare ac renouare per diuersas sæculi volumus regiones) id agere in Italia maiori opportunitate nunc habita, nullatenus dimittamus, cui quanto nostris propior adest aspectibus, tãto iustius possemus argui de neglectu, nisi salutis eius attente prospicere studeremus; ideoque discretioni tuæ per apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus in remissionem tibi peccaminum iniungentes, quatenus huiusmodi negotium, quod principaliter rehdet cordi nostro, in Lombardia, & Romaniola per te, ac fratres tuæ curæ commissos, quos ad hoc videris opportunos, affectu prompto suscipias, ac seruenti animo persequarissita quod si per inquisitionem de consilio diocesano dicarum Lombardia ac Romaniolæ, cum omni vigilantia, & solempni prouidentia faciendâ, aliquos in eis de contagio prauitatis hereticæ culpabiles vel infectos inuenieris, aut etiam infamatos, nisi examinati velint absolutè mandatis Ecclesiæ obedire, contra ipsos, & receptatores, defensores & fautores eorum, humano timore postposito, iuxta sanctiones canonicas, Apostolica auctoritate procedas: inuocato ad hoc contra eos, si opus fuerit, auxilio brachij secularis; contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Si vero aliqui hereticæ labe penitus abiurata redire voluerint ad ecclesiasticam vnitatem, eis iuxta formam Ecclesiæ consuetis diocesanis, eisdem beneficium absolutionis impendens, iniungas eisdem, quod iniungitilibus consuevit: *Prouiso solerter ne simulata conuersione redeant fraudulenter, & te, immo potius se fallentes, sub agni specie gerant lupum.* Verum quia tam salubre negotium super omnia promoueri cupimus, propter quod impedimenta qualibet ab ipso intendimus penitus, cum Dei adiutorio, remouere; quia si forte, quod non credimus, aliqua ciuitas vel communitas, siue aliqui magnates, vel nobiles seu potentes, huic negotio se opponere, aut illud præsumpserint aliquatenus impedire, vt non possit per deputatos ad hoc à nobis, procedi liberè in eodem, immo nisi fouerint illud & inuerint studiosè nos proculdubio ad comprimendam tam superbam & perniciosam audaciam, & omnimodo confundendam, in illos gladium ecclesiasticæ potestatis acriter extendemus. Et reges, ac principes, alioque Christi fideles, siue pro terræ sanctæ successu, siue aliàs pro Christi seruitio

Officio Sanctissime Inquisitionis.

A nicio Crucis charta esse insignitos, necnon & ceteros catholicos inuocabimus contra eos, ut & ca-
 lum, & terra aduersus detestabilem temeritatem ipsorum pariter moueantur, cum non minus expe-
 diat, immo magis fidem in locis propè positam, quam procul distantibus defendere. Quia enim su-
 ligimus) vitare discrimina; idcirco scribimus, quòd ista palam exponere ac prænuuntiare procures,
 populos ipsarum partium diligentius admonens, ut debitum habentes respectum ad negotium me-
 moratum, nullum prorsus promotioni eius inferant nocumentum, sed potius in exequendo illo tibi
 nns dimitemus, quin per reges ipsos, & principes, aliosque fideles dictum promoueamus negotium,
 sicut superius est expressum. Ut autem prædicta per te, ac fratres eosdem possint liberius ac vtilius
 exerceri, tibi ac eis largiendi viginti vel quadraginta dierum indulgentiam, quotiens opportunum
 videbitur, omnibus verè penitentibus, & confessis, qui ad tuam & ipsorum fratrum prædicationem
 propter hoc faciendam accesserint, plenam tenore præsentium concedimus facultatem. Datum
 Brinxæ v. Calen. Octob. Pontificatus nostri anno nono.

Ita in archie-
 typpo, sed possu-
 mus, videtur le-
 gendum.

INNOCENTII V. III.

Præcipit secularibus principibus, & magistratibus, ut hanno supponant eos bonis etiam publicatis, quos Inquisitores, aut hereticos, aut hereticorum complices declarabunt.

I nnocentius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis nobilibus viris vniuersis mar-
 chionibus, comitibus, baronibus, ac potestatibus, rectoribus, Consulibus, & Communibus
 ciuitatum, & aliorum locorum, per Lombardiam, Marchiam Taruisanam, & Romani-
 lam constitutis, Salutem, & apostolicam benedictionem.

Edita anno Do-
 mini 1251.

C VM Frates Prædicatores generaliter in Lombardia, Marchia Teruisana, & Romaniola con-
 tra hereticos, & omnes sectas eorum quocunque nomine censeantur, ad extirpandam inde tam gra-
 uis contagij pestem, & malum tantæ prauitatis in Ecclesia Dei nimium pestilens, duximus ꝛ de-
 tandos: vniuersitatem vestram rogandam, hortandam, duximus ꝛ attendentes, & monendam, per Apo-
 stolicam vobis scripta districtè præcipiendo mandantes, quatenus omnes illos, qui per Inquisitores eos-
 dem, vel per alios de ipsorum mandato pro hæresicos erimine: vel pro defensione, seu receptatione,
 aut fauore hereticorum, excommunicationis innodati vinculo, vel denunciati excommunicati pub-
 blicè fuerint, bonis confiscatis ipsorum, banno publico exponatis; aliis contra eos temporali-
 ter expedire videritis, in fulcimentum catholice fidei potestate vobis tradita processuram, quin no-
 ueritis nos eisdem Inquisitoribus, nostri litteris iniunxisse, ut vos ad id per censuram ecclesiasticam
 appellatione remota compellant. Datum Perusij v. Idus Maij. Pontificatus nostri anno nono.

Ex Directorio
 Sabellano fol.
 33r.
 duxerimus.

INNOCENTII V. III.

*Principes seculares, & quilibet magistratus, Inquisitoribus moniti, & requisiti pareant, & auxi-
 lium & consilium, & fauorem præstent: alioquin summus Pontifex iuras in eos sententiar ob hanc cau-
 sam, vatas habebit.*

I nnocentius episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis nobilibus viris vniuersis marchioni-
 bus, comitibus, baronibus, & potestatibus, rectoribus, consulis, & communitatibus ciuitatum,
 & aliorum locorum per Lombardiam, Marchiam Teruisanam, & Romaniolam constitutis, Sa-
 lutem, & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Do-
 mini 1251.

E X comissi nobis apostolatus tenemur officio super gregem Dominicum vigilare sollicitè ac
 prudenter, ut pestis hæretica prauitatis, quæ dum serpit ut cancer in vniuersali Dei Ecclesia, qua
 plures corumpit fidelium, & plurimos mortaliter fauciat, exactè diligentia studio, ab ipsis eminus
 propellatur: ac tanto propensius intendatur ad tam pestiferi morbi curam per nos & alios, qui sunt
 animalia occulta, & lucerna ardentes super eiusdem candelabrum, quanto grauior ex contagio ip-
 sius morbi, & pestilentior animarum sequitur corruptela. Cum igitur fratres ordinis Prædicatorum
 Inquisitores generaliter in partibus Lombardiæ, Marchiæ Taruisanæ, & Romaniolæ duxerimus sit
 per huiusmodi negotio deputandos; ut ipsorum prudentia deprehendat huiusmodi pestis conta-
 gione infectos: qui siquidem latentes in eisdem partibus demoliuntur quotidie vineam Domini,
 tanquam vulpeculæ caudas habentes colligatas in vnum, ꝛ sed diuersas ad magis nocendum facies
 prætendentes: vniuersitatem vestram rogandam, hortandam duximus, & monendam, per Apo-
 stolicam vobis scripta districtè præcipiendo mandantes, quatenus ad reuerentiam Apostolicæ sedis, &
 nostram, eisdem fratribus in ipsius prosecutione negotij, cuius quidem salutaris effectus, profectus
 est catholice fidei, ac hæreticæ peruersitatis defectus, requisiti ab eis, opportunum impendatis auxi-
 lium, consilium, & fauorem: & sic eis brachij secularis potentia, cum necesse fuerit super hoc fau-
 orabiliter assistendo, quòd aduersus tales, liberè potestatis ecclesiæ sibi commissæ valeant exercere cen-
 suram:

Ex Directorio
 Sabellano fol.
 395.

Ex commu-
 nicamus, & scri-
 de hæret.

Officio sanctissimæ Inquisitionis.

13

Inquisitionis huiusmodi officium opportunis. Datum Perusij, v. Calen. Februa. Pontificatus nostri anno decimo.

INNOCENTIVS III.

Iubet observari leges Frederici in hæreticos & eorum complices editas, quas nominatim inserit huic rescripto, quibus pœna varia in eos lata continentur, & multa Inquisitoribus privilegia conceduntur, & plurima ad sacrum Inquisitionis officium spectantia traduntur.

Innoentius Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis potestatibus, consilijs, & communitatibus civitatum aliorumq; locorum Lombardiæ, Marchiæ Taruifanæ, ac Romaniolæ, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1254.

CV M, aduersus hæreticam prauitatem quondam Fredericus Romanorum Imperator promulgauerit quasdam leges, per quas ne peruagetur compesci poterit pestis illa: nos illas volentes ad robur fidei ac salutem fidelium obseruari, vniuersitati vestra per Apostolica scripta mandamus, quatenus eas, quarum tenores vobis mittimus insertos præsentibus, faciatis singulis in vestris capitularibus annotari, contra hæreticos sectæ cuiuslibet secundum eas exacta diligentia processuri: Alioquin dilectis filiis Priori prouinciali & Fratribus Inquisitoribus hæreticæ prauitatis ordinis Prædicatorum in Lombardia, Marchia Taruifana, & Romaniola litteris nostris iniungimus, vt vos ad id per excommunicationem in personas, & interdictum in terram, appellatione remota, compellant.

Ex vetusto codice manuscripto bibliothecæ Vaticanæ, & Directorio Sabellano par. 2. fol. 710.

Tenores autem legum hi sunt:

FREDERICVS DEI GRATIA

Correcta ad authent. exemplar.

Romanorum Imperator, & semper Augustus Hierusalem & Siciliæ Rex, dilectis principibus suis, Venerabilibus Archiepiscopis & Episcopis, alijsq; prælatibus ecclesiarum, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Potestatibus, Scultetis, Burgauis, Aduocatis, Iudicibus, Ministerialibus, Officialibus, & omnibus per totum imperium constitutis, præsentem litteras inspecturis fidelibus suis, Gratiam suam, & omne bonum.

OMMISSIS nobis cœlitus cura regiminis, & imperialis, cui dante Domino præsidemus, fastigium dignitatis, materiam, quo diuisi à sacerdotio fungimur, gladium aduersus hostes fidei, & in exterminium hæreticæ prauitatis exigunt exercendum: vt perfidia vipereos filios contra Deum & Ecclesiam insultantes, tamquam materni vteri corrosores in iudicio & iustitia prosequamur: maleficos viuere non passuri, per quorum scientiã seducentem mundus inficitur, & gregi fidelium per oues morbidas grauior infligitur corruptela. Statuimus itaque sancientes, vt hæretici quocunque nomine censeantur, vbicunque per imperium damnati fuerint ab Ecclesia, & seculari iudicio assignati, animaduersione debita puniantur.

SI qui vero de prædictis postquam fuerint deprehensi, terri metu mortis redire voluerint ad fidei unitatem, iuxta canonicas sanctiones, ad agendum pœnitentiam, in perpetuum carcerem detrudantur. Præterea quicunque hæretici reperti fuerint in ciuitatibus, oppidis, seu alijs locis imperij per Inquisitores ab Apostolica sede datos, & alios orthodoxæ fidei zelatores; hi qui iurisdictionem ibidem habuerint, ad Inquisitorum & aliorum catholicorum virorum insinuationem, eos capere teneantur: & eos captos arctius custodire donec per censuram ecclesiasticam damnatos, damnabili morte perimant, qui fidei sacramenta & vitæ damnabant. Simili quoque pœna plecti censemus omnes, quos ad fouendum hæreticorum errorem, callidus hostis suscitauit aduocatos: vel patrillicitos defensores; maxime cum facinus quos inquinat, æquat: nisi monitione præmissa destiterint, & eorum vitæ duxerint consulendum. Eos præterea qui conuicti in vno loco de hæresi ad alia loca se transferunt, vt cautius possint effundere virus hæreticæ prauitatis, debitam censemus subire vindictam: vt super hoc per viros ab eodem errore conuersos ad fidem, necnon & per alios, qui eos de hæresi conuicerunt (quod & in hoc casu concedimus licite faciendum) euidentis testimonium habeatur. Item mortis sententiæ ducimus addicendos, si quos hæreticorum ad iudicium tractos, in extremæ vitæ periculo hæresim abiurantes, postmodum de falso iuramento confiteantur, & fide mentita conuinci, ac eos contigerit eiusdem morbi spontaneam incurere recidiam: vt sibi damnabilis iniquitas sit mentita, & pœnam debitam mendacium non euadat. Omne in super proclamationis & appellationis beneficium ab hæreticis, receptatoribus, & fautoribus eorundem penitus amouemus: volentes vt de finibus imperij, in quibus semper debet existere fida fides, hæretica

retica labis gemina modis omnibus deleantur. Ceterum quia quanto maiora diuina nutu misere rationis accepimus, & altiore locum præ filiis hominum obtinemus, tanto deuotiora debemus obsequia gratitudinis conferenti. Si quando igitur in nostri nominis contempores nostri culminis excandescit auctoritas: si reos læsæ maiestatis, in personis eorum & liberorum suorum exheredatione damnamus, multo fortius istiusque contra Dei blasphematores nominis, & catholica fidei detractores, prouocamur: eorundem hæreticorum, receptorum, fautorum, & aduocatorum filiorum hæredes & posteros, usque ad secundam progeniem, beneficijs eunctis temporalibus, publicis officijs, & honoribus, imperiali auctoritate priuantes: ut in paterni memoria criminibus, continuo mœre tabescant: vere scientes quod Deus zelotes est, peccata patrum in filios potenter uiscens. Nec quidem a misericordia finibus duximus excludendum, ut si qui paternæ hæresis non sequaces, latentem patrum perfidiam reuelauerint: quacumque reatus illorum animaduersione plectantur, prædictæ punitioni non subiaceat innocentia filiorum. Ad hæc actum fieri volumus, Fratres Prædicatores de ordine Prædicatorum, pro fidei negotio in partibus imperij nostri contra hæreticos deputatos; ceteros quoque qui ad hæreticos iudicandos accesserint, nisi aliqui eorum ab imperio fuerint proscripti, eundo, morando, & redeundo, sub nostri Imperij speciali defensione receptos; & quos apud omnes sub ope, ac recommendatione fidelium imperij esse volumus in offensos: vniuersitati vestre mandantes, quatenus quocumque, & apud quem unquam uestrum peruenierint, benigne recipiatis eosdem: & personas ab incurfu hæreticorum eis insidiantium conseruantes indemnes, omne consilium, ductum, & auxilium impendatis, pro tam acceptis coram Deo negotijs exequendis. Hæreticos uero, quos & ostenderit ipsi uobis, in iurisdictione uestra singuli capientes, diligenti custodia detinendos, donec post Ecclesiastica damnationis iudicium, penam subeant, quam merentur: scituri quod in executione ipsius negotij, gratum Deo & laudabile nobis obsequium conferetis, si ad expellendam de partibus nostri Imperij nouam & insolitam hæreticæ prauitatis infamiam, opem, & operam, vnâ cum eisdem Fratribus præstiteritis efficacem. Et si quis foret exinde negligens & remissus, ac etiam inutilis coram Domino, & in conspectu nostro poterit merito culpabilis apparere. Datum Padua, xxij. Februarij. xij. Indictione.

FREDERICVS DEI GRATIA, ETC.

INCONSUTILEM tunicam Dei nostri disfluere conantur hæretici, & uocabuli uitio fermentes, quod significationem diuisionis enuntiat, in ipsius indiuisibilis fidei unitate nituntur inducere sectionem, & oues à Petri custodia, cui pascenda à pastore bono sunt creditæ, segregare. Hi sunt lupi rapaces intrinsecus eo usque mansuetudinem prætententes ouium, quousque ouile possint subintrare Dominicum. Hi sunt angeli pessimi. Hi sunt filij prauitatum, à patre nequitia, & fraudis auctore, ad animas simplices destinati. Hi colubri, qui columbas decipiunt. Hi serpentes, qui latenter uidentur insperere, & sub mellis dulcedine uirus euomere: ut uiræ cibum ministrare se simulent, à cauda feriunt: & mortis poculum uelut quoddam dirisimum uenenum immiscant. Horum sectæ ueteribus: uel ne in publicum prodeant: non sunt notata nominibus: uel quod est forte nefandius non contentæ, ut uel ab Arrio Arriani, uel à Nestorio Nestoriani, aut à similibus similes nuncupentur: sed in exemplum martyrum, qui pro fide catholica martyria subierunt, Patarenos se nominant, uelut expositos passioni. Huiusmodi miseri Patarenæ, à quibus abest sancta credulitas diuinitatis æternæ, sub vno con-textu nequitia in simul tres offendunt: Deum uidelicet, proximos, & seiplos: Deum, dum Dei fidem & filium non agnoscunt. Decipiunt proximos, dum ipsi sub spe spiritalis alimonie, hæreticæ prauitatis oblectamenta ministrant: crudelius etiam faciunt in se ipsos, dum post animarum dispensidium, corpora denique seueræ mortis illecebris, quam per agnitionem ueram & ueræ fidei possent euadere, uitæ prodigi, & necis improuidi sectatores inuolunt: & (quod est ipso dictu durissimum) superstites etiam non terrentur exemplo. Contra tales sibi Deo & hominibus sic infestos, continere non possumus motus nostros, quin debita ultionis in eos gladium exeramus: tanto ipsos instantius persequentes, quanto in euidentiore delusionem fidei Christianæ, prope Romanam Ecclesiam, quæ caput ecclesiarum omnium iudicatur, superstitionis suæ scelera latius exercere noscuntur. Adeo quod ab Italia finibus, præsertim à partibus Lombardia, in quibus pro certo perpendimus ipsorum nequitiam latius abundare, iamque usque ad regnum nostrum Sicilia, suæ perfidia riuulos deriuarunt. Quod acerbissimum reputantes: Statuimus in primis, ut crimen hæreseos, & damnata sectæ cuiuslibet, quocumque nomine censeantur sectatores, (prout ueteribus legibus est indictum) inter publica crimina numerentur: immo crimine læsæ maiestatis nostræ debet ab omnibus horribilius iudicari, quod in diuinæ maiestatis iniuriam noscitur attentatum, quamuis iudicij potestate, alterum alteri non excellat. Nam sicuti perduellionis crimen personas adimit damnatorum, & bona; & damnat post obitum memoriam defunctorum: sic & in prædicto crimine, quo Patarenæ notantur, per omnia volumus obseruari. Et ut ipsorum nequitia, qui quia Dominum non sequuntur in tenebris ambulant, detegatur: nemine etiam deferente, inuestigari volumus diligenter huiusmodi scelerum patratores, & per officiales nostros, sicut & alios malefactores inquiri; ac Inqui-

A Inquisitione notatos, etsi leuis superstitionis argumento tangantur, à viris Ecclesiasticis, & prælatis examini iubemus. Per quos si inuenti fuerint à fide catholica saltem in articulo deuiare, ac per ipsos pastor ali more comoniti, tenebrosi diaboli relictis insidijs, noluerint agnoscere Deum lucis, sed in erroris concepta instantia perseuerent, præsentis nostræ legis edicto damnatos, mortem pati Patarenos, aliosque hæreticos quocunque nomine censeantur, decernimus, quam affectant: vt viui in conspectu hominum comburantur, flammarum commissi iudicio. Nec dolemus quod in hoc ipsorum factis facimus voluntati, ex quo penam solummodo, nec fructum alium consequuntur erroris. Apud nos pro talibus nemo interuenire præsumat: quod qui fecerit, in ipsum nostræ indignationis aculeos non immerito conuertemus. Datum Paduæ xxii. Februarij, xij. Indictione.

IMPERATOR FREDERICVS
semper Augustus, &c.

B **P**ATARENORVM receptatores, & complices, & quocunque modo fautores, qui ut à pena alios possint eximere, de se uelut improvidi non formidant, publicatis bonis omnibus relegandos in perpetuum esse censemus. Et ipsorum filij ad honores aliquos nullatenus admittantur. Si tamen aliquis fautorum huiusmodi detexerit aliquem Patarenum, de cuius perfidia manifeste probatur, in fidei præmium quam agnouit, famæ pristina de imperiali clementia, restitutionis beneficium in integrum consequatur.

INCIPIUNT CAPITVLA CONSTITVTIONIS
contra Patarenos edita per dominum Fredericum, illustrem virum Romanorum Imperatorem semper Augustum, Hierusalem, & Sicilia regem.

C **C**ATAROS, Patarenos, Speronistas, Leonistas, Arnaldistas, Circuncifos, Passaginos, Iosepinos, Caratenfes, Albenfes, Prancifcos, Baguarolos Commixtos, Vvaldenfes Roncarolos, Communclus, Varinos, & Ortholenos, cum illis de Aquanigra: & omnes hæreticos vtriusque sexus quocunque nomine censeantur, perpetua damnamus infamia, diffidamus atque bannimus, censentes vt bona talium confiscentur, nec ad eos ulterius reuertantur: ita quod filij eorum ad successionem peruenire non possint, cum longe sit grauius æternam, quam temporalem offendere maiestatem. Qui autem inuenti fuerint sola suspicione notabiles, nisi ad mandatum Ecclesiæ, iuxta considerationem suspitionis, qualitatemque personæ, propriâ innocentiam congrua purgatione monstrauerint, tanquam infames & banniti ab omnibus habeantur, ita quod si per annum permanserint, ex tunc eos sicut hæreticos condemnamus. Statuimus etiam hoc edicto in perpetuum valituro, vt Potestates, & Consules, seu Rectores, quibuscumque fungantur officijs, pro defensione fidei præstent publicum iuramentum, quod de terris suæ ditioni subiectis, vniuersos hæreticos ab Ecclesiâ denotatos bona fide pro viribus exterminare studebunt, ita quodammodo quandoque quis fuerit, in perpetuam Potestatem, vel temporalem assumptus, hoc teneatur capitulum iuramento firmare: alioquin neque pro Potestatibus, neque pro consulibus, seu consimilibus habeantur: eorumque sententias ex tunc decernimus inutiles & inanes. Si vero dominus temporalis requisitus & monitus ab Ecclesiâ, terram suam purgare neglexerit ab hæretica prauitate, post annum a tempore monitionis elapsum, terram ipsius exponimus catholicis occupandam: qui eam, exterminatis hæreticis, absque vlla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruent: saluo iure domini temporalis: dummodo super hoc nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum apponant: eadem nihilominus lege seruata, contra eos qui non habent dominos principales. Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum bannimus. Statuentes, vt si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, satisfecerit contempserit infra annum, ex tunc ipso iure sit factus infamis, & ad publica officia seu consilia, vel ad aliquos eligendos huiusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, vt nec testamenti liberam habeant factionem: nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus ei præterea super quocunque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur. Quod si iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad eius audientiam perferatur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, eius instrumenta confecta per manum ipsius nullius penitus sint momenti. Adjicimus insuper, quod hæreticus per hæreticum conuinci possit: & quod domus Patarenorum, receptatorum, & defensorum, & fautorum, siue vbi docuerint, siue vbi alijs manus imposuerint, destruantur, nullo tempore restitue da. Datum Paduæ, xxij. Februarij, xij. Indictione.

REX regit. Apostatates à fide catholica penitus execramus, insequimur vltionibus, bonis suis omnibus spoliamus. Et vt à professione vel vita naufragates legibus coarctamus. Successiones tollimus, ab eius omne ius legitimum abdica mus. Dat. Assisij xj. Cal. Iunij, Pontificatus nostri anno vndecimo.

Quibus competeret olim facultas creandi, & destituendi Inquisitores, & qua ratione Inquisitores semel creati deponi debeant.

Edita anno Do-
mini 1254.

Ex Archivo
Inquisitionis
Bononiensis.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Priori Prouinciali ordinis Prædicatorum in Lombardia, Salutem & Apostolicam benedictionem.

LICET ex omnibus mundi partibus, quæ nomine Christiano censentur, teneamur ex officij nostri debito expurgare letiferam pestem hæreticæ prauitatis: In Italia tñ imminet nobis hæc sollicitudo propensius, vbi eandem pestem (propter malitiam temporis, quæ in detrimentum fidei catholice peruersos mores peperit) ex vicinitate persensimus abundantius succeruisse. Volentes igitur in prouincia Lombardia à Bononia & Ferrarâ inclusive, vsque ad vltimos fines superiorum partium eiusdem prouinciae, ac Marchia Ianuensi, per aliquos de fratribus prioratus tui, super hoc partes nostræ sollicitudinis adimpleri: discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus tu, vel vicarius tuus, cum contigerit te abesse, de consilio discretorum fratrum, quatuor ex eiusdem prioratus fratres, viros zelum habentes Christianæ fidei, & opere ac sermone potentes, assumes, eisque Inquisitionis officium contra hæreticos, eorumque fautores, & complices, in prædictis prouincia & Marchia, iuxta formam, quæ eis per alias litteras nostras expressimus, exequendum iniungas: quos eam, quam in eisdem litteris comprehendimus, habere volumus potestatem. Si vero quemquam eorundem Inquisitorum, ex causa videris aliquando amouendum, alium illo amoto substituas, pari potestate functurum, quoties id faciendum deliberatione, cum discretis fratribus præhabita, tibi vel eidem vicario, te absente, visum fuerit expedire. Datum Assisij iij. Kalen. Iunij, Pontificatus nostri anno vndecimo.

INNOCENTIVS III.

Inquisitores prædicent fidem catholicam, ac per alios faciant prædicari: cruce signatos recipiant, qui hæreticos insequantur: et audientibus conciones Inquisitorum de fide habitas, viginti vel quadraginta dierum indulgentiam concedant Inquisitores, qui hæreticos persequuntur, plenariam indulgentiam adipiscuntur.

Edita anno Do-
mini 1254.

Ex Archivo
Inquisitionis
Bononiensis.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Priori Prouinciali ordinis Prædicatorum in Lombardia, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

MALITIA huius temporis in diuersis mundi partibus, & maxime in prouincia Lombardia, per uersorum morum peperit corruptelâ, ex quibus pestifera pestis hæreticæ prauitatis abundantius solito nocetur pullulasse. Ad purgationem igitur eiusdem pestis, iuxta officij nostri debitum ex animo intendentes, volumus aduersus huiusmodi iniquitatis operarios, qui massam catholice puritatis, fermento propria contagionis inficiunt, fideles, ut cõsurgant, stentque nobiscum, pro Evangelicis, quas professi sunt legibus defendendis, salubribus exhortationibus incitari. Quo circa deuotioni tuæ, per Apostolica scripta, districte percipiendum mandamus, quatenus tu, vel vicarius tuus, cum contigerit te abesse, per te ipsum ciuitatibus & locis alijs, quæ infra prioratus generalis tibi commissi, statutos ab ordine tuo limites continentur, prædicans contra hæreticos verbû crucis, & per idoneos ad hoc fratres tuos faciens publicæ prædicationis consignari crucis charactere eos, qui tacti zelo fidei contra hæreticos, eorumque fautores uoluerint cruce signari fideles ad huiusmodi prædicationis, & crucis signationis officium exequendum, in ciuitatibus & locis prædictis, tot de fratribus tibi commissis verbo & opere potentes assumes, quot ex eisdem assumptis, singulis ciuitatibus & diocesis Prioratus eiusdem bini valeant deputari: Nos. n. tibi & eorum singulis largiendi viginti vel quadraginta dierum indulgentiam de iniunctis pœnitentijs vere pœnitentibus & confessis, qui ad audiendum uerbum ipsum deuote affuerint: necnon & illis, qui ad extirpandam hæreticam prauitatem, signum crucis acceperint, illam indulgentiam, illudque priuilegium concedendi, quæ transfratantibus in terræ sanctæ subsidium in generali conceduntur: concilio, plenam auctoritate presentium concedimus potestatem. Datum Assisij, 2. Kalen. Iunij. Pontificatus nostri anno vndecimo.

INNOCENTIVS III.

Vniuersis Christi fidelibus.

Insigne hoc rescriptum pœnas continet hæreticorum, & eorum qui hæreticorum complices dicuntur: item magna ex parte ostendit, quis ordo in iudicio aduersus hæreticos suscepto, debeat obseruari, & concordat omnino eum iure communi in c. Excommunicamus r. & 2. de hæret. & cum c. Quicumque. de hæret. lib. 6. & cum rescripto eiusdem prorsus sententiæ Nicolai iij. quod est infra, & incipit etiam Nonnerie vniuersitas. & cum rescripto Alex. iij. relatio in Directorio Inquisit. parte 2.

NO.

NOVERIT vniuersitas vestra, quòd nos ad instar se. re. G. Papæ prædecessoris nostri excommunicamus, & anathematizamus vniuersos hæreticos, Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Iosephinos, Arnaldistas, Speronistas, & alios, quibuscunque nominibus censeantur, facies quidem habentes diuersas, sed caudas ad inuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipsum. Damnati vero per ecclesiam sacrali iudicio relinquuntur animaduersione debita puniendi; clericis prius à suis ordinibus degradatis. Si qui autem de prædictis postquam fuerint deprehensi, redire voluerint ad agendum condignam poenitentiam, in perpetuum carcerem detrudantur. Credentes autem eorum erroribus, similiter hæreticos iudicamus. Item receptores, defensores, & fautores hæreticorum; excommunicationis sententia decernimus subiacere: firmiter statuentes, vt si postquam quilibet talium fuerit excommunicatio ne notatus, à sua super hoc non euerit præsumptione cessare, ipso iure sit factus infamis, nec ad publica officia, seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, vt nec testamenti habeat factionem, nec ad hæreditatis successione in accedat. Nullus præterea ipsi super quocunque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur. Quòd si forte iudex extiterit, eius sententia nullam obineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad eius audientiam perferantur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumenta confecta per ipsum, nullius poenitus sint momenti, sed cum auctore damnato damnentur: & in similibus idem præcipimus obseruari. Si vero clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur. Si qui autem tales, postquam ab Ecclesia fuerint denotati, euitare contempserint, excommunicationis sententia percillantur, aliàs animaduersione debita puniendi. Qui autem inuenti fuerint sola suspicione notabiles, nisi iuxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam eorum purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur, & vsq; ad satisfactionem condignam ab omnibus euentur: ita quòd si per annum in excommunicatione perstiterint, ex tunc velut hæretici condemnentur. Item proclamationes, aut appellationes huiusmodi personarum minime audiantur. Item iudices, aduocati & notarij nulli eorum officium suum impendant; alioquin eodem officio perpetuo sint priuati. Item clerici non exhibeant huiusmodi pestilentibus Ecclesiastica Sacramenta, nec elemosynas, aut oblationes eorum recipiant. Similiter hospitalarij, aut templarij, ac quilibet regulares: alioquin suo priuentur officio, ad quod nunquam restituuntur absque indulto Sedis Apostolicæ speciali. Item quicumque tales præsumperint, Ecclesiasticæ tradere sepulturæ, vsque ad satisfactionem idoneam, excommunicationis sententiæ se nouerint subiacere, nec absolutionis beneficium mereantur, nisi proprijs manibus publice extumulent, & proieciant huiusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetua careat sepultura. Item firmiter inhibemus, ne cuiquam laicæ personæ liceat publice vel priuatim de fide catholica disputare: qui vero contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur. Item si quis hæreticos sciuerit, vel aliquos occulte conuentiula celebrantes, seu à communi conuersatione fidelium, vita & moribus dissidentes, eos studeat indicare confessorij suo, vel alij per quem credat ad prælati sui, & Inquisitorum, hæreticæ prauitatis notitiam peruenire; alioquin excommunicationis sententia percellatur. Hæretici autem & receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumq; filij vsq; ad secundam generationem, ad nullum ecclesiasticum beneficium, seu officium admittantur. Quòd si secus actum fuerit, decernimus irritum, & inane. Nos enim prædictos, & quoscunque viros ecclesiasticos, qui ad preces huiusmodi pestilentium personarum, dignitates, personatus, & quæcunque alia ecclesiastica beneficia sunt adepti, ex nunc priuamus, taliter acquisitis: volentes, vt tales, & habitis perpetuo carcant, & ad alia vel similia nequaquam in posterum admittantur. Illorum autem filiorum emancipationem, nullius esse momenti volumus, quorum parentes post emancipationem, huiusmodi ad inuicem superstitionis hæreticæ, à via declinasse constiterit veritatis. Datum Anagninæ xvij. Kalen. Iulij, Anno vndecimo.

Edita anno Domini 1254.
Ex bibliotheca Illustrijs. Iulij Antonij Sacerdotij, Cardinalis S. Senerinæ vnus ex Inquisitoribus generalibus.

INNOCENTIVS IIII.

Inquisitores ardentè prædicent crucis verbum, contra hæreticos & eorum complices; eos qui cruce signari voluerint, recipiant, concessa illis sollicita indulgentia: aduersus impeditentes, aut non iuuantes Inquisitionis officium velut contra defensores & fautores hæreticorum appellatione remota procedant: crucesignatos absoluant à censuris ecclesiasticis: cù clericis crucesignatis super irregularitate dispensent: crucesignatorum vota commutent: cruce signati tempore interdicti generalis, diuinis interesse possint.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs fratribus ordinis Prædicatorum Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, præsentibus & futuris in Lombardia, & Marchia Ianuen. Salutem & Apostolicam benedictionem.

MALITIA huius temporis in diuersis mundi partibus, & maxime in prouincia Lombardiæ peruersorum morum peperit corruptelâ, ex quibus letifera pestis hæreticæ prauitatis abundantius solito noscitur pullulasse. Ad extirpationem igitur eiusdem pestis

Edita anno Domini 1254.
Ex Archiuiò Inquisitionis Bononiensis.

A Et diligentia processuri. Quocirca discretioni vestrę per Apostolica scripta mandamus, quatenus si præfati potestates, & alij ciuitatum, & locorum, in quibus vobis Inquisitionis officium, contra hæreticos est commissum, mandatum super hoc Apostolicum neglexerint adimplere: vos, vel quiuvis vestrum, eos ad id per excommunicationem in personas, & interdictam in terram, remoto appellationis obstaculo compellatis: non obstante si aliquibus ab Apostolica sede sit indultum, vel indulgeri contigerit, quod excommunicari, suspendi, vel interdicti non possint, vel eorum terrę subijci Ecclesiastico interdicto. Dat. Anagninę, Nonis Iulij. Pontificatus nostri Anno duodecimo.

ALEXANDER III.

Cum domus hæreticorum destrui iubentur, idem intelligitur de turribus eiusdem malefactoris domui contiguas, si quę fuerint: materia vero dirutorum ædificiorum diuiditur iuxta formam Innocentianę constitutionis, incipien. Ad extirpanda. §. Teneatur insuper Potestas.

B INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs fratribus ordinis Prædicatorum, Inquisitoribus hæreticę prauitatis in prouincia Lombardia, Salutem & Apostolicam benedictionem.

CVM in constitutionibus nuper à nobis contra hæreticos promulgatis, inter alia contineri dicatur expressè, vt domus in qua hæreticus vel hæretica inuentus fuerit, ac ei contigua, si fuerint eiusdem domini, sine spe reparationis funditus destruantur, nostro petitis certificati responso, quid sit de turribus in casu huiusmodi obseruandum? Ad quod breuiter respondemus, quod nostra intentionis exitus, & existit, vt in eo casu idem in turribus, & in domibus iudicium obseruetur. Ligna vero, lapides, & tegulas domorum & turrium, quę taliter destruantur, eo modo distribui decernimus, quo res alias ibidem inuentas diuidi mandauimus in constitutionibus antedictis. Datum Anagninę iij. Calen. Augusti, Pontificatus nostri Anno duodecimo.

Edita anno Domini 1255.

Ex Archiuiu Inquisitionis Bononiensis.

ALEXANDER III.

Vt Inquisitores procedant contra hæreticos, iuxta constitutiones Innocentij, reliquis statutis nihilominus in hæreticos editis in suo robore seruatis.

C ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Raynetio, ac alijs fratribus ordinis Prædicatorum, Inquisitoribus hæreticę prauitatis in Lombardia, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

CVM auctoritate felicis recordationis Innocentij Papę prædecessoris nostri, in Lombardia Inquisitionis officium contra hæreticos fuerit hætenus executi, nos desiderantes tam nocuam pestem prauitatis hæreticę, quę pullulare in illis partibus consuevit, cum omni sollicitudine extirpare: discretioni vestrę per Apostolica scripta mandamus, quatenus secundum Deo vobis datam prudentiam, auctoritate nostra, in eiusdem Inquisitionis officio procedatis, iuxta ipsius prædecessoris directarum continentiam litterarum. Statutis contra hæreticos editis, quę idem prædecessor in capitularibus ciuitatum, & locorum Italiae annotanda, & seruanda mandauit: ac litteris ecclesiarum præfatis, & alijs Lombardis, super negotio ipso directis, in suo robore duraturis. Datum Neapoli vi. Calen. Maij, Pontificatus nostri Anno primo.

Edita anno Domini 1255.

Ex Archiuiu Inquisit. Bononiensis.

ALEXANDER III.

Ampliat & declarat nonnulla capita constitutionum Innocentij iij. contenta in bulla. Ad extirpanda.

E ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs fratribus ordinis Prædicatorum, Inquisitoribus hæreticorum, in prouincia Lombardia, Salutem & Apostolicam benedictionem.

CVM secundum tenorem constitutionum felicis recordationis Innocentij Papę prædecessoris nostri, quas in capitularibus ciuitatum, & locorum Italiae annotari mandauit, contineatur, quod quilibet potestas seu rector cuiuscunque ciuitatis seu loci, infra tertium diem post introitum regiminis sui, duodecim viros probos & catholicos, & duos notarios, & duos seruitores, vel quotquot fuerint necessarii institueret teneatur, quos diæcesanus si præsens extiterit, & interesse voluerit, & duo fratres Prædicatores, & duo Minores, ad hoc à suis Prioribus, si conuētus ibi fuerint eorundem ordinis deputati, duxerint eligendos, per quos inquirantur hæretici, & etiam capiuntur: Teneatur insuper idem potestas, vel rector infra decem dies sui regiminis, syndicare præcedentem proximo potestatem, vel rectorem, & eius etiam assessores per tres viros catholicos, & fideles, electos ad hoc per diæcesanum si fuerit præsens, & per fratres prædicatores, & minores, de omnibus, quę in constitutionibus præfatis, & legibus, quę contra hæreticos

Edita anno Domini 1255.

Ex Directorio Sabellano fol. 694.

ticos, & eorum complices, editis continentur. Et sicut ad audientiam ipsius nostri prædecessoris peruenit earundem constitutionum super his plerumque impediatur effectus: pro eo scilicet, quod interdum, illi qui prædictos viros debent eligere, electioni huiusmodi non possunt interesse, vel nolunt: Nos ad instar prædecessoris eiusdem, super his sicut conuenit, prouidere volentes; statumus, vt si diocesanus, & fratres Minores, prædictæ electioni, prædictorum virorum noluerint: vel nõ potuerint interesse, per aliquem vestrum, seu illos, quibus id duxeritis committendum, in locis in quibus Inquisitionis officium exercetis, eligere personas, seu viros huiusmodi libere valeatis, vobis & vestrum singulis auctoritate præsentium indulgemus: non obstante iuramento, quod prædicti potestates, & rectores, de obseruandis præsentium constitutionibus, cohibere tenentur, à quo ipsos, quantum ad hos articulos siue casus duximus absoluedos, nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Neapoli ij. Calen. Maij, Pontificatus nostri anno primo.

ALEXANDER IIII.

Vt Inquisitores procedant in negotio Inquisitionis, iuxta ordinationes Innocentij quarti.

Edita anno Do
mini 1253.

Ex Archiueo
Inquisit. Bo-
noniensis.

ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs fratri Raynerio Placentino, & alijs fratribus ordinis Prædicatorum Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, in Lombardia, & Marchia Ianuen. Salutem, & Apostolicam benedictionem,

CVM felicitis recordationis Innocentius Papa prædecessor noster, contra hæreticos prædicationem crucis vobis duxerit per suas litteras committendam: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus in negotio procedatis eodem iuxta litterarum continentiam earundem. Datum Anagninæ v. Idus Augusti. Pontificatus nostri Anno primo.

ALEXANDER IIII.

Ampliat tria capita constitutionum Innocentij incipien. Ad extirpanda, quæ ob nimiam terminorum breuitatem non poterant commodè absolui.

Edita anno Do
mini 1256.
Ex Archiueo
Inquisitionis
Bononiensis.

ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs Inquisitoribus hæreticorum, in Lombardia, & Marchia Ianuensi, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

EXORTIS in agro fidei Christianæ per partes Italiæ abundantius solito hæreticæ prauitatis zizanijs, seminante illa per temporis impacati malitiam homine inimico: felicitis recordationis Innocentius Papa prædecessor noster, constitutiones quasdam ad pestis extirpationem prædictæ noscitur edidisse, quas in suis litteris annotatas, mandauit à dilectis filijs potestatibus, seu rectoribus, consilijs, & communitatibus ciuitatum aliorumque locorum, per Lombardiam, Romaniolam, & Marchiam Teruisij constituis, tanquam fidelibus eiusdem fidei defensoribus exacta diligentia obseruari. Porro inter constitutiones huiusmodi, tria contineri noscuntur, à potestatibus, seu rectoribus ciuitatum, & locorum, sub debito iuramento, infra certos terminos obseruanda. Primum videlicet, quod potestas, seu rector infra tertium diem post introitum sui regiminis, duodecim viros probos, & catholicos, duos notarios, & duos seruitores, vel quotquot fuerint necessarii, instituat, quos ad negotiũ fidei contra hæreticos, eorumque fautores, diocesanus, si præsens fuerit, & interesse voluerit, & duo fratres Prædicatores, & duo Minores ad hoc à suis prioribus, & ministris, si conuentus ibi fuerint eorundem ordinum deputati, duxerint eligendos. Secundum quod idem potestas seu rector, in destructione domorum, condemnationibus faciendis, & in rebus inuentis, vel occupatis consignandis, & diuidendis, infra decem dies postquam accusatio, seu denuntiatio super hæresi, vel hæreticorum fauore facta fuerit, exequatur omnia cum effectu. Tertium vero, quod prædictus potestas siue rector, infra decem dies sui regiminis syndicet præcedentem proximo potestatem, vel rectorem, & eius etiam assessores per tres viros catholicos, & fideles, electos ad hoc per diocesanus, si præsens extiterit, & per fratres Prædicatores, & Minores, de omnibus his, quæ in statutis seu constitutionibus, & legibus contra hæreticos, & eorum complices continentur, & eos puniat de omnibus, & singulis quæ omiserunt, & compellat restituere de propria facultate. Cum igitur, sicut accepimus, supradicta tria, infra præmissos terminos propter ipsorum terminorum nimiam breuitatem, nequeant à potestatibus, vel rectoribus de facili adimpleri; propter quod iidem potestates seu rectores, in animarum suarum periculum petiuri retiaculo sapius inuoluuntur: Nos de vestræ fidei puritate, ac circumspectis industria, plenam in Domino fiduciam obtinentes, prorogandi eisdem potestatibus, & rectoribus terminos supradictos, vsque ad decem dies, prout expedire vel necesse fore videritis ad præmissa efficaciter exercenda, ita quod per prorogationem huiusmodi, nec petiurij reatum, nec notã incurrant, plenam vobis, & singulis vestrum, vbi conuenire ad hoc comodè nequiveritis, concedimus auctoritate præsentium facultatem. Nulli ergo omnino hominũ liceat hæc paginam nostræ con-

Officio Sanctissimæ Inquisitionis.

A concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incutiturum. Datum Lateran. 11. Idus Martij, Pontificatus nostri anno secundo,

ALEXANDER IIII,

Statuta, quibus officium Inquisitionis, directè vel indirectè impeditur, moderare possunt Episcopi, & Inquisitores, seu reserare; & ut sibi exhibeantur, compellere possunt magistratus civitatum per Ecclesiasticas censuras, appellatione reiecta.

ALEXANDER Episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Episcopo Mutinensi Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Edi. 10 Do
mini 1157.

Ex Archivo
Inquisitionis
Bononiensis.

IMPLACIDA relatio nuper nostrum turbavit auditum, quòd videlicet, Commun. Mantuan. cum deberent dilectis filiis fratribus Prædicatoribus, Inquisitoribus pravitatis hæreticæ, in illis partibus à Sede Apostolica deputatis circa extirpationem pravitatis huiusmodi de suis finibus, toto posse assistere tanquam fidei zelatores; ipsi

agentes in contrarium, statuta quædam damnabilia ediderunt, per quæ negotium fidei, quod per fratres ipsos salubriter geritur, ut in eo procedi libera nequeat, directè impeditur vel etiam indirectè. Quocirca fraternitati tuæ, per Apostolica scripta, sub excommunicationis pœna firmiter præcipiendo mandamus, quatenus associatis tecum aliquibus discretis, & Deum timentibus viris, statuta huiusmodi quæ à Mantuan. vel quibuslibet alijs hominibus ordinata, & facta dicuntur, Mantuæ ac in toto ipsius districtu, per quæ ipsi negotio possit obstaculum provenire, diligenter inquirere, ac etiam invenire; & quæ sita, & inventa ad tale reducere, ac reduci facere moderamen procures, quòd per ipsa dictorum Inquisitorum processus non impediatur in aliquo, vel quomodolibet retardentur faciens nihilominus quòd statuta quælibet ipsi negotio contraria, & quibus possit impedimentum aliquod Inquisitoribus afferri eisdem, quominus per eos iuxta formam sibi à prædicta sede traditam procedi liberè valeat in eodem, in civitate præfata vel alibi in ipsius districtu nullatenus observentur: potestatem, aacianos, & consilium civitatis eiusdem per excommunicationem in personas eorum, & commune prædictum, per interdicti in civitatem ipsam sententias, ad id appellatione postposita, compellendo. Datum Viterbij xv. Calen. Ianuarij, Pontificatus nostri anno tertio.

ALEXANDER IIII,

Declarat quinque articulos dubios, contentos in constitutione Innocentij iij. incipien. Ad extirpanda, iubetq; has declarationes cum præfatis constitutionibus scribi in statutarijs urbium, & servari.

ALEXANDER Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fratribus Prædicatoribus, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, in Lombardia, & Marchia Ianuensi, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Do
mini 1157.

FELICIS recordationis Innocentius Papa prædecessor noster, dudum constitutiones quasdam edidit, secundum quas rigor debet exerceri canonicus, in extirpandis ex agro fidelium zizanij hæreticæ pravitatis: quarum aliqua videntur ambigua; & super quibus nostræ respiciendæ oraculum implorastis. Ne igitur ipsarum constitutionum obscuritas commissa vobis sollicitudini, perniciosas vineæ Domini piæ persequendi capiendiq; vulpeculas obstaculum obijciat tarditatis: quinque ipsarum constitutionum capitula, quæ vobis dubia videbantur, auctoritate præsentium, de fratrum nostrorum consilio, duximus declaranda. Primum sanè dubitationis vestræ capitulum est quod dicitur: quod decem viri quàm notarij, & servitores eorundem, ad capiendum hæreticos deputati, simul & divisi plenariam præcipiendi, sub pœna & banno, quæ ad officium suum pertinent, habeant potestatem. Potestas vero talis loci, vel rector, teneatur habere firma, & rata omnia præcepta, quæ occasione officij sui fecerint duo ex ipsis officialibus siue plures, & pœnas exigere non servantium, hoc itaque quod de pœna, & banno dictum est, de illis dumtaxat pœnis interpretamur intelligi, quæ consequenter in eisdem constitutionibus sunt expressæ. Possunt autem prædicti officiales, communitati, burgo, & villæ præcipere sub pœna & banno, usque ad ducentas Marchas argenti, & ultra ad arbitrium potestatis loci eiusdem, quod potestati, vel diocæsano, aut eius vicario seu Inquisitoribus hæreticorum, præsentabunt infra præfigendum eis terminum competentem, omnes hæreticos & hæreticas, quos sibi dicti officiales duxerint assignandos, & potestas loci à non servantibus, pœnam huiusmodi exigere teneatur. Secundum vero est, quod domus in qua prohibiti fuerint hæreticorum captos, sine spe reedificandi funditus destruat, & bona quæ ibi reperta fuerint, fiant capientium, ac si hæretici fuissent ibidem inveni: Quod quod habet, quod domus in qua repertus fuerit aliquis hæreticus seu hæretica, sine vlla spe reedificandi funditus destruat, nisi dominus domus ibidem procuraverit reperiri; & si dominus domus illius, alias domos habuerit contiguas illi domui,

Ex Directorio
Sabellano fol.
734.
¶ Ambigere leg-
gebatur, sed
ambiguit, vide
tur legendum.
¶ In §. Idem
quoque pote-
stas, & sequen.

omnes illæ domus similiter destruantur, & bona quæ fuerint inuenta in domo illa, & in domibus illis ad hærentibus publicentur, & fiant auferentium, nisi auferentes fuerint in effugio ce ostituti. Hæc autem duo capitula, vno declarationis Sedis Apostolicæ radio lucidatæ, volumus absoluit, vt pœna taxata per constitutiones eadẽ in præmissis casibus infligatur: nisi dicecæsanis vel in eorum absentia vicarijs ipsorum, vna cum Inquisitoribus Inquisitorum, vel solis ipsis dicecæsanis, (cum ipsorum Inquisitorum præsentia de facili haberi non poterit) legitime constituerit præfatam domorum dominos in his casibus penitus innocentes, & prorsus inculpabiles extitisse: ac etiam eos non esse credentes, vel receptatores, aut defensores, siue fautores hereticorum, seu de hæretica labe suspectos. Bona vero, quæ inuenta fuerint in domibus supradictis, debent in his casibus similiter publicari, nisi legitime constituerit per testes fide dignos, & omni exceptione maiores, ipsa bona esse aliarum personarum, quàm domini illarum domum earundem. Quantum vero vestre dubitationis capitulum enodamus, quod videlicet, si dominus domus pro eo quod in ipsa repertus fuerit hæreticus, vel hæretica, sine spe reedificationis funditus destruenda habeat alias domos illi domui demoliendæ contiguas, omnes illæ similiter destruantur: illud de appendicijs domus illius debere intelligi declaramus, vt scilicet domus illa cum alijs eiusdem, domui ipsi contigujs, hoc est ipsa, & ipsius etiam appendicia, cum eadem siue in domo, siue in appendicijs eius, hæreticus vel hæretica repertus fuerit, destruantur eum domus quamuis diuersis mansionibus distinguatur, vna nihilominus sit censenda. In quinto autem dubitationis capitulo legitur: quod tenetur potestas seu rector, infra decem dies sui regiminis syndicare præcedentem proximo potestatem, vel rectorem, & eius etiam assessores, per tres viros catholicos, & fideles, electos ad hoc per dicecæsanum, & per fratres Prædicatores, & Minores, de omnibus his, quæ in statutis ipsis, siue constitutionibus, & legibus contra hæreticos, & eorum complices editis continentur, hunc itaque dubitationis articulum declarantes, respondemus, quod vna cum dicecæsanis loci, fratres prædicatorum ordinum, à prioribus & guardianis suis, vel ab eorum altero, si ibidem alterius dumtaxat eorundem ordinum conuentus extiterit, assignandi, viros eligant supradictos. Si vero neutrius ordinis conuentus ibi forsitan habeatur, ad solũ dicecæsanum eorundem virorum electio pertinebit. Quocirca discretioni vestre per Apostolicam scriptam mandamus, quatenus eadem capitula constitutionum prædictarum accipientes, iuxta declarationis Apostolicæ intellectum, tenorem præsentium, simul cum eisdem constitutionibus faciatis de verbo ad verbum, in capitularibus ciuitatum, ad tollendas de aliorum cordibus ambiguitatibus huiusmodi, annotari. Datum Lateran. xj. Non. Martij, Pontificatus nostri anno tertio.

in §. tenetur sane potestas.

ALEXANDER PAPA III.

Fratribus de ordine Minorum prædicantibus verbum Dei in terris infidelium plurima tributa hic priuilegia numerantur, quæ à iuris communis regulis egrediuntur, tam circa administrationem sacramentorum, quàm circa censuras ecclesiasticas amouendas, est elegans rescriptum, & obseruatione dignissimum, nec alienum, omnino ab officio sanctissimæ Inquisitionis, si series eius paulo diligentius consideretur, ideoque non fuit omittendum.

Idem priuilegium concessit Innocentius Papa iij. Fratribus ordinis Prædicatorum, quod refertur inter illorum priuilegia.

Edita anno Domini 1258.
Ex Archivio euentus Sancti Francisci de Assisio.

ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs fratribus de ordine Minorum in terris Sarracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Aethiopum, Syorum, Yberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Zichorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Messoriorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Molcelinorum, Tatarorum, Hungarorum, Maioris Hungariæ, Christianorum, Captiuorum apud Turcos, aliarumque infidelium nationum Orientis, seu quatumcunque aliarum partium proficiscencibus. Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Apoc. c. 10.

C.V.M. hora iam vndecima diei sit hominibus, vt exeant ad opus vsq; ad mundi vesperâ deputari, & illud Apocalypsis eulogium cito credatur cû matris Ecclesiæ consolatione complendû, videlicet, oportere viros spirituales vitæ munditiæ, & intelligentiæ gratiam cû Ioanne sortitos, populis, & gentibus, linguis, regibusq; multis denuo prophetare, quia non sequetur reliquarum Israel per Isaiam prophetata saluatio, nisi iuxta Paulum Apostolum prius introeat gentium multitudo. Nec, licet immeriti, super Apostolicæ Sedis speculam constituti, fideliter ac prudenter dispensandis Dei ministerijs, & operibus coadiuuandis intendimus: si vergente plenitudine temporis post pia piorum studia, in vineam Domini Sabaoth non es, & penè nouissimos, qui sapientiam longum didicere, per otium operariis mittere procuremus. Vos igitur, quos iuxta professæ religionis officium, zelus comedit animarum, & in quadriga quarta, quâ varijs carismatû donis, & fidei fortitudine trahitis vbiq; discurrere, ac vexillû Regis gloriæ procul leuare gestitis ad gentes, quæ Iesum Christum Deum non cognoscunt, & ad subtractionis filios, qui Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ non obediunt, destinamus: vobis in remissionem peccatorum omnium

Esaiæ c. 60. Pau. ad Ro. c. 10.

Matth. c. 30,

A omnium iniungentes, quatenus seminaturæ super aquas multas, in illo tantum qui mundum dixit se visisse consisti, ad illuminationem cæcæ multitudinis, & exterminium hæreticæ falsitatis, ad confirmandum puritatum animos, & fidelium confortandos, in luce sermonis, & certitudine operis propositum vobis iter sine quarumlibet offensione curatis.

Vt autem ministerium vestrum honoretur plenius, & honorabilius impleatur, presentium vobis auctoritate concedimus, vt in terris, quæ adhuc Sedis Apostolicæ magisterio non intendunt, proponere verbum Dei, & constituti ibidem, non obstantibus si aliqua sunt excommunicatione ligati, in verbis, officio & cibo, ac in alijs secure communicare, & ipsos, seu etiam alios conuerti ad veritatem Christianæ fidei cupientes, recipere, baptizare, & aggregare Ecclesiæ filijs valeatis, & presbyteri ex vobis ipsos aggregatos possint insignire caractere clericali, & ipsos ad acolythatus ordinem promouere.

liceat etiam vobis ibidem redeuntibus ad obedientiam Sedis Apostolicæ, qui sunt excommunicatione ligati, absolutionis beneficium iuxta formam Ecclesiæ impertiri, & super eo dispensare cum ipsis, quod sacros receperunt ordines, & diuina celebrarunt officia sic ligati. hoc ipsum vobis sit licitum, circa illos de terris eisdem, qui temporibus indebitis, vel infra artem legitimam, aut qui omnes eadem die, vel qui superiores prætermisiss inferioribus conferre seu recipere ordines præsumpserunt: si tamen in hoc seruata forma talis extiterit, per quam ordines recepissent.

Vobis præterea dispensare liceat, vt illi ex nationibus vestræ prædicationi commissis, qui post susceptionem sacrorum ordinum, vel in gradibus, & casibus à diuina minimè lege prohibitis, matrimonia contraxerunt, remaneant in eisdem: & hi qui ad Ecclesiæ catholicæ redierint veritatem, vt inter suos habitent, eisdemque communicent: necnon quod clerici nationum ipsarum, publicè ad obedientiam Sedis Apostolicæ redeunt, gaudeant privilegio clericali. Sit etiam vobis licitum, omnium fidelium in terris prædictis confessiones audire, ac ipsis iniungere penitentias salutares, & excommunicatos à canone vel alio modo, iuxta formam Ecclesiæ absoluerè, dum modo iniuriam & damna passis satisfaciunt competenter.

Cum irregularibus autem partium earum casibus, in quibus solent Legati Sedis Apostolicæ dispensare, ac etiam cum clericis ipsarum partium patientibus defectum natalium, dummodo non sint de adulterio vel incestu, aut de regularibus procreati, sit vobis dispensandi facultas: quam circa illos similiter habeatis, qui ab unitate Ecclesiæ catholicæ seu religione, vel clericali ordine discesserunt, si humiliter redire voluerint, & digne satisfaciunt de commissis: ita quod ipsi religiosi ad sua loca salua disciplina ordinis resumantur; & illos ex iam dictis, qui excommunicationis vinculo sunt affecti, iuxta præmissam formam, & prædictæ satisfactionis modum absoluerè valeatis: & cum irregularibus ex eisdem, sicut est expressum superius dispensare.

Ad hæc, sit vobis absoluedi facultas occisores clericorum, & religiosarum personarum, in prædictis partibus constitutos; fundandi de nouo ibidem Ecclesias, & reconciliandi illas, quæ sunt casu aliquo profanatæ: ac de nouo fundatis. Rectores idoneos prouidendi: & illis qui de gentibus vel schismaticis nouiter sunt conuersi, dandi licentiam, vt vxores suas cum quibus ex gradibus à lege diuina non prohibitis contraxerunt, valeant retinere.

De causis matrimonialibus, quas in partibus illis ad audientiam nostram deferri contigerit legitime cognoscendi, ac discordantes inter se ad inuicem, quod ad pacem & concordiam redeant: necnon quod inordinatè viuentes, de suis excessibus (sicut iustum fuerit) satisfactionem exhibeant, compellendi per censuram Ecclesiasticam, vobis libera sit potestas.

Insuper in locis in quibus vos hospitari contigerit, vel in locis partium earundem, in quibus residentiam faciatis, Missam, &c. diuina officia celebrare, & in eisdem partibus Cæmeteria benedicere, ac dare indulgentias commutare vota facultatem, & licentiam habeatis.

Cæterum vobis concedimus quod à catholicis Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis possitis ordines, & alia Ecclesiastica sacramenta suscipere, ac vestes sacerdotales altaris, pallas, & corporalia, per eos qui ex vobis sunt presbyteri, cum necesse vobis fuerit, benedicere, vbi catholicorum Episcoporum copia non habetur: necnon alia facere, quæ ad augmentum Dominici nominis, & ampliationem catholicæ fidei, ac reprobationem, ac irritationem illorum, qui sacris traditionibus contradicunt, sicut pro loco, & tempore videritis expedire.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Dat. Viterbij xij. Kal. Maij. Pontificatus nostri anno quartq.

I D E M.

Hoc rescripto declarantur plurimæ difficultates, quæ sæpe in negotio hæreticæ prauitatis contingunt, ex quarum declaratione assertur lux clarissima ad intelligendum c. accusatus. de heret. lib. 6. Hoc ipsum rescriptum recitat Eymericus in Directorio par. 2. & incipit: Consultus. quod tribuit Urbano iij. sed quia authenticum Urbani iij. non vidimus, & huius series ibi inseritur, ne quis dubitandi locus relictus esse vi deatur, hoc quod authenticum est, repetere non est visum inutile.

B 4 ALE-

Edita anno Do-
mini 1558.

Ex Archigio cō-
uentus Sancti
Francisci de Al-
fio.

An sit relapsus
qui in aliam hē-
resim ab ea quā
abiurauit, reci-
dit.

An sit relapsus
qui post abiura-
tionem cū hē-
resicis cōmuni-
cat, vel eis fa-
uer.

An ob testimo-
nium periuro-
rum procedi pos-
sit in hoc cri-
mine.

An Inquisito-
res de diuina-
tionibus, & fortile-
gijs possint cog-
noscere.

An heredes de
functorū cogi
possint ad im-
plendas pœni-
tentijs defun-
ctis iniunctas.

De questionib.
vsurariū an In-
quisitores cog-
noscant.

An heredes de-
functorum cogi
possint ad
agendam pœni-
tentiā quæ de-
functis fuerat
iniungenda.

ALEXANDER, Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs fratribus ordinis Mine-
rum, Inquisitoribus hæreticæ prauitatis in administratione Sancti Francisci, præsentibus
ac futuris, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

QVOD super nonnullis quæstionum articulis, in quibus causa fidei tangitur, nos con-
sultare voluistis, sollicitudinis vestræ prudentiam in Domino commendamus.

Primus igitur vestræ consultationis articulus continebat, vtrum dici debeat relapsus in hæresim qui
lapsus est in eam post abiurationem ipsius, in qua non inuenitur antea commisisse, eum secundum pro-
prietatem verborum, non videatur relapsus, qui non fuerat ante lapsus. Ad quod taliter respondemus,
quod talis si tanquam accusatus vel suspectus de hæresi eam in iudicio abiurauit, & postea committat in
ipsam, censeri debet quadam iuris fictione relapsus, licet ante abiurationem suam plenè probatum non
fuerit crimen hæresis contra ipsum, dum modo huiusmodi prius orta suspicio, violenta fuerit, & certis
ac veris indicijs comprobata. Si vero leuis, & modica, quamquam ex hoc se prauius puniendus, re-
lapsorum tamen in hæresim non debet pœna puniri, ex quo præsumi non potest verisimiliter ante la-
psus in eam.

Quæsiuistis etiam circa idem, si is qui hæresim abiurauit, & per solam inexcusabilem receptione vel
receptionem; aut deductionem seu associationem, vel visitationem hæreticorū, siue dationem vel mis-
sionem munerum, aut etiam alijs in fauorem eorum, qui excusari non possit, sine adoratione tamen (vt
verbis vestris vtamur) lapsus est postmodum, propter hoc debeat iudicari relapsus. Et quidem si legi-
timè constitit, vel etiam nunc constaret, quod tales ante huiusmodi abiurationem, in hæresi commissis-
sent, non est dubium eos, per hoc fuisse relapsos: quia tunc dubitari non debet, illos ex approbati se
prius erroris consequentia, id fecisse.

Præterea nonnulli talium, vt proponitis, iurant coram Inquisitoribus tam de se quam de alijs super
facto hæresis veritatem dicere, sed periurant, non odio tamen vel pretio, sed timore sui potius, & suo-
rum: corrigunt autem se postmodum super ijs contra se ac alios suos complices deponendo. Cum itaq;
periurus secundum iura, etiam post penitentiam in criminalibus à testimonio repellatur; hoc quæritur,
vtrum contra illos suos complices sit per testimonia talium procedendum. Super quo taliter respon-
demus, quod cum crimen huiusmodi sit exceptum, si ex manifestis indicijs apparuerit tales non animi
leuitate, aut odij fomite ductos, seu corruptos pecunia; sed zelo fidei tanquam pœnitentes propria culpa;
asserere quod talia prius tacerant, & velint in hoc errorem suum corrigere, ac alios nominare, statim de-
bet in fauorem fidei, nisi aliud obfisteret, a testimonio eorum dem.

Ad illud autem quod quæritur, vtrum ad Inquisitores hæresis pertineat de diuinationibus, & fortile-
gijs, quæ contra aliquos sibi denuntiantur cognoscere, ac punire talia exercentes: breuiter respondetur,
quod cum negotium fidei, quod summæ priuilegiatum existit, per occupationes alias non debeat impe-
diri, Inquisitores ipsi, de ijs nisi manifestè saperent hæresim; ratione huiusmodi officij sibi commissi, se
nullatenus intromittant, sed eos relinquunt suis iudicibus pœna debita castigandos.

Quidam insuper (vt ad dicentis) pro ijs quæ commiserunt in hæresi, astringunt se Inquisitoribus, sub
obligatione bonorum suorum, ad recipiendum ab eis pœnitentiā, & complendam: sed ea licet iniun-
cta, non tamen peracta, quin potius in toto vel in parte neglecta, decedunt. Quæritur ergo, vtrum In-
quisitores ipsi, vel qui in eorum locum succedunt, possint ad satisfaciendum pro ipsius defunctis, hære-
des vel detentores bonorum suo decedentium coartare. Ad quod dicimus, quod si per huiusmodi pœni-
tentiā aliquod onus ad salutem proficiens impositum fuerit, in bonis temporalibus exequendum
ad complementum ipsius per Inquisitores cogi debent heredes, vel alij ad quos bona talium cum suo
onere deuenerunt.

Iniungitur etiam aliquibus ad pœnam, in penitentia pro hæresi, ab ipsis peccatis Inquisitoribus, vt vsu-
ras restituant, ad quod obligauerant in iudicio Ecclesie se & sua. In quo quæritur, vtrum Inquisitores
ipsi, vel qui succedunt in locum eorum, ad respondendum eorum se conquerentibus de vsuris huiusmo-
di, & ad restitutionem earum, si de ipsis constiterit, possint compellere taliter pœnitentes, prout ab eis in
alijs iniunctis sibi pœnitentijs fieri consuevit. Ad quod respondemus, quæstionem super vsuris motam
contra tales iudicialiter non debet audiri ab Inquisitoribus hæresis, nec decidi. Nolentes quod per cau-
sas huiusmodi, offendiculum negotio fidei prepararetur: eos tamen ad restitutionem vsuratum, de quibus
constiterit, compellere poterunt; quibus in satisfactionem pro prædicto crimine huiusmodi restituo-
nem in penitentia iniunxerunt.

Sunt & alij, qui confessi sunt in iudicio de hæresi coram Inquisitoribus huiusmodi prauitatis, sed an-
tequam eis iniungeretur penitentia, decederunt. Super quo quæritur si heredes talium compelli pos-
sint ab Inquisitoribus, vt ad ipsorum arbitrium satisfaciant, pro defunctis: præcipue cum iidem dum vi-
uerent ad faciendam pœnitentiā, quam Inquisitores eis vellent iniungere, bona sua Inquisitoribus
obligarint, cui quæstioni sic duximus respondendum, quod postquam tales non decesserunt heretici, sed
reincorporati potius Ecclesie vnitati, non videmus quod eis post mortem vel eorum heredibus, qui ad
successionem talium admittuntur, sit satisfactio pro extincto iam crimine, iniungenda. In eo vero casu,
in quo heredes huiusmodi ad successionem non deberent, ob culpam sui actoris admitti. Non obstant-
te, quod actoribus ipsis viuentibus, hoc non fuerit intercedente ipsorum morte per sententiam declara-
tum, ad confiscationem bonorum post mortem nihilominus procedatur.

Adieci-

A Adiectis præterea, negotium seu officium Inquisitionis contra hereticos dilecto filio Priori fratrum Prædicatorum Parisien. à Sede Apostolica fuisse sub ea forma commissum, ut idem super hoc possit inquirere, tam per se, quàm per alios, quos ad hoc idoneos reputaret: in quo quaeritur, utrum tales delegati, vel subdelegati existant, & quid possint etiam sic electi. Super quo taliter duximus ordinandum, & idem Prior possit tres, vel quatuor idoneos ad hoc opus assumere, qui parem cum ipso habeant potestatem: & amovere illos, ac ipsorum loco alios substituere, quotiescunque viderit expedire: ipsi tamen Priori, & alijs sic assumptis committendi dumtaxat citationes, & examinationes testium, cum de huiusmodi crimine ac circumstantijs eius inquiritur, ac denuntiationes sententiarum, quas super ijs contra quoslibet contigerit ferri, & ijs similia faciendi conceditur ab eadem sede facultas.

Institutus cum potestate alios eligendi, quid possit.

Quæstioni vero, qua quaeritur, utrum constitutus in sacris, deprehensus in hæresi, & propter hoc immurandus perpetuo, prius sit ab ordinibus à suo Episcopo degradandus, antequam tradatur huiusmodi penitentij. Respondemus, quòd talis qui est perpetuo immurandus, prius debet à suis ordinibus degradari.

Clericus perpetuo immurandus, an sit degradandus.

B Nonnulli quoque clerici, & quòd est deterius, sacerdotes, prætextu pecuniæ, vel alienius seruitij temporalis, inveniuntur aliquando Inquisitionis impedire negotium, instruendo citatos hæreticorum credentes de celanda veritate, falsitate dicenda, vel eos indebite liberando, de quibus quaeritur, utrum Inquisitores possint tales capere, ac etiam retinere: aut quòd sic accepta restituant, coarctare. Dubium itaque non videtur, quòd ij quos constat exercere præmissa, ea faciunt in fauorem hæreticæ prauitatis: quare possunt à talibus per Inquisitores compesci, & pœna debita castigari, tam per captiorem personarum, quàm etiam aliàs prout culpa exegerit delinquentis.

Impeditores facti officij per Inquisitores possunt coerceri.

Quòd autem postmodum quaerebatur, quomodo essent puniendi religiosi, qui inveniuntur in hæresi deliquisse, cum sæculares peccantes in simili casu, immurationis vel alia pœna plectantur: eius solutio satis patet, cum certum sit tales in hoc, & in consimilibus delinquentes grauius etiam sæcularibus puniendos.

Religiosi hæreticæ grauius puniendi.

C Frequenter etiam vobis ab Apostolica Sede committitur, ut tam hæreticos credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, quàm ipsorum filios, & nepotes, ac illos etiam qui prædictum interpretu, vel gratia tale essent adepti, vel assequerentur in posterum, priuandi personaribus, dignitatibus, & honoribus quibuscunque, ac beneficijs ecclesiasticis, & officijs publicis, de diocesanorum, & eis absentibus viciariorum suorum consilio, habeatis liberam facultatem: Quòd qualiter intelligi debeat, petiistis eiusdem Sedis oraculo declarari. hoc sanè de filijs, & nepotibus illorum hæreticos sumptulentium, & aliorum huiusmodi, qui modo tales esse probantur, intelligendum esse videtur, non autem illorū, quos emendatos constiterit, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ penitentiam recepisse quam ipsi vel iam perfecerunt, vel humiliter persecutioni eius insistant, vel parati fuerunt dumiuerent ad recipiendam eandem. Diocæsani quoque in priuandis talibus sunt generaliter requirendi, nisi forsitan constaret legitime, quòd idem scienter eis beneficia contulisset: tunc enim eos in ijs requirere non credimus, sed potius à suo iudice puniendos. Vos igitur hæc & alia contingentia in hac parte, commissum vobis officium sic prudenter, & fideliter exequi procuretis, sic ad ea purè propter Deum, cuius causam geritis, vestra feratur intentio, quòd labor vester vobis ad vitæ præmium, & alijs ad salutem, quæ solum in talibus quaeritur, proficiat animarum. Datum Viterbij v. Kalen. Octob. Pontificatus nostri Anno quarto.

Qui filij hæreticorum officijs, & beneficijs priuantur.

I. D. E. M.

Filij eorum, qui dum morerentur, petierunt hæreticorum consolamentum, non admittuntur ad probandum parentes, id fecisse post amissam mentem, vel loquelam, si constiterit eos dum sanæ mentis essent, petiuisse hæreticos consolatos, confert ad intelligendum c. filij, de hæret. lib. 6. & roborat rescriptum Urbani iij. quod incipit. Olim ex parte. quod refert Emericus in Directorio, par. 2.

ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis fratribus ordinis fratrum Minorum Inquisitoribus hæreticæ prauitatis in administratione sancti Francisci presentibus, & futuris, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Ex parte vestra fuit propositum coram nobis, quòd nonnulli de partibus, vbi vobis contra hæreticos Inquisitionis officium est commissum, in mortis articulo constituti, salutis remedium abhorrentes, consolatos hæreticos ad se introduci faciunt, & ab eis per impositionem manus, desolationis suæ consolationem accipiunt, secundum pessimam consuetudinem eorundem. Sed filii, & hæredes sic decedentium, propter hoc exheredari timentes, ac volentes ob id eorum malitiam excusari, proponunt se velle probare per testes, quòd iidem, quando recipiebant consolationem huiusmodi loquelam amiserant, & erant alienati à mente: cum mortis sit apud eos (ut dicitur) quòd nullum taliter consolentur, qui non sit sanæ mentis, & memoriã habeat ordinatam. Quare nos consulere voluistis, utrum debeant tales probationes admitti, Nos igitur consultationi vestræ taliter respondemus, ut si legitime constiterit, quòd prædicti dum sanæ mentis essent, petierunt hæreticos consolatos, sicque viam fuerint vniuersæ carnis ingressi, licet consolatione huiusmodi,

Edita anno Domini 1258.

Ex Archivio consuetus S. Francisci de Assisio.

Directorium par. 9. 121.

modi, immo verius desolationem, non sane mentis effecti, vel post perditam iam loquentiam suscepisse A dicantur, nulla super hoc probatio admittatur, cum in nullo sic decedentes debeant propterea releuari. In dubio vero admitti poterit, non tamen uxores, filii, seu familiares, aut de suis aliqui, ad hoc probandum recipiantur in testimonium, sed alii testes idonei, & specialiter fidei zelatores: cum contra tales sit non modicum presumendum: sitque in talibus propter fidei privilegium, cum multa cautela summaque diligentia, præ ceteris negotiis, procedendum. Datum Anagninæ Id. Nouembris. Pontificatus nostri Anno quarto.

I D E M.

Hæreticis, credentibus, fautoribus, receptoribus, & defensoribus ipsorum, redeuntibus ad Ecclesiam, inter cetera iniungi potest sub certa pena pecuniaria, quod fidem Catholicam teneant, nec ulterius hæreticis fauorem impendant, & quod mandatis Ecclesie obediant, à quibus cautio exigatur. quod si penam promissam incidant, ad eam soluedam compelli possunt per censuram ecclesiasticam appellatione reiecta. pecunia ex his condemnationibus, vel tertia earum parte exacta, penes tres viros probos asseruetur, ex qua necessaria expensæ Inquisitoribus tribuantur, & expensarum computatio Episcopo exponatur.

Eiusdem tenoris extat alia bulla authentica Alexandri III. quam dedit Anagninæ XII. Kalendas Octobris, Pontificatus sui anno v. eam nos etiam vidimus.

Edita anno Domini 1258.

Ex Archivio conventus S. Francisci de Assisio.

ALXANDER Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fratribus Ordinis Minorum Inquisitoribus hæreticæ prauitatis in administratione sancti Francisci tam presentibus quam futuris, Salutem & Apostolicam benedictionem.

SVPER extirpatione hæreticæ prauitatis, hoc a vobis in locis in quibus contra hæreticos, vobis inquisitionis officium est commissum, statuimus obseruandum: vt hæreticis, credentibus, fautoribus, receptoribus, & defensoribus ipsorum, ad mandatum Ecclesie redeuntibus, sub certa pena pecuniaria inter cetera que iniungenda fuerint, iniungatis districte, & fidem Catholicam firmiter teneant, & ulterius hæreticis ipsis auxilium, consilium, vel fauorem aliquem non impendant: nec non Ecclesie mandatis obediant, & obseruent quæ eis feceritis, vel vnus vestrum occasione ipsius hæreticæ prauitatis, & ab eisdem cautio exigatur. Nos autem vobis & singulis vestrum, cogendi per censuram ecclesiasticam appellatione remota, tam redeuntibus ipsos, quam & defensores si oportuerit eorundem, ad præstationem vel solutionem huiusmodi pænæ, ad quam se obligauerint; si quod absit, in dictam pœnam inciderint, plenam concedimus auctoritate presentium facultatem.

Pecunia vero, que de huiusmodi pœnis, vel ex tertia parte multarum, vel condemnationum exigendarum à quibuslibet personis & locis, seu bonorum apprehendorum occasione hæresis, vel hæreticorum, secundum tenorem constitutionum nostrarum (quas in eisdem hæreticos, fautores eorum & alios promulgatas, in capitularibus ciuitatum, & locorum aliorum conscribi mandauimus) forte peruenierit, penes tres viros fide probatos à vobis, & à diœcesano, vel eiusdem Vicario, si idem presens non fuerit, eligendos, deponatur fideliter conseruanda, & de illa vobis & singulis vestrum necessitate ad prosecutionem negotii contra hæreticos expensæ sine difficultate aliqua de ipsius diœcesani consilio ministrantur, & eidem diœcesano de iis que expendi contigerit, rationis plenarie fidelis computatio exponatur. Datum Anagninæ, Idibus Nouembris. Pontificatus nostri Anno quarto.

Io. Sal.

De Curia.

I D E M.

Præcipit Episcopis, Abbatibus, & alijs ecclesiarum prelatibus, ac rectoribus, & religiosi tam cuiusvis ordinis, quam etiam secularibus, vt efficaciter assistant Inquisitoribus in negotio fidei: exequendo, oportunum eis consilium, fauorem, & auxilium impendendo.

Eiusdem tenoris extat alia bulla Alexandri III. quam dedit etiam Anagninæ Non. Ianuarii, Pontificatus sui anno sexto, quam nos quoque vidimus authenticam.

Edita anno Domini 1258.

Ex Archivio conventus S. Francisci de Assisio.

ALXANDER Episcopus servus servorum Dei, Venerabilibus fratribus, & dilectis filiis. Electis Abbatibus, Priõribus, Ministris, Guardianis, & alijs Ecclesiarum prelatibus, & rectoribus, nec non & vniuerso clero, tam religiosi cuiuscumque professionis, & ordinis, quam secularibus, in Ducatu Spoletan. constitutus, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

EXORTIS in agro fidei Christianæ per partes Italie abundantius solito hæreticæ prauitatis zizaniam, seminante illa per temporis impacati malitiam homine inimico, Sede Apostolica eius caput fidei & magistra, volens circa zizaniorum extirpationem huiusmodi per aliquos de fratribus ordinis fratrum

Atque minorum, partes sue sollicitudinis adimpleri dilecto filio. Ministro provinciali eiusdem ordinis, in administratione S. Francisci mandavit, ut ipse duos ex fratribus suis viros zelum habentes Christi fidei, & opere ac sermone potentes assumeret, eisque in partibus vestris Inquisitionis officium contra hereticos, eorumque fautores, & complices inibngere procuraret. Nos itaque Christi nomen in populo exaltari gaudentes, ac fidei eius massam ab omni per quod infici valeat, emundari totis affectibus cupientes, vniuersitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes quatenus attendentes prudenter, quod Inquisitores huiusmodi à predicto deputati Ministro pro defensione ipsius fidei & cum salute fidelium laborantes, & periculis personas proprias salubriter exponentes, nequeunt ad omnia, que tanto expediunt negotio sufficere per seipsos, eisdem & aliis, si quos ad hoc ex ipsis fratribus contigerit deputari, in predicto exequendo negotio efficaciter assistatis, opportunum sibi consilium, fauorem, & auxilium impendendo, ita quod exinde vestra fidei sinceritas merito valeat commendari, nec contingat Dei opus periculose per vestram negligentiam, vel intermitteri, quas proculdubio, preter id quod horrendis notaret maculis infamia negligentis vltix omnis inobedientia, ac negligentia Apostolica seueritas acri percelleret disciplina. Datum Anagninæ xij. Kalendas Decembris, Pontificatus nostri Anno quarto.

De Curia her. p.

I D E M.

subet obseruari leges Federici Imperatoris contra hereticos, & eorum complices editas, quas nominatim inserit huic rescripto, quib. pene curia in eos late continetur, et multa Inquisitoribus privilegia conceduntur.

Eisdem inseruit in suo simili rescripto Innocentius Papa III. quod su pra impressum est suo loco.

ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filiis Potestatibus, consiliis, & Communitatibus Civitatum aliorumque locorum Italię, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edito Anno Domini 1258.

CUM aduersus hereticam prauitatem quondam Federicus olim Imperator promulgauerit quoddam leges, per quas ne peruagetur compesci poterit pestis illa, nos illas quasi felicitis recordationis Innocentius Papa predecessor noster obseruari mandant, prout in ipsius litteris contineri perspeximus, volentes ad robur fidei ac salutem fidelium obseruari, vniuersitati vestra per Apostolica scripta mandamus, quatenus eas, quantum tenores vobis mittimus insertos presentibus faciatis singuli in vestris capitularibus annotari contra hereticos sectę cuiuslibet, secundum eas exacta diligentia processuri. Alioquin dilectis filiis fratribus Inquisitoribus hereticę prauitatis ordinis Predicatorum vel Minorum, ac eorum singulis litteris nostris iniungimus vt vos ad id per excommunicationem in personas, & interdictum in terram appellatione remota, compellant.

Ex Archiuo conuentus Sancti Francisci de Assisio.

Tenores autem legum ipsarum hi sunt.

FREDERICVS DEI GRATIA.

Romanorum Imperator, & semper Augustus, Hierusalem & Sicilię Rex, dilectis Principibus suis, Venerabilibus Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque prelati ecclesiarum, Ducibus, Marchionibus Comitibus, Baronibus, Potestatibus, Scultetis, Burgauis, Aduocatis, Iudicibus, Ministerialibus, Officialibus, & omnibus per totum Imperium constitutis, presentes litteras inspecturis fidelibus suis, Gratiā suam, & omne bonum.

Correcta ad authe. exemplar

OMMISSI nobis cęlitus cura regiminis Imperialis, cui dante Domino presidemus, fastigium dignitatis, materialem, quo diuissim à sacerdotio fungimur gladium aduersus hostes fidei, & in exterminium hereticę prauitatis exigunt exercendum: vt perfidie vipereos filios contra Deum, & Ecclesiam insultantes, tanquam materini vteri corrosores in iudicio & iustitia persequamur: maleficos viuere non passuri, per quorum scientiam seducentem mundus inficitur, & gregi fidelium per oues morbidas grauior infligitur corruptela. Statuimus itaque sancientes, vt heretici quocumque nomine censeantur, vbicunque per imperium damnati fuerint ab Ecclesia, & seculari iudicio assignati, animaduersione debita puniantur.

Si qui vero de predictis postquam fuerint deprehensi, terribi metu mortis redire voluerint ad fidei vnitatem, iuxta canonicas sanctiones, ad agendum poenitentiam, in perpetuum carcerem detendantur. Preterea quicumque heretici reperti fuerint in ciuitatibus, oppidis, seu alijs locis imperij per Inquisitores ab Apostolica Sede datos, & alios orthodoxę fidei zelatores; hi qui iurisdictionem ibidem habuerint, & ad Inquisitorum & aliorum catholicorum virore in sinuationem, eos capere teneantur: & eos captos

capros acris custodire donec per censuram ecclesiasticam damnatos, damnabili morte periant, qui fidei sacramenta, & vitæ damnabant. Simili quoque pœna plecti censemus omnes, quos ad fouendum hæreticorum errorem, callidus hostis suscipiat aduocatos: vel parat illicitos defensores; maxime cum facinus quos inquinat, equat: nisi monitione præmissa destiterint, & eorum vitæ duxerint consulendum. Eos præterea qui conuicti in vno loco de hæresi ad alia loca se trāsferunt, vt cautius possint effundere verus hæreticæ prauitatis, debitam censemus subire vindictam: vt super hoc per viros ab eodē errore conuersos ad fidem, necnon, & per alios, qui eos de hæresi conuicerunt (quod & in hoc casu concedimus licite faciendum) euidentis testimonium habeatur. Item mortis sententię ducimus addicendos, si quos hæreticorum ad iudicium tractos, in extrema vitæ periculo hæresim abiurantes postmodum de falso iuramento constiterit, & fidē merita conuicti, ꝛ ac eos contigerit eiusdem morbi spontaneam incurtere recidam: vt sibi damnabilius iniquitas sit mentita, & pœnam debitam mendacium nō euadat. Omne insuper proclamationis, & appellationis beneficium ab hæreticis, receptoribus, & fautoribus eorundem penitus amouemus: volentes vt de finibus imperij, in quibus semper debet existere fida fides, hæreticę labis genimina modis omnibus deleantur. Cæterum quia quanto maiora diuinæ nutu miserationis accepimus, & altiore locum pię filijs hominum obtinemus, tanto deuotiora debemus obsequia gratitudinis conferenti. Si quando igitur in nostri nominis contemptores nostri culminis exardescit auctoritas: si reos se se maiestatis, in personis eorum, & liberorum suorum exheredatione damnamus, multo fortius istiusque cōtra Dei blasphematores nominis, & catholicę fidei detractores, prouocamur: eorundem hæreticorum, receptorum, fautorum, & aduocatorum suorum hæredes, & posteros, vsque ad secundam progeniem, beneficij cunctis temporalibus, publicis officijs, & honoribus, imperiali auctoritate priuantes: vt in paterni memoria criminis cōtinuo mœrore tabescant: verē scientes quod Deus zelotes est, peccata patrum in filios potenter vleiscens. Nec quidem à misericordiæ finibus duximus excludendum, vt si qui patenti hæresi non sequentes, latentem patrum perfidiam reuelauerint: quacumque reatus illorum animaduersione plectantur, pię disce punitio non subiaceat innocentię filiorum. Ad hæc notum fieri volumus Fratres Predicatores de ordine Predicatorū, pro fidei negotio in partibus imperij nostri contra hæreticos deputatos, ceteros quoque qui ad hæreticos iudicandos accesserint, nisi aliqui eorum ab imperio fuerint proscripsi, eundo, morando, & redeūdo, sub nostri imperij speciali defensione receptos; & quos apud omnes sub ope, ac recommendatione fidelium imperij esse volumus inoffensos: vniuersitati vestrę mandantes, quatenus quocumque, & apud quemcunque vestrū peruenerint, benigne recipiatis eosdem: & personas ab incurſu hæreticorum eīs insidiantium conseruantes indemnes, omne consilium ducatum, & auxilium impendatis, pro tam acceptis coram Deo negotijs exequendis. Hæreticos vero, quos & ostenderint ipsi vobis, in iurisdictione vestra singuli capiētes, diligentia custodia detinendos, donec post Ecclesiasticę damnationis iudicium, pœnam subeant, quam merentur: scilicet in executione ipsius negotij gratam Deo, & laudabile nobis obsequium conferetis, si ad expellendam de partibus nostris imperij nouam, & insolitam hæreticę prauitatis infamiam, opem, & operam vnā cum eisdem Fratribus præstiteritis efficacem. Et si quis foret exinde negligens, & remissus, ac etiam inutilis coram Domino, & in conspectu nostro poterit merito culpabilis apparere. Datum Paduę xij. Februarij, xij. Indictione.

† forte, non-
uinci.

aliquid ad
est testimonium
obtinere

FREDERICVS DEI GRATIA, ETC.

NCONSUTILEM tunicam Dei nostri disſuere, conatur hæretici, & vocabuli vicio, seruiētes, quod significationem diuisionis enūtiat, in ipsius indiuisibilis fidei unitate nituntur inducere sectionem, & oues à Petri custodia, cui pascendę à pastore bono sunt creditę segregare. Hi sunt lupi rapaces intrinsecus, eo vsque mansuetudinem præcedentes ouium, quousque ouile possint subintrare Dominicum. Hi sunt angeli pessimi. Hi sunt filij prauitatum, à parte nequitie & fraudis auctore, ad animas simplices destinati. Hi colubri, qui colūbas decipiunt. Hi serpentes, qui latenter vidētur inſerpere; & sub mellis dulcedine virus euomere: vt vitę cibū ministrare se simulent, à cauda feriūt: & mortis poculum velut quoddam dirissimum venenū immiscunt. Horum sectę veteribus, vel ne in publicum prodeant, non sunt notatę nominibus: vel (quod est forte, nefandius) nō cōtente, vt vel ab Artio Artiani, vel à Nestorio Nestoriani, aut a similibus similes nūcupentur; sed in exemplum martyrum, qui pro fide Catholica martyria subierunt, Paratenos se nomināt, velut expositos passioni. Huiusmodi miseri Parateni, à quibus abest sancta credulitas diuinitatis eterne, sub vno contextu nequitie in simul tres offendunt: Deum videlicet, proximos, & seipſos; Deum, dū Dei fidem, & filiū non agnoscunt. Decipiunt proximos, dum ipsis sub spe spiritualis alimonie, hæreticę prauitatis oblectamenta ministrant. crudelius et̄ fauūt in seipſos, dum post animarum dispendium, corpora denique seuerę mortis illecebris, quam per agnitionem veram, & verę fidei possent euadere, vitę prodigi, & necis improuidi sectatores inuolunt; & (quod est ipſo dictu dirissimum) superfutes et̄ non terretur exemplo. Contra tales sibi Deo, & hominibus sic infestos continere non possumus motus nostros, quin debitę vltionis in eos gladium exeramus: tanto ipsos instantius persequentes, quanto in euidentiorē delusionem fidei Christianę, prope Romanam Ecclesiam, quæ caput ecclesiarum omnium iudicatur, superſi-

A perditionis suæ scelera latius exercere noscuntur. Adeo quòd ab Italiæ finibus, præsertim à partibus Lombardiæ, in quibus pro certo perpendimus ipsorum nequitiam latius abundare, iamque vsque ad Regnum nostrum Sicilia, suæ perfidiæ riuulos deriuarunt. Quod acerbissimum reputantes: Statuimus in primis, vt crimen hæreseos, & damnata scæta cuiuslibet, quocunque nomine censeantur sectatores, (prout veteribus legibus est indictum) inter publica crimina numerentur: immo crimine læsæ Maiestatis nostræ debet ab omnibus horribilibus iudicari, quod in diuinæ maiestatis iniuriam noscitur, attentatum, quamuis iudicij potestate, alterum alteri non excellat. Nam sicuti perduellionis crimen personas adimit damnatorum, & bona; & damnat post obitum memoriam defunctorum: sic & in prædicto crimine, quo Patareni notantur, per omnia volumus obseruari, Et vt ipsorum nequitia, qui (quia Dominum non sequuntur) in tenebris ambulant, detegatur: nemine etiam deferente, inuestigari volumus diligenter huiusmodi scelera patratores & per officiales nostros, sicut & alios malefactores inquiri; ac Inquisitione notatos, etsi leuis superstitutionis argumento tangantur, à viris Ecclesiasticis, & prælatis examinari iubemus. Per quos si inuenti fuerint à fide Catholica salutem in articulo deuiare, ac per ipsos pastoralis more commoniti, tenebrosi diaboli relictis insidijs, noluerint agnoscere Deum lucis, sed in erroris concepta instantia perseuerent, præsentis nostræ legis edicto damnatos, mortem pati Patarenos, aliosque hæreticos quocumq; nomine censeatur, decernimus, quam affectant; vt viui in conspectu hominum comburantur, flammam commisso iudicio. Nec dolemus quòd in hoc ipsorum satisfacimus voluntati, ex quo pœnam solummodo, nec fructum alium consequuntur erroris. Apud nos pro talibus nemo interuenire præsumat; quod qui fecerit, in ipsum nostræ indignationis aculeos non immerito conuertemus. Datum Paduæ xxij. Februarij, xij. Indictione.

IMPERATOR FREDERICVS
semper Augustus, &c.

PATARENORVM receptatores, & complices, & quocunque modo fautores, qui vt à pœna alios possint eximere, de se velut improvidi nõ formidant, publicatis bonis omnibus relegandos in perpetuum esse censemus. Et ipsorum filij ad honores aliquos nullatenus admittantur. Si tamen aliquis fautorum huiusmodi detexerit aliquem Patarenum, de cuius perfidia manifestè probatur, in fidei præmium quam agnouit, famæ pristinæ de imperiali clementia, restitutionis beneficium in integrum consequatur.

INCIPIUNT CAPITVLA CONSTITVTIONIS
contra Patarenos edita per dominum Fredericum, illustrem virum Romanorum Imperatorem semper Augustum, Hierusalem, & Sicilia Regum.

PATAROS, Patarenos, Speronistas, Leonistas, Arnaldistas, Circuncisos, Passaginos, Iosepinos, Garatenses, Albaneses, Franciscos, Bagnarolos Commixtos, Vvaldéses Roncarolos, Communellos, Varinos, & Ortholenos, cū illis de Aquanigra, & omnes hæreticos vtriusque sexus quocumq; nomine censeantur perpetua damnamus infamia, diffidamus atq; bannimus; censes vt bona talium confiscentur, nec ad eos vltius reuertatur: ita qd filij eorū ad successionē peruenire nõ possint, cum longe sit grauius eternā, quàm temporale offendere maiestatem. Qui autem inuenti fuerint sola suspicione notabiles, nisi ad mandatum Ecclesiæ, iuxta considerationem suspicionis, qualitateque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione mōstrauerint, tanquā infames, & banniti ab omnibus habeantur, ita quod si per annum permanserint, extunc eos sicut hæreticos condemnamus. Statuimus etiam hoc edicto in perpetuum valituro, vt Potestates, & Consules, seu Rectores, quibuscunque fungantur officijs, pro defensione fidei præstent publicum iuramentum, quòd de terris suæ ditioni subiectis, vniversos hæreticos ab Ecclesia denotatos bona fide pro viribus exterminare studebunt, ita quòd amodo quocumque quis fuerit, in perpetuam Potestatem, vel temporalem assumptus, hoc teneatur capitulum iuramento firmare: alioquin neque pro Potestatibus, neque pro Consulibus, seu consimilibus habeantur: eorumque sententias extunc decernimus inutiles, & inanes. Si vero domus temporalis requisitus, & monitus ab Ecclesia, terram suā purgare neglexerit ab hæretica prauitate, post annum à tempore monitionis elapsus, terram ipsius exponimus catholicis occupadam; qui eam, exterminatis hereticis, absque vlla contradictione possideant, & fidei puritate conseruent; saluo iure domini temporalis: dummodo super hoc nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum apponat: eadem nihilominus lege seruata; contra eos qui non habent dominos principales. Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum bannimus, Statuentes, vt si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, satisfacere contempserit infra annum, ex tunc ipso iure sit factus infamis, & ad publica officia seu consilia, vel ad aliquos eligēdos huiusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, vt nec testamenti liberam habeat factionem; nec ad hæreditatis

reditatis successionem accedat. Nullus ei præterea super quocunque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur. Quod si iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad eius audientiam perferantur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, eius instrumenta confecta per manum ipsius nullius penitus sint momenti. Adijcimus insuper, quod hæreticus per hæreticum conuinci possit: & quod domus Patarenorū, receptatorum, & defensorum, & fautorum, siue vbi docuerint, siue vbi alijs manus imposuerint, destuantur, nullo tempore restituendæ. Datum Paduæ, xxij. Februarij. xij. Indictione.

R E X regum, Apostatantes à fide catholica penitus execramus, insequimur vltionibus, bonis suis omnibus spoliamus: Et vt à professione vel vita naufragantes legibus coarctamus: Successiones tollimus, ab eius omne ius legitimum abdicamus. Datum Anagnie xv. Kalen. Decembris, Pontificatus nostri Anno quarto,

I D E M,

Inquisitoribus hæreticæ prauitatis plenam peccatorum veniam concedit Papa: socijs vero Inquisitorum, & notarijs, qui in negotio fidei laborant, & omnibus, qui ex animo præstant consilium, auxilium, vel fauorem tres annos de impoſita penitentia relaxat: quod si quæ ex his in prosecutione negotij contra hæreticos decesserint, plenâ veniâ consequuntur peccatorum, de quibus confessi, ore, & corde contriti fuerint.

Edita anno Domini 1259.

Ex Archiuo cõmentus S. Francisci de Assisio.

ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs fratribus ordinis fratrum Minorum Inquisitoribus hæreticæ prauitatis in administratione S. Francisci presertim, & futuris, Salutem & Apostolicam benedictionem.

FIRMISSIME teneat vestra prudentia, & nullatenus dubitet, quod Deus indulgentiarum, & pater misericordie considerans merita singulorum, contentus nostris indulgentijs non existit, quin beneficijs gratiam potiorē indulgeat, & gloriâ superaddat ad quas per fructum boni operis promerendas, fideles Christi frequenter, & libenter nostris remissionibus inuitamus. Cum itaque vos propter Deum, in negotio fidei laborantes, huiusmodi salutarijs præmijs deceat recreari. Nos vobis veterè penitentibus, & confessis, de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, plenam concedimus veniam peccatorum. Socijs autem ordinis vestri fratribus, & notarijs vestris, qui vnâ vobiscum in prosecutione huiusmodi negotij laborabunt, & alijs qui ad impugnandum hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, vobis ex animo auxilium præstiterint, vel fauorem; tres annos de iniuncta sibi penitentia relaxamus, & si qui ex ijs in prosecutione huiusmodi negotij forte decesserint, eis peccatorum omnium, de quibus corde contriti, ac ore confessi fuerint, plenam veniam indulgemus. Datum Anagnie xvij. Kalen. Octobris, Pontificatus nostri anno quinto.

And. S.

ALEXANDER III.

Inbet Alexander iij. Magistratibus secularibus, vt obseruent constitutiones Innocentij iij. que supra suo loco sunt impressæ, quos hic etiam inserit Dominus Alexander iij.

Edita anno Domini 1259.

Ex Archiuo cõmentus S. Francisci de Assisio.

ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Potestatibus, siue Rectoribus, Consulibus, Capitaneis, Antianis, Consilijs, & Communitatibus Cruceatorum, aliorumque locorum per Italiam constitutis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

AD extirpanda de medio populi Christiani hæreticæ prauitatis zizania, quæ abundantius solito succreuerunt, supereminente illa licetius his diebus homine inimico, tâto studiosius iuxta commissam nobis sollicitudinem insudate proponimus, quanto perniciosius negligere eadem in necē Catholici seminis pernegari. Vt autem auctus nequitie operarios consurgant stentq; firmiter Ecclesie filii, ac orthodoxe fidei zelatores, constitutiones quasdam felicis recordationis Innocentius Papa prædecessor noster ad extirpationem hæreticæ pestis edidit, & in Capitularibus vestris conscribi, ac à vobis exacta diligentia obseruari mandauit, quæ seriatim inferius continentur: Ideoq; vniuersitati vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli constitutiones easdem conscribi in vestris capitularibus facientes nullis inde temporibus abolendas, secundum eas contra omnem hæresim se aduersus hanc sanctam Ecclesiam extollentem, sine omissione aliqua procedatis. Alioquin dilectis filiis Inquisitoribus, seu Inquisitori hæreticæ prauitatis, & eorum singulis damus nostris litteris in mandatis, vt singulos vestrum ad id per excommunicationem in personas, & interdecti in terram appellatione remota compellant.

Instrumenti magistratum de seruandis legibus contra hæreticos.

Constitutiones autem sunt hæc, Statuimus, vt Potestas, Capitaneus, seu Rector, seu Consules, siue quilibet alii, qui Ciuitati presunt, vel loco alii ad presens, aut pro tempore præterint in futurum in Italia, iurent precise, ac sine tenore aliquo attendere inuolabiliter, & seruare, & facere ab omnibus obseruari toto tempore sui regiminis tam in ciuitate, vel loco sui regiminis, quàm in terris sue ditioni subiectis, omnes & singulas tam infra-scriptas, quàm alias constitutiones, & leges tam canonicas, quàm ciuiles editas contra hæreticam prauitatem,

A iuramentum, & super ijs præcisè seruandis recipiet à quibuslibet sibi in potestaria, vel regimine succedenti
bus iurameta. Quæ qui præstare noluerit pro Potestate, Capiteo seu Cõsule, vel Rectore nullatenus
habeatur, & quæ ut Potestas, Capitaneus, Consul vel Rector fecerit, nullam penitus habeat firmitatē,
nec vllus teneatur, aut debeat sequi eos, etiam si de sequela præstanda eis exhibuerit iuramentum.

Quod si potestas, Capitaneus, vel aliquis prædictorū hæc omnia, & singula seruare noluerit, vel ne-
glexerit, præter notam periurij, & perpetuam iacturam infamiae, ducenarum Marcarum penam incu-
rat, quæ irremissibiliter exigantur ab eo, & in vtilitatem communis cui præest, integrè conuertantur,
& nihilominus vt periurus, & infamis, & tanquam hæreticorum fautor de fide suspectus officio, & ho-
nore sui regiminis spoliatur, vel vltèrius Potestas, Capitaneus, Consul seu Rector habeatur in aliquo,
aut de cætero ad aliquam dignitatem, vel officium publicum nullatenus assumatur.

Idem quoque Potestas, Capitaneus, Consules seu Rector, vel quiuis alij ad regimen cuiuslibet Ciuitatis,
vel loci assumpti, in principio sui regiminis in publica concione more solito congregata banno Ciui-
tatis, vel loci supponant tanquam pro maleficio omnes hæreticos vtriusque sexus quocumque nomi-
ne censeantur, & teneantur bannum huiusmodi à suis prædecessoribus positum cõfirmare: præcipiē
autem, quod nullus hæreticus, vel hæretica de cætero habitet, vel moretur, aut subsistat in Ciuitate, seu
aliquo loco iurisdictionis, aut districtus eiusdem. Et quicumque ipsam, vel ipsam inuenerit, liberè ca-
piat, & capere possit imponere & omnes res ipsius, vel ipsorum eis licenter auferre, quæ sint auferentium
pleno iure, nisi auferentes huiusmodi sint in officio constituti.

Idem quoque potestas, Capitaneus, Consules seu Rector, vel quiuis alij huiusmodi infra tertium
diem post introitum regiminis sui duodecim viros probos, & catholicos, & duos notarios, & duos ser-
uitores, vel quotquot fuerint necessarij instituire teneantur, quos diæcesanus si præsens extiterit, &
interesse voluerit, & duo fratres Prædicatores, & duo Minores ad hoc à suis Prioribus si conuentus ibi
fuerit eorundem ordinum deputati duxerint eligendos. Instituti autem huiusmodi, & electi possint, &
debeant hæreticos, & hæreticas capere, & eorum bona illis auferre, & facere auferri per alios, & procu-
rare hæc tam in ciuitate quam in tota eius iurisdictione atque districtu plenariè adimpleri, & eos duce-
re, & duci facere in potestatem diæces. vel eius Vicarij, seu Inquisitorum, vel Inquisitoris.

Teneantur autem Potestas, Capitaneus, Consules, seu Rector, vel alij ad huiusmodi regimen depu-
tati quilibet in expensis Communis, cui præest, facere duci eosdem hæreticos ita captos quocumque
diæcesanus, vel eius Vicarius, seu Inquisitores, vel Inquisitor prædicti in iurisdictione, vel districtu diæ-
ces. Episcopi, seu Ciuitatis, vel loci voluerint illos duci.

Officialibus vero prædictis plena fides de his omnibus adhibeatur, quæ ad eorum officium pertine-
re noscuntur, sine aliquo specialiter præstito iuramento, probatione aliqua in contrarium non admil-
sa vbi duo, vel tres, seu plures præsentis fuerint ex eisdem.

Porro cum Officialibus huiusmodi eliguntur, iurent hæc omnia exequi fideliter, & pro posse, ac
super his semper meram dicere veritatem, quibus ab omnibus in his quæ ad officium eorum pertinent
plenius pareatur, & tam dicti duodecim quam seruitores, & notarij prætaxati simili, vel diuisim ple-
nariam præcipiendi sub pœnis, & bannis taxatis, & expressis in constitutionibus infra scriptis, quæ ad
officium suum pertinent, habeant potestatem.

Possint autem Officiales prædicti Communitati, Castri seu Villa in districtu, seu iurisdictione Ciui-
tatis cui præfunt præcipere sub pœna, & banno vsque ad centum libras proueniens. Senatus & vltra
ad arbitrium Potestatis, quod potestati, vel diæces. aut eius Vicario, seu Inquisitoribus, aut Inquisitori
hæreticorum præsentabunt infra præfigendum eis terminum competentem, omnes hæreticos, & hæ-
reticas, quos & quas sibi dicti officiales duxerint assignandos, & Potestas à non seruantibus præceptū
pœnam vel bannum huiusmodi exigere teneatur.

Potestas autem vel Capitaneus, Consules, seu Rector, vel alij huiusmodi quocumque vocabulo cen-
seantur, teneantur habere hirma, & rata omnia præcepta, quæ occasione officij sui fecerint duo ex ipsis,
seu plures, & pœnas exigere non seruantium.

Quod si dictis Officialibus aliquo tempore aliquod damnum contigerit in personis, vel rebus pro
suis officijs exequendis à communi ciuitatis, vel loci per restitutionem plenariam seruentur indem-
nes, nec ipsi officiales, vel hæredes eorum possint aliquo tempore conueniri de ijs quæ fecerint, vel
pertinent ad eorum officium, nisi secundum quod eisdem diæces. & fratribus, & Inquisitoribus, vel
Inquisitori videbitur expedire.

Ipsorum autem officium duret tantummodo per sex menses, quibus completis Potestas, vel quicun-
que ipsius Ciuitatis, vel loci regimini præfuerit, teneatur, totidem subrogare officiales secundum for-
mam præscriptam, qui prædictum officium secundum formam eandem in alijs sex mensibus sequen-
tibus exequantur.

Sanè ipsi officialibus dentur de camera communis prædicti, quando exeunt Ciuitatem, aut locū
pro hoc officio exequendo vnicuique pro qualibet die Decem, & octo Proueniens in pecunia numera-
ta, quos Potestas, Capitaneus, Consules, vel Rector, aut alius huiusmodi teneatur eis dare, vel dari face-
re infra diem tertium postquam ad eandem redierint Ciuitatem, vel locum, Et insuper habeant ter-
tiam partem bonorum hæreticorum, & receptatorum eorum quæ occupauerint, & multa, ad quas
fuerint condemnandi, secundum quod inferius continetur: & hoc salario sint contenti. Sed ad nul-
lum

Pena magistra-
torum non ser-
uantium leges
contra hæreti-
cos latas.

Magistratus se-
cularis banno
supponat hære-
tici.

Eligantur viri
idonei qui har-
reticos, inquisi-
tant, & capiāt.

Hæretici capti
ducantur quo
voluerint iudi-
ces ecclesiasti-
ci.

Officialib. cre-
datur.

Officialibus qua-
le iuramentum
sint exhibendi
cum exeantur.

Officialibus ad
quid teneantur.

Officialibus ser-
uentur indem-
nes.

Officialium mu-
nus quanto re-
pore duret.

salarium offi-
cialium.

lum, aliud, quod istud officium impediatur, vel impedire possit, vllō modo officium, vel exercitium etiam compellantur.

Officiales quomodo amouentur.

Nullum etiam statutum conditum vel condendum, eorum officium vllō modo valeat impedire. Et si quis horum Officialium propter ineptitudinem, vel inertiam, seu occupationem aliquam, vel excessum diœcesan. & fratribus supradictis visus fuerit amouendus, ipsum ad mandatum, vel dictum eorum teneatur amouere, Potestas, Capitaneus, vel quiuvis alius huiusmodi prædictorum, & alium secundum formam præscriptam substituere loco eius.

Officiales qualiter puniantur si delinquant.

Quod si quis eorum contra fidem, & sinceritatem officij sui in fauorem hæresis, deprehensus fuerit excessisse, præter notam infamiae perpetuæ, quam tanquam fautor hæreticorum incurrat per Potestatem, Capitaneum, Consules, vel Rectorem, seu alium similem ad diœcesan. & dictorum fratrum, vel Inquisitorum, seu Inquisitoris arbitrium puniatur.

Faueat quisque Officialibus Inquisitorum.

Potestas præterea militem suum, vel alium assessorem, diœcesanum, vel eius Vicarium, aut Inquisitores, vel Inquisitor à Sede Apostolica deputati, seu dicti officiales petuerint cum ipsis officialibus mittere teneatur, & cum ipsis eorumq; officium exercere fideliter.

Quilibet etiam si præsens in terra, vel requisitus fuerit, teneatur, tã in ciuitate, quam in iurisdictione, vel districtu quolibet dare ipsis Officialibus, & eorum socijs consilium, & iuuamen quando voluerint hæreticum, vel hæreticam capere, vel spoliare, aut inquirere, seu domum, vel locum, vel aditum intrare aliquem pro hæreticis capiendis sub librarum vigintique Prouenien. pœna, vel banno.

Auferens hæreticos captos de manu capientium qualiter puniatur.

Vniuersitas autem Castri, vel Burgi sub pœna, & banno librarum Quinquaginta. Villa vero vigintiquinque Prouenien. pro qualibet vice soluenda in pecunia numerata.

Quicumque autem hæreticum, vel hæreticam captum, vel captam auferre de manibus capientium, vel capientis ausus fuerit, vel defendere ne capiatur, seu prohibere aliquem intrare domum aliquam, vel Curtem, seu locum aliquem ne capiatur, & inquiratur ibidem, iuxta legem Padua promulgatã per Fredericum tunc Imperatorem publicatis bonis omnibus in perpetuum relegatur, & domus illa in qua prohibiti fuerint, sine spe reedificandi funditus destruat, nisi forte diœcesan. vel in eius absentia ipsius Vicarij vnã cum Inquisitoribus, seu Inquisitore hæreticorum, vel solo ipi diœcesan. quando Inquisitorum, vel Inquisitoris præsentia de facili haberi non poterit, legitime constituerit præfate domus domum in hoc casu penitus innocentem, & prorsus inculpabilem extrinsecac etiam eua non esse credens, vel receptatorem, aut defensorem, siue factorem hæreticorum, seu de hæretica labe suspectum, & bona quae ibi reperta fuerint fiant capientium ac si hæretici fuissent ibidem inuenti, nisi forte legitime colliterit per testes fide dignos, & omni exceptione maiores, ipsa bona esse aliarum personarum, quam Domini domus eiusdem, & tunc propter hanc prohibitionem, vel impeditiõnem specialem Burgus, vel castrum componat communi libras centum, & Villa libras quinquaginta, & vicinia tam Burgi quam Castri, & Ciuitatis libras vigintiquinque Prouenien. in pecunia numerata: nisi infra tertium diem ipsos defensores, vel defensorem hæreticorum Potestati captos duxerint personaliter præsentandos.

Hæretici capti custodiantur.

Teneantur insuper Potestas, Capitaneus, Consules, seu Rector, vel alij huiusmodi omnes hæreticos, & hæreticas, qui capti amodo fuerint, custodiri facere sub expensis communis ciuitatis, vel loci cui præfunt per viros catholicos ad hoc electos à diœcesan. si fuerit præsens, & fratribus supradictis, vel Inquisitoribus seu Inquisitore in aliquo speciali carcere tuto, & securo, in quo ipsi soli teneantur, seorsum à latronibus, & bannitis, donec de ipsis fuerit disinnium.

Qui se pro hæreticis obtulerint, qualiter puniantur.

Si quando aliqui, vel aliqua non hæretici pro captis hæreticis ipsis non contradicentibus fuerint assignati, vel se forsan assignauerint prædicti suppositi perpetuo carceri mancipentur, & hæretici nihilominus reddi, & assignari cogantur, & qui hunc dolium fecerint iuxta legem prædictam bonis omnibus publicatis in perpetuum relegentur.

Hæretici capti Inquisitoribus præsententur.

Teneantur insuper Potestas, Capitaneus, Consules, vel Rector, seu quiuvis alij huiusmodi cum banno & securo comitatu omnes hæreticos quocunque nomine censeantur infra dies quindecim postquam capti fuerint, diœcesan. vel eius speciali Vicario, seu hæreticorum Inquisitoribus, vel Inquisitori præsentare pro examinatione de ipsis, & eorum hæresi faciendam.

Hæretici damnati legitime puniantur.

Damnatos vero de hæresi per diœcesan. vel eius Vicarium, seu Inquisitores, vel Inquisitorem prædictos Potestas, Capitaneus, vel alij eorum supradicti, vel eius, seu eorum nuntius specialis eos sibi relictos recipiat statim, vel infra quinque dies ad minus circa eos constitutiones contra tales editas seruaturus.

Hæretici pro habenda veritate torquentur.

Teneantur præterea Potestas, Capitaneus, Consules, aut Rector, vel alij huiusmodi omnes hæreticos, quos captos habuerint cogere citra membri diminutionem, & mortis periculum tanquam vere latrones, & homicidas animarum, & fures sacramentorum Dei, & fidei Christianae, errores suos expressè fateri, & accusare alios hæreticos quos sciunt, & bona eorum, & credentes, & receptatores, & defensores eorum sicut coguntur fures, & latrones rerum temporalium accusare suos complices, & fateri maleficia quae fecerunt.

Domus in qua reperiuntur hæretici, destruantur.

Domus autem in qua repertus fuerit hæreticus, vel hæretica sine vlla spe reedificandi funditus destruat, nisi Dominus domus eos ibidem procurauerit reperiri.

Et si dominus illius domus habuerit cum ea domos alias appendices, cum vna eademq; domus interdiu diuersis, & cohærentibus mansionibus distinguatur, omnes illae domus appendices siue in domo illa

A mo illa, siue in eius appendicibus hæreticus, vel hæretica deprehensus fuerit similiter destruantur; & bona quæ fuerint inuenta in domo illa, ipsiusq; appendicibus, nisi forte legitime per testes fide dignos, & omni exceptione maiores ipsa bona esse aliarum personarum quàm domini domuum eorundem constiterit publicantur, & fiant auferentiâ, nisi auferentes fuerint in officio, constituti: & insuper dominus domus illius præter notam infamiae perpetuæ, quâ incurrat componat communi Ciuitatis, vel loci Quinquaginta libras Prouenien. in pecunia numerata: quam si non soluerit, in perpetuû carcerê deerrudatur.

B Quæ autem de domorum, & appendicium destructione, bonorum publicatione, ac pœnarum impositione facienda dominis domuum earundem præmissa sunt, volumus obseruari; nisi forte dicecesan. vel in eius absentia ipsius Vicario vnâ cum Inquisitoribus, seu Inquisitore hæreticorum, vel soli ipsi dicecesan. quando Inquisitorum, vel Inquisitoris præsentia haberi non poterit, legitime constiterit per testes fide dignos, & omni exceptione maiores, præfatarum domorum dominos in hoc casu penitus innocentes, & profus inculpabiles extitisse: ac etiam eos non esse credentes, vel receptatores, aut defensores, siue fautores hæreticorum, seu de hæretica labe suspectos: quos nec in domibus, vel appendicibus, nec in bonis eisdem, seu quouis modo puniri volumus, si (vt dictum est) apparuerint innocentes.

Burgus autem ille seu Castrum, in quo hæretici capti fuerint vel inuenti, componat communi Ciuitatis libras Centum, & Villa libras Quinquaginta, & Vicinia tam Burgi quàm Castri, & ciuitatis libras Vingtiquinque Prouenien. in pecunia numerata: nisi infra Tertium diem receptatores ipsorum captos præsentauerint Potestati, siue cuius alij præsidenti eiusdem regimini Ciuitatis.

Quicumque verò deprehensus fuerit dare alicui hæretico consiliû, vel auxilium, seu fauorem præter aliam pœnam superius, & inferius prætaxatam, ex tunc ipso iure in perpetuum sit factus infamis: nec ad publica officia, seu consilia, vel ad eligendos aliquos ab huiusmodi: nec ad testimonium admittatur. Sit etiam instabilis, vt nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ei super quocumque negotio, sed ipse alij respondere cogatur. Quod si forte iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causâ aliquæ ad eius audientiâ referantur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius penitus sint momenti.

Pœna eorum qui hæretici fauent.

C Credentes quoque erroribus hæreticorum tanquam hæretici puniantur.

Teneantur insuper Potestas siue Capitaneus, Consules, siue Rector quiuis alius præsiciens regimini Ciuitatis, vel loci nomina Virorum omnium, qui de hæresi fuerint infamati vel banniti in quattuor libellis vnus tenoris facere annotari, quorum vnum Commune Ciuitatis vel loci habeat, & alium dicecesanus, & tertium fratres Prædicatores, & quartum fratres Minores. Et ipsorum nomina ter in anno in concione publica solenniter . . . faciat recitari.

Hæreticorum, aut infamatorum ide hæresi nomina conscribantur.

Teneatur quoque Potestas, seu Rector, vel quicumque regimini supradicto præfuerit, filios, & nepotes hæreticorum, & receptorum, defensorum, & fautorum eorum diligenter inuestigare, eosque ad aliquod officium publicum, seu consiliû nullatenus admittere in futurum.

Filij, & nepotes hæreticorum non admittantur ad officia publica.

D Teneatur præterea Potestas, seu Rector, vel quiuis alius huiusmodi regimini præsiciens, vnum de assessoribus suis, quem elegerit dicecesanus, si fuerit præsens, & Inquisitores, seu Inquisitor prædicti, ab Apostolica Sede dati, mittere cum eis quandocumque voluerint in iurisdictione Ciuitatis atque districtu, qui assessor secundum quod prædictis Inquisitoribus, seu Inquisitori visum fuerit ibi tres, aut plures boni testimonij viros, vel totam Viciniam, si eis videbitur, iurare compellat, quod si quos ibidem hæreticos sciuerint, vel bona eorum, vel aliquos occulta conuenticula celebrantes, seu à communi conuersione fidelium vita, & moribus diffidentes, vel credentes, aut defensores, seu receptatores, vel fautores hæreticorum, eos dictis Inquisitoribus, siue Inquisitori studeant indicare.

Ipse autem Potestas contra accusatos procedat secundum leges quondam Frederici tunc Imperatoris Paduæ promulgatas.

Teneatur insuper Potestas, seu quiuis Rector Ciuitatis vel loci quocumque vocabulo nuncupentur in destructionem domorum, & condemnationibus faciendis, & in rebus inuentis, vel occupatis confiscandis & diuidendis, de quibus superius dicitur, infra decem dies postquam accusatio, siue denuntiatio facta fuerit, hæc omnia exequi cum effectu & cõdemnationes omnes in pecunia numerata infra tres menses exigere, & diuidere illas sicut inferius continentur, & eos qui soluere non poterunt banno maleficij supponere, & donec soluant in carcere detinere. Alioquin pro his omnibus, & singulis syndicetur sicut inferius continetur.

Et insuper teneatur vnum de assessoribus quemcumque dicecesanus vel eius Vicarius, & dicti Inquisitores seu Inquisitor hæreticorum voluerint ad hæc peragenda fideliter assignare, & mutare pro tempore si eis visum fuerit opportunum.

Omnes autem condemnationes vel pœnæ, quæ occasione hæresis factæ fuerint, neq; per concionem, neque per consiliû, neq; ad vocem populi nullo modo aut ingenio aliquo tempore valeant relaxari.

Bona hæreticorum confiscata qualiter diuidantur.

Teneatur insuper Potestas, Capitaneus, Consul, seu quiuis alius Rector omnia bona hæreticorum & receptorum eorum, quæ per dictos Officialibus fuerint occupata seu inuenta, & condemnationes pro his exactas diuidere tali modo. Vna pars deueniat in commune Ciuitatis seu loci: secunda in fauorem & expeditionem officij detur Officialibus, qui tunc negotia ipsa peregerint: Tertia ponatur in aliquo tuto loco secundum quod dictis dicecesan. & Inquisitoribus vel Inquisitori videbitur referuanda

G

quanda & exponenda per consilium eorumdem in fauorem fidei & ad hereticos extirpandos, non obstantem huiusmodi diuisioni statuto aliquo condito, vel condendo.

Pena violentum has constitutiones.

Si quis autem de cetero aliquod istorum statutorum seu constitutionum attentauerit delere, diminuerit, vel mutare sine auctoritate Sedis Apostolicæ speciali, Potestas, Capitaneus, seu Consul, vel alius cuius Rectorem, qui pro tempore fuerit in illa Ciuitate vel loco teneantur eum tanquam defensores hereticorum publicum, & fautorem secundum formam præscriptam perpetuo publice infamare atque punire in libris Quinquaginta Prouenient. in pecunia numerata: quam si exigere non poterit, eum maleficij banno supponat, de quo eximi non valeat, nisi soluerit duplam dictæ pecuniæ quantitatem.

Magistratus seculares syndicentur.

Teneatur sanè potestas siue Capitaneus, Consul, seu cuius Rectorem infra decem dies sui regiminis syndicare præcedentem proximo Potestatem, Capitaneum, Consulem, vel Rectorem, & eius etiam assessores per tres viros Catholicos & fideles, quos eligant vnà cum diocesan. fratres Prædicatores & Minores à suis Priore & Guardiano pariter assignati de omnibus his, quæ in statutis istis seu constitutionibus & legibus contra hereticos & eorum complices editis continentur, & punire ipsos si excofferint in omnibus & singulis quæ omiserint, & cogere restituere de propria facultate: Non obstante si per aliquam licentiam consilij vel alterius cuiuslibet à syndicatione fuerint absoluti.

Statuta his constitutionibus aduersa delectantur.

Iurabunt autem prædicti tres viri bona fide syndicare præfatos de omnibus supradictis. Ceterum teneatur Potestas, siue Capitaneus, Consul, aut cuius rector cuiuslibet Ciuitatis, vel loci delere, seu abradere penitus de statutis, & Capitularibus Communis quodcumque statutum conditum, vel condendum inueniatur contradicere istis constitutionibus, seu statutis, & legibus, siue quomodolibet obuiare, & in principio, & in medio sui regiminis hæc statuta, seu constitutiones, & leges in publica concione facere solenniter recitari: Et etiam in alijs locis extra Ciuitatem suam, seu locum sicut diocesan. seu inquisitoribus, siue inquisitori, & fratribus supradictis videbitur expedire.

Constitutiones istæ qualiter scribendæ, vt conferuentur.

Porro hæc omnia statuta, seu constitutiones, & leges, & si qua alia contra hereticos, & eorum complices tempore aliquo auctoritate Sedis Apostolicæ conderentur in quatuor voluminibus vnus tenoris debeant contineri. Quorum vnum sit in statuto Communis cuiuslibet Ciuitatis, seu loci; Secundum apud diocesan. Tertium apud fratres Prædicatores: Quartum apud fratres Minores cum omni sinceritate seruentur, ne possint per falsarios in aliquo violati, Datum Anagninæ ij. Kalen. Decembris, Pontificatus nostri Anno Quinto.

I D E M.

Inquisitores hereticæ prauitatis cogere possunt magistratus seculares quocumque nomine censeantur, per excommunicationem in personas, ac priuationem ab officijs, & interdictionem in terras, vt sublato omni dilationis, & difficultatis obstaculo, appellatione remota, executioni mandent sententias ab Inquisitoribus latis, & ferendas contra notatos, & suspectos de heretica prauitate, credentes, fautores, & receptatores eorum: non obstante quacumque Indulg. Sedis Apostolicæ, per quam hoc decretum impediri possit, aut differri.

Eiusdem tenoris vidimus aliud rescriptum eiusdem Alexandri iij. Datum Lateran. Idibus Decembris, Pontificatus sui Anno Sexto.

Edita anno Domini 1260.

ALEXANDER. Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs fratribus de ordine Minorum, inquisitoribus hereticæ prauitatis in Prouincia beati Francisci, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Ex Archivio cõuentus S. Francisci de Assisio.

Ad audientiam nostram peruenit, quod Potestates, Rectores, Iudices, Antiani, Officialis, Consilia, & communitates, quorundam castrorum, locorum & ciuitatum Prouinciæ Beati Francisci, in qua inquisitio contra hereticos vobis à Sede Apostolica est commissa, circa executiones sententiarum, quas contra notatos, & suspectos de heretica prauitate, credentes, fautores, & receptatores eorum profertis, à vobis super hoc requisiti, se interdum reddunt difficiles, & etiam negligentes: Nos itaque volentes quòd negotium inquisitionis huiusmodi salutarem consequatur effectum, circa ea intendimus animo vigilanti, per quæ submotis quibuslibet obstaculis, prædictum negotium Deo propitio de bono in melius dirigatur. Quocirca vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Potestates, Rectores, Iudices, Antianos, officiales quocumque nomine censeantur, consilia & communitates prædicta, quòd huiusmodi sententias à vobis latis, & ferendas etiam sublato cuiuslibet dilationis, & difficultatis obstaculo executioni demandent, monitione præmissa per excommunicationis in personas Potestatum, Rectorum, Iudicum, Antianorum, officialium, & consiliariorum, ac priuationis ab officijs, & in ciuitates, castra, & loca huiusmodi interdicti sententias, appellatione remota cogatis: Non obstante aliqua Indulgentia Sedis Apostolicæ, de qua cuiusque tenore oporteat in nostris litteris plenam, & expressam mentionem fieri, & per quam effectus præsentium impediri valeat, vel differri. Datum Anagninæ xij. Kalen. Februarij, Pontificatus nostri anno sexto.

Confert omnino rescriptum Innocentij viij. incip. Dilectus filius, relatum supra.

De Curia.

I D E M.

Inquisitores per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, inuocato si opus fuerit auxilio seculari per executionem.

Exactionem pœnarum cogere possunt eos, qui cum redirent ad Ecclesiam se obligauerunt sub certis pœnis ad parendum mandatis Ecclesiæ: idem faciant contra fideiussores eorum.

Eiusdem tenoris extat aliud rescriptum Alexandri. iij. datum Lateran. iij. Idus Decemb. Pontificatus sui Anno Sexto, quod nos vidimus authenticum.

ALXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis fratribus de ordine Minorum, Inquisitoribus hæreticæ prauitatis in administratione Beati Francisci, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1260.

AD audientiam nostram peruenit, quod nonnulli de administratione B. Francisci notati, & suspecti de hæreticæ prauitate, ac fautores, & receptatores hæreticorum, ad mandatum Ecclesiæ redeuntes, interdum se obligant sub certis pœnis, ad parendum mandatis Ecclesiæ, & super hoc præstant vobis fideiussorias cautiones, quorum nonnulli mandatis quæ ipsis faciatis, parere recusant. Quia vero nostri decet appositione consilij super hoc salubriter provideri, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus tales, & fideiussores eorum, quod mandatis factis eis per vos, & faciendis pareant monitione præmissa, per impositionem, & exactionem pœnarum, ad quæ se obligant, & etiam per censuram Ecclesiasticam appellatione remota cogatis: inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis. Dat. Anagninæ x. Kal. Febr. Pontificatus nostri anno sexto.

Ex Archiuo cõuentus S. Francisci de Assisio.

Conferunt rescripta Inno. IIII incip. cum venerabilis, & Cũ per nostras relata supra.

I D E M.

Valde elegans est rescriptum hoc, quo non mediocriter illustratur c. Vt commissi. de hæret. lib. 6. & alia iuris loca de hæreticis loquentia. Idem extat in Archiuo inquisitionis Bononiensis transmissum fratribus Dominicanis: sed hoc copiosius est.

Summa eius est: Inquisitores per censuram Ecclesiasticam appellatione remota cõpellunt edi sibi quælibet instrumenta, & scripturas inquisitionis factæ, vel faciendæ contra hæreticos, & alios in fidem peccantes, aut alias ad sacrum officium spectantia: redeuntes ad Ecclesiam obsolunt, eosq; reconciliant ei, à qua fuerunt præcisi: populum & clerum conuocant contra tales: in ferendis sententijs peritos aduocant: dierum quadraginta indulgentiam conferunt: contra absentes procedunt, qui in sua prouincia deliquerunt: simpliciter & de plano procedunt: contra adictores cõpescunt per censuram Ecclesiasticam: nulla priuilegia in contrarium alicui concessa quicquam iuuant.

ALXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis . . . fratribus de ordine Minorum, Inquisitoribus hæreticæ prauitatis in administratione Sancti Francisci, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1260.

CVPIENTES, vt Inquisitionis negotium contra hæreticam prauitatem sollicitudini nostræ commissum, ad Dei gloriam, & augmentum fidei Catholicæ, in nostris manibus feliciter prosperetur: compellendi appellatione remota per censuram ecclesiasticam, per vos, vel per alios, quos ad hoc idoneos vos, vel alter vestrum duxeritis eligendos omnes illos, qui scripta, vel instrumenta Inquisitionis, vel ad eius officium pertinentia, per quoscumque hætenus factæ, ac etiam faciendæ contra hæreticos, credentes, receptatores, seu defensores eorum habent, vel habuerunt, vt ea sine cuiuslibet difficultatis, seu dilationis dispendio, vobis vel alteri vestrum exhibeant: necnon absoluendi à sententia excommunicationis omnes illos, qui dimissa hæreticorum perfidia ad unitatem Catholicæ fidei libere, ac humiliter redire voluerint, & credentes, receptatores, fautores, ac defensores eorum: ac etiam reconciliandi eos Ecclesiæ, à qua noseuntur diabolica subgestione præcisi. Conuocandique clerum, & populum cõiuratum, castrorum, aliorumque locorum contra tales: ita vt in ferendis sententijs contra ipsos possitis peritos, & discretos, prout expedierit, aduocare. Dandi quoque omnibus accedentibus, ad vocationem huiusmodi auctoritate nostra quadraginta dierum indulgentiam. Procedendi etiam contra illos, quos in dicta Prouincia commisisse constiterit, licet ad alias partes se duxerint transferendos, necnon, & vt in eodem negotio summarie, absque iudiciorum, & aduocatorum strepitu procedere valeatis, auctoritate præsentium vobis, & cuiuslibet vestrum concedimus facultatem. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita cõpescendo. Non obstantibus si aliquibus sit indultum ab eadem sede, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas; nisi plenam & expressam, vel de verbo ad verbum fecerint mentionem: & constitutione de duabus diebus edita in Concilio generali. Dat. Anagninæ iij. No. Martij, Pontificatus nostri anno sexto.

Ex Archiuo cõuentus S. Francisci de Assisio.

G. de Merc.

I D E M.

Omnes prælati ecclesiarum, & clerici religiosi & seculares, tam exempti quàm nõ exempti, requisiti per

C 2 Inqui-

*Inquisitores, in virtute obedientia, & sub pena excommunicationis, tenentur statim ipsos inquisitori. A
bus, & socijs eius, liberaliter providere de securo conductu de loco ad locum.*

Hoc rescriptum singulare continet privilegium, & valde necessarium, convenit cum sequenti, sed ambo fuerunt imprimenda, quia hoc ecclesiasticis personis, illud secularibus mittitur, & in sequenti præter penam excommunicationis, additur etiam pena pecuniaria aduersus non adimplentes quod præcipitur.

Edita anno Do
mini 1260.

ALXANDER Episcopus, seruus seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Episcopis, & dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, Archidiaconis, Archipresbyteris, Præpositis, Plebanis, & alijs Ecclesiarum Prælati: & clericis religiosis, & secularibus, tam exemptis quam non exemptis, per Prouinciam Romanam, quæ continet Urbem cum suo districtu, patrimonium Beati Petri in Thulcia, Sabiniam, Reate cum sua diocesi, Campaniam, & Maritimam constitutis, ad quos litteræ istæ peruenerint, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Ex Archivo
conuentus S. Fran
cisci de Assisio.

AD extirpandam de partibus vestris hæreticam prauitatem totis affectibus intendentes, inquisitionem faciendam in illis partibus contra resperfos huiusmodi prauitate dilecto filio fratri Andrea de ordine Minorum, duximus committendum. Vt igitur idem frater vestro fultus præsidio, in commisso sibi negotio inquisitionis, Deo propitio valeat prosperari: vniuersitatem vestram rogamus & hortamur attente, in virtute obedientia, ac sub pena excommunicationis per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus vos vniuersi & singuli, dicto fratri Andrea, & socijs eius, de securo conductu, quotiescumque vos super hoc duxerint requirendos, liberaliter, ac sine dilatione, de loco ad locum providere curetis: Preces nostras & præceptum taliter impleturi, vt pateat per effectum operis, quod sitis orthodoxæ fidei zelatores, Nosque deuotionem vestram, possimus exinde merito commendare. Datum Anagninæ, Idib. Martij, Pontificatus nostri Anno Sexto.

I D E M.

Nobiles, Barones, & ceteri seculares magistratus, & eorum officiales, & communitates ciuitatum per Inquisitores requisiti, sub pena excommunicationis, & mille Marcharum argenti, tenentur liberaliter, & sine dilatione providere Inquisitoribus, & eorum socijs de securo conductu de loco ad locum.

In quo conueniat cum superiori, & discrepet ab eo, supra dixi, singulare est privilegium: conuenit lex Frederici Imperatoris, Commissi. §. ad hæc. quæ est in hoc bullario.

Edita anno Do
mini 1260.

ALXANDER Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filijs nobilibus viris, Batonibus, Castellarijs, Potestatibus, Capitaneis, Rectoribus, Antianis, Prioribus, & eorum officialibus, necnon communitatibus, ciuitatum, Castrorum, & locorum Prouincie Romanæ, quæ continet Urbem cum suo districtu, patrimonium Beati Petri in Thulcia, Sabiniam, & Maritimam, ad quos litteræ istæ peruenerint, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Ex Archivo
conuentus S. Fran
cisci de Assisio.

AD extirpandam de partibus vestris hæreticam prauitatem totis affectibus intendentes, inquisitionem faciendam in illis partibus contra resperfos huiusmodi prauitate dilecto filio fratri Andrea de ordine Minorum duximus committendam. Vt igitur idem frater vestro fultus præsidio, in commisso sibi negotio inquisitionis Deo propitio valeat prosperari: vniuersitatem vestram rogamus, & hortamur attente, sub pena excommunicationis, ac mille Marcharum argenti, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus vos vniuersi & singuli, dicto fratri Andrea, & socijs eius, de securo conductu quotiescumque vos super hoc duxerint requirendos, liberaliter, ac sine dilatione, de loco ad locum providere curetis: Preces nostras, & præceptum taliter impleturi, vt pateat per effectum operis, quod sitis orthodoxæ fidei zelatores, Nosque deuotionem vestram possimus exinde merito commendare. Datum, Anagninæ, Idib. Martij, Pontificatus nostri anno sexto.

I D E M.

Prælati ecclesiarum, Capitulis, & Conuentibus, ceterisque personis ecclesiasticis, & secularibus quam regularibus in virtute obedientia præcipitur, vt inquisitoribus, eorumque collegis opportuni fauoris præsidio assistant, eisq; exhibeant per se, per consanguineos, subditos, & deudos suos, consilium, & auxilium contra hæreticos, credentes, complices, fautores, defensores, & terrâ ipsorum quoties per Inquisitores fuerint requisiti.

Quo tempore hoc rescriptum est editum, quidam Capellus de Chia homo potens, hæretica prauitate infectas acriter inquisitori resistebat, nec poterat facile capi, quoniam intra terras ditionis suæ se continebat, Alexander Papa, vt rebellis homo caperetur, eodem fere tempore ad multas communitates ciuitatum sub eodem tenore verborum scripsit, vt auxilium præstarent inquisitori contra hæreticos, in primis autem contra Capellum de Chia, & complices suos, vidimus nos sex rescripta eisdem verbis concepta, data

A data eodem mense. videlicet Kalen. Aprilis, & ij. iij. & iiij. Kalen. Aprilis. Ex omnibus hæc solum duo imprimere visum est. huc spectant etiam sequentia illa rescripta. Licet vniuersi mundi, & Ex insinuatione, ex quibus hæc lumen accipiunt.

ALXANDER Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus vniuersis Episcopis, ac dilectis filiis . . . Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archipresbyteris, Præpositis, Capitulis, & Conuentibus, ceterisque personis Ecclesiasticis secularibus, & regularibus, per Romanam Prouinciam constitutis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1260.

DVM ad studium sollicitudinis, & diligentiae, quod dilectus filius frater Andreas de ordine Minorum Inquisitor haereticæ prauitatis in administratione B. Francisci, in negotio fidei, cuius executionem in terris eiusdem administrationis sibi commissimus, adhibuisse dignoscitur, aciem mentis nostræ conuertimus; dum salutis fructum, quem eiusdem religio fidei ex suis laboribus reportauit, sollicita meditatione reuoluimus, vitare non possumus, quin ipsum, ut pote virum in talibus iam experimēto probatum, in similibus commissione grauemus, firma credulitate tenentes, quod ea quæ sibi committimus, prospere, ac salubriter suæ circumspectionis industria dirigantur; de sua igitur prouidentia, & maturitate obtinentes certitudinem pleniorē, huiusmodi fidei negocium sibi, & quibusdam alijs fratribus suis ordinis, in Romana Prouincia, in qua vtrique vrbs, patrimonium Beati Petri in Tuscia, Sabinia, ciuitas, & diocesis. Reatin. Roman. Marsia, Campania, & Maritima includi noscuntur, confidenter, & plenarie duximus committendum. Ideoque vniuersitati vestræ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ, districte præcipiendo mandamus, in remissionem vobis peccaminum nihilominus iniungentes, quatenus eidem fratri A. eiusque collegis, opportuni fauoris præsidio assistentes, omne quodcunque potestis, studeatis eis, per vos, consanguineos, subditos, & deuotos vestros, consilium & auxilium exhibere contra haereticos, credentes, complices, fautores, defensores, & receptatores, & terras eorum: & specialiter contra Capellum de Chia, vxorem, & filios, ac terram ipsius quoties ab eodem fratre Andraea, eiusue collegis, super hoc fueritis requisiti, ita quod ex hoc euidenter appareat, quod estis feruidi Catholicæ fidei zelatores, ac exinde à Deo præmium mereamini, dictaque sedis fauorem, & gratiam vobis vberius acquiratis, Datum Anagninæ ij. Kal. Aprilis, Pontificatus nostri anno sexto.

Ex Archiuijo cõuentus S. Francisci de Assisio.

I D E M.

Magistratus seculares sub pena excommunicationis, cum requisiti fuerint per Inquisitores, tenentur eis assistere opportuni fauoris præsidio, & exhibere eis consilium, & auxilium, exercitum contra haereticos, & ceteros in fide suspectos congregando, ad depopulationem, & exterminium terrarum ipsorum hostiliter procedendo.

ALXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis . . . Potestati . . . Capitulo, Consilio & Commun. Tuscanen. fidelibus nostris, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1260.

DVM ad studium sollicitudinis, & diligentiae, quod dilectus filius frater Andreas de ordine Minorum Inquisitor haereticæ prauitatis, in administratione Beati Francisci, in negotio fidei, cuius executionem in terris eiusdem administrationis sibi commissimus, adhibuisse dignoscitur, aciem mentis nostræ conuertimus; dum salutis fructum, quem eiusdem religio fidei, ex suis laboribus reportauit sollicita meditatione pensamus, vitare non possumus, quin ipsum utpote virum in talibus iam experimēto probatum, in similibus commissione grauemus, firma credulitate tenentes, quod ea quæ sibi committimus, prospere, ac salubriter suæ circumspectionis industria dirigantur. De sua igitur prouidentia, & maturitate obtinentes certitudinem pleniorē, huiusmodi fidei negocium sibi, & quibusdam alijs fratribus sui ordinis, in Romana Prouincia, in qua vtrique vrbs patrimonium B. Petri in Tuscia, Sabinia, ciuitas, & diocesis. Reatin. Romania, Marsia, Campania, & Maritima includi noscuntur, confidenter & plenarie duximus committendum. Ideoque vniuersitati vestræ per Apostolica scripta sub debito fidelitatis, quo Ecclesiæ Romanæ tenemini, & excommunicationis pena districte præcipiendo mandamus, in remissionem vobis peccaminum nihilominus iniungentes, quatenus eidem fratri A. eiusque collegis opportuni fauoris præsidio assistentes, omne quodcunque potestis, studeatis eis consilium, & auxiliū exhibere. exercitum contra haereticos, credentes, complices, fautores, defensores, & receptatores eorum, & specialiter contra Capellum de Chia, vxorem, & filios, ac terras ipsorum, quoties à dilecto filio Magistro Raynerio de Viterbio Capellano nostro, rectore patrimonij Beati Petri in Tuscia, cui super hoc efficaciter scribimus, vel ab eodem fratre Andraea, eiusue collegis requisiti super hoc fueritis, congregando, & ad depopulationem, & exterminium terrarum huiusmodi, hostiliter procedendo, ita quod ex hoc euidenter appareat, quod estis feruidi Catholicæ fidei zelatores, ac exinde à Deo præmium mereamini, dictaque sedis fauorem, & gratiam vobis vberius acquiratis. Datum Anagninæ, ij. Calen. Aprilis, Pontificatus nostri anno sexto.

Ex Archiuijo cõuentus S. Francisci de Assisio.

Facit Conciliū Bituricē c. 29.

Bv. de Cur.

C 3 IDEM

I D E M.

Aduersus eos, qui terras vel castrum condemnatorum de hæresi defendunt, tanquam cõtra defensores, & fautores hæreticorum, spiritualiter & temporaliter est procedendum, nisi ab incepto desistant.

Edita anno Do
mini 1260.

Ex Archiuiõ cõ
uentus S. Fran-
cisçi de Assisio.

ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio nobili viro Petto Iacobi Surdi Ciu Romano, Salutem & Apostolicam benedictionem.

LICET vniversi mundi populi, qui Christiana professione censentur, ad incrementum Catholicę fidei, totis viribus cunctisq; laborare studijs teneantur, Romanus tamen populus tanto feruentius, tantoq; diligentius ad hoc vigilare tenetur, quanto specialius, quantoq; propinquius B. Petri Apostolorum Principis, qui est ipsius caput, & pater fidei patrocinio gaudere nescitur. Vnde cum audimus, q; per aliquos de ipso populo, promotioni negotij eiusdem fidei aliqua impedimenta, siue obstacula præparantur, eo maiorem dolorem in mente cõcipimus, quòd firmo rem de talibus q; illud iuuare, ac fouere promptis debeant animis, spem, & fiduciam obtinemus. Sanè ad audientiam nostram, non sine admiratione, & animi turbatione peruenit, quòd tu Castrum Collisfalas, ad perfidum Capellum de Chia nuper eodẽmnatũ de hæresi pertinens, ab ipso Capello, vel à quodam Ciue Citan. in quem idem C. statim quòd sensit, quòd de hæresi condemnari debebat, simulata venditionis titulo transtulit, te in ipsius Capelli fauorem, & defensionem terrę suę emisse confingens, à Dilectis filijs nobilibus viris Senatoribus vrbis communi Viterbien. sub certa inhiberi pœna tuę famę prodigus procurasti, nè contra prædictum Castrum, quod ad te spectare dicebas, procedere quomolibet attentarent: nequaquam attendens, neque formidans spirituales, & temporales pœnas, quę hæreticorum fautoribus, & defensoribus per sanctiones canonicas, & legitimas inferuntur. Volumus igitur, & præsentium tibi auctoritate districtè præcipiendo mandamus, quatenus statim receptis præsentibus, sicut diuinam, & nostram eham habes gratiam, ab huiusmodi ausu tam nefario, tamque pernicioso desistens, de defensione ipsius Castri, prædicto seu alio quocumq; modo te nullatenus intromittas: quinimo procures omnino, q; inhibito huiusmodi, prædicto Communi Viterbien. ad instantiam tuam facta, totaliter reuocetur: alioquin scite te volumus, & pro certo tenere, quòd aduersus te, tãquam contra defensorem, & fautorem hæreticorum, spiritualiter & temporaliter, auctore Domino procedemus. Datum Anagnin. ij. Id. Maij, Pontificatus nostri anno sexto.

De Curia.

I D E M.

Communitas Viterbienfis liberaliter promisit Inquisitoribus hæreticę prauitatis, se congregaturam exercitum, ac hostiliter processuram contra Capellum de Chia de hæresi condemnatum, secundum quòd Inquisitores ordinarent: id factum Pontifex approbat, hortaturq; , vt rem iam laudabilem conficiant, nullo Senatorum Vrbis mandato in contrarium facto.

Quoniam Ciuitas Viterbienfis intrepidè Inquisitoribus in fidei fauorem auxilium obtulit, egregio encomio à summo Pontifice commendatur, & gratias sibi ab eo referri meretur, quòd noluit taceri Illustrissimus Cardinalis de Gamba, vnus ex Inquisitoribus Generalibus in vniversa Republica Christiana, dum imponit nobis, vt inter cætera hoc rescriptum imprimi curemus, vt extet perpetuum testimonium laudis eius vrbis, cuius ipse Illustrissimus extitit Episcopus.

Edita anno Do
mini 1260.

Ex Archiuiõ cõ
uentus S. Fran-
cisçi de Assisio.

ALEXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs .. Potestati .. Capitaneo, Consilio & Communi Viterbien. fidelibus nostris, Salutem & Apostolicam benedictionem.

EX insinuatione dilecti filij fratris Andrea, & aliorum inquisitorum hæreticę prauitatis in Romana Prouincia, & administratione Beati Francisci comperimus, quòd vos tanquam fidei zelatores, eis liberaliter obtulistis congregare exercitum, ac hostiliter procedere contra perfidum Capellum de Chia, nuper de hæresi condemnatum, secundum quòd ijdem inquisitores ducerent ordinandum. Nos igitur huiusmodi zelum vestrum, dignis exinde laudibus efferentes, ac referentes vobis propter hoc gratiarum multiplices actiones, vnuerstatem vestram monemus, rogamus, & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus negotiorum eiusdem fidei sicut laudabiliter incepistis, constantibus animis prosequentes, ad exterminium terratum prædicti Capelli, non obstante mandato contrario Senatorum Vrbis, hostiliter procedere studeatis. Nos enim eisdem Senatoribus nostris iniungimus litteris, vt mandatum huiusmodi monita, & mandata nostra implere curetis, vt crescat exinde meritis apud Deum, pœnes nos gratia, & apud homines clara fama. Datum Anagnin. Id. Maij, Pontificatus nostri Anno sexto.

I D E M.

Inquisitores potestatẽ habent vendendi bona hæreticorum, fautorũ, credentium, receptatorũ, & defensorum

primum iam confiscata, & in posterum confiscanda, contraditores per censuram Ecclesiasticam compescendo: asservato pretio ad opus Romane Ecclesie.

Aliud rescriptum eiusdem tenoris, & Datæ ad eosdem inquisitores transmissum eiusdem Alexandri IIII. vidimus authenticum.

ALXANDER Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fratribus Andrea, Gentili, & Bartholomæo ordinis Minorum, & alijs inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Romana Prouincia, & administratione Beati Francisci, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1260.

Ex Archivio conventu S. Francisci de Assisio.

DISCRETIONI vestræ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, vendendi, ac distrahendi libere bona hæreticorum, eorumq; fautorum, credentium, receptatorum, & defensorum publicata iam, seu confiscata, & in posterum publicanda, & confiscanda, prout commissio vobis fidei negotio expedire videritis, ita quod eorum pretium ad opus Romane Ecclesie conferuetur, necnon & contraditores super hoc, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendi, plenam & liberam concedimus auctoritate præsentium facultatem, Datum Genæ viii. Calen. Octobris, Pontificatus nostri Anno sexto.

I D E M.

Inquisitores in causa fidei contra quoscumq; possunt, ac debent procedere, nullis privilegijs in contrarium editis quippiam inuuantibus: idem deficientibus notarijs secularibus, religiosos, qui prius fuerant notarij, possunt ad acta officij sancti conscribenda assumere; quod si hi desint, duos viros idoneos, qui hæc scribant, eligere possunt; contraditores per censuram Ecclesie compescunt.

ALXANDER Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fratribus ordinis Prædicatorum, inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Lombardia, Marchia Ianuensi, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1260.

Ex Archivio Inquisitionis Bononiensis.

NE commissæ vobis contra hæreticos inquisitionis officium, quocumq; contingat obice præpediri, vobis, & singulis vestrum præsentium auctoritate concedimus, vt non obstantibus aliquibus privilegijs, vel indulgentijs, quibuscumque personis, cuiusvis conditionis, dignitatis, vel gradus, religionis, aut ordinis: & præsertim Cisterciens. Prædicatorum, Minorum, seu Eremitarum siue communitarijs, vel vniuersitatibus ciuitatum, & locorum, specialiter, vel generaliter, sub quacumque verborum expressione, vel forma ab Apostolica Sede concessis, vel a modo concedendis, etiam si dicatur in illis, quod eis per aliquas litteras, totum de verbo ad verbum tenorem non continentibus privilegiorum, vel indulgentiarum ipsarum nequeat derogari, maxime, quod illi excommunicati, vel ipsorum terræ supponi non possint ecclesiastico interdicto, aut quod prædicatorum, vel aliorum quorumlibet ordinum fratres ad executiones negotiorum, aut ad citationes quorumlibet, siue denuntiationes sententiarum, excommunicationis, suspensionis, vel interdicti auctoritate litterarum Apostolicarum minime cogi possint, nisi de ipsorum ordinibus, & privilegij, vel indulgentijs, eis super hoc à Sede Apostolica concessis, habeatur in eisdem litteris mentio specialis: in eodem officio, & contra impediens illud, vel in eo vobis iuxta officium, & posse suum, à vobis requisitos assistere non curantes, libere iuxta formam vobis, per litteras nostras traditam procedatis: cum ex huiusmodi, vel alijs privilegijs, & indulgentijs nullum vobis in tanta pietatis negotio, velimus obstaculum generari. Ad hæc si super his, quæ circa idem officium, illudque contingentia inscriptis fuerint redigenda, tabellionum secularium copia forte defuerit opportuna, personis regularibus cuiuscumque ordinis, qui tabellionatus officium in sæculo habuisse noscuntur, exercendi illud in his, cum à vobis necessitate huiusmodi suadente fuerint requisiti, auctoritate nostra licentiam concedatis: quos ad hoc, constitutione canonica, vel regulari contraria nequaquam obstante, ex districto volumus iussionis nostræ præcepto teneri. Quod si nec tales habere poteritis, alios duos viros idoneos, clericos, vel laicos quoruens talis imminet necessitas, assumatis: qui simul fideliter ea quæ fuerint à vobis, vel coram vobis ex prædicto officio gerenda conscribant, quorum scripta quando ad hunc necessitatis articulum pertinet, ac si vnius personæ publicæ manu confecta fuissent, inconcussam habere decernimus. Contraditores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo, non obstante constitutione de duabus diebus edita in concilio generali.

Datum Anagninæ Id. Octobris, Pontificatus nostri Anno sexto.

I D E M.

Inquisitores hæreticæ pravitatis non tenentur obedire praelatis suorum ordinum in concernentibus officium Inquisitionis.

G 4 Idem

Idem sanciuit Dominus Urbanus Papa III. rescripto quodam incipien. Catholicæ fidei, quod ex-
tat in inquisitione Brixien.

Edita anno Do-
mini 1254.

Ex Archiuo cõ-
uentus S. Fran-
cisci de Assisio.

ALXANDER Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis vniuersis fratribus,
Predicatorum, & Minorum ordinum, inquisitoribus hæreticæ prauitatis per diuer-
sas Italiae partes à Sede Apostolica deputatis, & in posterum deputandis, Salutem
& Apostolicam benedictionem.

CATHOLICAE fidei negotium, quod plurimum insidet cordi nostro in
vestris prosperari manibus, ac de bono in melius procedere cupientes, ac volentes
omne ab eo impedimentum, omneque obstaculum remoueri: presentium vobis auctoritate mandamus,
quatenus in eodem negotio de diuino, & Apostolico favore confusi, omni humano tractare deposito,
constanter ac intrepide procedentes, circa extirpandam hæreticam prauitatem tam de Lombardia, & Thu-
scia, quam de omnibus alijs Italiae partibus, cum omni vigilantia, omnique studio laboretis. Et si for-
san Magister, & Minister Generales alique Priores, & Ministri, Provinciales, ac Custodes, seu Guar-
diani aliquorum locorum vestrorum, prætextu quorumcumque privilegiorum, seu indulgen-
tiarum eiusdem sedis dictis ordinibus concessorum, aut concedendorum in posterum, vobis vel ve-
strum alicui, seu aliquibus iniunxerint, seu quomodo præceperint, vt ad tempus, vel quod ad ecce-
tos articulos certasve personas negotio superledeatis eidem: nos vobis vniuersis, & singulis auctori-
tate Apostolica districtius inhihemus, ne ipsis obedire in hac parte, vel intendere quomodolibet præ-
sumatis: nos enim priuilegia, seu indulgentias huiusmodi, quantum ad hunc articulum, tenore præ-
sentium reuocantes, omnes excommunicationis, interdicti, & suspensionis sententias, si quas in vos,
vel vestrum aliquos hac occasione ferri contigerit, irritas prorsus decernimus, & inanes. Nam si præ-
dicta sedes interdum Prælati aliquibus vestrorum ordinum per suas sub certa forma committat lit-
teras, vt ad exercendum inquisitionis officium contra hæreticam prauitatem aliquos suorum ordi-
num fratres assumere valeant, ipsosque cum expedire viderint, amouere, ac alios subrogare, non ta-
men per hoc quod ipsis ea dumtaxat de causa in hac parte committit, quia de Fratrum suorum ordi-
num idoneitate pleniorē habere notitiā præsumantur, aliqua eis super huiusmodi inquisitionis
negotio, vobis, immediate à prædicta sede commisso, & committendo facultas, vel iurisdic-
tio attribuitur, seu potestas. Datum Lateran. iij. Idus Decembris, Pontificatus nostri Anno Sexto.

I D E M.

*Excommunicati ratione criminis hæresis, vel alia de causa, cõplices, participes, seu socii criminis, in fau-
rē fidei recipiuntur ad testificandū contra hæreticos, credentes, defensores, fautores, et receptatores eorū.*

Edita anno Do-
mini 1261.

Ex Archiuo cõ-
uentus S. Fran-
cisci de Assisio.

ALXANDER Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis fratribus ordinis Mino-
rum inquisitoribus hæreticæ prauitatis in Provincia Roman. & administratione Beati D-
Francisci, à Sede Apostolica deputatis, & in posterum deputandis, Salutem & Aposto-
licam benedictionem.

CONSVLVIT nos discretio vestra, vtrum illos, qui ratione criminis hæreseos, vel
alia de causa excommunicationis sententia sunt ligati, contra hæreticos, credentes, defensores, fau-
tores; vel receptatores eorum, ad testimonium perhibendum admittere, & stare dictis eorum, seu il-
lorum etiam debeatis, qui complices, participes, seu socios eiusdem criminis se fatentur. Quia igitur
si iidem excommunicati non admitterentur ad perhibendum testimonium contra tales, & dictis eor-
um, ac si fatentium non staretur, frequenter officium inquisitionis vobis commissæ, in dispendium
fidei contingeret impediri, quando præsertim vix, aut nullo modo potest, nisi per sic fatentes super hoc
veritas apparere, statumus in fauorem fidei, vt in huiusmodi inquisitionis negotio, dicti excommu-
nicati contra hæreticos, credentes, defensores, fautores, & receptatores eosdem, ad testimonium admit-
tantur, & stent tam illorum dictis, quam eorum, qui, vt prædictum est, socios eiusdem criminis se fa-
tentur, ex verisimilibus coniecturis, quæ ex numero deponentium, vel personarum tam deponentium, E
quam eorum contra quas deponitur qualitate, ac alijs circumstantijs conijci poterunt, sic fatentes non
falsa dicere præsumantur. Datum Lateran. Lateran. x. Calend. Februarij,
Pontificatus nostri Anno Septimo.

† Cap. in fidei
fauorem de hæ-
ret. lib. 6.

V R B A N V S I I I I.

*Inquisitores nullis obstantibus, priuilegijs quorumlibet, aduersus omnes procedere possunt: eorum proces-
sus nõ impediuntur ob cõmissionem specialem procedendi Episcopis factam, neq; e conuerso: redentes ad
Ecclesiã facta abiuratione admittant, & absoluant: neminē damnet absq; consilio diocesano: cum tes-
tes examināt, duas adhibeant personas: ad acta sancti officij conscribenda, quilibet religiosi, qui prius no-
tarij fuerāt, assumantur: testium nomina non publicentur: citationes, examinationes testium, sententia-
rum denuntiationes committunt: peritos aduocāt, clerū, & populum conuocant: simpliciter, & de plano
proce-*

A procedunt: in absentes inquirunt: leges omnes in hæreticos editas obseruari præcipiunt: indulgentias largiuntur, & ipsi etiam Inquisitores consequuntur: Questuarios prædicatores compeſcunt: contra impediētes velut contra fautores procedunt: brachium sæculare inuocant: contradicētes per censuram Ecclesiæ compellunt. nullis priuilegijs suffragantibus.

VRBANVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs fratribus ordinis Prædicatorum, Inquisitoribus hereticæ prauitatis, in Lombardia & Marchia Ianuën. deputatis auctoritate Apostolica, & in posterum deputandis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1761.

LICET ex omnibus mundi partibus, quæ Christiana religione censentur, re-

Ex Archiepiscopo Inquisitionis Bononiensis, & li. priu or. Fizz. fol. 58.

neamur ex officij nostri debito extirpare lethiferam pestem hereticæ prauitatis: in Italia tamen imminet nobis hæc sollicitudo propensius, vbi eandem pestem propter malitiam temporis, quæ in detrimentum fidei catholicæ peruersa genimina germinauit, ex vicinitate persensimus abundantius succreuisse. Vt igitur Inquisitionis officium contra hæreticos in prouincia Lombardiæ, videlicet, à Bononia & Ferraria inclusiue, vsque ad vltimos fines superiorum partium eiusdem prouinciæ, ac Marchia Ianuën. auctoritate Apostolica possit efficacius adimpleri: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus in charitate Dei, hominum timore postposito, virtutem spiritus induentes ex alto, prædictum officium vbi que iuxta præfatos limites; simul vel separatim, aut singulariter, prout negocij, utilitas suadebit, sub ipse mercedis æternæ, sic efficaciter prosequi, & exequi studeatis, vt per sollicitudinis vestræ prudentiam, de prædictis Lombardia & Marchia radix iniquitatis hereticæ succidatur: & vinea Domini exterminatis vulpeculis, quæ peruersis moribus demoliuntur eandem, fructus afferat catholica puritatis. Si quos autem de prauitate prædicta culpabiles inuenitis vel infectos, seu etiam infamatos, contra ipsos (nisi examinati absolute velint mandatis Ecclesiæ obedire) necnon & contra receptatores, defensores, & fautores eorum, iuxta sanctiones canonicas, auctoritate Apostolica, hominum metu diuino timori postposito procedatis. Non obstantibus aliquibus litteris ad quoscunque alios de Lombardia, & Marchia prædictis (exceptis locorum diocæsanis) super huiusmodi negotio ab Apostolica sede directis: quatum deinceps ad Inquisitiones huiusmodi faciendas nolumus auctoritate procedi: quinimo ne procedatur per illas districtius inhihemus. Nec prætextu commissionis specialiter, eisdem diocæsanis super hoc factæ, vestros processus in eorundem diocæsanorum ciuitatibus, & diocæsis volumus impediri. Nec per hoc quod fidei negocium generaliter in ipsis Lombardia & Marchia vobis committimus, commissiones à præfata sede diocæsanis eisdem factas, si forsitan illarum, seu etiam ordinaria velint auctoritate procedere, intendimus reuocare. Veruntamen siue auctoritate ordinaria, siue ex delegatione prædictæ sedis, iisdem diocæsanis in huiusmodi negotio processerint, nequaquam volumus, vel per concursum processuum, vel aliâ quomodolibet vestros impediri processus, quin diocæsanorum ipsorum processibus non obstantibus, in eodem negotio procedere libere valeatis. Si vero aliqui ex prædictis heretica labe penitus abiurata, redire voluerint ad ecclesiasticam vnitatem, eis iuxta formam Ecclesiæ absolutionis beneficium impendatis & iniungatur eisdem, quod iniungi talibus consuevit: *prouiso solerter, ne simulata conversione redeant fraudulenter, & vos immo potius se ipsos fallentes, sub agni specie gerant lupum.* Quid si aliqui fuerint iudicandi hæretici: vel incarcerationis pœna perpetuæ alicui pro huiusmodi crimine fuerit infligenda, ad id per vos de diocæsanorum, vel vicariorum suorum, si ipsis diocæsanis absentibus præfentes fuerint, consilio procedatur: vt in tantæ animaduersionis iudicio non postponenda Pontificum auctoritas intercedat. Verum quia in tam graui crimine, cum multa oportet cautela procedi, vt in reos, sine vlllo proferatur errore, dura ac dignæ seueritas vltionis, volumus, & mandamus, vt vos, vel illi, quos ad hoc duxeritis deputandos, in examinatione testium, quos recipi super crimine prædicto; ipsumque contingentibus oportuerit adhibeatis duras religiosas, & discretas personas, in quarum præsentia, per publicam, si eodem modo potest adhiberi, personam: aut per duos viros idoneos, fideliter eorundem depositiones testium conscribantur. Ad conscribendas quoque huiusmodi depositiones testium, & ad faciendum omnia, quæ in commissio vobis officio, ad scriuarij seu tabellionis officium pertinent, tenei districtè præcipimus, cum per vos, seu deputatos ad hoc à vobis, requisiti fuerint, omnes & singulos vestri ordinis, fratres, qui dum essent in sæculo huiusmodi tabellionatus officium habuissent, & exercuisse noscuntur: & illos etiam, quibus idem tabellionatus officium, ratione præfati negocij si dei, fuit à dicta sede commissum, & in posterum committeretur. Concedentes huiusmodi fratribus, necnon & alijs religiosis quibuslibet, qui similiter dum essent in sæculo, dictum tabellionatus officium habuerunt, & exercuerunt: quibuscunque etiam clericis secularibus officium ipsam habentibus, etiam si iisdem fratres religiosi, & clerici sint in sacris ordinibus constituti, exercendi libere officium ipsam quo ad præmissa, non obstante aliquo contrario statuto canonis vel ordinis quocunque vallato munimine plenariam facultatem. Quod si testibus, quos à vobis recipi, vel ab alia vice vestra super eodem crimine examinari contigerit, ex publicatione nominum eorundem, videtis periculum imminere, ipsorum nomina non publice, sed secreta, coram aliquibus personis prouidis & honestis, religiosis & alijs ad hoc uocatis, de quorum consilio

ad

ad sententiam, vel condemnationem procedi volumus exprimentur: & sic non obstante quòd illis, A
 contra quos huiusmodi testes despoſuerint, eorum nomina non fuerint publicata, ad cognitionem
 iudicis instruendam, adhibeatur plena fides testium depositionibus eorundem. Vt ergo commiſſi
 vobis officij debitum, vtilius & liberius exequamini, committendi citationes, testium examinatio-
 nes, cum de huiusmodi crimine, ac ipsius circumstantijs duxeritis inquirendum, & denuntiationes
 sententiarum, quas in quoslibet hac de causa tuleritis, accersendi quoque prout expedierit peritos
 quoslibet, vt vobis inferendis huiusmodi sententijs prabeant consilium opportunum, ac vobis assi-
 stant. Conuocandi etiam clerum & populum ciuitatum, castorum, aliorumque locorum prout di-
 cto negotio fidei videritis expedire. Insuper in dicto negotio, de plano, & abique iudiciorum, & ad-
 uocatorum strepitu; ac contra illos quos in prædictis Lombardia, & Marchia lanuensi in hæreseos
 crimine commiſſiſſe constiterit, licet ad alias partes se transferendos duxerint, procedendi. Nec non
 faciendi obseruari inuolabiliter omnes constitutiones Apostolicas, & leges imperiales per quondam
 Fredericum olim Romanorum Imperatorem, tunc in deuotione Romanæ Ecclesiæ persistentem Pa-
 duæ promulgatas aduersus huiusmodi pestem hæreticam prauitatis. Ne non elargiendi viginti vel qua-
 draginta dierum indulgentiam, quoties opportunum videritis, omnibus vere penitentibus & con-
 fessis, qui ad uestram conuocationem propter hoc faciendam accesserint, plena sit vobis & singulis
 uestrum presentium tenore facultas. Vobis autem pro huiusmodi negotio laborantibus, illam pecca-
 torum veniam indulgemus, quæ succurrentibus terræ sanctæ, in generali concilio est concessa: socijs
 vero uestri ordinis, & notarijs uestris, qui una uobiscum in prosecutione huiusmodi negotij labora-
 bunt, & omnibus qui personaliter vobis assisterint in eodem negotio, & qui ad impugnandum hære-
 ticos, fautores, receptatores, & defensores eorum, uobis ex animo præstiterint consilium, auxilium, uel
 fauorem, de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius authorita-
 te confisi, tres annos de iniunctis sibi penitentibus relaxamus. Et si qui ex his in prosecutione huiusmo-
 di negotij forte decesserint, eis peccatorum omnium, de quibus corde contriti, & ore confessi fuerint,
 plenam veniam indulgemus. Compescendi præterea monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam,
 appellacione postposita, prædicatores quæstuarios à prædicationis officio, quod ad ipsos nullatenus
 C
 pertinere debet; quorum interest tantum charitatiua subsidia simpliciter perere, ac indulgentiam si quam
 forte habent, exponere, liberam vobis & singulis uestrum concedimus auctoritate presentium facul-
 tatem. Cæterum si forte, quod non credimus, aliqui cuiuscunque conditionis, huic negotio vobis com-
 misso se opponere, seu illud præsumperint aliquatenus impedire, vt non possit procedi liberè in eod-
 dem: immo nisi requisiti illud feuerint: & iuxta officium & posse suum, singuli inuenint studiose, con-
 tra eos tanquam contra hæreticorum fautores, & defensores, secundum sanctiones canonicas, seu ead-
 dem auctoritate, intrepide procedatis: nos enim nihilominus ad reprimendam tam superbam, & per-
 niciosam audaciam, & omnimode confundendam, in illos gladium Ecclesiasticæ potestatis acriter
 exeremus: & reges & principes, aliosque Christi fideles, siue pro terræ sanctæ succursu, siue alias pro
 Christi seruitio crucis caractere insignitos, necnon & ceteros catholicos, prout expedire viderimus,
 inuocabimus contra eos: vt cælum & terra aduersus detestabilem temeritatem ipsorum pariter mo-
 ueantur. Denique vt circa præmissa, plene vobis & singulis uestrum coercionis expedita, & inuio-
 labilis adsit auctoritas; volumus, vt ea omnia viriliter exequamini, inuocato si opus fuerit auxilio bra-
 chij sæcularis: contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellacione postposita compescendo: non
 obstantibus aliquibus priuilegijs, vel indulgentijs, quibuscunque personis, cuiuscunque conditionis,
 dignitatis, vel gradus, religionis, vel ordinis, & præsertim Cisterciensium, Prædicatorum, Mino-
 rum, seu Eremitarum: siue communitatibus, vel vniuersitatibus ciuitatum & locorum, specialiter, vel
 generaliter, sub quacunque verborum expressione, vel forma, à memorata sede concessis, vel in poste-
 rum concedendis: etiam si dicatur in illis, quòd eis per aliquas litteras, totum de verbo ad verbum
 priuilegijs & indulgentijs, quibus ab ipsa sede concessum est aliquibus, seu concedatur deinceps, quòd
 excommunicari, vel ipsorum terræ supponi non possint Ecclesiastico interdictione: aut quòd Prædicato-
 rum, vel aliorum quorumlibet ordinum fratres, & executiones negotiorum, aut ad citationes quorum-
 libet, siue denuntiationes sententiarum, excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, auctoritate
 litterarum Apostolicarum minime cogi possint, nisi de ipsorum ordinibus & priuilegijs, vel indulgen-
 tijs, eis super hoc à sede concessis, eadem habeatur in eisdem litteris mentio specialis: cum ex huius-
 modi, vel alijs priuilegijs, nullum vobis in tantæ pietatis negotio velimus obstaculum interponi, &
 E
 constitutione de duabus dietis edita in concilio generali. Datum Viterbij xiiij. Kalen. Aprilis. Ponti-
 ficatus nostri anno primo.

V R B A N V S IIII.

*Superiores religionum, in locis, vbi per eos exercetur Inquisitionis officium, assignent Inquisitoribus
 hæreticorum socios prudentes & idoneos: item vbi fuerint ab Inquisitoribus requisiti, alios fratres ad-
 iungant, vt negocium Inquisitionis melius valeat promoueri.*

V R B A-

Officio Sanctissime Inquisitionis.

43

VRBANVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs prouinciali, ac ceteris conuentualibus, Prioribus, & subprioribus, eorumque vicarijs ordinis Prædicatorum, Lombardia, ac Marchia Ianuensis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1262.

NE Catholicæ fidei negotium, dilectis filijs fratribus vestri ordinis in Lombardia, & Marchia Ianuensi, infra designatos eis limites, Sedis Apostolicæ auctoritate commissum, & in posterum committendum, ex personarum defectu contingant,

Ex Archiuijo Inquisitionis Bononiensi.

(quod absit) quomodolibet impediri: volumus, & præsentium vobis auctoritate, districtè præcipiendo mandamus, quatenus tu fili Prior prouincialis, singulis ex prædictis fratribus, singulos socios, fratres videlicet ipsius ordinis prouidos, & discretos, ac idem negotio congruentes, de quibus hi, quibus assignati fuerint, merito valeant consolari, sublata difficultate qualibet, assignare procures, & nihilominus tam tu, quàm vos alij Priores, subpriores conuentuales, ac vicarij, quoties ab eisdem, fratribus, quibus dictum est commissum negotium, ac committeretur in posterum, fueritis requisiti, & dicto negotio, fuerit opportunum, de alijs etiam fratribus eiusdem ordinis, præter illos, qui eis in socios deputati fuerint, cum omni promptitudine prouidere curetis: ita quòd præfatum negotium nullam ex negligentia vestra dilationem capiat, sed potius ex diligentia continuum suscipiat incrementum. Datum apud Urbem veterem vii, Kalen. Nouemb. Pontificatus nostri Anno secundo.

CLEMENS PAPA IIII.

Præcipit, vt Inquisitores compellant seculares magistratus, quarumlibet ciuitatum, & locorum per excommunicationem in personas, & interdictum in terras, monitione præmissa, vt faciant conscribi in suis capitularibus, & inuolabiliter custodiri constitutiones Innocentij iij. non obstante aliqua Indulgentia Sedis Apostolicæ, quod excommunicari nequeant, vel eorum terræ interdicti.

CLEMENS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis fratribus Prædicatorum, & Minorum ordinum, inquisitoribus hæreticæ prauitatis per Italiam auctoritate Sedis Apostolicæ deputatis, & in posterum deputandis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1265.

AD extirpanda de medio populi Christiani hæreticæ prauitatis zizania, quæ abundantius solito succreuerunt, superseminante illa licentius his diebus homine inimico, tanto studiosius, iuxta commissam nobis sollicitudinem insudare proponimus, quanto perniciosius negligere eadem in necem catholici seminis peruagari. Vt autem aduersus huiusmodi nequitie operarios surgant, stentque firmiter Ecclesiæ filij, ac orthodoxæ fidei zelatores, Constitutiones quædam felicitis recordationis Innocentij Papa prædecessor noster ad extirpationem hæreticæ pestis edidit, & tam ipse, quàm felicitis memoriæ Alexander Papa prædecessor noster, dilectis filiis Potestatibus siue Rectoribus, Consulibus, Capitaneis, Antianis, Consilijs, & Communitatibus Ciuitatum Castorum, aliorumque locorum per Italiam constitutis mandarunt, vt constitutiones ipsas, in suis conscribi Capitularibus facerent, & exacta diligentia obseruarent: vnde prædictis Potestatibus siue Rectoribus, Consulibus, Capitaneis, Antianis, Consilijs, & Communitatibus, damus nostris litteris in mandatis, vt ipsi & singuli eorum constitutiones easdem, cum quibusdam adiectionibus, modificationibus, & declarationibus per dictum Alexandrum prædecessorem nostrum, & etiam per nos factas, conscribi in suis capitularibus facientes, nullis inde temporibus abolendas, secundum eas contra omnem hæresim se aduersus hanc Sanctam Ecclesiam extollentem, sine aliqua omissione procedant. Quo circa discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si dicti Potestates siue Rectores, Consules, Capitanei, Antiani, Consilia & communitates, mandatum nostrum super hoc neglexerint adimplere, vos & singuli vestrum, illos, & singulos eorum, infra designatos vobis limites, per excommunicationem in personas, & interdictum in terras eorum, monitione præmissa appellatione remota cogatis. Non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, vel in posterum indulgeri contingat, quòd personæ excommunicari, ac ciuitates, castra, terræ, & loca ipsorum interdicti non possint, siue qualibet alia indulgentia sedis eiusdem, per quam effectus præsentium impediri valeat vel differri, & de qua cuiusque toto tenore, de verbo ad verbum specialem, & expressam in nostris litteris oporteat fieri mentionem: & constitutione de duabus dictis edita in Concilio generali. Dat. Perusij xv. Kalen. Febr. Pontificatus nostri Anno primo.

Ex Archiuijo cõuentu S. Francisci de Assisio.

† Hæc constitutiones incipiunt Ad extirpanda, & supra sunt in serice.

I D E M.

Minister prouincialis de consilio discretorum fratrum sui ordinis Inquisitores idoneos eligit, quibus præcipiat in virtute sanctæ obedientiæ, vt Inquisitionis officium in locis sibi commissis viriliter exercent contra hæreticos, credentes fautores, defensores, & receptatores eorum iuxta formam in alijs litteris expressam. Quòd si ex aliqua causa aliquis Inquisitor fuerit amonendus, eo amoto de consilio discretorum alium substituatur cum pari auctoritate & potestate: idem faciat Inquisitore mortuo.

Hoc

Hoc priuilegium tributum Ministris Generalibus, & Prouincialibus Prędicatorum, & Minorũ ordinum eligendi, deponendi, & substituendi Inquisitores in suis prouincijs, prius etiã concessit Innocentius iij. rescripto incipiente. Odore suaui quod nos vidimus authenticũ. Iam hoc ipsum priuilegiũ trãsmissum ab eodem Clemente iij. fratrib. Prędicatoribus, vidimus in Archiuo inquisitionis Bononiensis, datum Perusij xv. Kalen. Nouemb. Pontificatus sui, anno primo, quo tribuit potestatem eligendi octo Inquisitores; Benedictus vñdecimus decẽ adiecit, rescripto incipiente: Licet olim, quod item vidimus in inquisitione Bononiensi. Cęterum nunc nec Ministri ordinum Generales nec Prouinciales solẽt inquisitores eligere, nec deponere, mutare, vel transferre, inconsulto sacrosanctę, & generalis Romanę inquisitionis Senatu: imò vero hodie Cardinales Generales inquisitores ista faciunt.

Edita anno Domini 1265.

Ex Archiuo Inquisitionis Bononiensis. Concordat rescriptum Innocentij iij. Licet ex omnibus rescriptis sup.

Fymericus in Directorio. 3. p. 99. & seq.

CLEMENS Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio... Ministro Prouinciali fratũ ordinis Minorum in administratione beati Francisci, Salutem & Apostolicam benedictionem. **L**ICET ex omnibus mundi partibus, quę Christiana religione censentur, teneamus ex officii nostri debito extirpare lethiferã pestem hæreticę prauitatis; in Italia tamen imminet nobis hæc sollicitudo propensius, vbi eandem pestem propter malitiam temporis, quę in detrimentum fidei Catholicę peruersa genimina germinauit, ex vicinitate persensimus aabundantius succurrisse. Cupientes igitur in Spoletan. Fulginat. Assinat. Nuocerin. vsque ad montes Apeninos dumtaxat, Eugubin. Ciuitate Castel. Perusin. Tudertin. Amelien. Narnien. & Interannen. Ciuitatibus, & diocęsibus suis, necnon & terris Machilon. & Amiterni, & dominorum de Monticellis, & Sumatis, ac etiam inde Arquate, & Tusi Castris, & Aice de Salli, & eorum pertinentis Reatin. & Alculan. diocęs. per aliquos de fratribus tui ordinis partem super hoc nostię sollicitudinis adimpleri, discretioni tuę per Apostolica scripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus de consilio aliquorum discretorum fratrum ipsius ordinis, eligas duos de fratribus eiusdem ordinis tuę administrationis, idoneos ad huiusmodi opus Dominicum exequendum, eisque in virtute obedientię districtę Apostolica præcipere auctoritate procures, vt Inquisitionis officium in locis prædictis, contra hæreticos, credentes, fautores, defensores, & receptatores eorum, iuxta formam in alijs litteris nostris expressam, quas fratribus prædicti ordinis Inquisitoribus huiusmodi prauitatis, in eisdem locis deputatis auctoritate Apostolica, & in posterum deputandis, non expressis aliquorum nominibus, super exequendo dicto Inquisitionis officio destinamus exequi studeant diligenter. Nos enim prædictos duos fratres, quos ad hoc elegeris, & vtrumque ipsorum, præfatum officium exequi, iuxta formam in litteris ipsis expressam, ac ipsos illam potestatem, & auctoritatem plenarię habere volumus, quę in eisdem litteris continetur.

Si vero tu vel vicarius tuus te absente, aliquem Inquisitorum huiusmodi, ex aliqua forte causa nonnunquam fore videris amouendum, ipsum amoueatis, & substituatis loco eius alium, quem similem potestatem, & auctoritatem habere volumus, quoties vobis deliberatione cum aliquibus discretis fratribus dicti ordinis præhabita, hoc fore videbitur faciendum: & si aliquem vel aliquos Inquisitorum ipsorum deeedere fortẽ contigerit. Nos substituendi de consilio aliquorum discretorum fratrum eiusdem ordinis, alium vel alios loco illius vel illorum qui decesserint, ita quod huiusmodi substituti eisdem omnino auctoritate ac potestate fungantur, tibi dictoque vicario si tu absens fueris, plenam, & liberam concedimus tenore presentium facultatem. Datum Perusij iij. Kalen. Octobris, Pontificatus nostri Anno primo.

Io. de Camp.
pro Cur.

I D E M.

Fredericus Romanorum Imperator eius nominis secundus, ad annos Domini 1220. ad Imperij dignitatem euectus, non multo post tempore ab Honorio III. Romę Imperij diadema honorificę accepit. hic Fredericus quo anno Imperator est pronunciat, Patavij multas leges tulit in fauorem Ecclesię, & contra hæreticam prauitatem, quas multi Romani Põtifices confirmarunt, videlicet Innocentius III. anno Domini, 1253. & Alexander III. anno Domini 1258. & Clemens III. in presenti rescripto anno Domini 1265. quas nominatim etiam suis rescriptis inserunt, & penitus obseruari iubent.

Eas leges in rescripto Innocentij iij. insertas supra curauimus imprimendas: sed quoniam tunc defuerunt authentica seu originalia exempla in nonnullis variatum fuerat, & propterea consulto sublata omni lectiois varietate, & incertitudinis scrupulo alias duximus imprimendas.

Edita anno Domini 1265.
Ex Archiuo conuentus sancti Francisci de Assisio.

CLEMENS Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filiis Potestatibus, siue Rectoribus, Consulibus, Capitaneis, Antianis, Consilijs, & Communitatibus Ciuitatum aliorumque locorum per Italiam constitutis, Salutem & Apostolicam Benedictionem. **C**VM aduersus hæreticam prauitatem quondam Fredericus olim Romanorum Imperator, & tunc in Ecclesię Romanę deuotione persistens, promulgauerit Paduę quasdam leges

Ages, per quas ne perageatur compesci poterit pestis illa, Nos illas, quas felicitis recordationis Innocentius III. & Alexander III. Romani Pontifices prædecessores nostri voluerunt ad robur fidei ac dei ac salutem fidelium observari, prout ipsius Alexandri Papæ litteris perpeximus contineri, volentes, in vestris Capitularibus annotari, Vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eas quarum tenores vobis mittimus insertos presentibus, in vestris præscribi Capitularibus singuli faciatis, nullis inde temporibus abolendas; Ciuitates vel loca quibus præstis, districtu quoque seu terras vestræ ditioni subiectas, secundum eas ab heretica feditate solite purgaturi.

Tenores autem legum ipsarum hi sunt.

FREDERICVS DEI GRATIA

Romanorum Imperator, & semper Augustus, Hierusalem & Sicilia Rex, Dilectis principibus suis, Venerabilibus Archiepiscopis, & Episcopis, alijsque Prelatis Ecclesiarum, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Potestatibus, Scultetis-Aduocatis, Iudicibus, Ministerialibus, Officialibus, & omnibus per totum imperium constitutis, presentes litteras inspecturis fidelibus suis, Gratiā suam, & omne bonum.

COMMISSI nobis cœlitus cura regiminis, & Imperialis, cui dante Domino præsidemus fastigium dignitatis, materialem quo diuini à Sacerdotio fungimur gladium aduersus hostes fidei, & in exterminium hereticę prauitatis exigunt extendendum: vt perfidie vipereos filios contra Deum & Ecclesiam insultantes, tanquam materni vteri corrosores in iudicio & iustitia persequamur, maleficos viuere non passuri, per quorum scientiam seducentem mundus inficitur, & gregi fidelium per oues morbidas grauior infligitur corruptela. Statuimus itaque sancientes, vt heretici quocunque nomine censentur, vbicumque per Imperium damnati fuerint ab Ecclesia, & seculari iudicio assignati, animaduersione debita puniantur.

Si qui vero de prædictis postquam fuerint deprehensi, territi metu mortis redire voluerint ad fidei vnitatem, iuxta canonicas sanctiones, ad agendum penitentiam, in perpetuum carcerem detundantur. Præterea, quicumque heretici reperti fuerint in ciuitatibus, oppidis, seu alijs locis Imperij, per Inquisitores ab Apostolica sede datos, & alios orthodoxę fidei zelatores: hi qui iurisdictionem ibidem habuerint, ad Inquisitorum & aliorum catholicorum virorum insinuationem, eos capere teneantur: & eos captos arctius custodire, donec per censuram Ecclesiasticam damnatos, damnabili morte perichant, qui fidei Sacramenta & vitę damnabant. Simili quoque pena plecti censemus omnes, quos ad fouendum hereticorum errorem callidus hostis suscitauit aduocatos, vel parat illicitos defensores, maxime cum facinus quos inquinat, æquat: nisi monitione præmissa destiterint, & eorum vitę duxerint consulendum. Eos præterea qui conuicti in vno loco de heresi, ad alia loca se transferunt, vt cautius possint effundere, virus hereticę prauitatis, debitam censemus subire vindictam: & super hoc per viros ab eodem errore conuersos ad fidem, nec non & per alios, qui eos de heresi conuincerunt (quod & in hoc casu concedimus licite faciendum) euidentis testimonium habeatur. Item mortis sententia ducimus addicendos, si quos hereticorum ad iudicium tractos, in extrema vitę periculo heresim abiurantes, postmodum de falso iuramento constiterit, & fidem mentita conuinci, ac eos contingit eiusdem morbi spontaneam incurtere recidiam, vt sibi damnabilis iniquitas sit mentita, & penam debitam mendacium non euadat.

Omne in super proclamationis & appellationis beneficium ab hereticis, receptatoribus, & fautoribus eorumdem, penitus amouemus, volentes vt de finibus Imperij, in quibus semper debet existere fida fides, hereticę labis genimina modis omnibus deleantur.

Ceterum quia quanto maiora diuini nutum serationis accepimus, & altiore locum præfilijs hominum obtinemus, tanto deuotiora debemus obsequia gratitudinis conferenti, si quando in nostri nominis contemptores nostri culminis excederint auctoritas: si reos legē maiestatis, in personis eorum & liberorum suorum exheredatione damnamus, multo fortius iustissimę contra Dei blasphematores nominis, & catholicę fidei detractores prouocamur: eorumdem hereticorum, receptatorum, fautorum, & aduocatorum suorum heredes, & posteros, vsque ad secundam progeniem, beneficis cunctis temporalibus, publicis officiis, & honoribus, Imperiali auctoritate priuantes: vt in paterni memoria criminis continuo merore tabescant: vere scientes, quod Deus zelosus est peccata patrum in filios potenter vlciscens. Nec quidem à misericordie finibus duximus extendendum, vt si qui patre heresim non sequaces, latentem patrum perfidiam reuelauerint: quocunque reatus illorum animaduersione plectantur, prædictę punitioni non subiacent innocenti filio. Ad hæc, notum fieri volumus, fratres Prædicatores de ordine Prædicatorum, pro fidei negotio in partibus Imperij nostri contra hereticos deputatos: ceteros quoque qui ad hereticos iudicandos accesserint, nisi ali-

si aliqui eorum ab imperio fuerint proscripti, cundo, morando, & redeundo, sub nostri imperij specialis defensione receptos, & quos apud omnes sub ope, ac recommendatione fidelium Imperij esse volumus inoffensos: vniuersitati vestrae mandantes, quatenus quocumque, & apud quemcumque vestrum peruenerint, benignè recipiatis eosdem: & personas ab incurso hæreticorum eis insidiantium seruantes idemnes, omne consilium, ducatum, & auxilium impendatis, pro tam acceptis coram Deo negocijs exequendis. Hæreticos vero, quos & ostenderit ipsi vobis, in iurisdictione vestra singuli capientes, diligenti custodia detinendos, donec post Ecclesiasticæ damnationis iudicium, penam subeant, quam merentur: Scituri quod in executione ipsius negocij, gratum Deo & laudabile nobis obsequium conferetis, si ad expellendam de partibus nostri Imperij nouam & insolitam hæreticæ prauitatis infamiam opem, & operam, vna cum eisdem fratribus præstiteritis efficacem. Et si quis foret exinde negligens & remissus, ac etiam inutilis coram Domino, & in conspectu nostro poterit merito culpabilis apparere. Datum Paduæ xxij. Februarij xii. Indictione.

FREDERICVS DEI GRATIA ETC.

NCONSUTILEM tunicam Dei nostri disuere conantur hæretici, & vocabuli vitio seruientes, quod significationem diuisionis enuntiat, in ipsius indiuisibilis fidei unitate nituntur inducere sectionem: & oues à Petri custodia, cui pasceat à pastore bono sunt credite, segregare. Hi sunt lupi rapaces intrinsecus, eo usque mansuetudinem prætententes ouium, quousque ouile possint subintrare dominicum. Hi sunt angeli pestiferi. Hi sunt filij prauitatum, à patre nequitia, & fraudis auctore, ad animam simplices destinati. Hi colubri; qui columbas decipiunt. Hi serpentes, qui latenter videntur inserpere, & sub mellis dulcedine vitæ euomere: vt vitæ cibum ministrare se simulent, à cauda feriunt, & mortis poculum velut quoddam durissimum venenum immiscunt. Horum sectæ veteribus, vel ne in publicum prodeant, non sunt notatæ nominibus: vel (quod est forte nefandius) non contentæ vt vel ab Artio Arriani, vel à Nestore Nestoriani, aut à similibus similes nuncupentur: sed in exemplum martyrum, qui pro fide catholica martyria subierunt, Patarenos se nominant, velut expositos passioni. Huiusmodi miseri Patareni, à quibus abest sancta credulitas diuinitatis æternæ, sub vno contextu nequitia in simul tres offendunt: Deum videlicet, proximos, & seiplos. Deum, dum Dei fidem, & filium non agnoscunt. Decipiunt proximos, dum ipsis sub spe spiritualis alimonie, hæreticæ prauitatis oblectamenta ministrant. Crudelius etiam sequuntur in seiplos, dum post animarum dispendium, cor pora denique seueræ mortis illecebris, quam per agnitionem veram & veræ fidei possent euadere, vitæ prodigi, & necis improbi diu sectatores inuoluunt: & (quod est ipso dictu durissimum) superstites etiam non terrentur exemplo.

Contra tales sibi, Deo, & hominibus sic infesto, continere non possumus motus nostros, quin debita ultionis in eos gladium exeramus: tanto ipsos instantius persequentes, quanto in euidentiore delusionem fidei Christianæ, prope Roman. Ecclesiam, quæ caput Ecclesiarum omnium iudicatur, superstitionis suæ scelera latius exercere possentur. Adeo quod ab Italia finibus, præsertim à partibus Lombardiæ, in quibus pro certo perpendimus ipsorum nequitiam latius abundare; iamque usque ad regnum nostrum Siciliæ suæ perfidie tiuulos deriuarunt.

1. Manichæos.
C. de hæret.

1. penult. C. ad
leg. iul. maiest.
§. interdum. In
lit. de hæret.
quæ ab intel.
defer.

Quod acerbissimum reputantes, Statuimus in primis, vt crimen hæreseos, & damnatæ sectæ cuiuslibet, quocumque nomine censeantur sectatores, (prout veteribus legibus est indictum) inter publica crimina numerentur: immo crimine læsæ maiestatis nostræ debet ab omnibus horribilius iudicari, quod in diuine maiestatis iniuriam noscitur attentatum, quamuis iudicij potestate, alterum alteri non excellat. Nam sicuti perduellionis crimen personas adimit damnatorum, & bona; & damnat post obitum memoriam defunctorum: sic & in prædicto crimine, quo Patareni notantur, per omnia volumus obseruari.

Et vt ipsorum nequitia, qui (quia Dominum non sequuntur) in tenebris ambulant, detegatur: nemine etiam deferente inuestigari volumus diligenter huiusmodi scelerum patratore; & per officiales nostros sicut & alios malefactores inquiri; ac Inquisitione notatos, etsi leuis superstitionis argumento tangerentur, à viris Ecclesiasticis, & prælatis examinari iubemus. Per quos si inuenti fuerint à fide catholica saltem in articulo deuiare, ac per ipsos pastorali more communiti, tenebrofi diaboli relicis insidijs, noluerint agnoscere Deum lucis; sed in erroris concepta instantia perseuerent, presentis nostre legis edicto damnatos mortem pati Patarenos, aliosque hæreticos quocumque nomine censeantur, decernimus quam affectant: vt viui in conspectu hominum comburantur, flammatum commissi iudicio. Nec dolemus, quod in hoc ipsorum satisfacimus voluntati, ex quo penam solummodo, nec fructum alium consequuntur erroris. Apud nos pro talibus nemo interuenire præsumat: quod qui fecerint, in ipsum nostre indignationis aculeos non immerito conuertemus. Datum Paduæ xxij. Febr. xij. Indictione.

Impe-

PATARENORVM receptatores, & complices, & quocunque modo fautores, qui vt à pena alios possint eximere, de se vel vt improvidi nõ formidat publicatis bonis omnibus relegandos in perpetuum esse censemus. Et ipsorum filij ad honores aliquos nullatenus admittantur. Si tamen aliquis fautorum huiusmodi detexerit aliquem Patarenum, de cuius perfidia manifestè probatur, in fidei premium quam agnouit, famæ pristinae de Imperiali clementia restitutionis beneficium integrum consequatur.

INCIPIUNT CAPITVLA CONSTITVTIONIS

contra Patarenos edita, per eundem Fredericum Illustrum virum Romanorum Imperatorem semper Augustum, Hierusalem, & Siciliae Regem.

CATHAROS, Patarenos, Speronistas, Leonistas, Arnaldistas, Circuncisos, Passaginos, Iosepinos, Garatenfes, Albanenses, Franciscos, Bagnarolos, Commixtos, Vvaldenses, Roncarolos, Communellos, Vvarinos, & Ottholenos, cum illis de Aqua nigra, & omnes hæreticos vtriusque sexus quocunque nomine censeantur perpetua damnamus infamia, diffidamus atque bannimus, censentes vt bona talium confiscentur, nec ad eos vltierus reuertantur: ita quòd filij eorum ad successiõnem peruenire non possint, cum longe sit grauius æternam, quam temporalem offendere maiestatem. Qui autem inuenti fuerint sola suspitione notabiles, nisi ad mandatum ecclesiæ, iuxta considerationem suspitionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint, tanquam infames, & banniti ab omnibus habeantur; ita quòd si per annum permanserint, ex tunc eos sicut hæreticos condemnamus. Statuimus etiam hoc edicto in perpetuum valituro, vt potestates, & consules, seu rectores, quibuscunque fungantur officijs, pro defensione fidei præstent publicum iuramentum, quòd de terris suæ ditioni subiectis, vniuersos hæreticos ab Ecclesia denotatos, bona fide pro vitibus exterminare studebunt: ita quòd amodo quodcunque quis fuerit in perpetuum potestatem, vel temporalem assumptus, hoc teneatur capitulum iuramento firmare: alioquin neque pro potestatibus, neque pro consalibus, seu consimilibus habeantur: eorumque sententias ex tunc decernimus inutiles, & inanes. Si vero dominus temporalis requisitus, & monitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab hæretica prauitate, post annum à tempore monitionis elapsum, terram ipsius exponimus catholicis occupandam, qui eam, exterminatis hæreticis, absque vlla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruent: saluo iure dominiij temporalis: dummodo super hoc nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat eadem nihilominus lege seruata eos qui non habent dominos principales. Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum bannimus: Statuentes, vt si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, satisfacere contempserit infra annum, extunc ipso iure sit factus infamis, & ad publica officia seu consilia, vel ad aliquos eligendos huiusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis, vt nec testamenti liberam habeat factionem; nec ad hæreditatis successiõnem accedat. Nullus ei præterea super quocunque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur. Quod si iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad eius audientiam perferantur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, eius instrumenta coniecta per manum ipsius nullius penitus sint momenti. Adjicimus insuper, quòd hæreticus per hæreticum conuinci possit, & quòd domus Patarenorum, receptatorum, & defensorum, & fautorum, siue vbi docuerint, siue vbi alijs manus imposuerint, destruantur, nullo tempore restituentur. Datum Paduæ xxij. Februarij, xij. Indictione.

Rex regum. Apostatantes à fide catholica penitus execramus, insequimur vltionibus, bonis suis omnibus spoliamus. Et vt à professione vel vita naufragantes legibus coarctamus. Successiões tollimus ab eis omne ius legitimum abdicamus. Dat. Perusij xi. Kalen. Nouemb. Pontificatus nostri Anno primo.

Tyb. de Cur.

I D E M.

Innocentius III. Pontifex Maximus Anno Domini. 1252. ad extirpandas hereses, copiosas ac saluberrimas constitutiones edidit, quas direxit ad ciuitatum magistratus seculares, iubens vt iuxta ordinem, & prescriptum earum aduersus hæreticos procederetur. eas constitutiones Alexander iiij. Anno Domini 1259. repetit, & confirmat rescriptoque suo pariter inserit: tandem Clemens IIII. Anno Domini. 1265. easdem cum quibusdam adiectionibus modificationibus, & declarationibus, etiam confirmauit, & suo bulae presentis rescripto inseruit.

Eas

Eas antea in hoc bullario imprimendas curauimus, sed destituti relicto authentico, in nonnullis est variatum: quare ut omnis procul abesset incertitudo, visum est iuxta veritatem originalis, illis sublati has authentica apponere.

Edita anno Do-
mini 1260.

Ex Archivo cõ-
uentus S. Fran-
cisci de Assisio.

CLEMENS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Potestatibus, siue Rectoribus, Consulibus, Capitaneis, Antianis, Consiliis, & Communitatibus Ciuitatum aliorumque locorum per Italiam constitutis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

AD extirpanda de medio populi Christiani hæreticæ prauitatis zizania, quæ abundantius solito succreuerunt, superseminante illa libentius his diebus homine inimico, tanto studio-
sius, iuxta commissam nobis sollicitudinem insudare proponimus, quanto perniciosius negligere-
mus eadem in necem catholici seminis peruagari. Ut autem aduersus huiusmodi nequitia opera-
rios consurgant, stentque firmiter Ecclesiæ filij ac orthodoxe fidei zelatores, Constitutiones quas-
dam felicitis recordationis Innocentius Papa IIII, prædecessor noster ad extirpationem hæreticæ pe-
stis edidit, & in capitularibus vestris, tam ipse, quam felicitis memoriæ Alexander Papa prædecessor
noster conscribi, ac à vobis exacta diligentia obseruari mandarunt: quæ seriatim inferius continen-
tur. Ideoque vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus singuli constitutiones
easdem, cum quibusdam adiectionibus, modificationibus, & declarationibus, per dictam Alexan-
dram prædecessorem, & etiam per nos factas, conscribi in vestris capitularibus facientes, nullis inde
temporibus abolendas, secundum eas contra omnem hæresim, se aduersus hanc sanctam Ecclesiam
extollentem sine omissione aliqua procedatis; Alioquin dilectis filiis Prædicatorum, & Minorum or-
dinum fratribus Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, & eorum singulis per Italiam deputatis auctori-
tate Sedis Apostolicæ, & in posterum deputandis, damus nostris litteris in mandatis: ut infra designa-
tos eis limites, singulos vestrum ad id, per excommunicationem in personas, & interdictum in ter-
ram appellatione remota compellant.

Constitutiones autem hæ sunt.

Magistratus iu-
rent, quod leges
in hæreticos
latas obser-
uabunt.

Statuimus ut Potestas, Capitaneus, seu Rector, seu Cõsules, seu quibus alij, qui ciuitati præsent, vel loco alij ad præsent, aut pro tempore præfuerint in futurum in Italia, iurent præcisè ac sine tenore aliquo attendere inuiolabiliter, & seruare, & facere ab omnibus obseruari toto tempore sui regiminis, tam in ciuitate vel loco sui regiminis, quam in terris suæ ditioni subiectis, omnes & singulas infra-
scriptas constitutiones, & super his præcisè seruandis recipiet à quibuslibet sibi in potestaria, vel regimine succedentibus iuramenta. Quæ qui præstare noluerit, pro Potestate, Capitaneo, seu Consule vel Rectore nullatenus habeatur, & quæ ut Potestas, Capitaneus, Consul, vel Rector fecerit, nullam penitus habeant firmitatem. Nec ullus teneatur, aut debeat sequi eos, etiam si de sequela præstantia eis exhibuerit iuramentum.

Pena magistratuum non seruantium leges contra hæreticos latas.

Quod si potestas, Capitaneus, vel aliquis prædictorum constitutiones ipsas & singula in eis contenta seruare noluerit vel neglexerit, præter notam periurij, & perpetuam iacturam infamiae, ducentarum Marcarum poenam incurrat, quæ irremissibiliter exigantur ab eo, & in utilitatem communis cui præest, integrè conuertatur, & nihilominus ut periurus & infamis, & tamquam hereticorum fautor de fide suspectus, officio & honore sui regiminis spoliatur. Nec ulterius Potestas, Capitaneus, Consul, seu Rector habeatur in aliquo: aut de cætero ad aliquam dignitatem vel officium publicum vllatenus assumatur.

Hæretici banno supponantur.

Idem quoque Potestas, Capitaneus, Consules, Rector, vel quibus alij ad regimen cuiuslibet Ciuitatis, vel loci assumpti, in principio sui regiminis in publica concione more solito congregata, banno Ciuitatis, vel loci supponat, tamquam pro maleficio, omnes hæreticos vtriusque sexus quocumque nomine censeantur, & teneantur bannum huiusmodi à suis prædecessoribus positum confirmare.

Hæreticos qui libet capere possunt.

Præcipiant autem, quod nullus hæreticus, vel hæretica de cætero habitet vel moretur, aut subsistat in Ciuitate seu aliquo loco iurisdictionis, aut districtus eiusdem: & quicumque ipsum, vel ipsam inuenit, libere capiat, & capere possit impune, & omnes res mobiles ipsius, vel ipsorum penes eos inuentas eis licenter auferre, quæ sint auferentium pleno iure, nisi auferentes huiusmodi sint ad hoc officium specialiter deputati.

Ministri eligantur ad rapiendos hæreticos.

Idem quoque Potestas, Capitaneus, Consules, seu Rector, vel quibus alij huiusmodi, infra octo dies post introitum regiminis sui duodecim viros probos & catholicos, & duos notarios, & duos seruitores, vel quotquot fuerint necessarii instituere teneantur, quos diocesanus, si præsent extiterit, & interesse voluerit, & duo fratres Prædicatorum, & duo Minorum ordinum ad hoc a suis Prioribus & guardianis si cõuentus ibi fuerint eorundem ordinum deputati, seu Inquisitores, vel Inquisitor prauitatis hæreticæ duxerint eligendos. Instituti autem huiusmodi, & electi possint, & debeant hæreticos, & hæreticas capere, & eorum bona illis auferre, & facere auferri per alios, & procurare hæc tam in ciuitate, vel alio loco, quam in tota eius iurisdictione atque districtu plenarie adimpleri, et eos ducere, & duci facere in potestatem diocesani, vel eius Vicarii, seu Inquisitorum, vel Inquisitoris.

Teneantur autem Potestas, Capitaneus, Consules, seu Rector, vel alij ad huiusmodi regimen deputati

A putati; quilibet in expensis Communis, cui præest, facere duci eisdem hereticos ita captos quocumque diæcesanus, vel eius Vicarius, seu inquisitores, vel inquisitor prædicti in iurisdictione, vel districtu diæcesani Episcopi, seu Ciuitatis, vel loci voluerint illos duci.

Expensis communitatis heretici capti deducantur. Officialibus fides adhibeatur.

Officialibus vero prædictis plena fides de his omnibus adhibeatur, quæ ad eorum officium pertinere noscuntur, sine aliquo specialiter præstito iuramento, vbi duo, vel tres, seu plures præsentis fuerint ex eisdem.

Porro cum Officiales huiusmodi eliguntur, iurent hæc omnia exequi fideliter, & pro posse, ac super his semper meram dicere veritatem, quibus ab omnibus in his quæ ad officium eorum pertinent plenius pareatur, & tam dicti duodecim quàm seruitores, & notarij prætaxati simul, vel diuisim plenariam præcipiendi sub pœnis, & bannis taxatis, & expressis in constitutionibus infra scriptis, quæ ad officium suum pertinent, habeant Potestatem.

Officiales iurent fideliter agere. Officialium potestas.

B Possint autem officiales prædicti Communitati, Castri, Burgi, seu Villæ præcipere sub pœna, & banno vsque ad ducentas Marchas argenti, & vltra ad arbitrium Potestatis, seu Reçtoris ciuitatis, vel loci in cuius districtu, vel iurisdictione fuerint, quod Potestati, seu Reçtori, vel diæcesano, aut eius Vicario, seu Inquisitoribus, aut inquisitori hereticorum præsentent infra præsigendum eis terminum competentem, omnes hereticos, & hæreticas, quos & quas sibi dicti officiales duxerint assignandos. Et Potestas, seu Reçtor à non seruantibus præceptum, pœnam vel bannum huiusmodi exigere teneatur.

Potestas autem vel Capitaneus, Consules, seu Reçtor, vel alij huiusmodi quocumque vocabulo censeantur, teneantur habere firma, & rata omnia præcepta, quæ occasione officij sui fecerint duo ex ipsis, seu plures, & pœnas exigere non seruantium.

Quod si dictis Officialibus aliquo tempore aliquod damnum contigerit in personis, vel rebus pro suis officijs exequendis à communi ciuitatis, vel loci per restitutionem plenariam seruentur indemnes.

Officiales seruentur indemnes.

C Nec ipsi officiales, vel hæredes eorum possint aliquo tempore conueniri de ijs quæ fecerint, vel pertinent ad eorum officium, nisi secundum quod eisdem diæcesano, & inquisitoribus, vel inquisitori videbitur expedire.

Ipsorum autem officium duret tantummodo per sex menses, quibus completis Potestas, vel quicumque ipsius Ciuitatis, vel loci regimini præfuerit, teneatur totidem subrogare officiales secundum formam præscriptam, qui prædictum officium secundum formam eandem in alijs sex mensibus sequentibus exequantur.

Officiales quanto tempore durent.

Sanè ipsi officialibus dentur de camera communis prædicti, quando exiuerint Ciuitatem, aut locum, pro hoc officio exequendo vnicuique pro qualibet die duo solidi Prouenien. Senatus vel Imperialium in pecunia numerata: quos Potestas, Capitaneus, Consules, vel Reçtor, aut alius huiusmodi teneantur eis dare, vel dari facere, infra diem tertium postquam redierint ad eandem Ciuitatem, vel locum.

Officialibus unde satisfieri debeat.

Et insuper habeant tertiam partem bonorum hereticorum, & receptorum eorum quæ occupauerint: & multarum, ad quas fuerint condemnati, secundum quod inferius continetur: Et hoc salario sint contenti.

D Sed ad nullum aliud, quod istud officium impediatur, vel impedire possit, vlllo modo officium, vel etiam exercitium compellantur.

Nullum etiam statutum conditum, vel condendum, eorum officium vlllo modo valeat impedire.

Et si quis horum officialium propter ineptitudinem, vel inertiam, seu occupationem aliquam vel excessum diæcesano & fratribus supradictis visus fuerit amouendus: ipsum ad mandatum, vel dictum eorum teneatur amouere Potestas, Capitaneus, vel quicuis alius huiusmodi prædictorum, & alium secundum formam præscriptam substituere loco eius.

Officialis quando & per quos amouendi.

Quod si quis eorum contra fidem, & sinceritatem officij sui in fauorem hæresis deprehensus fuerit excessisse, præter notam infamiam perpetuam, quam tamquam fauor hereticorum incurrat per Potestatem, Capitaneum, Consules, vel Reçtorem, seu alium similem ad diæcesan. & diæcorum fratrum, vel inquisitorum, seu inquisitoris arbitrium puniatur.

Officialium ini quorum pœna.

E Potestas vero militem suum, vel alium assessorem, si diæcesanus, vel eius Vicarius, aut inquisitores, vel inquisitor auctoritate Sedis Apostolicæ deputati, seu dicti officiales petiuerint cum ipsis: officialibus mittere teneatur, & cum ipsis eorum officium fideliter exercere.

Quilibet etiam si præsens in terra, uel requisitus fuerit, teneatur tam in ciuitate, quàm in iurisdictione, & districtu quolibet dare ipsis officialibus, & eorum socijs consilium, & iuuamen quando voluerint hæreticum, vel hæreticam capere, uel spoliare, aut inquirere, seu domum, uel locum, aut aditum aliquem intrare pro hereticis capiendis sub librarum viginti quinque Prouenien. uel Imperialium pœna, uel banno: vniuersitas autem Castri, uel Burgi sub pœna, & banno librarum Quinquaginta. Villæ vero viginti quinque Prouenien. uel Imperialium pro qualibet uice soluenda in pecunia numerata.

Omnes præstet auxilium officialibus.

Quicumque autem hæreticum, uel hæreticam captum, uel captam auferre de manibus capientium, uel capientis ausus fuerit, uel defendere ne capiatur, seu prohibere aliquem intrare domum aliquam, uel Curtem, seu locum aliquem ne capiatur, & inquiratur ibidem, iuxta legem Pauli pro-

Pœna prohibitionis ne heretici capiantur.

duæ promulgatam per quondam Fredericum olim Romanorum Imperatorem publicatis bonis omnibus in perpetuum relegetur.

*Domus in qua
sunt heretici
destruatur.*

Et domus illa, à qua prohibiti fuerint, sine spe reedificandi funditus destruat, nisi forte diœcesano, vel in eius absentia ipsius Vicario vnà cum inquisitoribus, seu inquisitore hereticorum, vel soli ipsi diœcesano quando inquisitorum, vel inquisitoris præsentia de facili haberi non poterit, legitime constiterit præfata domus dominum in hoc casu penitus innocentem, & prorsus inculpabilem extitisse: ac etiam eum non esse credentem, vel receptatorem, aut defensores, siue fautores hereticorum, seu de hæretica labe suspectum.

*Bona reperta
in domibus hæ-
reticorum ca-
pientium sunt.*

Et bona quæ ibi reperta fuerint fiant capientium vel inquirentium, ac si heretici fuissent ibidem inuenti: nisi forte prædictis, (vt dictum est) legitime constiterit per testes fide dignos, & omni exceptione maiores, ipsa bona esse aliarum personarum, quàm Domini domus eiusdem.

Et tunc propter hanc prohibitionem, vel impeditionem specialem Burgus, vel Castrum componat communi, in cuius districtu est, libras Ducentas, & Villa libras Centum, & Vicinia tam Burgi quàm Castri, & Ciuitatis libras Quinquaginta Prouenien. siue Imperialium in pecunia numerata: nisi infra quintum diem ipsos defensores, vel defensorem hereticorum Potestati vel Reçtori captos duxerint personaliter præsentandos: vel nisi forsan per legitimas probationes diœcesan. vel in eius absentia ipsius Vicario, vnà cum inquisitoribus, seu inquisitore hereticorum, vel soli ipsi diœces. quando inquisitorum aut inquisitoris præsentia de facili haberi non poterit, plene ac euidenter constiterit, quòd ipsum vel ipsos capere nullatenus potuissent: & eos ad captionem & præsentationem huiusmodi faciendas, sufficientem & congruam adhibuisse sollicitudinem & cautelam.

*Heretici seorsum
ab alijs in
carcere cu-
stodiuntur.*

Teneantur insuper Potestas, Capitaneus, Consules, seu Reçtor, vel alij huiusmodi omnes hereticos & hæreticas, qui capti amodo fuerint, custodiri facere sub expensis communis ciuitatis, vel loci cui præsentur per viros catholicos ad hoc electos à diœcesano si præsens fuerit, & fratribus supradictis, vel inquisitoribus, seu inquisitore in aliquo speciali carcere tuto, & securo, in quo ipsi soli teneantur seorsum à larronibus, & bannitis, donec de ipsis fuerit definitum.

*Pœna assignan-
tium non hæ-
reticis pro hæ-
reticis.*

Si quando aliqui, vel aliquæ non heretici pro captis hereticis ipsis non contradicentibus fuerint assignati, vel se forsitan assignauerint, prædicti suppositi perpetuo carceri mancipentur, & heretici nihilominus reddi, & assignari cogantur, & qui hunc dolum fecerint iuxta legem prædictam bonis omnibus publicatis, in perpetuum relegetur.

*Capti heretici
iudicijs ecclie
sacris præsen-
tentur.*

Teneantur insuper Potestas, Capitaneus, Consules, vel Reçtor, seu quouis alij huiusmodi cum bono, & securo comitatu omnes hereticos quocumq; nomine censentur, infra dies quindecim postquam capti fuerint, diœcesano vel eius speciali Vicario, seu hereticorum inquisitoribus, vel inquisitori præsentare pro examinatione de ipsis, & eorum heresi faciendam.

*Damnatos de
hæresi recipi-
puniendos.*

Damnatos vero de hæresi per diœcesanum vel eius Vicarium, seu inquisitores, vel inquisitorem prædictos, Potestas, Capitaneus, vel alij eorum supradicti, vel eius, seu eorum nuntius specialis, eos animaduersione debita puniendos sibi relictos statim recipere teneantur.

Teneantur præterea Potestas, Capitaneus, Consules, aut Reçtor, vel alij huiusmodi omnes hereticos quos captos habuerint, cogere citra membri diminutionem, & mortis periculum tanquam verelatrores, & homicidas animarum, & fures sacramentorum Dei, & fidei Christianæ, errores suos expresse fateri, & accusare alios hereticos quos sciunt, & bona eorum, & credentes, & receptatores, & defensores eorum, sicut coguntur fures, & latrones rerum temporalium accusare suos complices, & fateri maleficia quæ fecerunt.

*Domus in qua
reperi sunt hæ-
retici destrua-
tur.*

Domus autem in qua repletus fuerit hereticus, vel hæretica, sine vlla spe reedificandi funditus destruat; nisi Dominus domus eos ibidem procurauerit reperiri: & si dominus illius domus habuerit cum ea domos alias appendices, cum vna eademq; domus interdum diuersis, & coherentibus mansionibus distinguatur, omnes illæ domus appendices, siue in domo illa siue in eius appendicibus hæreticus, vel hæretica deprehensus fuerit, similiter destruantur: & bona quæ fuerint inuenta in domo illa, ipsiusque appendicibus (nisi forte legitime per testes fide dignos, & omni exceptione maiores, ipsa bona esse aliarum personarum quàm domini domuum earundem constiterit) publicentur, & fiant auferentium, nisi auferentes fuerint in huiusmodi officio constituti.

*Pœna eius in
cuius domo re-
peri fuerint
heretici.*

Et insuper dominus domus illius præter notam infamæ perpetuæ, quam incurrat, componat communi ciuitatis vel loci quinquaginta libras Prouenien. vel Imperialium, in pecunia numerata: quam si non soluerit, in perpetuum carcerem detrudatur.

Quæ autem de domorum & appendicium destructione, bonorum publicatione, ac pœnarum impositione faciendæ, dominis domuum earundem præmissa sunt, volumus obseruari: nisi forte diœcesano, vel in eius absentia ipsius Vicario, vnà cum inquisitoribus, seu inquisitore hereticorum, vel soli ipsi diœcesano, quando inquisitorum vel inquisitoris præsentia de facili haberi non poterit, legitime constiterit præfatarum domorum dominos in hoc casu penitus innocentes, & prorsus inculpabiles extitisse: Ac etiam eos non esse credentes, vel receptatores, aut defensores, siue fautores hereticorum, seu de hæretica labe suspectos: quos nec in domibus vel appendicibus, nec in bonis eiusdem, seu quouis modo puniri volumus: si vt dictum est, apparuerint innocentes.

Burgus autem ille seu castrum, in quo heretici capti fuerint vel inuenti, componat communi ciui-

A ni ciuitatis vel loci in cuius districtu est, ceterum libras, & villa libras quinquaginta, & vicinia tam bur-
gi, quam castri & ciuitatis libras vigintiquinque Prouenien. vel Imperialium, in pecunia numerata
nisi infra quintum diem receptatores ipsorum captos præsentauerint Potestati, siue cuius alij præsi-
denti eiusdem regimini ciuitatis: nisi forsan per legitimas probationes diocesano, vel in eius absentia
ipsum Vicario, vnâ cum inquisitoribus seu inquisitore hæreticorum, vel soli ipsi diocesano, quan-
do inquisitorum vel inquisitoris præsentia de facili haberi non poterit, plene ac euidenter constiterit,
quod ipsos capere nullatenus potuissent: & eos ad captionem, & præsentationem huiusmodi facien-
das, sufficientem & congruam adhibuisse sollicitudinem, & cautelam.

Quicumque vere deprehensus fuerit dare alicui hæretico consilium vel auxilium seu fauorẽ præ-
ter aliam penam superius & inferius prætaxatam, ex tunc ipso iure in perpetuum sit factus infamis,
nec ad publica officia seu consilia, vel ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium ad-
mittatur. Sit etiam inrestituibilis, vt nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hæreditatis suc-
cessionem accedat. Nullus præterea ei super quocumque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur.
P Quod si forte iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliqua ad eius au-
dientiam perferantur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instru-
menta confecta per ipsum nullius penitus sint momenti. Credentes quoque erroribus hæreticorum,
tanquam hæretici puniantur.

pena eorum
qui hæreticis
auxiliantur.

Testamenta eorum qui hæretici decesserunt, nullius volumus esse momenti.
Teneantur insuper Potestas, siue Capitaneus, Consules, seu Rector vel quiuis alius præsidens regi-
mini ciuitatis vel loci, nomina virorum omnium qui de hæresi fuerint infamati vel banniti, in quat-
tuor libellis vnus tenoris facere annotari: quorum vnum commune ciuitatis vel loci habeat, & aliud
diocesanus, & tertium Fratres Prædicatores, & quartum Fratres Minores: & ipsorum nomina ter
in anno in concione publica solenniter faciat recitari.

Nomina dam-
natorum de hæ-
resi in 4 libris
annotentur.

Teneatur quoque Potestas seu Rector, vel quicumque regimini supradicto præfuerit, filios, & nepo-
tes hæreticorum, & receptatorum, defensorum, & fautorum eorum diligenter inuestigare: eosque ad
aliquod officium publicum seu consilium nullatenus admittere in futurum.

Filij damna-
torum ad nullum
officium vel be-
neficium ad-
mittantur.

Teneatur præterea Potestas seu Rector, vel quiuis alius huiusmodi regimini præsidens, vnus de as-
sessoribus suis, quem elegerit diocesanus, si fuerit præfens, & inquisitores seu inquisitor prædicti au-
ditoritate Sedis Apostolicæ deputati, mittere cum eis, quandocumque voluerint, in iurisdictione ciui-
tatis vel loci ac eius districtu. Qui assessor secundum quod prædictis inquisitoribus, seu inquisitori
visum fuerit, ibi tres aut plures boni testimonij viros, vel totam viciniam (si eis videbitur) iurare com-
pellat, quod si quos ibidem hæreticos scierint, vel bona eorum, vel aliquos occulta conuenticula ce-
lebrantes, seu à communi conuersatione fidelium vita & moribus dissidentes, vel credentes, aut de-
fensores, seu receptatores, vel fautores hæreticorum: eos dictis inquisitoribus siue inquisitori stu-
deant indicare.

Magistratus sa-
culares terram
purgent ab hæ-
retica fæditate.

Ipsi autem Potestas, Consules, siue Rector, seu quiuis alij regimini præsidens, purgare teneantur
ab hæretica fæditate ciuitatem vel locum, cui præfuerint, totamque terram vel districtum (ux ditio-
nis, secundum leges per quondam Fredericum, olim Romanorum Imperatorem, tunc in deuotione
Romanæ Ecclesiæ persistentem Paduæ promulgatas contra hæreticam prauitatem: & earum tenores
facere in suis annotari capitularibus, nullis inde temporibus abolendos.

Condemnatio-
num executio
intra quot tem-
pus fieri de-
beat.

Teneatur insuper Potestas, seu quiuis Rector ciuitatis vel loci quocumque vocabulo nuncupetur,
in destructione domorum & condemnationibus faciendis, & in rebus inuentis vel occupatis confi-
gmandis diuidendis, & de quibus superius dicitur, infra viginti dies postquam accusatio siue denun-
tatio facta fuerit, hæc omnia exequi cum effectu: & condemnationes omnes in pecunia numerata in-
fra tres menses exigere, & diuidere illas sicut inferius continetur. Et eos qui solvere non poterint, hæ-
no maleficij supponere, & donec soluant, in carcere detinere. Alioquin pro his omnibus & singulis
syndicetur sicut inferius continetur.

si omne iudicium
intra tres menses

Insuper teneatur vnus de assessoribus suis, quemcumque diocesanus, vel eius Vicarius, & dicti
inquisitores seu inquisitor hæreticorum voluerint, ad hæc peragenda fideliter assignare, & mutare pro
tempore, si eis visum fuerit opportunum.

Penæ nullo mo-
do relaxentur.

Omnes autem condemnationes vel penæ, quæ occasione hæresis factæ fuerint, neque per concio-
nem, neque per consilium, neque ad vocem populi villo modo aut ingenio, aliquo tempore valeant
relaxari.

Bona hæretico-
rum qualiter
quidantur.

Teneatur insuper Potestas, Capitaneus Consul, seu quiuis alius rector, omnia bona hæreticorum,
& receptatorum eorum, quæ per dictos officiales fuerint occupata, seu inuenta: & condemnationes
pro his exactas: necnon & lignamina, & lapides, & tegulas domorum & turrium quæ occasione hære-
sis destruentur: & bona tam mobilia, quam immobilia, quæ eadem occasione confiscabuntur, diuide-
re tali modo. Vna pars deueniat in commune ciuitatis seu loci. Secunda in fauorem & expeditionem
officij detur officialibus, qui tunc negotia ipsa peregerint. Tertia ponatur in aliquo tuto loco, secun-
dum quod dictis diocesano, & inquisitoribus vel inquisitori videbitur referuanda, & expendenda per
consilium eorundem in fauorem fidei, & ad hæreticos extirpandos non obstante huiusmodi diuisioni
statuto aliquo condito, vel condendo.

Bona hereticorum confiscata vendantur, & per quos.

Teneatur præterea Potestas, vel Rector civitatis seu loci alterius, vendere bona fide, cum consilio & assensu inquisitorum vel inquisitoris, bona quæ confiscantur occasione hæreticæ pravitatis, infra tres menses post confiscationem huiusmodi: quod si non fecerit, præmissas penas eo ipso incurret. Et nihilominus inquisitores, vel inquisitor libere vendere illa valeat, inquisito consilio diocesano, vel eius Vicarij, si præsens non fuerit, & duorum fratrum Prædicatorum & eorundem Minorum ordinum, quos prior & guardianus, si conventus ibidem fuerint, eorundem ordinem, ad hoc duxerint eligendos. Et emptores bonorum huiusmodi illa libere ac licite habeant & possideant: & verum ipsorum bonorum dominium, per emptionem huiusmodi transferatur ad ipsos.

pena non ferri hanc constitutionem.

Si quis autem de cetero aliquid istorum statutorum, seu constitutionum attentaverit delere, diminueri, vel mutare, sine auctoritate Sedis Apostolicæ specialiter Potestas, Capitaneus, seu Consul, vel alius quivis Rector, qui pro tempore fuerit in illa civitate vel loco, teneatur eum tanquam defensorem hæreticorum publicum & factorem, secundum formam præscriptam perpetuo publice infamare, atque punire in libris quinquaginta Præventionium, vel Imperialium in pecunia numerata. Quam si exigere non poterit, eum maleficij banno supponat: de quo eximi non valeat, nisi soluerit duplam dictæ pecuniæ quantitatem.

Qui Magistratus iuxta præcedentem Potestatem syndicat.

Teneatur sane Potestas, siue Capitaneus, Consul, seu quivis Rector infra duodecim dies sui regiminis syndicare præcedentem proximo Potestatem, Capitaneum, Consulem vel Rectorem, & eius etiã assessores, per tres viros catholicos, & fideles, quos infra tres dies regiminis supradicti eligant una cum diocesano Fratre Prædicatore & Minore a suis Priore ac Guardiano pariter assignati, seu inquisitores vel inquisitor hæreticæ pravitatis de omnibus his, quæ in statutis istis, seu constitutionibus & legibus antedictis contra hæreticos & eorum complices editis continentur: & punire ipsos si excesserint in omnibus & singulis, quæ omiserint, & cogere restituere de propria facultate, non obstante si per aliquam licentiam Consilij vel alterius cuiuslibet, a syndicatione fuerint absoluti. Iurabunt autem prædicti tres viri bona fide syndicare præfatos de omnibus supradictis.

Statuta his constitutionibus adversa delentur.

Cæterum teneatur Potestas siue Capitaneus, Consul, aut quivis Rector cuiuslibet civitatis vel loci, delere seu abradere penitus de statutis, & capitularibus Communis, quodcumque statutum conditum vel condendum inveniatur contradicere istis constitutionibus seu statutis & legibus memoratis, siue quomodolibet obviare. Et in principio, & in medio sui regiminis hæc statuta seu constitutiones & leges ipsos in publica concione solemniter facere recitari: & etiam in alijs locis extra civitatem suam seu locum, siue diocesani, seu inquisitoribus siue inquisitori videbitur expedire.

Hæc constitutiones publice recitentur. Exdem in 4. libris scribantur.

Porro hæc omnia statuta seu constitutiones, & leges præfate, & si quæ aliæ contra hæreticos & eorum complices tempore aliquo auctoritate Sedis Apostolicæ conderentur, in quatuor voluminibus vnius debeant tenoris contineri, quorum vnum sit in statuto communis cuiuslibet civitatis seu loci: secundum apud diocesanos; tertium apud Fratres Prædicatores; quartum apud Fratres Minores cum omni sinceritate seruentur, ne possint per fallarios in aliquo violari. Datum Perusij iij. Non Nouemb. Pontificatus nostri anno primo.

De Cur. Ger. p.

NICOLAUS III.

Pars multe feruntur in hereticos & eorum complices, quæ etiam continentur in titulis de hereticis in Decretalibus & Sexuo. Eiusdem argumenti prorsus extat aliud rescriptum Gregorij IX. Innocentij III. & Alexandri III. relata ab Eymeryco in directorio inquisit. pariz.

Edita anno Domini 1181.

Ex Archivo Inquisitionis Bononiensis.

Excommunicamus e. de hereticis.

NICOLAUS Episcopus servus servorum Dei; vniuersis Christi fidelibus, Salutem & Apostolicam benedictionem. **N**OVERIT vniuersitas vestra, quod nos excommunicamus & anathematizamus vniuersos hæreticos Catharos, Patarienos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Iosepianos, Arnaldistas, Speronistas, & alios quibuscumque nominibus censentur, facies quidem habentes diuersas, sed caudas ad inuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in id ipsum. Damnati vero per Ecclesiam seculari iudicio relinquuntur animaduersione debita puniendi. clericis prius a suis ordinibus degradatis. Si qui autem de prædictis postquam fuerint deprehensi, redire voluerint ad agendam condignam penitentiam in perpetuum carere detrudantur. Credentes autem eorum erroribus, similiter hæreticos iudicamus. Item receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationis sententiæ decernimus subiacere. Similiter statuentes vt si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit infra annum extunc ipso iure sit factus infamis; nec ad publica officia seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittatur. Sit etiam intestabilis; nec testamenti habeat factionem; nec ad hæreditatis successorem accedat. Nullus præterea ipsi super quocumque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur. Quod si forte iudex extiterit, eius sententiã nullam obtineat firmitatem; nec cause aliquæ ad eius audientiam perferantur. Si fuerit aduocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius penitus sint momenti, sed eum auctore damnato

A damnato damnentur. & in similibus idem præcipimus obseruari. Si vero clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur. Si qui autem tales postquam ab Ecclesia fuerint denotati, cuitate contempserint, excommunicationis sententia percillantur, aliàs animaduersione debita puniendi. Qui autem inuenti fuerint sola suspitione notabiles, nisi iuxta considerationem suspitionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint; anathematis gladio feriantur, & vsque ad satisfactionem condignam ab omnibus euitentur: ita quod si per annum in excommunicatione persistierint, tunc velut hæretici condemnentur. Item proclamationes, aut appellationes huiusmodi personarum minime audiantur. Item iudices, aduocati, & notarij, nulli eorum officium suum impendant, alioquin eodem officio perpetuo sint priuati. Item clerici non exhibeant huiusmodi pestilentibus Ecclesiastica Sacramenta: nec elemosynas aut oblationes eorum recipiant; similiter hospitalij, aut templarij, aut quilibet regulares, alioquin suo priuentur officio, ad quod nunquam restituantur absque indulto Sedis Apostolicæ speciali. Item quicumque tales præsumpserint Ecclesiasticæ trade re sepulturae, vsque ad satisfactionem idoneam, excommunicationis sententiæ se nouerint subiacere, nec absolutionis beneficium mereantur, nisi proprijs manibus publice extumulent, & proiciant huiusmodi corpora damnatorum: & locus ille perpetuo cateat sepultura. Item firmiter inhibemus, ne cuiquam laicæ personæ liceat publice vel priuatum de fide catholica disputare: qui vero contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur. Item si quis hæreticos sciuerit, vel aliquos occulte conuenticula celebrantes, seu à communi conuersatione fidelium vita & moribus distantes, eos studeat iudicare confessori suo, vel alij quem credat ad prælati sui & inquisitorum hæreticæ prauitatis notitiam peruenire: alioquin excommunicationis sententia percillatur. Hæretici autem & receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filij, vsque ad secundam generationem, ad nullum Ecclesiasticum beneficium seu officium admittantur. quod si secus actum fuerit, decernimus irritum & inane. Nos enim prædictos ex nunc priuamus beneficijs acquisitis, volentes vt tales & habitis perpetuo careant, & ad alia similia nequaquam in posterum admittantur. Illorum autem filiorum emancipationem, nullius esse momenti volumus: quorum patentes post emancipationem huiusmodi, adiuium superstitionis hæreticæ, à via declinasse conuicti veritatis. Dat. apud Urbem Veterem v. Non. Martij, Pontificatus nostri anno quarto.

c. 2. S. hæretici. de hz. lib. 6.

NICOLAUS † PAPA.

Prædicari iubet Euangelium Iudæis in terris Christianorum commorantibus, vt pulsa perfidia, Christianæ religionis veritatem agnoscat: conuersi ex Iudaismo prælati & dominis temporalibus debent commendari, & humanissime tractari, nec debent molestari in personis aut rebus: qui conuerti noluerint, summo Pontifici sunt nuntiandi, vt opportunum remedium circa tales adhibeatur.

NICOLAUS Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Priori Prouinciali fratrum Prædicatorum ordinis in Lombardia, Salutem & Apostolicam benedictionem.

VINEAM Soreth velut electam plantauit dextera Dei patris, & omne semen verum seminavit in ipsa, Angelica custodia sepiuit illam, lapides noctuos abiecit ex ea.

Hanc de Aegypto in luto & latere, sub iugo Pharaonis oppressam in signis & prodigijs transferens, dux itineris eius existens, in terram promissionis adduxit. Vineam enim Domini exercituum domus Israel est, viri Iuda delectabile germen eius. Hanc sic mire translata, quasi adhuc rudem campum vomere legali proscindens, prophetali doctrina fulcauit, & vt ipsam ad maturam frugem, id est, ad regenerationis gratiam præpararet. Sed, proh dolor, peccatorum spinis obsita, nullum imbrem gratiæ spiritualis excipiens, quæ sperabatur vt uuas educeret, labruscas eduxit, vnde sperabatur iudicium, processit iniquitas, vnde iustitia, inde clamor. Hæc est vinea in qua fici arbor, scilicet synagoga Iudæorum plantata, Euangelica veritate describitur; cuius plantator Christus, cæterus Apostolicus † cultor existit. Hæc triplici tempore, quasi tribus annis, vt fructum produceret expectata, instructuosa reperta, cultori succidenda prædicitur. Nam nec tempore circuncisionis ad perfectum deducta est, quia circuncisionem animæ non quærebat: nec sanctificata per legem, quia per eam tantum carnalia sequebatur: nec tandem iustificata per Euangelij gratiam, quia gratiam recipere noluit: quin potius latorem gratiæ iustum, iniuste peremit, & quodammodo indurationem Pharaonis excedens, omne curantis & curæ refutauit antidotum; adeo vt nec verbis, nec signis, nec Sacramentis, quinimmo nec ipsa Christi, & Dei corporali præsentia molliretur. Multifarie enim, multisque modis, olim Deus loquens antiquis ipsius synagoga patribus in prophetis, nouissime in sine temporum, locutus est ipsi & nobis in filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & sacula: sed omnem escam abominata est anima eius: & idcirco iuste iusto Dei iudicio reprobata, exterminauit eam aper de silua, & singularis fetus depastus est eam. Ablata est sepes eius, prosternata maceries, & in direptionem posita vt deserta: nec inuentus est in terris amplius locus eius.

Verum quia miserationes Dei super omnia sua opera prædicantur, qui omnes saluos fieri, & neminem vult perire, qui se ipsum pro nobis & ipsis hostiam salutis exhibuit Deo patri: qui exaltatus à terra, expansis in cruce manibus, ad se cuncta trahere Euangelica voce prædixit.

† Cuius Nicolai sit hoc elegans scriptum, nondum nobis constat, quia ex Archætypo, cordula vetustate corrolata, plumbum appensum occiderat: quia tamen non desunt coniectura Nicolai III. esse, ideo hic restitutum, alij Nicolai III. esse suspicantur. Ex Archivio Inquisitionis Bononiensis.

† forte, Apostolici.

Ad Hebræos c. 2.

Psal. 106. vsq. 144.

1 Tim. 2. Ioan. 22.

Nos licet immeriti, vicem eius tenentes in terris, qui etiam Iudaicam perfidiam, à sua misericordia non repellit: libenter pro illius populi ob cæcatione labores appetimus, vt affectum nostrum diuina prosequente clementia, cognita veritatis luce, quæ Christus est, à suis tenebris eruanur. Porro quia Iudæorum ipsorum, quasi per vniuersum mundum, diuino iudicio, prauis dispersio ipsos ad recipiendum Sacramenta fidei, ac doctrinam commodè in vnum conuenire non patitur, necessitate nos voluntarios urgente, compellimur per diuersas mundi partes, diuersos seminarios eligere, per quos semen verbi Dei, prout possibile est, spargamus in singulos, quorum salutem vniuersaliter, & singulariter affectamus. Ad te igitur inter alios sub spe diuina gratiæ, mentis nostræ oculos conuertentes, cum tui ordinis claritate reluceas, & credaris vbilibet per opera vitia, & exempla laudabilia fructuosus: & ex data tibi diuinitus gratia scire te confidamus & posse fructus vberes in domo Domini germinare: Discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus confidens in illo, cui proprium est spiritualis gratias largiri, tales vmbrae tenebris obcæcatis, in commissa tibi prouincia, per te, ac alios fratres tui ordinis: quos ad hoc honestate morum, experta scientia, probitatis virtutibus, circumspectione prouida, & experientia comprobata, idoneos esse cognoueris: & quorum industria atque doctrina sed tenebrosas mentes radiorum repercussione clarificet, & obstinatas ceruices reprimat peruerborum: Iudæos eosdem in terris & locis, in quibus habitant, generaliter & singulariter conuocanda semel & pluries, ac toties repetitis instantijs, quoties proficere posse putaueris, prout melius fieri poterit, prædicationibus, salutaribus monitis, & discretis inductionibus, Euangelicis doctrinis informans ipsos studeas, iuxta datam tibi à Domino gratiam fugatis tenebrarum nubibus, ad viam reducere claritatis: vt venati fonte baptismatis, reluceant in lumine vultus Christi, & ex inde chorus angelicus delectetur. Tu quoque, ac alij, quos ad prosecutionem tanti negotij duxeris eligendos, perennis boni præmium, nostramque benedictionem & gratiam, vbis de bono in melius vendicetis. Et vt affectum, quem ad salutem status ipsorum gerit mater Ecclesia percipiant per effectum: tu illo ex eis, quos ad susceptionem facti baptismatis gratia diuina perduxerit, Prælati, ac dominis locorum, in quibus tales habitare contrigerit, ex parte nostra affectuosissime recommends: vt Deo gratias in recuperata oue deperdita, & filio prodigo redeunti, vitulum exultationis, & gaudij exhibentes, eos charitative foueant, fauoribus muniant, benigne pertractent: nec ipsos in personis, aut rebus, per Iudæos, vel alios indebite molestari permittant: quin potius in omnibus fauorabiliter ipsis assistant auxilijs opportunis. Sed si forte (quod absit,) aliqui ex ipsis, in eorum obstinata perfidia, perdurantes, & velut aspis surda, suas aures incredulas obtutantes, ne tui & illorum, quos ad hæc salutis opera deputabis, vocem audiant: vt de tenebris ad lucem exeant, incantantium sapienter tuas, & per te ad hæc deputandorum fratrum salutes conuocaciones, aspernanter effugerent, de istis (si tales inueneris) qui sint, in quibus locis, & sub quorum dominio commorentur, nobis rescribere non omittas: vt circa pertinaces huiusmodi, de salutari eorum remedio, sicut expedire videbimus, cogitemus. Vt autem de præmissis audis nostris conceptibus, iuxta nostra desideria satisfiat, frequenter nobis intimare studeas, qualiter commissum tibi negotium prosperetur, & qualem fructum seminata semina reprodmittant, Datum Viterbij ij. Noni Augusti. Pontificatus nostri anno primo.

Concor. referri. Pauli III. incip. Culpantes. quod habes infra.

HONORIVS III

Iubet vt Parmensis communitas citata sistat se coram Romano Pontifice receptura penas debitas: quia impetum vulgus eius ciuitatis fecit in inquisitorem hereticæ prauitatis, ac in monasterium eiusdem, eo quod hereticam quandam relapsam curia tradiderat seculari, vltimo supplicio feriendam.

Edita anno Domini 1285.

Ex Archivio Inquisitionis Bononiensis.

MONORIVS. Episcopus seruus seruorum Dei, honorabili fratri Episcopo Parmensi Salutem & Apostolicam benedictionem. **M**OLIM, sicut accepimus, dilectus filius frater Florius ordinis Prædicatorum, inquisitor hereticæ prauitatis in partibus Lombardiæ, à Sede Apostolica deputatus: quondam mulierem crimine dictæ prauitatis infectam, quam post abiurationem ipsius criminis, in idem compererat fuisse relapsam, de crimine ipso sententialiter exigente iustitia, legitime condemnauit: que subsequenter curiæ seculari relicta, de mandato Potestatis Parmensis, fuit propter hoc incendio deputata. Vetum nonnulli, qui in loco incendij prædicti conuenerant, & etiam quamplures alij, ex diuersis prædictæ ciuitatis partibus confluentes, diabolico spiritu concitati, ad locum fratrum dicti ordinis, in ciuitate prædicta morantium, hostiliter concurrerunt: ac in prædictum locum, impetum facientes, valuas Ecclesiæ confringere, tecta lapidibus obruere, & officinas loci eiusdem violenter ingredi præsumperunt: ac libris, vestibus, & rebus alijs eorundem fratrum inique direptis, nonnullos ipsorum verberibus, ac vulneribus affecerunt, quorum vnus post paucas dies, ex illatis sibi vulneribus expirauit. Vnde præfati fratres, his alijsque diuersis iniurijs, damnis, & grauaminibus per eisdem malefactores affecti, non audentes in prædicto loco,

A
 co, absque personarum periculo remanere, exinde cedentes malitia recesserunt. Cumque tam grauis
 excessus tamquam notorius, ad venerabilis fratris nostri L. Ostien. Episcopi, tunc in partibus illis Apo
 stolicæ sedis legati, notitiam peruenisset, idem Episcopus intellecto, quod illi per quos tunc prædicta
 ciuitas tegebatur, & commune ipsius ciuitatis, ad correctionem tam enormis, & euidentis facinoris,
 prout spectabat ad eos, procedere negligebant: Potestatem, Capitaneum, Ancianos, Primicerios, con
 siliū & commune ciuitatis eiusdem, per suas litteras sub certa forma citauit: ut iidem Potestas, &
 Capitaneus, vel eorum alter cum certo Ambassiatorum numero, & sufficienti syndico ciuitatis præfa
 ta, coram eodem Episcopo, certis loco & termino personaliter comparerent. Et licet dictus Capita
 neus, cum quibusdam Ambassiatoribus & syndico in præfixo termino ad ipsius legati præsentiam ac
 cessisset: quia tamen iuxta formam citationis prædictæ, nullus pro dicto communi sufficiens syndicus
 comparuit coram eo, etiam post dictum terminum diebus pluribus expectatus: Idem Episcopus præ
 fatos officiales & commune reputans contumaces, propter hoc in ipsos officiales & consiliarios ciuita
 tis eiusdem, excommunicationis, & in ciuitatem prædictam interdicti, sententias promulgauit: Post
 modum vero Ambassiatoribus, & syndicis dicti Communis, fel. recor. Martino Papæ prædecessori no
 stro humiliter supplicanti: ut cum officialibus & commune ciuitatis ipsius, parati essent super huius
 modi contumacia eiusdem prædecessoris & Apostolicæ sedis mandato, & beneplacitis obedire: ac de
 stando iniuri, super excessibus, offensis, & iniurijs supradictis impendere sufficientem, iuratoriam, &
 fideiussoriam cautionem, præfatas excommunicationis & interdicti sententias facere relaxari: præde
 cessor ipse volens in hac parte non asperitatem rigoris, sed lenitatem ^{† lenitatem.} mansuetudinis obseruare, cautio
 nem eandem nomine Potestatis, Capitanei, & aliorum prædictorum, ab Ambassiatoribus & syndicis
 præfatis oblatam, & pro parte etiam adimpletam, admisit: ubique suis dedit litteris in mandatis, ut
 receptis à præfato communi fideiussoribus idoneis, personis scilicet singularibus de mille Marchis ar
 genti, quod super prædictis omnibus, dicti prædecessoris, & Ecclesiæ Romanæ mandatis & beneplaci
 tis parerent omnino, illis quos eiusdem excommunicationis contingebat sententia, iuxta formam Ec
 clesiæ beneficium absolutionis impenderet, si illud à te humiliter postularent: ac interdictum huius
 modi sublata difficultate, auctoritate Apostolica relaxares, iniuncto talibus, quod de iure existeret in
 iungendum: & nihilominus Potestatem, Capitaneum, Ancianos, Primicerios, consiliarios, & com
 mune præfatos, ex parte prædicti prædecessoris peremptorie citare curares, ut infra vnius mensis spa
 tium post citationem tuam, per se vel per syndicos, seu Procuratores idoneos, ad hoc sufficienter instru
 ctus, coram prædecessore comparerent prædicto, super excessibus, offensis, & iniurijs huiusmodi ip
 sius prædecessoris & Apostolicæ Sedis beneplacitis parituri: ac facturi & recepturi super his, quod or
 do exigeret rationis. tuque mandatum Apostolicum fuisi super hoc, iuxta formam per prædictas lit
 teras tibi traditam executus. Et quamquam Potestas, Capitaneus, Anciani, Primicerij, consiliarij, &
 commune præfati, per syndicos infra huiusmodi terminum eis à te præfixum coram prædecessore com
 paruerint supradicto, nullus tamen in huiusmodi negotio ulterius habitus est processus. Nos igitur in
 huiusmodi negotio iuxta officij nostri debitum efficaciter procedere intendentes, fraternitati tuæ per
 Apostolica scripta mandamus, quatenus Potestatem, Capitaneum, Ancianos, Primicerios, consilia
 rios, & commune prædictæ ciuitatis, ex parte nostra per te, vel per alium, peremptorie citare procures,
 ut infra vnius mensis spatium post citationem huiusmodi, per se vel per syndicos, seu Procuratores ido
 neos, ad hoc sufficienter instructos, nostro se conspectui representant: super excessibus, offensis, & iniu
 rijs supradictis, nostris & eiusdem sedis parituri beneplacitis & mandatis: ac facturi & recepturi super
 his, quod ordo dictauerit rationis. Diem vero citationis & formam, & quidquid inde feceris, nobis per
 tuas litteras harum seriem continentes, studeas fideliter intimare. Datum Romæ apud Sanctam Saba
 nam. Non. Maij Pontificatus nostri anno primo.

HONORIVS PAPA III.

Filij hereticorum, credentium, receptatorum, fautorum, & defensorum, qui ad Ecclesiam reuertuntur, & pro culpa commissa ad mandatum Ecclesiæ penitentiam recipiunt, quam vel ipsi perfecerunt, vel prosecutioni eius insistant, vel parati sunt dum viuunt ad recipiendam eandem, non obstante parentum peccato, si non sint de heresi suspecti, & in deuotione ac fidelitate Ecclesiæ persistunt, ad omnia secularia officia & beneficia, etiam si dignitates existant, assumi libere valent: & si litterati sint, ad omnes ordines possunt promoueri.

HONORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio fratri Galgano de Eugubio ordinis fratrum Minorum inquisitori hereticæ prauitatis in Ducatu Spoletan. Salutem & Apostolicam benedictionem.

EXHIBITA nobis dilecti filij Archioni militis, nati quondam Philippi dicti Palmerij militis Spoletan. primo continebat, quod olim significantibus felicis recordationis Alexandro Papa prædecessori nostro inquisitoribus prauitatis hereticæ per Italiam deputatis, quod frequenter à Sede Apostolica committebatur eidem, ut tam hereticos credentes, fautores, & receptatores hereticorum, quam ipsorum filios & nepotes puiandi dignitatibus,

Edita anno Domini 1286.

Ex Archiuo cõuentus S. Francisci de Assisio.

Göfort ad cap.
statutum. 1. &
s. de hære. l. 6.

atibus, personatibus, officijs publicis, & beneficijs Ecclesiasticis de diocesanorum, vel eis absentibus Vicariorum suorum consilio haberent liberam potestatem, & qualiter hoc deberet intelligi postulantis declarari; præfatus prædecessor eisdem Inquisitoribus per suas duxit litteras respondendum, quod de filijs, & nepotibus illorum hæreticorum credendum, & aliorum huiusmodi, qui modo tales esse probantur, intelligendum esse videbatur: Non autem illorum quos emendatos esse constaret, ac pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam ipsi vel iam perfecerant vel humiliter prosecutioni eius instarent, vel parati fuerant dum viuerent ad recipiendum eandem. Verum licet Inquisitor prauitatis huiusmodi, tunc in partibus illis per Sedem Apostolicam deputatus memoratum Philippum, qui sibi confessus extitit, quod cuidam hæretico reuerentiam fecerat, quædam contra fidem præferendo catholicam priuauerit bonis suis, ac idem Philippus iniunctam sibi propter hoc ab eodem Inquisitore pœnitentiam perfecit reuerenter, ac tandem sicut vere catholicus receptis Ecclesiasticis Sacramentis viam fuerit vniuersæ carnis ingressus, & ab Inquisitore præfato etiam absolutus: tamen . . . Potestas, Consilium, & Commune Spoletan. dictum Archionum eiusque filios occasione præmissorum ad officia ciuitatis Spoletan. pro sua reculant admittere voluntate. Quare prælibatus Archionus nobis humiliter supplicauit, vt nos misericorditer attendentes, quod idem Philippus sicut præmittitur tanquam verè Catholicus, & fidelis Ecclesiæ Romanæ decessit, eundem Archionum & filios eius decerneremus iuxta præmissum eiusdem prædecessoris responsum in aliquo puniri occasione huiusmodi non debere: sed eos ad omnia sæcularia officia & beneficia ecclesiastica & dignitates ac ad omnes ordines impedimento huiusmodi non obstante potius admittendos. Quia igitur de facto huiusmodi, & eius circumstantijs habere poteris notitiam plenior: nos gerentes de circumspectione tua fiduciam in Domino specialem, præsentium tibi auctoritate committimus, & mandamus, vt si diligenti Inquisitione præmissa prædicta inuenieris veritate sulciti, & tibi etiam constiterit, quod præfati Archionus, & filij non sint de hæretica prauitate suspecti, & in fidelitate, ad deuotione Ecclesiæ supradictæ persistant, super quibus omnibus tuam intendimus conscientiam onerare, auctoritate nostra deuuncies, & declares, quod propter præmissa vel eorum occasione nihil eis possit obijci vel opponi, quin ad omnia sæcularia officia, & beneficia Ecclesiastica, etiam si dignitates existant, illis non obstantibus assumi liberè valeant, & hi qui litterati esse noscuntur, ad omnes ordines promoueri, prout secundum Deum, & honorem catholicæ fidei videris expedire. Quicquid autem super his inuenieris, & duxeris faciendum, nobis per tuas patentis litteras harum sententiam continentes fideliter studeas intimare.

M. de Rocca.

CLEMENS PAPA V.

Clemens Papa V. commemoratis breuiter Apostaticis, & horrendis quibusdam Templariorum militum facinoribus, iubet Inquisitoribus, hic expressis, vt Templarios in suis diocesis commorantes capi faciant, & bona eorum sequestrent, & terras seu vineas eorum colant, donec causa eorum expediat, & quidquid fecerint sibi denuntient.

Ex narratione huius recepti constat, non rectè sentire eos, qui dicunt, iniuste fuisse Templarios condemnatos. vide Prateolum lib. 18. de sectis hæreticorum, cap. 4.

Edita anno Domini 1308.

Ex Archiuo cõuentus S. Francisci de Assisio.

LEMENS Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filijs Inquisitoribus hæreticæ prauitatis Patrimonij Beati Petri in Tuscia Marchiæ Anconitan. & Vallis Spoletan. Romanolæ, ac Massæ Trabatiæ, Salutem & Apostolicam benedictionem.

PASTORALIS præminentia folio, disponente Domino, qui cuncta disponit, licet immeriti presidentes, hoc præcipue feruenter appetimus, hoc votis ardentibus affectamus, vt circa gregis Dominici custodiam submouendo noxia, & agendo profutura, animas Deo lucrifacere, sua nobis cooperante gratia, valeamus. Sanè iam pridem à nonnullis, quorum status humilis leues faciebat actores, & quibus non erat immerito in tam grandi arduoque negotio, sed in longè minori à maioris status, & auctoritatis hominibus aures dare difficiles perplexè, ac incerto, leuique murmure merito leuitate sui primitus contemnendo, contra Templariorum ordinem & professores ipsius submurmuratum extitit, quod alienati à ventre, factique degeneres, in nonnullis à sanctæ, & catholicæ fidei institutis exorbitabant, & semitis. Sed alta meditatione pensato, quàm longo recto tempore idem ordo in conspectibus hominum, considerantium solum quæ extra hominem sunt, multæ splenduerat nobilitatis gratia & decoris; quanta fidelium deuotio diu viguerat apud eos, nulla dudum laborante infamia contra ipsos, quodque à suæ religionis exordio publicè portauerant signum crucis, corpora exponentes, & bona contra hostes fidei pro defensione terræ sanctæ Christi sanguine consecrata, huiusmodi submurmurationibus, & futuris non erant faciliter aures credulæ adhibende: Tandè perducto ad aures charissimi in Christo filij nostri Philippi Regis Francorum Illustris, q. singuli Fratres eiusdem ordinis in principio professionis eorū expressis vobis abnegant

Templariorum horrenda facinora.

Domini-

A Dominum IESVM CHRISTVM, & adorant in suis Capitulis idolum alijsque se nefarijs immergentes, quæ narranto ruborem ingererent, idem Rex ad requisitionem Inquisitoris pravitatis hæreticæ in suo Regno generaliter à Sede Apostolica deputati, de Prælatorum, Baronum, & aliorum sapientum deliberatione solemnè, Magistrum Maiorem, & alias singulares personas dicti ordinis, qui tunc erant in eius Regno, vna die excussa, & excogitata diligentia capi fecit, Ecclesiæ iudicio præsentandas, eorum bonis mobilibus, & immobilibus diligentè custodiæ assignatis, si dictus ordo conuictus legitime damnaretur, in terræ sanctæ subsidium deputandis: Alioquin fideliter pro ipso ordine conservandis. Deinde præfatus Magister præsentibus Maioribus personis ecclesiasticis Paris, Magistris in Theologia, & alijs, corruptionem erroris abnegationis Christi in fratrum professionibus, contra primam institutionem ordinis, instigante Satana introductam, palam, & spontaneè est confessus: quam plurimè etiam Præceptores maiores, & Fratres dicti ordinis ex diversis Regni Franciæ partibus, & aliqui etiam aliundè dicta scelera sunt confessi, veram tamen & non simulatam se decemissis habere poenitentiam asserentes, prout hæc nos per litteras dicti Regis accepimus, & ad nos fama publica deferente peruenit: Nos insuper nonnullos Fratres eiusdem ordinis magnæ generositatis, & auctoritatis viris, super pravitatem dictam personaliter examinare curauimus, qui dictum facinus abnegationis IESV CHRISTI in ingressu dicti ordinis a se ipsis commissum sponte confessi sunt, plenarie coram nobis: & adiecit vnus ex eis, vidisse se quendam nobilem in præsentia Ducentorum dicti ordinis Fratrum, aut plurium, ex quibus centum, vel circa milites erant, vltra Mare videlicet in Regno Cypri per eundem Magistrum in Capitulo suo in Fratrem Templi receptum, eodem Magistro iubente prædictum in sua receptione hæreticum facinus commississe. Licet autem si in agro dicti ordinis, qui putabatur esse vitatum, diabolica (sicut fertur) pullulauerint semina, graui nostra viscera commotione turbentur, tamen si præmissa veritate nitantur, decet & expedit, vt a vinea Domini Sabaoth postiferi palmites extirpentur, & anathema quodlibet à domo Domini expurgetur. Ad hæc itaque inuestiganda, vt lucide pateat si præmissa compleuerint opere, intendimus diligentè incumbere, & quantum fuerit ex alto permillum, efficaciter, omni sublata tarditate, & negligentia vigilare. Cæterum quia increbrescente rumore, & insinuatione multorum accepimus prædictorum infamiam criminum suscipere quasi continue incrementa, & ab hoc vrgente conscientia nolumus, nec possumus, nec debemus, qui super his officij nostri debitum exequamur: Vobis omnibus, & singulis per Apostolicam scripta mandamus, quatenus quàm citius post receptionem præsentium commode poteritis, præmissis debita meditatione pensatis, sic prudenter & caute atque sectetè studeatis omni diligentia adhibita ordinare, quòd omnes, & singulos Templarios Provinciarum Patrimonij Beati Petri in Tuscia, Marchiæ Anconitan. Vallis Spoletan. Romaniolæ ac Massæ Trabaria, & alios qui reperentur in ipsis, capi facietis, eorumque bona mobilia, & immobilia, quæ ad vos peruenierint, per bonas personas, omni (maxime quò ad bona ipsa) suspicione carentes, meliori modo quo fieri poterit, donec vobis mandauerimus, aliud, nostro & Sedis Apostolicæ nomine, in locis tuis & sub fida custodia, confectis exinde publicis inuentariis, custodiri ac etiam detineri. Prout fieri attentius, quòd terræ, ac vineæ Templariorum ipsorum, quæ ad manus vestras peruenierint, de bonis Templariorum ipsorum mobilibus ad vos peruenientibus, & de bonorum ipsorum fructibus, more solito excolantur, vt eadem bona ipsi si innocentes extiterint, alioquin pro terra sancta integre conferentur: habituri vos taliter super his, quòd exinde præter humanæ laudis præconium, apud Deum, cuius in hac parte negocium agitur, gratiæ vobis proueniat incrementum: & nihilo minus ex hoc nostram, & Apostolicæ Sedis gratiam plenius promereri possitis. Quicquid autem super præmissis feceritis, & executioni mandaueritis, nobis quàm celerius ordinatis, quæ vobis injunguntur, poteritis per vestras litteras intimare curetis. Datum Pictaui, x. Calen. Decemb. Pontificatus nostri anno tertio.

Templarij in Gallia vna die capiuntur.

Templarij coram i Domino papa facinora hæreticalia sponte confitentur.

Templarij in his tertijs commorantes capi iubentur.

IOANNES PAPA XXII.

Argumentum in Extrauagantem sequentem.

E Refert Nicolaus Eymericus in Directorio Inquisitorum par. 2. quæst. 16. quòd postquàm Ioannes xxij. condemnauit hæreses de proprio & communi, quas Fraticelli, seu Begardi pertinaciter defendebant, editis aduersus eos duabus extrauagantibus, quarum initia sunt, Cum inter nonnullos, & Quia quorundam quæ leguntur hodie inter eius extrauagantes tit. de verborum significat. protinus multi fratres Minores in partibus Tusciæ, & insula Siciliæ non obtemperantes prædictis extrauagantibus a vero ordine B. Francisci recesserunt, ac sibi in Ministrum Generalem elegerunt Henricum de Cena, quem ille de Senis appellat, & propriam sectam condiderunt, ad quam damnandam deinceps idem Dominus Ioannes Papa xxij. hanc decretalem incipientem, Gloriosam Ecclesiam. edidit. Verum cum ego paulo diligentius seriem temporum inspexissem, deprehendi rem aliter se habere, quia duæ illæ extrauagantes, Cùm inter nonnullos, & Quia quorundam. aliquot annis post hanc fuerunt editæ: nam extrauagans, Cum inter nonnullos. edita est Pontificatus Domini Ioannis xxij. (vt vulgati codices habent) anno septimo, nempe Anno Domini 1325. extrauagans vero; Quia quorundam. Pontificatus sui Anno

Anno nono, videlicet anno Domini 1325. hac vero extrauagans facta est anno eius secundo, scilicet anno Domini 1318. quam ob rem non fuit postea edita, ut noster Eymericus vir alioquin doctissimus scripsit. Sed non est mirandum: nam in chronologijs, & serie temporum facillime erratur.

Res ergo ita se mihi videtur habuisse, ut ex initio etiam huius rescripti non obscure colligitur, tempore Nicolai iij. ad annos Domini 1290. diaboli astutia contra ipsos fratres Minores nitens seminare zizania, aemulatores agitato inuidia, & iracundia, & in discreta inscita coecitavit, mordentes Fratres eorum regulam quasi illicitam, inobseruabilem, & discriminosam, caninis latratibus lacerantes. ita docet idem Nicolaus 4. in c. Exijt qui seminat. tit. de verborum signis. lib. 6. (quod cap. in vulgatis codicibus male tribuitur Nicolao iij. nam, ut hinc colligitur, Nicola 4. est) & propterea idem Nicolaus in praedicto cap. Exijt qui seminat. regulam B. Francisci explicans a maleuolorum iniurijs conatus est tueri, ceterum, ut in principio huius extrauagantis. §. Quorum vipereos. docet Dominus Papa Ioannes xxii. Iniquorum novitates compressae fuerunt per Nicolaum, sed non penitus extinctae, & sublate: vnde vero paucis annis interpositis tempore Clementis V. circa annos Domini 1310. iidem illi maleuoli, qui tantisper quieuerant, aduersus eandem sanctam regulam, & religionem B. Francisci acius insurgentes, diuersas propofuere quere-las, ut hic etiam indicat Dominus Ioannes paulo post principiu §. Sed horum. Ad Clemens v. horum iniquas voces patienter tolerans eorum difficultates contra regulam praedictam explicuit, & denuo regulam approbavit, ut docet hic dominus Ioannes, & constat apertissime ex Clement. Exiui de paradiso. tit. de verborum signis. Attamen cum nullo modo contradictores huiusmodi vellet obtemperare se a vera regula, & ordine B. Francisci separantes, nouum ordinem instituerentur in partibus Italiae, Siciliae & alibi, asserentes se veram regulam B. Francisci seruare, ac se Fraticellos, seu fratres de paupere vita ac Bizochos, siue Biguinos nominarunt. Quorum statum, & ordinem dominus Ioannes xxii. per Decreta leu incip. Sancta Romana quae habetur inter eius extrauagantes tit. de religiosis domibus, condemnavit, die 30. Decemb. Pontificatus sui anno ij. qui incidit in annum Salutis MCCCXVIII. inde vero paucis post diebus idest die 23. Ianuarii Pontificatus anno secundo, qui incidit initium anni Salutis MCCCXIX. contra eosdem & Michaelé de Ceua, quae sibi constituerant Ministru Generale praesentem edidit constitutionem. Atque ex his, quae mihi solida veritate niti videntur, intelligitur huius extrauagantis argumentum.

Fraticelli autem multos alios errores praeter eos, qui hoc loco referuntur, profitebantur, quos longa serie commemorat Eymericus in Directorio Inquisitorum par. 2. q. 15. vbi vide quae diximus. Iam ex his quae traduntur in hac extrauaganti intelligis vera esse, quae tradit Eymericus in Directorio parts 2. q. 15. 16. & 17. vbi multa quoque scriptis huc spectantia.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filijs electis, ad quos litterae istae peruenerunt. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1318.

Ex Archivio conventus S. Francisci de Assisio.

Pau. ad Ephe. cap. 5. vial. 44.

Inclutus B. Fraticelli ordo in vniuerso oibz claris.

Iniqui, sacrom B. Francisci ordinem nititur euertere 2. Cor. c. 11.

GLORIOSAM Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam, quam Christus dilexit pro qua semetipsum tradidit, ut ipsam sanctificaret, mandans eam lauacro aquae in verbo vitae, David Propheta cunctis praelatam gentibus, spiritu reuelante cognouit, & splendorem tantae dignitatis admirans, illum sub similitudine regalis fastigij demonstravit, dicens: Altitudo Regina ad dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate, nimirum in ipsa Christi sponsa virgo mater Ecclesia, quia incluyo capiti suo Domino Iesu Christo inuolabilis fidei glutino copulatur, & eius Imperio, oba obedi-tione subternitur, cum illo vnum effecta tam incomparabilis vni-ionis, merito rebus omnibus, more regio principantur. Quae dum pia, ac deuota religione terrena despicit, caelestia petit, omnia sinitu premens, a dextris sponsi gloriosa consistit: & quia gemine caritatis splendore omni ex parte rutilat, in vestitu auro, etiam angelicis spiritibus admiranda coruscat. Cuius inestimabilis decor, quia vario viuendi genere in vna tamen caritate perficitur, quasi de vestis pulcherrime varietate laetatur.

In hoc igitur vestimento tam mirabili varietate distincto. Minorum fratrum sacer ordo, ab ipso suae foundationis exordio, Almi Confessoris B. Francisci regulari traditione, & Apostolicae sedis auctoritate atq; confirmatione indissolubili quadam textura connexus, fide clarus, spe validus, caritate profusus, humilitate placidus, obedi-tioni deuotus, velut singulare iubar sanctitatis, ex iplo ac doctina verbo per vniuersum orbem claruit, & ecclesiastico decori multum vtilitatis, plurimu incluytae alacritatis inuexit.

Verum quia humani generis inimicus, vbi virtutum segetes vberius videt exurgere, ibi scandalorum vepres, & dissidiorum zizania satagit cumulatus seminare, nonnulli huius sacrae Religionis solo nomine professores, dum altiora se petunt, dum praeposteris, & perturbatis gradibus citius ruituri, in magnis & mirabilibus supra se ambulare conantur, illius delusi fallacis, qui se ut alios decipiat, in lucis angelum transfiguratur, sibi metipsis ruinam, infirmioribus scandalum, solidioribus vero probationem, & meritum perpererunt: pro vrbibus satagentes tam preclaris ordinis vnitatem scindere, obnubilare famam, perturbare quietem.

Dudum si quidem huiusmodi superstitiosi, & discoli homines, in Prouincia Prouincia, aduersus communitatem praefati ordinis insurgentes, & se solos suosque Complices de obseruantia regulae B. Francisci mira vanitate iactantes, reliquam ordinis multitudinem, de transgressione regulae, perperam iudicando notabant. Nonnullos profanae multitudinis, verbis mendacibus, & mentita sanctitatis obtentu, in sui erroris denium adducentes.

A Quorum viperæ partes in ipso sui exortu felicitis recordationis Nicolaus Papa IV. prædecessor noster, ne in multorum perniciem alerentur, vel veritatis petram elidere cupiens, Generali Ministro, qui tunc temporis memorato ordini præsidebat, districtè præcipiendo mandavit, ut huiusmodi præsumptores, disciplina debita coerceret, prout in litteris ipsius prædecessoris nostri plenius continetur.

Nicolaus III. commissio de coercendis aduersariis regule B. Francisci.

Vana querela iniquorum contra ordinem B. Francisci.

Sed horum pestilentissimas nouitates, hoc remedio compressas fuisse potius quam extinctas rediuius error enunciat, & tristis experientia manifestat. Nuper enim nonnulli factionis superstites memorata, adiunctis sub ampluribus de dicta Prouincia Prouincie, & Prouincia Thuscie, & alijs diuersarum fratibus nationum, coram pia memoria Clemente Papa V. prædecessore nostro, diuersas regulæ quæstiones, diuersasq; contra vniuersitatem dicti ordinis proposuere querelas, & quasi ipsi soli ipsorumq; complices, B. Francisci regulam, & perspicacius intelligerent, & efficacius adimplerent, notam actionis contrarie, in vniuersitatem præfati ordinis impie detorquebant.

Vide Clemens. exui de paraf. de verb. signif.

B Qui Clemens prædecessor huiusmodi homines benignitate magis quam seueritate satagens emendare, illorum pestiferos conatus patientiæ virtute tolerans, prædictas quæstiones atque querelas pluribus Archiepiscopis, Episcopis, & Sacre Theologiæ professoribus, & alijs iuris scientia præditis discretione dotatis, examinandas commisit, & ad suam audientiam perferendas. Quibus diligenter, & cum multa maturitate tractatis, sæpe nominatus Clemens prædecessor, de veritate certior factus, præfatum religionem sanctam, & (ut eius utamur sermonibus) iuris obseruantie regularis firmiter vndiq; asseruit, & quædam quæ circa regulam dubium sensum afferre poterant, declarauit: districtè præcipiendo mandans, ut dicti fratres qui contra præfatum communitatem ordinis huiusmodi quæstiones mouerant, & querelas, ad Conuentus vnde discesserant reuertentur, & suis superioribus obedirent humiliter, & deuotè, harum quæstionum, & querelarum præteritum, ad Romanam Curiam de cæterò minimè reuerti.

Vide Clemens. exui de paraf. de verb. signif.

B. Francisci religio sancta & iuris obseruantie regularis circumclusa.

C Et ut ipsius salubris ordinatio ad optatum duceretur effectum, venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Ianuën. & Lucan. ac Bononiens. Episcopis per suas litteras demandauit, ut ipsi, vel alter eorum per se, seu alium, vel alios, fratres illos de Prouincia Thuscie, qui occasione præfata dissentio nis, & adhaerentia ad illicita laxatis habent, quædam loca dicti ordinis in Prouincia Thuscie constituta occupauerant, & occupata, temeritate damnabili detinebant, suis alijs obedire superioribus aspernantes, compellerent, ut eisdem locis, per eos occupatis, omnino dimissis, ad suorum superiorum obedientiam, qualibet exceptione, & occasione postposita reuertentur, moraturi vbiunque, & sicut iisdem superioribus ducerent disponendum.

Inobedientes ad suos superiores redire compelluntur.

Quarum litterarum auctoritate dilectus filius Bernardus Prior Ecclesie sancti Fidelis iuxta Senas, cui Præfatus Bononiens. Episcopus super hoc commiserat vices suas, in ipsos fratres dicti mandati contemptores, eorum exigente contumacia, excommunicationis sententiam promulgauit, & eos fecit excommunicatos publicè nuntiari.

Bernard. Prior S. Fidelis.

D Qui ecclesiastica vincula non verentes, non absque temeritatis audacia, apostasie nota, mentisque vesania, contra Apostolica mandata, & dicti ordinis instituta, se ad partes Insula Sicilia transtulerunt, & inibi ab obedientia, & vnitatis dicti ordinis, & prælatorum eius se totaliter separantes, quasi memorati ordinis B. Francisci stabilem firmamq; compaginem rescindere stolidè presumptione valerent, noni ordinis, immo abominabilis horroris cassis opantibus, moliti sunt ponere fundamenta, tam deestabili turba: pigrescentes magis idolum, quam prælatum, Henricum de Cqua dicti ordinis refugam, & apostatam supertuum.

Franciscelli à terra B. Francisci religione discidentes, nouum ordinem constituere molunt. Henricus de Cqua apostata Præfatus eligitur à Franciscellis.

Et ut tam sædè capiti membra cætera responderent, Prouinciales Ministros, Custodes præterea, & Guardianos eligere temeritate simili præsumperunt, plurimos ad ipsorum sectam recipere, Prædicatores, & Confessores assumere, eosdemq; ad huiusmodi confessionis, & prædicationis officium transmittere, loca etiam à locis fratrum ipsius ordinis semota, ad habitandum de nouo construere, seu constructa recipere, contra Roman. instituta Pontificum, in animarum suarum periculum aliorumque perniciem attentantes.

Quales habitus Franciscellorum seu Benguino-rum.

E Et ut ipsorum error veritas, & impietas religio putaretur, temeritate propria quosdam habitus cum paruis capitijs, curtos strictos, inuisitatos, & squalidos simulationis conscios, irrisoribus amicis, ac dissidijs non ignaros, discrepantes à communitate ordinis supradicti, assumere, & in simplicium cordibus, ut eosdem secum in deuium erroris adducerent seminare, dictos habitus fore secundum regulam Beati Francisci, & in ipsis solum pseudo. fratribus ordinem consistere, famamque aliorum fratrum præfate communitatis, diuersis conuictijs, lacerare, prociaci impudentique verisutia præsumperunt.

Verum quia sic sunt casus mentis, ut primo quidem infelix animus per superbiam intumescat, & exinde in contentionem, de contentione in scisma, de scismate in hæresim, de hæresi in blasphemias infelici gradatione, immo præcipiti ruina descendat, prædicti temeritatis atque impietatis filij, ut habet fide digna relatio, ad eam sunt mentis inopiam deuoluti, quod aduersus præclarissimam, & saluberrimam Christianæ fidei veritatem impiè sentiunt, sacramenta Ecclesie veneranda contempnunt, & in gloriosum Ecclesie Romanæ primatum, cunctis nationibus percellendum ab ipso conterendi citius impetu, cæci furoris impingunt.

Et ne

Ymer. in Direc.
Ho. par. 2. q. 16.

Primus error
Fancellorum
duas fingit ec-
clesias.

Refellitur pri-
mus error.

Ephes. 1.

e firmiter S.
vna vero, de
sum. Trin. & h.
de Cath.

Matth. c. 16.
Irenęus lib. 3.
cap. 2. aduersus
hæreticos.

Genes. c. 7.
Matth. c. 3.
Matth. c. 13.

Ecclesie benefi-
cia erga fideles.

Extraug. vn.
sanctam tit. de
quao. & obed.

Secundus error
auctoritate au-
feret sacerdotib.

Donatistarum
error, de quo B.
Aug. to. 6. in li.
de hæresib. he-
resis 69.

Romani Ponti-
ficis certa au-
thoritas, & po-
testas.
Ephes. c. 1.

Et no aliquid prædicatum blasphemiarum tolerabile videatur, aut dubium, de plurimis eorum erroribus aliquos non latere, & perinde nocere valeant, præsentibus duximus annotandos.

Primus itaque error, qui de istorum officina tenebrosa prorumpit, duas fingit Ecclesias, vnã carnalem, diuitijs pressam, effluentem diuitijs, sceleribus maculatam, cui Romanum præfulem, aliosq; inferiores prælatos dominari asserunt. Aliam spiritualem frugalitate mundam, virtute decoram, paupertate succintam: In qua ipsi soli eorumq; complices continentur, cui etiam ipsi spiritualis vite merito. si qua fides est adhibenda mendacijs principantur.

Quæ impietas sic istis sceleratis est propria, vt à nulla hæresi possit esse seiuncta: Quippe omnes impij dum prauè in fide sentiunt, dum ab vnitæ Ecclesiæ atque obedientiæ per contumaciam separantur, vnitæritatem fidelium carnè, se ipsos vero spiritui seruite friuolis assertionibus mentiuntur: quorum dementia nihil adijci posse, illi manifeste cognoscunt, qui sicut vnicum Christum prædicant, sic vnã Ecclesiam profitentur, Doctore gentium attestante, qui ait; Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus eius.

Vna est igitur sancta vniuersalis Apostolica, atque Romana Ecclesia, quæ non humana præsumptione, seu potestate nititur, sed diuina, & prorsus incommutabili auctoritate fundatur, cuius egrégium primatum, si quis impie docendo negat, non solum criminofus, aut scismaticus esse conuincitur, sed hæreticus impietatis suę merito, diuina etiam atque humana ratione, & auctoritate censetur. Quia peccatum paganitatis incurrit, quisquis dum se Christianum asserit, Sedi Apostolicæ obedire contemnit, cui inter cetera dona hoc priuata largitione concessum est, vt saluberimã fides, quam B. Petrus cœlesti Patre reuelante cognouit, & immensa potestas, quam ei in eodem Apostolorum Principe Christus indulsit, sic per legitimam Romanorum Pontificum successione illibata decurrat, vt illam vltq; ad finem sæculi, nec perfidia maculet, nec adulterini pastoris Pontificum interrumpat. Quam velut validissimam nauem diuinæ gubernationis præsidio communitam, nec variarum opinionum, atq; hæresum turbines, à suę vnitatis compage diuellunt, nec tyrannicę potestatis incurfus, ad ima deprimit, quin potius, & illos auctoritate atq; veritate superans, & istos patientiæ virtute supplantans inter blandicias terrenæ felicitatis, & asperitates sæculi felici navigatione media graditur, donec ad portum futuræ beatitudinis duce domino veniatur.

In qua velut in Arca animalia munda atque immunda seruantur: sicut in Area frumenta paleis permiscetur: quemadmodum in sagena boni pisces, & mali coeunt: vt in agro zizania, & triticum simili germinatione succrescunt, nec tamen ipsam membrorum infirmitatum immunditia, polluit, extollit leuitas, corrumpit nequitia, insolentia scindit, sed manens integra atque perfecta, adoptionis filios fide generat, verbo nutrit, auctoritate defendit, penitentia purgat, patientiæ virtute supportat, nec illa diuitiarum cumulus suffocat, quia illis tanquam creatura Dei bona cum gratiarum actione beate vitur, & aurum habet, non vt in illo sinem constituat, sed vt necessitatem patientibus misericorditer largiendo succurrat. Extra quam salus esse non potest, quia natura non patitur, ratio non finit, & diuina prouidentia, non permittit, vt membrum, quod à totius corporis vnitæ seiungitur, virtuteq; à vertice in corpus influit, aequaliter vegetetur.

Quo fit vt apud istos vaniloquos, nec sancta paupertas, nec castitas munda, nec virtus possit esse perfecta: quia consequens est, vt omni virtute, omni bonitate prædentur, qui Deum virtutum, cuius est totum quod est optimum, per inobediam derelinquunt.

Secundus error, quo prædictorum insolentium conscientia maculatur, Venerabiles Ecclesiæ sacerdotes, aliosque ministros, sic iurisdictionis, & ordinis clamirat auctoritate desertos, vt nec sententias ferre, nec sacramenta conficere, nec subiectum populum instruere valeant, vel docere: Illos fingentes omni ecclesiastica potestate priuatos, quos à sua perfidia viderint alienos, quia apud ipsos filios (vt ipsi somniant) sicut spiritualis vitæ sanctitas, sic auctoritas perseverat. In qua re Donatistarum sequuntur errorem: Qui olim facti scismate ab vnitæ Ecclesiæ recedentes, ita in sua recta Dei gratiam dixerunt esse coactam, vt nullus eam recipere esset idoneus, qui non foret ipsorum scelere macularus.

Quorum impietatem zelus fidelium illo in tempore sic exhortauit, sic pia persecutione compressit, vt homines tam pestilenti contagione resptos, & censura ecclesiastica anathematis mucrone ferret, & legum publicarum sanctio extremo iudicio prædamneret. Quia dignum erat, & æquum, vt contra illos vtriusq; gladij potestas exurgeret, qui auctoritatem ecclesiasticam à solo Deo traditam, & in perpetuum duraturam, profanis assertionibus obnegarent.

Manet igitur etiam istis reclamantibus, & vsque ad finem sæculi permanebit apud Romanum præfulem, sicut summa auctoritas sic immensa potestas, quam sicut gratis accepit, sic in eos, quos in partem solitudinis euocat, in vnitæ fidei, & Romanæ Sedis obedientiam permanentis benigne refundit, tam fortiter atque suauiter moderamina indultę potestatis exercens, vt in corpore Christi, quod est ecclesia, à summo vertice vsque ad extrema vestigia, nihil per inobedientiam dissolutum, nihil relinquat ordinis confusione turbatum. Cuius suauissimum, sed validissimum iugum impij quia humiliter gestare refugiunt, quod rebus non possunt laceßere, maledictis atque conuictis non desistunt.

Tertius istorum error in Valdensem errorem coniurat, quoniam, & ij, & illi in nollum euentum asserunt

Afferunt fore iurandum, dogmatizantes mortalis criminis contagione pollui, & pœna tenti, quos contigerit iuramenti religione constringi. Quorum blasphemias pietas Christiana condemnans non lenitate mota, sed utilitate, aut necessitate coacta, veritatem prætorum, atque præsentium, & certitudinem futurorum, iusiurandi religione confirmat, certissime tenens, quia nullatenus de suo genere potest esse peccatum, quod Christus exercuit, qui peccatum non fecit, sed peccatum omne sua passione damnauit: iurauit etenim Dominus iurauit & Apostolus Paulus: suæ operationis exemplo monstrantes ad hoc tantum iuramentum esse prohibitum; ne iurandi facultas, frequentiam, frequentia consuetudinem, consuetudo peritium introducat. Bonum est ergo iuramentum per quod veritas rerum diuino testimonio confirmatur, sed malum est illi qui eo male vtitur, & à malo infirmitatis humanæ est, vt aliquis verum proferens iurare cogatur.

Tertius error nullo modo iurandum asserit. Refellitur tertius error.

Hier. c. 44.

B. Th. 2. 2. q. 89. art. 2.

Quarta huiusmodi impiorum blasphemia de prædictorum Valdensium venenato fonte prorumpens sacerdotes rite etiam, & legitime secundum formam Ecclesiæ ordinatos, quibuslibet tamen criminibus pressos, non posse conficere, vel conferre ecclesiastica sacramenta configit.

Quartus error sacerdotibus peccatoribus auferit potestatem conferendi. Cap. si iustus. 1. q. 1.

Quorum utrumque derentiam ecclesiasticæ veritatis doctrina redarguit, & censura percillit, quoniam nil à bono maius, nil à malo minus perficitur sacerdote, quia sacramentorum virtus non in merito consecrantis, sed in uirtute sancti Spiritus, & uerbo perficitur Creatoris.

Quintus error quod Euangelium in ipsis locis sit completum. S. Aug. in lib. de heresibus. heresi. 46.

Quintus error sic istorum hominum mentes obæcat, ut Euangelium Christi in se solos hoc in tempore asserant esse completum, quod hæcenus, ut ipsi somniant obiectum fuerat, immo profus extinctum.

Quæ impietas sit tenebrosos Manichæorum calles oberrat, vt tamen Montani atque Priscille sæda vestigia non relinquat: illi enim promissionem Domini de Spiritu sancto non in Apostolis, sed in se ipsis completam esse asserunt: Isti Euangelium Christi, cuius virtus in sancti Spiritus perceptione consistit, ita in se completam autumant, vt ab illius clarò intellectu, & verâ obseruatione, vniuersitatem fidelium mentiendo secludant.

Act. c. 2.

Sanctæ vero ac vniuersalis Ecclesiæ talium hominum figmenta deridens firmissime tenet, & nullatenus dubitat, Spiritum sanctum iuxta fidele Saluatoris promissum in beatos Apostolos die Pentecostes sic plenissime fuisse refulsum, vt illos omnem veritatem, quæ ad salutem pertinet, perfecte doceret vt ipsos ad amorem Dei mirabiliter inflammaret, vt eosdem contra omnem temptationem munere virtutis firmitate muniret.

Cuius Spiritus virtus ita sanctam Ecclesiam vsq; ad finem sæculi noua semper prole secundat, vt renatis fonte baptismatis vna sit fides mentium, & pietas actionum; quod profecto non esset, si sanctum Euangelium, in quo Christianæ fidei regula continetur, omnibus esset clausum, & istis solummodo (quod cogitare impiissimum est) esset apertum.

Plures alia blasphemias, & errores Fraucellorum.

Multa sunt alia, quæ isti præsumptuosi homines contra coniugij venerabile sacramentum garrere dicuntur: Multa quæ de cursu temporum, & fine sæculi somniant. Multa quæ de Antichristi aduentu, quem iam iam instare asserunt seibili vanitate diuulgant. Quæ omnia, quia partim hæretica, partim infana, partim fabulosa cognoscimus, damnanda potius cum suis auctoribus, quàm stilo prosequenda, aut refellenda censemus: Ipsa enim mendosa commenta seipsa destruunt, quia nec ratione vigent, nec auctoritate constant, nec aliqua verisimilitudine fulciuntur.

Præceptum factum Frederico Regi de persequenda plebe do fratibus B. Francisci, siue Fraticellis.

Dne nec auctoritate constant, nec aliqua verisimilitudine fulciuntur. In huiusmodi doctrinis varijs, & peregrinis sæpe nominati homines studia sua conferunt; Ad hæc simplicium corda blandis fictisque sermonibus, & simulatæ humilitatis prætextu attrahere moluntur. Cupientes igitur quod dicti pestiferi homines, aut in melius commutato consilio à suis peruersitatibus resilirent, aut saltem alios perniciosis sermonibus, & suæ prauitatis exemplo contaminare non possent, charissimum in Christo filium nostrum Fredeticum Regem Trinacriæ Illustræm hæcenus rogauimus, & monuimus per Apostolica scripta mandantes, vt huiusmodi viros pestiferos, & seminatores errorum de prædicta insula expelleret, & penitus extirparet, & Ministris, Custodibus, seu Guardianis dicti ordinis Minorum, cum ab eis super hoc requiretetur, faciendo etiam si expediret sæpeditos pseudofrateres capi, & eorum superioribus tradidi captiuos, iuxta disciplinam ordinis corrigendos, studeret impendere fauorem, consilium & auxilium opportunum.

Regis obedientia.

E Ipse vero tanquam obedientiæ filius per suas patentes litteras nostrarum litterarum seriem continentes, singulis officialibus suis, per prædictam Insulam constitutis præcipiendo mandauit, vt ad capiendos huiusmodi falsos fratres Rectoribus dicti ordinis, vt prædictæ nostræ litteræ continebant, darent consilium, auxilium, & fauorem, quodq; ipsa mandata in nostris contenta litteris, studerent executioni in omnibus demandare.

Pseudofrateres ordinis B. Francisci nolunt Ecclesiæ mandatis obedire.

Quæ præsentientes pestiferi memorati cum ad sinum piæ matris redire saltem ecclesiastica disciplina coacti humiliter debuissent, salubrem coactionem, & felicem necessitatem, quæ ad meliora compellit, fugæ præsidio declinarunt: Nonnullis eorum in locis abditis, & latebrosis dictæ insule derelictis, qui suis fautoribus sub quorum defensione consistunt, pro mercede iniqui fauoris, peruersi dogmatis venena rependunt: Alij vero per loca infidelium discurrunt, mare & aridam circuire secuntur, vt vnum saltem faciant profelium simul cum illis gehennæ ignibus applicandum: ij sunt quos Doctor gentium caute vitandos admonuit, dicens: Nemo vos seducat, volens in humilitate, & religione angelorum, quæ non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ: & non tenens caput,

Ad Colof. c. 2.

Phil. 81. & 37.

caput, ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones subministratum, & constructum; crescit in augmentum Dei. Hi sunt diffidentia filij, Nubes sine aqua, quæ à ventris circumferuntur, fidera errantia, quibus procella tenebrarum referuata est: qui iuxta Psalmistę vaticinium: Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant, errauerunt ab vtero; à veritate scilicet Sanctę matris Ecclesię recedendo, locuti sunt falsa, vanos & varios errorum tribulos per diuersas regiones præsumptione damnabili seminando.

Commouetur
fides et pias
ros iniquos per
sequantur.

Quamobrem zelus fidei, feruor compassionis animarum, excitare debent corda omnium, qui Christi nomine gloriantur, & ipsius Sanctę Romanę, ac vniuersalis Ecclesię finibus continentur, vt contra istorum insaniam quasi contra publicam pestem valenter exurgant, nec eos in locis vbi Christianę religionis viget auctoritas, patiantur pacifice viuere, quos aduersus matrem & dominam suam, sanctam scilicet Romanam Ecclesiam rebellionis suę calcibus, & errorum blasphemis conspiciunt insanire. Frustra enim vtuntur nomine Christiano qui talibus impietatibus non resistunt, & consequens vt possint hæc credere qui possunt talia patienter audire.

Mandatum de
capiendo Hen-
rico de Ceu-
a eiusque compli-
cibus.

Tantas igitur & tam graues insolentias, errores pestiferos, detestabiles blasphemias in creatoris iniuriam, populi Christiani perniciem, & nefaria operationis exemplum, per patientiam, immo vecordiam tolerare nolentes, vniuersitatem vestram monemus sedulè, hortamur attentè per Apostolica vobis scripta in virtute obedientię, districtè præcipiendo, mandantes quatenus præfato Henrico de Ceu, alijsque pseudofratribus, qui ad memoratam Sicilia insulam hæcenus confugerunt, nullum detis vel dari quantum in vobis est permissis in præmissis, consilium, auxilium, vel fauorem: quin potius ipsos velut apostatas excommunicatos, ipsius Ecclesię Romanę rebelles scismaticos, & peruersi dogmatis assertores, lupos graues gregi dominico non parcentes, à vestris finibus atque arceatim capientes ipsos vel capi facientes, & captos tradentes Rectoribus sæpe nominati ordinis fratrum Minorum, cum ab ipsis vel eorum vicarijs Procuratoribus seu nuntijs fueritis requisiti, per eos iuxta ipsorum demerita castigatione debita puniendos: dignum est enim vt apud illos patratorem scelerum pœnas soluant, qui ipsorum lubricos calles, & tortuosas semitas per patientiam longi temporis exploratus cognouerunt, à quorum sacro consortio per apostasię vitium recedentes omni pudore calcato non sunt confusi sanctam religionem, quæ ipsos in sinu suo fouerat pietate materna, damnis afficere, maledictis pungere, conuictis lacerare.

Omnia gesta
Henrici de Ce-
ua, & compli-
ces suos irrita
denuntiantur.

Proinde quia ea, quæ contra ius, & fas atque ordinariam potestatem temeritas humana præsumit, in pœnam perturbati ordinis quam totius debent iuris auctoritate, & Apostolica potestate conuelli: Nos quicquid in memoratis prouincia Tuscię, insula Sicilia, & vbiunque locorum per sæpeditos fratres, in personarum ad dictam sectam receptione in Generalis Ministri, & Prouincialium, Ministrorum, Custodum, Guardianorum electione (si tamen electio dici possit) & in quibuslibet alijs communiter vel diuim, sub religionis, conuentus, congregationis nomine vel colore, attentatum extitit, vel existit, nullius fuisse vel esse roboris, nullius extitisse vel existere decernimus firmitatis, vnde ipsa cassa, irrita, & nulla censemus, & nihilominus quatenus de facto processerant, auctoritate Apostolica reuocamus.

Recepti ad reli-
gionem phan-
tasticam Henri-
ci de Ceu a fide
examinandi.

Cæterum, quia verendum est, ne hi præsertim qui per professionem licet phantasticam, ad prædictorum infamæ consortium transierunt, ipsorum errores sapiant, & alios pestifera contagione corumpant, omnes & singulos per eos ad suam sectam receptos, maximeque professos ad vestram præsentiam per censuram Ecclesiasticam euocate, examine de fide, de prædictorum erroribus, per vos vel alium seu alios cautè diligenterque; perquirere sine strepitu, & figura iudicij, & de ipsorum complicibus atque fautoribus indagate, & si opus fuerit ipsos capi, & detineri curate, & si quos inueneritis culpabiles, secundum canonicas sanctiones, pœna debita punire curate: Inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis: Contradictores, & rebelles per censuram Ecclesiasticam compescendo.

Testes euocentur
& compellantur.
Auctoritas iudicij
contra dictos pseudo-
fratres seu fra-
trellos.

Testes aut quos ad præmissa videritis euocandos, censura simili appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere.

Volumus insuper, & Apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat negotium seu articulum etiam per alium inchoatum, quamuis idem inchoatus nullo fuerit impedimento canonico impeditus, quodque à Dat. præsentium sit vobis & vnicuique vestrum in præmissis omnibus, & eorum singulis etiam non ceptis præsentibus & futuris, perpetua potestas, & iurisdictione attributa, vt eo vigore eaque firmitate possitis in præmissis etiam non ceptis præsentibus, & futuris, contra prædictos procedere ac si iurisdictione vestra, & cuiuslibet vestrum in prædictis omnibus, & singulis per citationem vel modum alium perpetua legitimum extitisset, non obstantibus, de duabus dietis edita in concilio generali, & sel. recor. Bonifacij Papæ viij. prædecessoris nostri, per quas tam iudices quam conseruatores à sede deputati prædicta, extra ciuitates, & Dioc. in quibus deputati fuerint, procedere, & vices suas committere, aut aliquos vltra vnam dietam à finibus suæ Dioc. trahere prohibentur, & alijs contrarijs constitutionibus quibuscunque, seu si aliquibus sit indultum à sede prædicta, quod excommunicari, suspendi, vel interdicti, aut extra certa loca trahi, vel ad iudicium euocari non possint per litteras Apostolicas non facientes expressam ac de verbo ad verbum ad indulto huiusmodi ac eorum personis & locis, nominibus proprijs vel ordinibus mentionem, siue alia indulgentia dicta sedis generali vel speciali cuiuscunque tenoris existat, perquam vestrę iurisdictionis

A dictionis explicatio valeat in hac parte quomodolibet impediri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Datum Avinion. x. Calend. Februar. Pontificatus nostri Anno secundo,

I O A N N E S XXII.

Inquisitores modesti sunt: caueant ne actus eorum scandalum pariant; neminem accipiant in suam familiarem, nisi eiusdem Ecclesie fidelem & deuotum: facultatem deferendi arma, nulli nisi familia sua concedant: & alij concessam reuocent.

B **I**OANNES Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, in prouincia Lombardiæ, Salutem & Apostolicam benedictionem. EXIGIT ordinis vestri religio, & commissi vobis officij mansuetudo requirit: vt sic actus vestros virtute modestiæ componatis, quod nemini esse possint ad scandalum, vel aliquod nocæmentum. Accepimus si quidem assertionem fidei, quod vos nonnullis prauis & peruersis hominibus, qui frequenter ad cædes, & alia nefanda facinora laxant nequiter manus suas, arma per ciuitatem & districtum Bononiensem portandi, non sine multorum scandalo, licentiam concessistis. Quare volumus & discretioni vestræ, per Apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus, quatenus neminem familiarem, nisi eiusdem Ecclesie fidelem, ac deuotum, & laudabilis conuersationis & vitæ, habere quomodolibet præsumatis: nec aliquibus de cetero, extra familiam vestram, quam vobiscum habetis continue (nisi forsitan illis, qui eundo de terra ad terram, vel etiam redeundo vobiscum, & in casibus, alijs in quibus in vobis pro securitate vestra forsitan expediret) alicui deferendi arma per dictas ciuitatem & districtum, licentiam concedatis. Et nihilominus licentiam; quam olim super hoc alijs concessistis, studeatis, remotis occasione & dilacione quibuslibet, reuocare. Vt per hoc nulla possit oriri in eisdem ciuitate, vel districtu materia scandalum paritura: nec ad nos de cetero super hoc querelæ materia deferatur.

Edita anno Domini 1321.

Ex Archiuijo Inquisitionis Bononiensis.

Clemen. no. lentes. §. ff. de hær.

C Datum Avinion. vj. Non. Maij. Pontificatus nostri anno quinto.

I O A N N E S XXII.

Inquisitores procedant contra inuentes fœdera cum hæreticis, et ceteros dantes eis consilium, opem, & fauorem: item contra quosuis de hæretica labe culpabiles, vel suspectos.

D **I**OANNES Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Lamberto de ordine fratrum Prædicatorum, Inquisitori hæreticæ prauitatis, in inferiori parte Lombardiæ, Salutem & Apostolicam benedictionem. CVM nonnulli de prouincia nostra, Romandiolæ, tam clerici, quàm laici, Deum & Romanam matrem Ecclesiam offendere, seque in præcipitium damnationis, & mortis immergere non verentes, adeo fauere & fauiffe dicantur damnatis hæreticis, confederationes, ligas, & societas in eundo cum ipsis eosque receptando, & sibi præstando multipliciter auxilia, consilia, & fauores, quod de labe hæresi se reddiderunt & redeunt vehementer suspectos: Nos tam ipsorum quàm multorum aliorum periculis, & præmissis imminentibus obuiare salubriter cupientes: discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus contra fauores huiusmodi, & alios quoslibet de crimine prauitatis hæreticæ culpabiles, vel suspectos, sit solerter secundum formam canonum, ac priuilegiorum concessorum Inquisitionis officio, procedere non postponas, quod inde debeat tua diligentia merito commendari. Datum Avinion. xij. Cal. Septemb. Pontificatus nostri anno decimo.

Edita anno Domini 1326.

Ex Archiuijo Inquisitionis Bononiensis.

I O A N N E S XXII.

E *Argumentum in extrauagantem sequentem.*

Cum Dominus Ioannes Papa xxij. anno Domini 1323, per suam extrauagantem. Cum inter nonnullos, eodem nauisset hæresim, quæ dicit Christum & Apostolos non habuisse aliquid in speciali, nec etiã in cõmuni: & illam quæ falso asserit, Christo & eius discipulis, in his quæ ipsos habuisse scriptura testatur, nullum ius ipsis vtendi competiuisse, nec illa vèdendi, aut donandi ius habuisse, Michael de Cesena Minister Generalis Fratrum Minorum ei contraxit: vnde ad refrenandam hanc effrenem audaciam eodem anno 1323, aliam extrauagantem dedit incipientem, Ad conditorem canonum, quas ambas cum idem impius Michael impugnasset, anno Domini 1325, idem dominus Ioannes tertiam emisit extrauagantem incipientem, Quia quorundam in qua velut hæretici & Ecclesie rebelles declarantur, qui supradictis extrauagantibus, & contentis in eis contradicunt, ita scribit & vere noster Emericus in Directorio inquisitorum par. 2. q. 15, verumtamen nec sic respicit, Michael de Cesena: nam is cõ Okam & alijs

& alijs suis complicitibus, qui in hac extrauaganti memorantur, ausus est etiam in consistorio publico Auinione summo Pontifici in faciem resistere, & appellare: & rursus Pisis in Italia, & adhuc in ciuitate Mondensi in superiori Germania appellationes suas solenniter publicare, & Dñm Ioannē xxij, non Pampam, sed hæreticum, & Apostatā nuncupare. Iam impius hic Michael de Cesena in congregatione Papiensi anno Dñi 1328, ob id solenniter fuit depositus, sed tam rebellē certicē erexit, vt his omnibus non obstantibus se pro generali & catholico prædicaret, Papā autem Apostatam hæreticum, & ipso iure Pontificia dignitate priuatū, cuius impietatis litteras, modo ad capitulū Fratrum Minorum, nunc ad Ludouicum iij, Bavarū se pro Imperatore gerentem, & ad alios destinabat, molitus omnia nefanda cōtra Pampam, contra catholicā religionē, & contra manifestā Euangelij veritatem, is in hac pertinacia persistens fautores habuit & suarum hæresum complices Guilielmum OKam, Bonagratiam, Henricum de Chalem, & alios vt dixi in Directorio par. 2. super q. 15. Horum studium præcipuum erat in tn singulis Pontificis Romani extrauagantibus errores (vt impijs videbatur) adnotare, sed benignus Pontifex filialij affectionibus respondit etiā per extrauagantē quondam incipientē, Quia vir reprobos, quæ non est impressio. Insuper cum iussi essent non recedere à Romana Curia, quæ tūc Auinione residebat, illi clam fugam arripuerunt, & ad Petrum de Cornario Antipapā, & Ludouicum Bavarū eorum fautorē confugiunt: vbi cunq; sunt, hæreses suos prædicare impie non verentur; vocati, & citati non accedunt, & ob id in eos publice hæc sententia per hanc decretalem lata est Auinione anno Domini 1331.

Atque hoc est huius extrauagantis argumentū, vt collimus ex Eymérico, & alijs fide dignis scriptoribus, vita autē sancto domino Ioanne xxij, etiam in bene dictum duodecim impie debacchati sunt, vt copiose etiam dixi in Directorio inquisit. par. 2. super q. 15, 16. & 17. veruntamen tandem irritus factus est impiorum conatus, nam & in feliciter euaserunt & misere extincti sunt, & sancta Romana & catholica Ecclesiā, aduersus quam nefaria molebantur, perdurat, & vera & sancta B. Francisci religio, quam impij demoliri conabantur, inconuulsa manet, & obseruantia regularis muris, optime muuita. hæc est vis veritatis, vt semper maneat, mendacium enim impiorum, licet ad tempus persistat, detegitur tamen & corrumpit, & vt diuinitus scripsit Dauid; Sunt impij velut puluis, quem proicit ventus a facie terræ.

Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Ministro generali ordinis fratrum Minorum, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1330.
Ex Archiuo equestrati S. Francisci de Assisio.
Hic paulo post dicitur, Chalem.

NUPER in consistorio publico præsentē multitudinē copiosa fidelium contra Michaelē de Cesena olim generalem Ministrum ordinis fratrum Minorum, suis exigētib; culpis & excessibus, officio Ministeriatus priuatū, & de hæresis, ac scismatici criminibus condemnatum per nos sententialiter, nec non & contra Guilielmum OKam Anglicū Bonagratiam de Pergomo conuersum, ac Henricum de Thalhen præfati ordinis, quendam processum edidimus tenoris & continentię sublequentis.

Michael de Cesena.

IOANNES Episcopus seruus seruorum Dei, Ad futuram rei memoriam, Dudum sicut ad communem omnium, ad notitiā credimus deduxisse, contra Michaelē de Cesena olim ordinis fratrum Minorum Generalem Ministrum, hæreticorum fauorem & hæreticum, immo hæresiarcam notorio, qui ad nostram vocatus curiam super dictis criminibus, cuique sub excommunicatōnis ac depositionis ab officio & inhabilitatōnis ad quoscunq; honores, dignitates, gradus & status Ecclesiasticos penis & sententijs, quas omnes & singulis ipsarū cum incurrere voluimus ipso facto si contrarium attentaret, ne de ciuitate Auinione, vbi cum eadem residebamus curia, sicut & residemus ad præsens, absq; nostra licentia recederet, duximus inhibendum: Quicquid vnā cum Bonagratia Conuerso prædicti ordinis, qui suis demeritis exigentibus in prædicta curia arrestatus, ad Sanctā Dei euangelia iurauerat, se de prædicta curia sine nostra licentia nullatenus recessurum, ac Guilielmo de OKam eiusdem ordinis, contra quem super multis opinionibus hæreticalibus & erroneis, quas scripserat & dogmatizauerat, inquisitio in eadem pendebat curia, sibi que propterea iniunctum fuerat, ne de dicta recederet curia sine nostra licentia speciali, furtiue recessit de ipsa cum duobus suis complicitibus supradictis, ac redire ad eam renuens legitime requisitus, ad præsentiam Petri de Cornario in Antipapam assumpti, & Ludouici de Bauraria sedentis in pestilentia cathedra festinauit suos dirigere gressus.

Bonagratia.

Petrus de Cornario Antipapa Ludouicus Baurarus.

Michael de Cesena Officijs & beneficijs priuatus.

Ne Michael ipse vir tam reprobus gloriaretur vterius suæ prauitatis opera, absq; condignis demeritorijs stipendijs præterire, ac ne plures eriam in sui erroris denium traheret, ad quod sua tota intentio ferebatur, cum præmissa adeo essent notoria tam per facti euidentiā, quam per plures ipsius litteras ad partes diuersas directas, quarum aliquę ad nostrum & fratrum nostrorum manus etiam peruenerunt, quod non poterant tergiuersatione aliqua occultari, de fratrum eorundem consilio, auctoritate Dei omnipotentis & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, exigente iustitia procedentes, Michaelē eundem ab officio dicti Ministeriatus depositum, fauoremq; hæreticorum & manifestum hæreticum, ac hæresiarcam ac scismaticum declarandum, necnon & fauorem hæreticorum & hæreticum, ac hæresiarcam ac scismaticum duximus condemnandum, priuantes eum officijs, dignitatibus, & honoribus quibuscunq; seu priuaram potius declarantes: ipsumque ab omni gradu deponentes, & priuilegio quocunq; nudantes ecclesiastico, ac eum inhabilem ad præmissa reddentes, & quodlibet prædictorum, pœnis omnibus & sententijs spiritualibus & temporalibus

A libus, quibus diuino & ecclesiastico iure hæreticorum fautores, & hæretici, hæresiarchæ ac schismatici existunt onoxia, plectentes eundem nihilominus, & cum velutalem eis foro obnoxium declarantes, vniuersis quoque Archiepiscopis, & Episcopis, alijsque personis ecclesiasticis quoscunque in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis & suspensionis ab officio & beneficio, quas non parentes incurrere volumus ipso facto, nec non priuationis, depositionis, inhabilitationis prælationum, dignitatum, officiorum, & beneficiorum ecclesiasticorum pœnis & sententijs; & insuper omnibus, & singulis ciuitatibus, terris, & locis; ac vniuersitatibus, communitatibus, & personis alijs singularibus quibuscunque, cuiuscunque conditionis aut status existerent, etiam si Imperiali, Regali, vel alia quacunque dignitate fulgeret, sub excommunicationis in personas singulares, & interdicti in ciuitates, terras, loca, eorumque communitates & vniuersitates, quas nisi mandatis & monitionibus nostris cum effectu parerent, incurrere volumus ipso facto, nec non priuationis priuilegiorum, quorumcumque Apostolicorum & Imperialium, ac feudorum & bonorum, quæ ab eadem Roman. vel quibusuis alijs ecclesijs vel Imperio obtineret pœnis & sententijs, mandandum expressè duximus, & etiam inhibendum, ne prædictum Michaelem hæreticorum fautorem, hæreticum & schismaticum receperent, defenderent, sibi adhererent, obedirent, intenderent quomodolibet seu fauerent, aut præstarent per se vel alium seu alios, publice, vel occulte, directe, vel indirecte, auxilium, consilium, vel fauorem: sed eū potius velut hæreticorum fautorem, ac hæreticum, & schismaticum, (& quantum in eo est) sanctæ Dei ecclesiæ fidei; catholicæ corruptorem, abijcerent, abhorrerent, persequerentur, & si possent, caperent, ac fideliter custodirent subdendum ecclesiasticæ disciplinæ, prout hæc in processibus per nos habitis & publicatis hæcenus plenius continentur.

B Sanè quia sicut fama notoriæ publica, & facti euidentiæ in illis partibus manifestat, Michael ac Guilielmus OKam & Bonagratia supradicti, necnon & Henricus de Chalem dicti ordinis, cuius perfectio inter alia potest percipi, quia Ludouici de Bauria se pro Imperatore gerentis, de diuersis damnati hæresibus, Cancellarij officium diuini gerere non expauit, Quod quidem officium quantum professioni illorum qui se nihil habere asserunt in proprio vel communi; seque Christum pauperem nudi, sequi congruat, potest prompte prudens quilibet iudicare: in Alamanæ partibus in diuinæ maiestatis contumeliam, fideique catholicae læsionem, ecclesiæque catholicae præiudicium & contemptum, non verentur hæreses publice prædicare, ac nonnullos fratres dicti ordinis illarum partium à deuotione ecclesiæ, Ministriq; generalis eiusdem ordinis obedientia retrahere, ac illos ad dictorum Ludouici & Michaelis hæresiarchæ obedientiam per captiones, incarcerationes personarum, & electiones à suis conuentibus, spoliaciones librorum, aliorumque rerum ad vsum assignatarum à suis superioribus, præscriptionem quoque publicam, minis & terroribus mortis, & alijs modis ausu temerario inducere & compellere non verentur.

C Nos considerantes attente, quòd talium non est dissimulanda malitia, sed eorum potius elidenda superbia, ac eorum pertinax contumacia per semitas iustitiæ prosternenda, omnes & singulos, qui contra nostros processus prædictos, eidem Michaeli fauerunt, aut vt Ministro obediuerunt, nisi ad obedientiam Ecclesiæ iam redierint, de fratre eorundem consilio declaramus personas, videlicet, singulares excommunicationis, ac conuentus & vniuersitates interdicti sententias incurrisse: Michaeli interdicentes prædicto, ne pro Ministro se gerat vterius, ac Guilielmo & Henrico, ac Bonagratia prædictis, ne ei tamquam Ministro, nec alijs nisi in casibus in quibus licet communicare cum hæreticis parent, communicent vel intendant, sub pœna excommunicationis, quam incurrant ipso facto, si contumaces mandatis nostris fuerint: præcipientes tam Michaeli quam prædictis alijs, vt à consortio se dicti Bauri retrahant, & ad vnitatem redire Ecclesiæ sublato cuiusuis moræ dispendio non obmittant.

D Et quia prædicti Guilielmus, Henricus, & Bonagratia, velut defensores diuersarum hæresum, sed illarum præcipue, qua asserunt quòd Christus & discipuli nihil habuerunt in proprio vel communi, nisi tantum simplicem vsum facti: & illius quæ asserit, quòd ad Imperatorem pertinet Papam deponere, & alium subrogare, vehementer de hæresi sunt suspecti: ipsos & eorum quemlibet citamus per edictum peremptorium publicum, præsentem ac fidelium multitudine copiosa, vt infra festum Ascensionis Domini exclusiue proxime subsequens, compareant personaliter coram nobis, facturi super præmissis vel notorijs, quod rationis fuerit: & sententiam, si ferri possit commode, audituri, Non intendentes propter prædictæ citationis edictum nos astringere, quin contra dictos Guilielmum

E OKam, & Bonagratiam, quos alijs per edictum peremptorium publicum citauimus, vt certo termino diu elapso, comparerent coram nobis personaliter sententiam audituri, ac propter eorum contumaciam fuerint excommunicationis vinculo innodati, interim valeamus procedere prout suadebit iustitia, & viderimus expedire: eisdem expressius intimantes, quòd siue venerint siue non venerint, contra ipsos in dicto termino, vel quotiens nobis visum fuerit, abque citatione alia ad præmissa procedemus prout rationis fuerit, & viderimus expedire.

Cæterum volumus auctoritate Apostolica nihilominus decernentes, quòd processus noster huiusmodi, præfatos Michaelem, Guilielmum, Bonagratiam, & Henricum, ac alios quos contingere dignoscitur, adeo apprehendat & arctet, ac si eis, & eorum cuiuslibet personaliter publicatus & intimatus solemniter extitisset; quacumque constitutione contraria, per prædecessores nostros Roman. Pontifices in contrarium edita non obstante,

Vniuersis sub grauius pœnis interdictur, ne Michaeli de Celen fauant.

Ludouici Bauri Cancellarij officium inique gerit Henricus Chalem.

Michael de Celen, OKam, Bonagratia, & Henricus Chalem dogmatizant.

Pœna illorum qui Michaeli de Celen fauerunt.

OKam, Henricus, & Bonagratia vehementer de hæresi suspecti.

Citantur peremptorie supradicti.

Processus hic arctat absentes.

Charta processus
sunt continen-
tes in publicis
locis affiguntur.

Et ut idem processus & contenta in eo, ad ipsorum Michaelis, Guillelmi, Bonagratiæ ac Henrici & aliorum, quos contingunt, notitiam deducantur, chartas seu membranas processum continentes eundem, appendi seu affigi ostijs seu superliminariis Maioris Aunionep. Ecclesiæ facimus, quæ processum ipsum suo quasi sonoro præconio, & patulo indicio publicabunt, ut ipsi nullam possint excusationem prætere, vel ignorantiam allegare, quæ ad eos non petuerint, vel quod ignorarint in eundem, cum non sit verisimile quo ad ipsos remanere incognitum vel occultum quod tam patenter omnibus publicatur. Dat. Aunion. xj. Non. Ianuar. Pontificatus nostri anno quintodecimo.

Et licet processus ipse sufficienter publicatus extiterit, ut præfertur, tamen ex abundanti volentes eum in locis & domibus tui ordinis nihilominus publicari, discretioni tuæ committimus & mandamus, quatenus per te vel alium seu alios eiusdem ordinis, processum eundem in singulis locis & domibus præfatis, diligentius publicare procures, faciens de publicatione ipsa instrumenta publica confici, quæ nobis studeas fideliter destinare. Datum Aunion. iij. Idus Ianuarij, Pontificatus nostri anno quintodecimo.

Bertrandus Cardinalis & Apostolicæ sedis legatus, auctoritate Apostolica Inquisitorem hæreticæ prauitatis instituit: cui eadem auctoritate concedit: ut procedat aduersus hæreticam prauitatem.

Insigne est hoc relictum, quo perspicitur forma, seu modus instituendorum Inquisitorum.

Bertrandus miseratione diuina tituli sancti Marci presbyter Cardinalis, Apostolicæ sedis legatus, ac Terrarum, & Prouinciarum, Roman. Ecclesiæ in partibus Italie consistentiæ Reformatior, & Vicarius generalis, Dilecto in Christo Fratri Ioanni Iacobi de Spello ordinis fratrum Minorum, Salutem in Domino.

Edita anno Do-
mini 1348.

NTER sollicitudines varias, quibus ex officio iniunctæ nobis Legationis astringimur, sollicite cogitare nos conuenit, ut officium hæreticæ prauitatis exerceatur sollicite, & personis talibus committatur, quod eorum sacro ministerio, errantes ad lumen redeant veritatis. Nuper siquidem Sanctissimus Pater & Dominus noster Dominus Clemens diuina prouidentia Papæ VI. nos ad regnum Siciliae, & totam terram ipsius Regni citra Fatum & Thuscæ, ac nonnullas alias partes & Prouincias in literis ipsius domini Papæ nobis super nostra Legatione concessis specialiter nominatas, commisso nobis plene legationis officio in eisdem prouidentibus & arduis Ecclesiæ Romanæ negotijs destinans, nobis concessit suas Apostolicas litteras in hec verba.

CLEMENS Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio Bertrando tituli S. Marci presbytero Cardinali, Apostolicæ sedis Legato, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Plenam de tuæ probitatis & circumspectionis prudentia, & donis virtutum tibi concessis à Domino fiduciam obtinentes, te ad Regnum Siciliae, ac Terras & Prouincias Ecclesiæ Romanæ, immediate subiectas, cæterasque partes alias Italiae plenæ Legationis officio & alijs negotijs tibi per nos commissis, varijs & diuersis de fratrum nostrorum consilio prouidimus destinandum. Cupientes itaque negotium fidei sic sollicite ubiq; dirigi, quod nihil circa illud inhonestum committatur quomodolibet vel sinistra, ut per te vel alium, seu alios, de Inquisitorum hæreticæ prauitatis infra terminos legationis tuæ constitutorum excessibus inquitere, ac de illis quibusuis conuenientibus iustitiam facere, ac illos de quibus tibi videbitur à suis officijs remouete, & alios substituere valeas. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo plenam tibi concedimus tenore presentium Potestatem. Dat. Aunion. iij. Id. Augusti, Pontificatus nostri anno quinto.

Quarum litterarum Apostolicarum auctoritate, te quem largitor gratiarum omnium litterarum scientia, & alijs multis virtutibus sicut fide dignorum testimonio accepimus, laudabiliter insigniuit, & in cuius affectu sicut firmiter credimus specialiter geritur, quod fides catholica, extirpatis erroribus suscipiat incrementum: Inquisitorem hæreticæ prauitatis Prouinciæ Sancti Francisci Vallispoli vsque ad Apostolicæ sedis beneplacitum, atque nostrum constituimus, tenore presentium ac etiam ordinamus cum omnibus iuribus, honoribus, & privilegijs à iure vel à sede Apostolica seu quibuscumque alijs concessis inquisitoribus illarum partium hæreticæ prauitatis, recepto prius à te corporaliter iuramento, quod officium ipsum ad honorem Dei sanctæque Roman. Ecclesiæ, & exaltationem catholicæ fidei diligenter & fideliter exercebis: Dantes tibi eadem auctoritate tenore presentium, plenariam potestatem infra dictam Prouinciã inquirendi contra quoscumque hæreticos: vel de hæresi quomodolibet suspectos, fautores, receptatores, & defensores eorum, ipsoque capiendi, & detinendi condemnandi, absoluendi, liberandi, ac omnia alia & singula faciendi, quæ ad huiusmodi inquisitionis officium de iure pertinere noscuntur: Mandantes eadem auctoritate presentium tenore vniuersis, & singulis eiusdem Prouinciæ Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Comitibus, Baronibus, Militibus, Capitaneis Generalibus, & Officialibus vniuersis, & eorum Vicarijs, ceterisque

Qualiter hæc
clausula accipi
debeat, late ex-
plicui in Direc-
torio Inquisi-
torij. super q. 7.

A terisque ecclesiasticis, & secularibus personis sub excommunicationis, suspensionis, & interdicti pœnis: ut tibi in ijs quæ ad huius Inquisitionis officium pertinere noscuntur, benignè pareant, & intendant, ac cum per te requisiti extiterint, dent per se, & alios, prout opportunum fuerit consilium, auxilium, & fauorem. Nos enim sententias siue pœnas, quas rite tuleris, ratas, & gratas habebimus, ipsaq; faciemus auctore Domino inuolubiliter obseruari. Per præsentem autem commissionem nostram nolumus nec intendimus Inquisitori aliàs per nos in dicta Prouincia deputato, in aliquo derogare, quominus idem Inquisitor officium ipsum possit & valeat sicut prius libere exercere. Dat. Arian. ix. Kal. Septemb. Pontificatus eiusdem Domini Clementis Papæ vj. Anno sexto.

Io. de Aquam. f.

GREGORIVS PAPA XI.

Scribit Dominus Papa Archiepiscopo Tarraconensi super libris Raymundi Lulli.

REGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili Fratri . . Archiepiscopo Tarraconen. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Data anno Domini 1373.

NUPER dilecto filio Nicolao Eymerici ordinis fratrum Prædicatorum professori, magistro in Theologia in partibus Aragoniæ Inquisitore hæreticæ prauitatis nobis referente, percepimus, quòd in partibus illis nonnulli laici, quamplures libros habent in vulgari per Raymundum Lullum ciuem Maioricen. compositos, in quibus ut idem Inquisitor videtur asserere, errores quamplurimi in fide continentur. Nos igitur in præmissis, prout ex debito tenemur pastoralis officij, prouidere volentes, Fratritati tuæ, de qua in his & alijs specialibus in domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus huiusmodi libros per quoscunq; habeantur seu detineantur, tibi facias exhiberi, & si per tuam ac dicti inquisitoris, & aliorum magistrorum in Theologica facultate, & iuris peritorum, quos propter ea coram te euoces, repereris quod præfati libri errores in fide contineant, eosdem libros comburas, & comburi facias, atque mandes, inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, contradictores per censuram ecclesiasticam, & alia iuris remedia, de quibus videbitur, appellatione postposita, compescendo: non obstantibus constitutionibus Apostolicis de vna & de duabus dietis, & alijs contrarijs quibuscunq;: Seu si eidem Raymundo vel quibusuis alijs communiter uel diuisim à sede Apostolica sit indultum, quòd interdicti, suspendi, vel excommunicati, aut extra vel ultra certa loca ad iudicium euocari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum apud Pontem Sorgiæ Auinionen. Diœces. Non. Iunij anno secundo.

Vide comen. in Directorio Inquis. par. 2. super q. 26. circa finem.

GREGORIVS PAPA XI.

Scribit dominus Papa officialibus Episcopi Barcinonen. super quodam libro Raymundi Lulli.

REGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs Francisco Borele Priori prioratus Ecclesiæ sanctæ Eulaliæ de Campo, & Petro de Sancto Amancio hospitalario Dartibus officialibus Venerabilis fratris nostri Barcinonen. Episcopi, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Data anno Domini 1374.

AD audientiam nostram fide digna relatione perducto, quòd dilectus filius Franciscus Vitalis præfati Episcopi notarius, quendam librum Raymundi Lulli in pergamenis, & Vulgari cathalanico scriptum, assignatum eidem Francisco in custodiam per vos & dilectum filium Nicolaum Eymerici ordinis Prædicatorum professorem, Inquisitorem hæreticæ prauitatis, in quo errores scripti plurimi perhibentur, apud se habet: Discretionem vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus statim visis præsentibus, absque alicuius moræ dispendio, præfatum librum ad manus vestras receptum, ad nos per fidelem, & idoneum portitorem mittere procuretis: Cauti ne vllam in his committatis negligentiam vel defectum. Datum apud Villanouam Auinionen. Diœces. iij. Calen. Octobris, anno quarto.

Vide comen. in Directorio Inquis. par. 2. super q. 26. circa finem.

GREGORIVS PAPA XI.

Articuli quidam Raymundi Lulli reprobantur, & ceteri eius libri interdicuntur, donec aliud sit per sedem Apostolicam ordinatum.

REGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Tarracon. eiusque suffraganeis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Data anno Domini 1376.

CONSERVATIONI puritatis catholicæ fidei, quæ multi nequam filij scelerati suis falsis assertionibus maculare nitentes, inter triticum purum agri Domini pestiferum semen zizanix seminant, cum ad nostrum præcipue spectet officium, ut euellamus

Vide comen. in Directorio Inquis. par. 2. super q. 26. circa finem.

E 2 praua,

praua, & destruamus peruersa, prouidere salubriter, & animarum illaqueationibus obuiare confestim
 plenis desiderijs affectantes, opportuna in his, quę possumus, remedia, studio pastoralis sollicitudinis
 adhibemus. Dudum siquidem dilectus filius Niccolaus Eymerei ordinis fratrum Prędicatorũ, pro
 fessor, in sacra Theologia magister, in regnis Aragonię, Valentię, & Maioricarum Inquisitor hereticę
 prauitatis, nobis exposuit, se in regnis eisdem inuenisse viginti volumina diuersorum librorum, in vul-
 gari scriptorum, a quodam Raymundo Lullio ciue Maioricarum editorum, in quibus (vt ipsi Inquisi-
 tori videbatur) multi continebantur errores, & hęreses manifestę, & quod nonnulli de prędictis, &
 alijs regnis, libris vtebatur eisdem, & eorum doctrinę dabant fidem non modicam, in grande suarum
 periculum animarum: supplicauitq; nobis Inquisitor ipse, vt (ne simplices deciperentur ex libris ip-
 sis) dignemur in hac parte de opportuno remedio prouidere: Nos autem cupientes animarum, iam
 forsan imbutarum, & quę imbuti possent ex peruerso dogmate dictorum librorum, periculis celeriter
 obuiare, dictos libros per venerabilem fratrem nostrum Petrum Episcopum Hostiensem, & per quę-
 plures etiam vltra vigenum numerum in eadem theologia magistris, examinari fecimus: diligenter
 per quorum relationem tandem habuimus, quod ipsi dictos libros omnes cum multa diligentia lege-
 rant, & examinauerant, & quod vltra ducentos ¶ articulos erroneos & hęreticales inueniant in eis-
 dem: super quibus inter eosdem Episcopum & magistros sepius & demum corā nobis habita dispu-
 tatione solenni, ipse articulos, (quos ad vitādum prolixitatis tedium, & horribilitatem eorum, ha-
 beri volumus pręsentibus pro expressis) erroneos & manifestę hęreticales, de ipsorum Episcopi &
 magistrorum concordati consilio censuimus reputandos. Cum autem, sicut Inquisitoris pręfati contine-
 bar assertio, in prędictis regnis alij libri, qui asseruntur editi a iam dicto Raymundo, reperiri dicatur,
 in quibus huiusmodi iam reperiri, & alij errores & hęreses erediuntur probabiliter contineri: Nos volen-
 tes de huiusmodi alijs libris, & eorum doctrina informari plenarie, & super eis prouidere salubriter,
 ne fideles in errores huiusmodi damnabiliter prolabantur: fraternitati vestrę de fratrum nostrorum
 consilio, per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus diebus Dominicis & festiuis,
 in singulis ecclesijs vestris cathedralibus, ac curatis, necnon religiosorum quorumcunq; ordinum, ex-
 ptorum & non exemptorum, etiam Cisterciensis, Carthusiensis, Cluniacensis, Pręmostratensis, Gran-
 dimontensis, sanctorum Benedicti & Augustini, ac fratrum Prędicatorum, Minorum, & Eremitarum
 eiusdem S. Augustini, & Carmelitarum, & aliorum ordinum, vestrarum ciuitatum & diocęsum, in
 tra missarum solennia existentibus populis, ad diuina, & in prędicationibus per vos vel ¶ alios, quam
 cito commode poteritis faciatis proponi, quod omnes & singulę personę vtriusque sexus, cuiuscunq;
 status, ordinis, vel conditionis existant, earundem vestrarum ciuitatum & diocęsum, seu commoran-
 tes in eis, habentes libros quoscunq; a pręfato Raymundo editos (vt pręfertur) ipsos infra vnius mē-
 sis spatium, vobis assignare, & illi qui sciunt alias personas libros eosdem habentes, eas vobis reuela-
 re ac nominare procurent: vosque libros recipi faciatis eosdem, quos cum habueritis, quā cito com-
 mode poteritis, curetis nobis fideliter destinare, vt ipsos simili examini subijcere valeamus. Ceterum,
 quia doctrina, seu potius dogmatizatio prędictorum librorum examinatorum reperitur erronea, hę-
 reticalis, & periculosa nimium animabus; & vehemens suspitio est habenda, quod alijs libris editis a
 dicto Raymundo similes vel alij (vt pręfertur) contineantur errores, vobis mandamus, quod omnibus
 & singulis eisdem personis vestrarum ciuitatum & diocęsum, doctrinam seu potius dogmatizatio-
 nem, & vsum huiusmodi librorum interdicare studeatis, donec super his per sedem Apostolicam aliud
 fuerit ordinatum, Contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo:
 Non obstantibus, si aliquibus communiter, vel diuisiu a sede Apostolica sit indultum, quod interdicti,
 suspendi, vel excommunicari: aut extra vel vltra certa loca, ad iudicium vocari non possint per litte-
 ras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mē-
 tionem, & quibuslibet exemptionibus, & alijs priuilegijs, litteris Apostolicis quibuscunq; locis, per-
 sonis, vel ordinibus, sub quacunque forma, vel expressione verborum ab eadem sede concessis, de qui-
 bus eorumq; totis tenoribus, etiam de verbo ad verbum in nostris litteris mentio sit habenda: & per
 quę presentis mandati nostri effectus quomodolibet impediti. Insuper volumus, quod per te frater
 Archiepiscopo tenor pręsentium sub tuo, vel officialis tui sigillo, ad tuos fratres suffraganeos trans-
 mittatur, cui per vos adhiberi volumus, velut in ipsis originalibus plenam fidem. Datum Auinione viij.
 Calend. Februarij, Pontificatus nostri anno sexto.

MARTINVS PAPA V.

Condemnatio errorum Ioannis Wicleff de Anglia, & Ioannis de Husz de Bohemia damnatorum in
 sacro generali Concilio Constantiensi approbatur: male sentientes de sacramētis Ecclesię canonicę coer-
 centur hęreticorum complices panis ab vtroq; iure statutis subduntur: conuerti nolentes castigantur:
 principes seculares non patiantur hęreticos in suis terris habitare, aut ibi commercia exercere: qui hę-
 retici decesserint, licet nondum per Ecclesię declarati, ecclesiastica careant sepultura: bona hęreticorũ
 a tempore commissi delicti confiscata sunt: suspecti de hęresi nisi se purgent, vt hęretici condemnen-
 tur: qui se purgare neglexerint, excōdicentur, & nisi satisfecerint, vt hęretici condemnentur: deficiens
 in purgatione, vt conuictus canonicę puniatur: renouat e. Vt inquisitionis, de hęret. lib. 6. & iubet illud
 custo-

¶ In Codice Sa-
 bellano legitur
 quadringentos.

¶ al. &

custodiri. articuli Ioannis Vvicleff & Ioannis Hufz nominatim recensentur: modus examinandi hereticos aut de heresi suspectos accuratissimus describitur: suspecti de heresi, aut etiam diffamati personam literè citentur de fide responsum: medio iuramento iurent dicere veritatem. heretici & eorum complices inquirantur, & canonice puniantur: cõuicti publice abiurent: abiurare recusantes canonice coercantur: ista omnia fiant nullis in contrarium aliquid inuuantibus.

MARTINVS Episcopus seruorum Dei, venerabilibus fratribus, Archiepiscopis, & Episcopis, ac inquisitoribus hereticæ prauitatis vbilibet constitutis, ad quos litteræ præfentes peruenerint, Salutem & Apostolicam benedictionem.

INTER cunctas pastoralis curæ sollicitudines, quibus premimur incessanter, illa potissime fortius nos angit, vt hereticis de finibus Christicolarum expulsis, suisque falsis doctrinis & erroribus peruersis penitus, quantum nobis ex alto conceditur, extirpatis, orthodoxa & catholica fides integra, & illibata permaneat, ac populus Christianus in eiusdem fidei sinceritate, quolibet obscuracionis semoto velamine, immobilis & inuolutus persistat. Sanè dudum plusquam omnibus retroactis temporibus in nonnullis regionibus & dominijs, præsertim in Regno Bohemiæ, & marchionatu Morauia, ac locis & districtibus illis vicinis, aduersus fidei catholicæ dogmata & sanctæ matris Ecclesiæ traditiones, non solum contra vnum, quinimmo contra plura fidei catholicæ dogmata insurrexerunt quidam heresiarchæ, circuncelliones, schismatici & seditiosi, Luciferina superbia & rabie lupina euecti, demoniorum fraudibus illusi, de vanitate in idipsum (licet forent de diuersis mundi partibus oriundi) conuenientes, & caudas colligatas habentes, damnatæ videlicet memoriæ Ioannes Vvicleff de Anglia, Ioannes Hufz de Bohemia, & Hieronymus de Praga, qui vtiam alios secum ad infidelitatis interitum non traxissent. Nam vbi huiusmodi pestiferentes personæ peruersa dogmata pertinaciter seminabant in suæ doctrinæ pestiferæ primordio Prælati, & alij iudicariæ Potestatis regimina exercentes, tamquam canes muti non valentes latrare, nec vlciscentes cum Apostolo in promptu omnem inobedientiam, heresiarchas ipsos pestiferos & dolosos, eorum lupinam rabiem truculentam statim (vt adstricti fuerant) canonice coercere, eoque de domo Domini corporaliter eiecere non curarunt, sed sacrilegam, falsam & perniciosam ipsorum doctrinam, per longas moras negligenter cõualere permisissent: populorum multitudo, illorum opinionibus falsis decepta, pro veris accepit, quæ diu mendaciter & perniciose ac damnabiliter seminauerunt, eisque credendo, à recta fide cecidit turba multa, & errore deuio inuoluitur, proh dolor, paganorum, adeo quòd per diuersa illatum, eisdemque conuincinarum partium climata, oues Christi catholice heresiarchæ ipsi successiue infecerunt, & in stercore mendaciorum fecerunt putrescere. Quapropter generalis Constantiensis synodus tantam fidelium, & fidei orthodoxæ plagam & ruinam videns, exclamare compulsa est cum Augustino: Quid faciet Ecclesiæ medicina, salutem omnium materna charitate conquirens: tamquam inter phreneticos & lethargicos astuans? nunquid contemnere, nunquid desistere vel debet vel potest? certe non. secundum eundem, immo vtrisque sit necesse est molestia, quæ neutris est inimica. Nam & molestus est medicus furenti phrenetico, & pater indisciplinato filio, ille ligando, iste cædendo, sed ambo diligendo. Si autem negligant, & eos perire permittant, inquit Augustinus, ista mansuetudo potius falsa crudelitas est. Proinde synodus præfata ad omnipotentis Dei gloriam, ipsiusque catholicæ fidei ac Christianæ religionis conseruationem, augmentum & animarum salutem & præseruationem, eisdem Ioannem Vvicleff, & Ioannem Hufz & Hieronymum, qui inter cætera de Sacro Eucharistiæ sacramento, & alijs Sacramentis Ecclesiæ & articulis fidei, aliter quàm Sancta Romana Ecclesia credit, & tenet, & prædicat, & docet, quamplurima temere & damnabiliter credere ac tenere, prædicare, atque docere pertinaciter attentabant, velut hereticos & pertinaces ac obstinatos iam à communionem fidelium separatos de domo Dei corporaliter eiecit, & spiritualiter eiectos declarauit, & alia nonnulla circa præmissa vtilia & salubria statuit & decreuit, per quæ alij, qui causantibus heresiarchis eorumque falsis doctrinis huiusmodi spiritualiter de domo Dei exierunt, per vias canonicas reducerentur ad semitas veritatis. Et quia (sicut dolenter accepimus) non solum in regno Bohemiæ & Marchionatus dominijs & locis supradictis, verum etiã in quibusdam partibus & prouincijs contiguis seu vicinis eisdem, etiam nonnulli ex sectatoribus & sequacibus heresum ac errorum heresiarcharum prædictorum, timore diuino & pudore humano prorlus abiectis, nec de ipsorum, & præsertim Ioannis Hufz & Hieronymi interitu miserabili sumentes conuersionis & penitentia fructum: sed tamquam in profundum pressi peccatorum, Dominum Deum blasphemare non cessant, ducentes in iritum nomen eius, quorum mentes pater mendacij sic damnabiliter excecavit, vt prædictos libros, codices & opuscula hereses & errores continentes seu continentia dudum èt per synodum præfata damnatos & damnata, ac ignibus concremanda deputata, & concremata, legunt, student, ac ex eis in sui & multorum simplicium periculum, nedum contra statuta, decreta & ordinata in synodo supradicta, sed etiam contra canonicas sanctiones dogmatizare præsumunt, in animarum periculum, ac puritatis fidei denigrationem, & scandalum plurimorum. Nos igitur attendentes, quòd error, cui nõ resistitur, approbari videtur, ac malis & perniciosis erroribus huiusmodi resistere, ac eos de medio Christi fidelium & præsertim de supradictis Bohemiæ & Morauia dominijs & districtibus ac cõfinibus & vicinijs eorum, ne amplius &

Epistola Martini v. damnatione errorum Vvicleff, & Hufz, à Concilio Constantiensi factam, approbans, Ex eodem Concilio Constantiensi, sessio. 45. Anno Domini 1418.

c. Excommunicatus 1. & 2. de heret.

1. Tim. 1. 8. August. ad Festum Epistola 167. Et 23. q. 4. Quid faciet?

August. de correctione Donatistarum ad Romanos, c. 5. Et 23. q. 4. Ipsa pietas.

Ioan. 8. f.

A tri) deputandis, fidem & communionem sanctæ matris Ecclesiæ tenentibus, pareant & intendant, præbeantque auxilium, & fauorem in hæreticorum, necnon credentium, fautorum, receptorum, & defensorum ipsorum inuestigatione, captione, custodia diligenti, cum ab eisdem fuerint requisiti, vt præfatas personas pestíferas alios secum perdere molientes, in potestatem seu carcerem per vos Archiepiscopos, Episcopos, electos, & Inquisitores prædictos aut deputandos à vobis vel ad locum de quo vos vel ipsi mandabitis, infra eorundem dominorum potestatem, rectorum seu iudicum districtum ducant, vel duci faciant sine mora, vbi per viros catholicos à vobis Archiepiscopis vel Episcopis, electis seu Inquisitoribus, seu deputandis personis huiusmodi, vel vestrum aliquo deputato, sub exacta & diligenti custodia, ne fugiant ponendo eos, etiam compedibus, & manicis ferreis teneant, donec eorum negotium per Ecclesiæ iudicium terminetur, & quòd de hæresi à iudice Ecclesiastico competenti, qui fidem & communionem dictæ sanctæ Romanæ Ecclesiæ teneat, condemnentur, præfati domini temporales seu rectores, iudices, vel eorum officiales seu nuncios, sibi relictos recipiant indilate, animaduersione debita puniendos. Verum ne præiudicium, & scandalum præfate fidei orthodoxæ religionis Christianæ, prætextu ignorantia quæquam in hoc circumueniti, aut veritus homines sub friuolæ excusationis velamine in hac materia palliare contingat, & vt de conuincendis, seu cognoscendis hereticis, receptoribus, defensoribus, fautoribus, credentibus, & adherentibus, necnon de hæresi suspectis, & alijs huiusmodi peruersa doctrina quomodolibet maculatis, plenior habeatur in futurum instructio, tam ad regnum Bohemiæ, & conuicias illi, quàm alias quaslibet partes, in quibus hæc superstitiosa doctrina quomodolibet pullulauerit, articulos infra scriptos sectam dictorum hæresiarum concernentes pro directione dictæ fidei decernimus transmittendos, & etiam destinandos: super quibus vobis & alijs omnibus Archiepiscopis, Episcopis, & electis, ac commissarijs & Inquisitoribus in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, & mandamus, vt quilibet eorum infra limites & loca suæ iurisdictionis, necnon regno, & marchionatu, & locis eis vicinis prædictis, etiam si loca ipsa extra iurisdictionem eandem ultra duas diaras consistant, circa extirpationem, & correctionem errorum ac heresum, & huiusmodi sectæ pestifera, in fauorem ipsius fidei orthodoxæ diligenter inuigilent, & omnes infamatos seu suspectos de tam pestifera labe sub concessati criminis, excommunicationis suspensionis, interdicti, aut alia formidabili pena canonica vel legali, prout quando, & quæmadmodum eis videatur expedire, & sectæ requireret, qualitas, ad singulos huiusmodi articulos per iuramentum corporaliter præstitum, tactis sacrosanctis Euangelijs, seu sanctorum reliquijs, imagine Crucifixi, secundum quorundam locorum obseruantiam, iuxta infra scripta interrogatoria, ad quemlibet articulum convenientia, respondere compellant. Nos enim contra omnes & singulos Archiepiscopos, Episcopos, & lectos, Inquisitores, qui super extirpando hæreticæ prauitatis fermento, & expurgando suum territorium, districtum seu locum, de talibus malis, & sceleratis hominibus, negligentes fuerint seu remissè egerint, vsque ad priuationem seu depositionem Pontificalis dignitatis procedere intendimus, & procedemus, ac procedi faciemus, aliofque loco illorum substituemus, qui prauitatem hæreticam possint, & valeant confundere, & ad alias penas contra tales à iure inflictas, & alias grauiiores (si expediat) indigendas, procedemus, procedique faciemus, iuxta iuris & facti exigentiam, ac huiusmodi culpa, & criminis sceleratam. Tenores vero eorundem articulorum seu capitulorum, de quibus supra fit mentio, sequuntur per ordinem in hæc verba.

Innoc. iij, in
extrauag. Ad
extirpanda.
§. teneatur
cl. r.
† aucta.

Excommu-
nicamus i. §.
vit. de hære.

Constantien.
Concil. sess. 8.

ET PRIMO SEQUITUR TENOR
articulorum Ioannis Vvicleff.

- S**UBSTANTIA panis materialis, & similiter substantia vini materialis, remanent in sacramento altaris. 1
- Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem sacramento. 2
- Christus non est in eodem sacramento identice, & realiter in propria presentia corporali. 3
- Si Episcopus vel sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat. 4
- Non est fundatum in Euangelio, quòd Christus Missam ordinauerit. 5
- Deus debet obedire diabolo. 6
- Si homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua, & inutilis. 7
- Si Papa sit præcitus, & malus, & per consequens membrum diaboli, non habet potestatem super fideles sibi ab aliquo datam, nisi forte à Cæsare. 8
- Post Vrbanum sextum non est aliquis recipiendus in Papam, sed viuendum est more Græcorum sub legibus proprijs. 9
- Contra scripturam sacram est, quòd viti ecclesiastici habeant possessiones. 10
- Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum excommunicatum à Deo, & qui sic excommunicat, fit ex hoc hereticus, vel excommunicatus. 11

- 12 Prælatus excommunicans clericum, qui appellauit ad regem vel ad concilium regni, eo ipso traditor est Regis & Regni.
- 13 Illi qui dimittunt prædicare siue audire verbum Dei, propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in Dei iudicio traditores Christi habebuntur.
- 14 Licet alicui diacono vel presbytero prædicare verbum Dei, absque auctoritate sedis Apostolicæ siue Episcopi catholici.
- 15 Nullus est dominus ciuilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.
- 16 Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionis habitualiter delinquentibus, id est, ex habitu, non solum actu, delinquentibus.
- 17 Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere.
- 18 Decimæ sunt putæ elemosynæ, & possunt Parochiani, propter peccata suorum Prælatorum, ad libitum suum eas auferre.
- 19 Speciales orationes applicatæ vni personæ per Prælatos vel religiosos, non plus profunt eidem quàm generales, ceteris paribus.
- 20 Conferens elemosynam fratribus, est excommunicatus eo facto.
- 21 Si aliquis ingreditur religionem priuatam qualemcumque, tam possessionatorum, quàm mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obseruationem mandatorum Dei.
- 22 Sancti instituentes religiones priuatas, sic instituendo peccauerunt.
- 23 Religiosi viuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione Christiana.
- 24 Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.
Prima pars est scandalosa & præsumptuose asserta, pro quanto sic generaliter & indistinctè loquitur: & secunda erronea, pro quanto asserit mendicitatem fratribus non licere.
- 25 Omnes sunt Simoniaci, qui se obligant orare pro alijs, eis in temporalibus subuenientibus.
- 26 Oratio præficti, nulli valet.
- 27 Omnia de necessitate absoluta eueniunt.
- 28 Confirmatio iuuentum, clericorum ordinatio, locorum consecratio, referuantur Papæ & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.
- 29 Vniuersitates, studia, collegia, graduationes & magisteria in eisdem, sunt vana gentilitate introducta, & tantum profunt Ecclesiæ sicut diabolus.
- 30 Excommunicatio Papæ vel cuiuscumque Prælati non est timenda, quia est censura Antichristi.
- 31 Peccant fundantes claustra; & ingredienti, sunt viri diabolici.
- 32 Ditare clerum, est contra regulam Christi.
- 33 Silvester Papa, & Constantinus Imperator, errauerunt Ecclesiam dotando.
- 34 Omnes de ordine mendicantium, sunt heretici; & dantes eis elemosynam, sunt excommunicati.
- 35 Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad obseruanda diuina præcepta, & per consequens ad perueniendum ad regnum cælorum, nisi apostatauerint ab eisdem.
- 36 Papa cum omnibus clericis suis possessionem habentibus, sunt heretici, eo quod possessiones habent: & consentientes eis, omnes videlicet domini sæculares & ceteri laici.
- 37 Ecclesia Romana est synagoga satanæ; nec Papa est proximus & immediatus Vicarius Christi & Apostolorum.
- 38 Decretales epistolæ sunt apocryphæ, & seducunt à fide Christi, & clerici sunt stulti, qui student eas.
- 39 Imperator & domini sæculares, sunt seducti à diabolo, vt Ecclesiam dotarent bonis temporalibus.
- 40 Electio Papæ à Cardinalibus, à diabolo est introducta.
- 41 Non est de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias.
Error est, si per Romanam Ecclesiam intelligat vniuersalem Ecclesiam, aut concilium generale, aut pro quanto negaret primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.
- 42 Fatuum est credere indulgentijs Papæ & Episcoporum.
- 43 Iuramenta illicita sunt, quæ sunt ad corroborandum humanos contractus, & commercia ciuilia.
- 44 Augustinus, Benedictus, & Bernardus damnati sunt, nisi penituerint de hoc, quod habuerunt possessiones, & instituerunt, & intrauerunt religiones: & sic à Papa vsque ad vltimum religiosum, omnes sunt heretici.
- 45 Omnes religiones indifferenter introductæ sunt à diabolo.

Constantien.
concil. scil. 8.

TENOR AVTEM ARTICVLORV M
Ioannis Husz, sequitur, & est talis.

- 1 VNICA est sancta vniuersalis Ecclesia, quæ est prædestinatorum vniuersitas; & infra sequitur:
2 Vniuersalis sancta Ecclesia tantum est vna, sicut tantum vnus est numerus omnium prædestinatorum.
Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecit quosdam actus actibus Ecclesiæ malignantium confimiles.

Præficti,

- A Præfenti, non sunt partes Ecclesiæ, cum nulla pars eius finaliter excidat ab ea, eo quod prædestinationis charitas, quæ ipsam ligat, non excidit. 3
- Duæ naturæ diuinitas & humanitas, sunt vnus Christus. 4
- Præfinitus, etsi aliquando est in gratia secundum præsentem iustitiam, tamen nunquam est pars sanctæ Ecclesiæ, & prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licet aliquando excidat à gratia ad uentitia, sed non à gratia prædestinationis. 5
- Sumendo Ecclesiam pro conuocatione prædestinatorum, siue fuerint in gratia, siue non, secundum præsentem iustitiam, isto modo Ecclesia est articulus fidei. 6
- Petrus non est, nec fuit caput Ecclesiæ sanctæ catholicæ. 7
- Sacerdotes quomodolibet criminose uiuentes, Sacerdotij pollunt potestatem: & sic, ut filij infidelis, sentiunt infideliter de septem Sacramentis Ecclesiæ, de clauibus, officijs, censuris, moribus, cæremonijs, & sacris rebus Ecclesiæ, ueneratione reliquiarum, indulgentijs, & ordinibus. 8
- Papalis dignitas à Cæsare inoleuit, & Papæ perfectio & institutio à Cæsaris potentia emanauit. 9
- B Nullus sine reuelatione assereret rationabiliter de se vel alio, quod esset caput Ecclesiæ particularis, nec Romanus Pontifex est caput Romanæ Ecclesiæ particularis. 10
- Non oportet credere, quod iste quicumque est Romanus Pontifex, sit caput cuiuscumque particularis Ecclesiæ sanctæ, nisi Deus eum prædestinauerit. 11
- Nemo gerit vicem Christi vel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter recipiat à Deo Procuratoriam Potestatem: quia ad illud officium Vicariatus requiritur & morum conformitas, & instituentis auctoritas. 12
- Papa non est uerus & manifestus successor Apostolorum principis Petri, si uiuit moribus contrarijs Petro: & si querit Auaritiam, tunc est Vicarius Iudæ Scarioth. Et pari euidencia Cardinales non sunt ueri & manifesti successores collegij aliorum Apostolorum Christi, nisi uixerint more Apostolorum, seruantes mandata & consilia Domini nostri Iesu Christi. 13
- Doctores ponentes quod aliquis per censuram Ecclesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, seculari iudicio est tradendus pro certo sequuntur in hoc Pontifices, Scribas & Phariseos, qui Christum non uolentem eis obedire in omnibus, dicentes, Nobis non licet interficere quemquam, ipsum seculari iudicio tradiderunt, & quod tales sint homicidij grauiores quàm Pilatus. 14
- C Obedientia Ecclesiastica, est obedientia secundum adinventionem Sacerdotum Ecclesiæ, præter expressam auctoritatem scripturæ. 15
- Diuisio immediata humanorum operum est, quod sunt uel uirtuosa, uel uitiosa: quia si homo est uirtuosus, & agit quidquam, tunc ait uiticose; & si est uirtuosus, & agit quidquam, tunc agit uirtuose, quia sicut uirtutum quod crimen dicitur seu mortale peccatum, inficit uniuersaliter actus hominis uitiiosi, sic uirtus uiuificat omnes actus hominis uirtuosi. 16
- Sacerdotes Christi uiuentes secundum legem eius, & habentes scripturæ notitiam, & affectum ad edificandum populum, debent prædicare, non obstante præfensa excommunicatione. & infra, Quod si Papa uel aliquis prælatus mandat Sacerdoti sic disposito, non prædicare, non debet subditus obedire. 17
- D Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad Sacerdotium accedit: & illud mandatum debet exequi, præfensa excommunicatione non obstante. 18
- Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis, & interdicti, ad sui exaltationem clerus populum laicalem sibi suppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, & uiam preparat Antichristo. Signum autem euidens est, quod ab Antichristo tales procedunt censuræ, quas uocant in suis processibus fulminationes, quibus clerus principalissime procedit contra illos, qui denudant nequitiam Antichristi, qui clerum pro se maxime usurpabit. 19
- Si Papa est malus & præfinitus, tunc ut Iudas Apostolus est diabolus, fur & filius perditionis, & non est caput sanctæ militantis Ecclesiæ, cum nec sit membrum eius. 20
- Gratia prædestinationis est uinculum, quo corpus Ecclesiæ, & quodlibet eius membrum iungitur Christo capiti insolubriter. 21
- Papa uel prælatus malus, & præfinitus, est equiuoce pastor, & uere fur, & latro. 22
- E Papa non debet dici sanctissimus, etiam secundum officium, quia aliàs rex deberet etiam dici sanctissimus, secundum officium, & terrores & præcones dicerentur sancti, immo etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit officarius Dei. 23
- Si Papa uiuat Christo contrarie, etiam si ascenderet per rectam & legitimam electionem secundum constitutionem humanam uulgatam, tamen aliunde ascenderet, quàm per Christum, dato etiam quod intraret per electionem à Deo principaliter factam: nam Iudas Scarioth, rite & legitime est electus à Deo Christo Iesu ad episcopatum, & tamen ascendit aliunde in ouile ouium. 24
- Condemnatio quadraginta quinque articulorum Ioannis Vicleff per doctores facta, est irrationalis, & iniqua, & male facta, & ficta est causa per eos allegata, uidelicet ex eo, quod nullus eorum sit catholicus, sed quilibet eorum aut est hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus. 25
- Non eo ipso quo electores uel maior pars eorum consenserint uiua uoce secundum ritum hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, uel eo ipso est uerus & manifestus successor 26

cessor vel Vicarius Petri Apostoli vel alterius Apostoli in officio ecclesiastico: vnde siue electores bene, siue male elegerint, operibus electi debemus credere. Nā eo ipso quo quis copiosius operatur merito ad profectum Ecclesie, habet à Deo ad hoc copiosius potestatem.

27 Non est scintilla apparentia: quod oporteat esse vnum caput in spiritualibus regens ecclesiam, quod semper cum ipsa ecclesia militante conuerteretur, & conseruetur.

28 Christus sine talibus monstruosis capitibus per suos veraces discipulos sparsos per orbem terrarum, melius suam ecclesiam regularer.

29 Apostoli & fideles Sacerdotes Domini strenue in necessarijs ad salutem regularunt ecclesiam antequam Papæ officium foret introductum: sic facerent, deficiente per summe possibile Papa vsque ad diem iudicij.

30 Nullus est dominus ciuilijs, nullus est prælatus, nullus est episcopus dum est in peccato mortali.

Super præmissis autem articulis, quilibet de eis suspectus, seu in eorum assertione deprehensus, iuxta modum interrogetur infra scriptum: In primis vtrum cognouerit Ioannem Vvicleff de Anglia, Ioannem Huss de Bohemia, Hieronymum de Praga, seu aliquem eorum, & vnde habuerit eorum notitiam, & vtrum cum eis velleorum aliquo, dum viuere, considerationem vel amicitiam habuerit.

Item, vtrum sciens ipsos seu aliquem ipsorum excommunicatos, scienter participauerit cum illis, reputans & dicens talem participationem non esse peccatum.

Item, vtrum, post mortem eorum pro eisdem seu aliquo eorum orauerit, & publice vel occulte opem pietatis exercuerit, asserens eos fore beatos & saluos.

Item, vtrum eos vel aliquem eorum sanctos reputauerit & dixerit, & eis venerationes velut sanctis exhibuerit.

Item vtrum credat, teneat, & asserat, quod quodlibet concilium generale, & etiam Constantiense, vniuersalem ecclesiam representet.

Item, vtrum credat quod illud quod sacrum concilium Constantiense, vniuersalem Ecclesiam representans approbavit, & approbat in fauorem fidei, & ad salutem animarum, quod hoc est ab vniuersis Christi fidelibus approbandum & tenendum. Et quod condemnauit & condemnat esse fidei vel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum, & asserendum.

Item, vtrum credat, quod condemnationes Ioannis Vvicleff, Ioannis Huss, M Hieronymi de Praga, factæ de personis eorum, libris & documentis per sacrum generale Constantiense concilium, fuerint rite, & iuste, factæ, & a quolibet catholico pro talibus tenendæ & firmiter asserendæ.

Item, vtrum credat, teneat, asserat Ioannem Vvicleff de Anglia, Ioannem Huss de Bohemia, & Hieronymum de Praga, fuisse hæreticos, & pro hæreticis nominandos ac deputandos, & libros, & doctrinas eorum fuisse & esse peruersas, propter quos & quas eorum pertinacias, per sacrum concilium Constantiense pro hæreticis condemnati.

Item, vtrum habeat in sua potestate aliquos tractatus, opuscula, epistolas, vel quæcunque alia scripta in quocunque idiomate per Ioannem Vvicleff, Ioannem Huss, & Hieronymum hæreticos, seu eorum pseudo discipulos & sequaces editos vel translatos, edita vel translata, quod illos vel illa ordinario loci uel eius commissario seu Inquisitori sub iuramento præsentet.

Quod si apud se scripta huiusmodi se habere non cognouerit, sed alibi; quod iuret illa circa suum ordinarium vel alios supra dictos infra certum terminum sibi præfigendum deponere.

Item, vtrum credat, teneat, asserat Ioannem Vvicleff, Ioannem Huss, & Hieronymum hæreticos, seu eorum pseudo discipulos & sequaces editos vel translatos, edita vel translata, quod illum vel illos detegat vel manifestet, pro purificatione fidei siue executione iustitiæ.

Item specialiter litteratus interrogetur, vtrum credat sententiam facti Constantien. concilij super quadraginta quinque Ioannis Vvicleff, & Ioannis Huss triginta articulis superius descriptis, latam, fore veram & catholicam, scilicet, quod supra dicti quadraginta quinque articuli Ioannis Vvicleff, & Ioannis Huss triginta, non sunt catholici, sed quidam ex eis sunt notorie hæretici, quidam erronei, alij temerarij, & seditiosi, alij piarum aurium offensiui.

Item vtrum credat asserat, quod in nullo casu sit licitum iurare.

Item, vtrum credat, quod ad mandatum iudicis iuramentum de veritate dicenda, vel quodlibet aliud ad causam opportunum etiam pro purificatione infamie faciendum, sit licitum.

Item, vtrum credat, quod periurium scienter commissum, ex quacunque causa vel occasione, pro conseruatione vite corporalis propriæ vel alterius, etiam in fauorem fidei sit mortale peccatum.

Item, vtrum credat, quod deliberato animo contemnens iuramentum Ecclesie, caeremonias exorcismi, & catechismi aqua baptismatis consecrata, peccet mortaliter.

Item, vtrum credat, quod post consecrationem sacerdotis in Sacramento altaris sub velamento panis & vini, non sit panis materialis & vinum materiale, sed idem per omnia Christus, qui fuit in cruce passus, & sedet ad dexteram Patris.

Item, vtrum credat & asserat, quod facta consecratione per Sacerdotem, sub sola specie panis tantum, & præter speciem vini, sit vera caro Christi, & sanguis & anima & deitas & totius Christus, ac idem corpus absolute & sub vna qualibet illarum specierum singulariter.

Item

Modus interrogandi hæreticos aut de hæretici suspectos.

A Item, vtrum credat, quod consuetudo communicandi personas laicales sub specie panis tantum, ab Ecclesia vniuersali obseruata, & per sacrum concilium Constantiæ approbata, sit seruanda sic, quod non liceat eam approbare, aut sine ecclesiæ auctoritate pro libito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum, tanquam hæretici vel sapientes heresim, sint arceudi & puniendi.

Item, vtrum credat, quod Christianus contemnens susceptionem Sacramentorum Confirmationis, vel Extreme Vnctionis, aut solemnizationis Matrimonij, peccet mortaliter.

Item, vtrum credat, quod Christianus vltra contritionem cordis, habita copia sacerdotis idonei, soli Sacerdoti de necessitate salutis confiteri teneatur, & non laico seu laicis quantumcunque bonis & deuotis.

Item, vtrum credat, quod Sacerdos in casibus sibi permissis, possit peccatorem confessum & contritum a peccatis absolueri, & sibi poenitentiam iniungere.

Item, vtrum credat, quod malus Sacerdos cum debita materia & forma & cum intentione, facienda quod facit ecclesia, vere conficiat, vere absoluat, vere baptizet, & vere conferat alia Sacramenta.

B Item, vtrum credat, quod Beatus Petrus fuerit vicarius Christi, habens potestatem ligandi & soluendi super terram.

Item, vtrum credat, quod Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit eius nomine proprio expresso, sit successor B. Petri habens supremam auctoritatem in ecclesia Dei.

Item, vtrum credat auctoritatem iurisdictionis Papæ, archiepiscopi, & episcopi in soluendo & ligando, esse maiorem auctoritate simplicis Sacerdotis, etiam si curam animarum habeat.

Item, vtrum credat, quod Papa omnibus Christianis vere contritis & confessis, ex causa pia & iusta possit concedere indulgentias in remissionem peccatorum, maxime pia loca visitantibus, & ipsi manus suas porrigentibus adiutrices. Vtrum credat quod ex tali concessione visitantes ecclesias ipsas & manus adiutrices eis porrigentes, huiusmodi indulgentias consequi possint.

C Item, vtrum credat, quod singuli episcopi suis subditis secundum limitationem sacrorum canonum, huiusmodi indulgentias concedere possint.

Item, vtrum credat & asserat, licitum esse, Sæctorum reliquias imagines à Christi fidelibus venerari.

Item, vtrum credat, quod Papa vel alius prælatus proprijs nominibus Papæ pro tempore expressis, vel ipsorum vicarij possint, suam subditum ecclesiasticum siue sæcularem propter inobedientiam siue contumaciam excommunicare, ita quod talis pro excommunicato sit habendus.

Item, vtrum credat, quod inobedientia siue contumacia excommunicatorum crescentem, prælati vel eorum vicarij in spiritualibus, habeant potestatem aggravandi & reaggravandi, interdictum ponendi & brachium sæculare inuocandi, & quod illis censuris per inferiores sit obediendum.

Item, vtrum credat, quod Papa vel alij prælati & eorum vicarij in spiritualibus, habeant potestatem Sacerdotes & laicos inobedientes & contumaces excommunicandi, ab officio, beneficio, ingressu ecclesiæ & administratione ecclesiasticorum Sacramentorum suspendendi.

Item, vtrum credat, quod liceat personis ecclesiasticis absque peccato, huius mundi habere possessiones & bona temporalia.

D Item, vtrum credat, quod laicis ipsa ab eis auferre potestate propria non liceat, immo quod sic auferentes, tollentes & inuadentes bona ipsa ecclesiastica, sint tanquam sacrilegi puniendi, etiam si male viuerent personæ ecclesiasticæ bona huiusmodi possidentes.

Item, vtrum credat, quod huiusmodi ablatio & inuasio cuiusque Sacerdoti, etiam male viuenti, temere vel violenter facta vel illata, inducant sacrilegium.

Item, vtrum credat, quod liceat laicis vtriusque sexus, viris scilicet & mulieribus, libere prædicare verbum Dei.

Item, vtrum credat, quod singulis Sacerdotibus libere liceat prædicare verbum Dei, vbicunque, quancumque & quibuscumque placuerit, etiam si non sint missi.

Item, vtrum credat, quod omnia peccata mortalia, & specialiter manifesta, sint publice corrigenda & extirpanda.

Volumus in super ac statuimus & decernimus, quod si quis per secretam informationem per vos recipiendam, vel aliàs repertus fuerit infamatus seu specus de quacunque specie hæresis, pestifera sectæ, vel doctrinæ pestilentium Ioannis Vaicless, Ioannis Hulfz, & Hieronymi de Praga, Hæresiarcharum prædicatorum, aut de fouendo, receptando, defendendo præfatos damnatos homines, dum viuerent in humanis, vel ipsorum perfidos sequaces & pseudodiscipulos, aut ipsorum erroribus credendo, pro ipsis defunctis vel aliquo ipsorum post obitum orando, uel inter catholicos nominando, & defendendo, uel ipsos ut sanctos colendo, prædicando, uel adorando, uel aliàs circa eos suspecte agendo, citetur per uos seu alterum uestrum personaliter coram uobis seu altero uestrum compariturus, semotis procuratore, & aduocato, responsurus medio iuramento per ipsam sic (ut prædictum est) corporaliter præstito, de plena & mera ueritate dicenda super prædictis articulis, seu eorū singulis uel alijs opportuis, secundum exigentiam casus & occurrentium circumstantiarum, ad arbitrium uestrum, & prout uobis seu alteri uestrum uidebitur expedire, uel aliàs contra eosdem ipsorum singulos, (prout præsentibus exprimitur) uel aliàs canonicè procedatis.

Suspectus de hæresi aut diffamatus citetur personaliter de fide responsurus.

Concilium Tridentense, c. 4.

Nec

Hæretici & eorum complices diligenter inquiri & corrigendi iuxta canonicas sanctiones.

Conuicti de hoc crimine publice abiurent, & qualis abiurationis forma.

¶ c. v. officii. & compendii. de hære. lib. 6. Eyme. 3. par. 9. 74.

Ne non præsentibus litteris exclusis articulis & interrogatorijs superius positis atque obmissis, in ciuitatibus, diocæsi- bus, terris & locis alijs vbi tute fieri poterit auctoritate nostra solenniter publicetur & publicari faciatis omnes & singulos hæreticos huiusmodi, necnon sectatores ipsarum hæresum & errorum vtriusque sexus, tenentes & etiam defendentes eosdem, aut hæreticis ipsis quomodolibet publice vel occulte in diuinis vel alias participantibus, etiam si Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Regali, Reginali, Ducali aut alia quauis ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, necnon aduocatos & procuratores quoslibet, qui hæreticos huiusmodi aut eorum credentes sequaces, fautores, defensores & receptatores super crimine hæresis aut credulitatis, sequelæ fautoris, defensionis & receptationis huiusmodi defenderint, excommunicatos singulis diebus Dominicis & festiuis in præsentia populi nunciatis, & per alios nunciari faciatis. Et nihilo minus contra eosdem omnes & singulos vtriusque sexus, huiusmodi errores tenentes, approbantes, defendentes, dogmatizantes, ac fautores, & receptatores & defensores eorundem, exemptos & non exemptos, & quemlibet ipsorum, cuiuscunque dignitatis, status, præminentia, gradus, ordinis vel conditionis (vt præfertur) existat, auctoritate nostra diligenter inquirere studeatis, & eos quos per inquisitionem huiusmodi diffamatos, vel per confessionem eorum seu per facti euidentiam, vel alias huiusmodi hæresis & erroris labe resperfos reperieris, auctoritate prædicta etiam per excommunicationis, suspensionis & interdicti; necnon priuationis dignitatum, personatum & officiorum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum ac feudorum, quæ a quibuscunque ecclesijs, monasterijs ac alijs locis ecclesiasticis obtinent, ac etiam honorum, dignitatum secularium, ac graduum scientiarum quarumcunque facultatum, & per alias penas sententias, & censuras ecclesiasticas ac vias, & modos quos ad hoc expedire seu opportunos esse videtis, etiam per captiones & incarcerationes personarum, & alias penas corporales, quibus hæretici puniuntur seu puniri iubentur, aut solent iuxta canonicas sanctiones. Similiter & clericos ipsos & ecclesiasticos, vsq; ad degradationem inclusiue, si eorum culpa ac pertinacia vel rebellio id exigat aut requirat, corrigatis & puniatis, ac diligenter corrigi & puniri faciatis; necnon contra eosdem, ipsorum, laicorumque bona secundum canonicas sanctiones & legales, contra hæreticos & eorum sequaces editas, quibus eosdem sectatores siue sequaces subiacere decernimus, animo eosdem cõsurgatis iuxta modum & formam supradictos. Et qui de præmissis hæresibus vel articulis vel aliquo præmissorum infamati fuerint, ad arbitrium vestrum se purgare teneantur. Alij vero qui per testes seu propriam confessionem vel alias legitimas probationes conuicti fuerint de prædictis hæresibus vel articulis vel aliquo præmissorum, eosdem articulos errores solenniter & publice reuocare, abiurare, penitentiam condignam, etiam ad immutationem (si delictum exigerit) subire cogantur; necnon quod errores & hæreses huiusmodi cuiuscunque generis vel speciei censeantur, de cetero verbo, nutu vel facto non fouebunt, seu alios ad credendum illis verbo vel facto, publice vel occulte, directe vel indirecte, aut alio quouis modo inducent, sufficientem & idoneam cautionem præstare teneantur. Quod si forsitan eosdem articulos solenniter & publice reuocare & abiurare, & penitentiam condignam, etiam ad immutationem perpetuam vel temporalem iuxta vestra discretionis arbitrium sine dilatione subire, ac sufficientem cautionem quod errores & hæreses ipsas de cetero non tenebunt nec fouebunt, nec alios ad credendum vel verbo vel facto, publice & occulte, directe, vel indirecte, vel quouis quaesito colore inducant, præstare, seu aliquid præmissorum facere voluerint, extunc contra ipsos iuxta qualitatem errorum ac delictorum suorum (etiam si expediat) tanquam contra hæreticos aut hæretica labe resperfos, auctoritate nostra iuxta canonicas & legales sanctiones summarie & simpliciter ac de plano sine strepitu & figura iudicij & etiã ex officio, appellatione, seu appellationibus quibuscunque cessantibus, procedatis, ac ipsos iuxta eadem canonicas traditiones puniatis, etiam si opus fuerit, curia seculari relinquendo. Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita, compescendo, inuocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio eiusdem brachij secularis non obstantibus tam felicis recordationis Bonifacij Papæ viij. prædecessoris nostri, qua cauetur, ne quis extra ciuitatem & diocæsim suam, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra vnã diætã, à sine suæ diocæsis ad iudicium euocetur, seu ne iudices à Sede Apostolica deputati, extra ciuitatem & diocæsim in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, siue alij uel alijs vices suas committere, aut aliquos ultra vnã diætã à sine diocæsim eorundem trahere præsumant, & de duabus diebus in concilio generali; quàm alijs quibuscunque constitutionibus Romanorum Pontificum, tam à iudicibus delegatis, quàm personis ultra certum numerum ad iudicium non vocandis aut alijs editis, quæ possint in hac parte vestra iurisdictioni aut potestati, eiusque libero exercitio quomodolibet obuiare, seu si aliquibus communiter uel diuisim ab eadem sic sede indultum, quod interdicti, suspendi, uel excommunicari, seu ultra uel extra loca ad iudicium euocari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi & eorum personis locis & ordinibus & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali uel speciali, cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam uel totaliter non insertam, uestra iurisdictionis explicatio in hac parte ualeat quomodolibet impediri, & de qua cuiusque toto tenore de uerbo ad uerbum in nostris litteris habenda sit mentio specialis. Datum Constantiæ vij. Kalen. Martij, Pontificatus nostri anno primo.

CALISTVS III.

Confirmat extrauagantem Innocentij iij. incipientem. Ad extirpanda, de prædicando verbo Dei, recipiendis cruce signatis, concedendis indulgentijs, & procedendo contra impediētes sacrum Inquisitionis officium.

CALISTVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs vniuersis fratribus ordinis Prædicatorum Inquisitionibus hæreticæ prauitatis in prouincia Lombardiæ constitutis, præsentibus & futuris, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1458.

IN IVNCTVM nobis desuper Apostolicæ seruitutis officium, digne tunc peragere non ambigimus, si Romanorum gesta Põtificum prædecessorum nostrorum, quæ pro expugnatione lethiferæ pestis hæreticæ prauitatis, prouide emanasse

Ex Directorio Sabeliano fol. 404.

Bcomperimus, recensentes, innouantesq; illa pro ipsius hæresis extirpatione & fidei Apostolicæ augmento etiam nostro iuuamine roboramus. Dudum siquidem a felicitis recordationis Innocentio Papa quarto prædecessore nostro emanauit litera tenoris subsequētis.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filijs fratribus ordinis Prædicatorum, Inquisitoribus hæreticæ prauitatis præsentibus & futuris in prouincia Lombardiæ, Salutem & Apostolicam benedictionem. Malitia huius temporis in diuersis mundi partibus, & maxime in prouincia Lombardiæ peruersorum morum peperit corruptelam: ex quibus lethifera pestis hæreticæ prauitatis abundantius solito noscitur pullulasse. Ad expurgationem ¶ pestis eiusdem iuxta officij nostri debitum ex animo intendentes, volumus aduersus huiusmodi operarios iniquitatis, qui massam catholicæ puritatis fermento propriæ contagionis inficiunt, fideles vt consurgant stentque nobiscum pro Euangelicis, quas professi sunt legibus defendendis, salubribus adhortationibus incitari. **Q**uocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta, districte præcipiendo mandamus, in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus in locis vbi contra hæreticos, vobis inquisitionis officium est commissum, curetis singuli opportuna instantia contra hæreticos eosdem, eorumque fautores proponere populis publice verbum crucis: & eos qui tacti zelo fidei ad extirpandam prauitatem eadem votum assumpserint, crucis caractere consignare. Vt autem vobis de prædicatione huiusmodi, & fidelibus, qui eiusdem crucis ad hoc votum assumpserint, copiosæ mercedis præmium asseratur; vobis & eisdem fidelibus, illam indulgentiam, illudq; priuilegium elargimur, quæ transeuntibus in terræ sanctæ subsidium in generali concilio conceduntur. Cum autem huiusmodi verbum Crucis per vos proponi contigerit, relaxandi omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui ad audiendum verbum ipsum deuote assuerunt, quadraginta, vel viginti dies, de iniunctis pœnitentijs, libera sit vobis & singulis vestrum, de nostra concessione facultas. Et si forte (quod non credimus) aliqua ciuitas, & communitas, vel persona, cuiuscunque conditionis, vel gradus, huic tam salubri negotio se opponere, seu illud præsumperit aliquatenus impedire: vt per vos, vel per alios auctoritate nostra ad hoc deputatos, vel in posterum deputandos, libere procedi non valeat in eodem: immo si quicunque requisiti, illud fouere neglexerint, & iuxta officium & posse suum studiose iuuare: contra eos tanquam **D**contra defensores & fautores hæreticorum, sublato appellationis obstaculo, vos vel vestrum singuli auctoritate nostra intrepide procedatis. Contra quos prout audacia exegerit, Reges & Principes Christianos, necnon Cruce signatos pro terræ sanctæ succursu curabimus inuocare: cum non minus expediat, immo magis, fidem in locis prope positis, quàm procul distantius defendere. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrorum mandati & elargitionis infringere, vel ei ausu temerario contrarie; si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum. Datum Anagninæ Idibus Iulij, Pontificatus nostri anno duodecimo.

Extirpatione

Anno Domini 1455.

ECum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, de viribus litterarum earundem ab aliquibus hæretetur: Nos ad extirpationem huiusmodi virus insanabilis totis viribus intendentes, litteras præinsertas auctoritate Apostolica, tenore presentium innouamus, approbamus, & confirmamus, ac presentis scripti patrocinio communitimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ innouationis, approbationis, confirmationis, & communionis infringere, vel ei ausu temerario contrarie. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quinquagesimo octauo, septimo Idus Iulij, Pontificatus nostri anno quarto.

PIVS

Retractio omnium per ipsum Pium secundum adhuc in minoribus agentem, pro Concilio Basileen. & contra Eugenium quartum eiusdem Pij prædecessorem, scriptorum.

Edita anno Do mini 1463.

Ex quarto con cilio generali. tomo. pag. 503. ex Colo niensi editione anno 1567.

Luc. 18. Psal. 113.

Psal. 144.

Pertinacia hæ ricorum vnde quandoque na scatur.

psal. 24.

Virorum san ctiori mos emi dare errores, nō pertinaciter de fendere.

e. Quamuis 21. dist.

Rom. 12. c. in apibus 7. q. 1.

PIUS Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Rectori, & Vniuersitati scholæ Colo niensis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

IN minoribus agentes, nondum sacris ordinibus initiati, cum Basileæ inter eos ver saremur, qui se generale Concilium facere, & vniuersalem ecclesiam repræsentare aie bant, dialogorum quendam libellum ad vos scripsimus, in quo de auctoritate concilij generalis, ac de gestis Basileensium, & Eugenij Papæ contradictione, ea probauimus, vel damnaui mus, quæ probanda vel damnanda censuimus: quantum capiebamus, tantum defendimus, aut op pugnauius: nihil mentiti sumus, nihil ad gratiam, nihil ad odium retulimus; existimauimus bene agere, & recta incedere via: nec mentis nostrę aliud erat obiectum, quàm publica vtilitas, & amor veri. Sed quis non erat mortalis? Sapientem inquit philosophi nunquam errare verum est. At quis sapiens nisi bonus? quis bonus, nisi solus Deus? Oes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonam, non est vsq; ad vnum, inquit propheta Regius: Declinauimus & nos ab vtero matris, errauimus in inuio, & non in via: ambulauimus in tenebris, & procul à vera luce recessimus: nec nobis tantum errauimus, alios quoque in præcipitium traximus: & cæcis ducatum præbentes cæci, cū illis in foueam recidimus. forsitan & aliquos ex vobis scripta; postea decepere, & in deuia deduxerunt: quorum sanguinem si de manibus nostris requisierit Dominus, non habemus quod respondere pos simus, nisi nos, vt homines, peccauisse: qui arbitantes rectum iter ostendere, obliquum monstrauimus. In misericordiã tantum Dei spes nostra sita est quæ super omnia opera eius elucet. Sed haudqua quam satis fuerit diuinam misericordiam implorare, & dicere: Pater Domine, parce peccatis nostris, nisi pro viribus vulnera, quæ infligimus, veritate curare annitamur: & sicut est in fabulis, Sagitta quæ vulnerauit, afferat opem: siue vt canit ecclesia. Medelam inde ferat, hostis vnde læferat. Mortem quidã prius sibi conscuerint, quàm videri velint aliquando male sensisse: & nonnulli ne vel ad horam vi deantur errasse, semper errant; & dum vel minimam tolerare honoris iacturam nequeunt, totum abijciunt, & perpetuo notantur infamia, & in pessimas prolabantur hæreses: qui ne appareant inconstantes, pertinaces efficiuntur. superbissimi hoc agunt, qui videri dij non homines volunt, quales Cō stantia combusti sunt nostra atate in magno conuentu, Hieronymus & Ioannes hæresiarche. Nos homines sumus, & vt homines errauimus: neque imus inficias, multa, quæ diximus, scripsimus, egimus, damari posse: verum non vt Arrius Eutyches, Macedonius, aut Nestorius, & alia blasphemorum turba, ex animo damnatam viam elegimus, sed ducti peccauimus, vt Paulus; & ignoranter persecuti fuimus Ecclesiam Dei, & Romanam, primamque sedem. Propter quod prostrati ante oculos diuinæ pietatis, supplices oramus: Delicta iuuentutis meæ & ignorantias ne memineras, &c. Pu det erroris, pœnitet male fecisse, & male dictorum scriptorumque vehementer pœnitet, plus scripto quàm facto nocuimus: sed quid agamus? scriptum & semel emissum volat irremocabile verbum. Non sunt in potestate nostra scripta, quæ multas inciderunt in manus, & vulgo leguntur. vtinam latuissent, quæ sunt edita. nam si futuro in sæculo manserint, & aut in malignas mentes inciderint, aut incautas, forsasse scandalum parient. Qui hæc scripsit, inquit, in beati tandem Petri cathedra sedet, & Christi Saluatoris Vicarium gessit: ita scripsit Aeneas, qui postea summum Pontifi catum adeptus, Pius ij. appellatus est, nec inuenitur mutasse propositum, qui eum elegerunt, & in summo Apostolatus vertice collocarunt, ab ijs scripta eius approbata videntur. Verendum est, ne talia nostris aliquando successoribus obiciantur: & quæ fuerunt Aeneæ, dicantur Pij; atque ab ea se de auctoritatem vendicent, aduersus quam ignoranter lauerunt. Cogimur igitur, dilecti filii, beatum Augustinum imitari, qui cum aliqua in suis voluminibus erronea inseruisset, retractiones edidit. Humilis & probatissimi vir ingenii, qui suas ineptias verècundè confiteri ac corrigere, quàm impudenter defendere maluit. Idem & nos faciemus: confitebimur ingenuè ignorantias nostras, ne per ea quæ scripsimus iuuenes, error irreptat, qui possit in futurum Apostolicam sanctam sedem op pugnat, Nam si quem decuit vnquam Romani primiq; throni eminentiam & gloriam defendere ac extollere; nos illi sumus, quos sine vllis meritis pius & misericors Deus, sola dispensatione sua, ad beati Petri solium & dilectissimi filii sui Domini nostri Iesu Christi vicariatum euocauit. Quibus ex rebus dilectiones vestras hortamur, & in Domino commone mus, ne prioribus illis scriptis inheræ tis, aut fidem vllam præstetis quæ supremam Apostolicæ Sedis auctoritatem quouis pacto eiidit, aut aliquid astruunt, quod sacrosancta Romana non amplectitur Ecclesia. Suadete omnibus, vt id so lium præ cæteris venerent, in quo Saluator Dominus suos Vicarios collocauit: & quod beati Apo stoli Petrus & Paulus suo sanguine dicauerunt. nec putetis diuinam prouidentiam, quæ cuncta gu bernat, & nihil negligit eorum, quæ creauit, inordinatam reliquisse militantem ecclesiam: quæ cum sit sponsa Christi, profecto a Deo est, & ordinem habet, dicente Apostolo, Quæ sunt, a Deo ordi nata esse. Requirit autem ordo, vt inferiora a superioribus gubernentur, & ad vnum tandem perue niatur,

A niatur, tanquam principem & moderatorem cunctorum, quæ infra se sunt: Sicut græci vnata sequuntur, & in apibus vnus est rex: ita & in ecclesia militanti, quæ instat triumphantis se hæt, vnus est omnium moderator & abier, Iesu Christi vicarius: à quo tanquam capite, omnis in subiecta membra potestas & auctoritas deriuatur, quæ à Christo Domino Deo nostro sine medio, in ipsum insiuit, nec profecto in alium, tanquam sui exercitus ducem, supremam auctoritatem Christus principaliter deriuasset, quàm in suum vicarium, qui primus fuit Petrus, cui commissam nouimus Dominici gregis curam: nec duos pluresve Petros Euangelistæ commemorant, nec duos, aut plures insiuit Dominus, qui suum locum tanquam capitâ tenerent equalia: sed vnum constituit, vt verticem, ac ducem, & pastorem vniuersi gregis, Simonem Petrum, dicens: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam: & tibi dabo clauis Regni cælorum: & quodcumq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cælo: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælo. Et, Pasce oues meas.

Matth. 16.

Ioan. 21.

1. Cor. 10.

B idest, Christi, (vt Paulus exponit) locum tenentem Simonem Petrum, qui solus pro Domino in periculo constituto exemit gladium. Petrus igitur, & successores eius Romani Pontifices primatum in Ecclesia tenuerunt, & nos hodie, quamuis indigni, sola Domini voluntate digni, tenemus, & quicumque Romanæ secundum canonicas sanctiones præficiuntur Ecclesiæ, quamprimum electus est in sacro collegio supremam à Deo potestatem sine medio consequitur, & per ordinem in omnem diffundit ecclesiam, cuius peccata diuino iudicio punièda relinquuntur; Si quid aduersus hanc doctrinam inueneritis aut in dialogis, aut in Epistolis nostris, quæ plures à nobis sunt editæ, aut in alijs opusculis nostris (multa enim scripsimus adhuc iuuenes) respicite, atq; contemite, sequimini quæ nunc dicemus, & leni magis quàm inueni credite, nec priuatum hominè pluris facite, quàm Pontificem. Aeneam reijcite, Priam recipite illud gentile nomen parentes in didere nascèri: hoc Christianum in Apostolatu suscepimus. Dicent fortasse aliqui, cum Pontificatu hanc nobis opinionem aduenisse, & cum dignitate mutatam esse sententiam. Haud ita est, longo aliter actum. Audite, filij conuersationem nostram: breuis narratio erit, quæ vobis, quantum ad rem attinet veritatem aperiet, & obediètiæ faciet satis. Anno salutis primo & trigesimo supra millesimum quadringentesimum cum Dominio Capranica, quem Martinus V. in secretis consistorio Cardinalem creauerat, Eugenius iij. spreuerat, Basileam petimus, ibiq; concilium inchoatum inuenimus, verum ab Eugenio reuocatum, quamuis congregati noluerant obedire, adferentes iam inceptum concilium sine consensu patrum, qui cognouissent, haud quaquàm potuisse dissolui. Iulianus aderat S. Angeli Cardinalis, natione Romanus, moribus & doctrina conspicuus. Is cum ceteris præstaret audita Eugenij reuocatione, præfidentiam dimisit, tanquam summo Pont. vellet obedire: sed cum augeceret in dies Eugenio, vel inuito, conciliū, & multi ex diuersis regionibus Episcopi, & Regum legati aduentarent, Cardinales quoque ex Rom. Cur. profugi indices nonnulli concurrerent, præfidentiam resumpsit: & auctoritatem concilij mirum in modum extollens, eminentiam primæ sedis suppressere cepit. Venientes Eugenij legatos, & potestates Romanorum præfultū magnificentias, apparetur. consultauit: & cū esset facundissimus, facile perlua sit auditoribus quæ cupiebat. Cardinales ex vrbe profecti, Eugenio in fensu, vitâ ejus moreq; carpebat: accedebant in horas cateruatim noui curiales, qui (vt est omnis multitudo maledica, & inimica principi) Eugenij nomen modis oibus lacerabant. Nos, qui ex patria iuuenes, non ex vrbe illuc migraueramus, & noua tum primū aus ex Senensi gymnasio euolaueramus, rudes & inexperti, vera esse arbitrabamur quæcūq; dicebantur: nec putabamus mentiri alios, qui nesciremus ipsi mentiri; atq; vt est innatū homini, terra & horrenda crimina odio habebamus, nec Eugenium diligere poteramus quæ tor tantiq; testes indignum Pontificio dicerent, Aderant legati Parisiensis scholæ, cuius est fama percelebris: affuerunt & aliquando vestri & aliorum studio Germaniæ nationis oratores; & vno cūcti ore concilij generalis auctoritatē ad cælum efferebant. De potestate Rom. Pontificis pauci erant qui loqui præsumerent: omnes qui publice loquebantur, prurientes auribus, multitudinè applaudebant. Accessit & ipsius Eugenij consensus, qui dissolutionem concilij a se factam reuocauit, & progressum eius approbavit, cū reconciliata synodus Eugenio videretur, & pax ecclesiæ data. Præterita enim omnia per suas litteras concilij patres Eugenio sese remissuros, & pedes eius tam quàm beati Petri exosculaturos promiserant, si reuocata dissolutione, concilio cunctum permetteret, atq; illi cohæret. Nouæ intercessere discordiæ, tū alijs de rebus, tū potissime super trāslatione concilij Græcorū causa in alium locum, Eugenius in Italia, non sine ratione, conciliū petebat; popularitas synodalis transue montes horrebat, & in Auinione, aut in Sabaudia locum desiderabat. Adiuerunt per id temporis duo viri ex Italia Basileense concilium, Nicolaus Panormitanus Archiepiscopus, & Ludouicus Pontanus Apostolicæ sedis notarius, Alfonsi Magni regis oratores, qui, velut duo orbis sidera, ceu Pontificij iuris, & totius ciuilibus sapientiæ, duo præcipua lumina & clarissima censebatur. Hi dictis scriptis quæ concilij gesta probabant; Eugenii facta damnabant: nec erat qui aut vellet aut auderet dicta eorum refelleret. Quid ageremus? audire potuimus, non dicere: Rude nimis ingenium est, quod per singulos dies audita & inculcata nō capit. Quales magistri sunt, tales discipuli euadere solent. Paucis in Luc. 6.

Romani Pontificis potestas à Deo est.

C quem Martinus V. in secretis consistorio Cardinalem creauerat, Eugenius iij. spreuerat, Basileam petimus, ibiq; concilium inchoatum inuenimus, verum ab Eugenio reuocatum, quamuis congregati noluerant obedire, adferentes iam inceptum concilium sine consensu patrum, qui cognouissent, haud quaquàm potuisse dissolui. Iulianus aderat S. Angeli Cardinalis, natione Romanus, moribus & doctrina conspicuus. Is cum ceteris præstaret audita Eugenij reuocatione, præfidentiam dimisit, tanquam summo Pont. vellet obedire: sed cum augeceret in dies Eugenio, vel inuito, conciliū, & multi ex diuersis regionibus Episcopi, & Regum legati aduentarent, Cardinales quoque ex Rom. Cur. profugi indices nonnulli concurrerent, præfidentiam resumpsit: & auctoritatem concilij mirum in modum extollens, eminentiam primæ sedis suppressere cepit. Venientes Eugenij legatos, & potestates Romanorum præfultū magnificentias, apparetur. consultauit: & cū esset facundissimus, facile perlua sit auditoribus quæ cupiebat. Cardinales ex vrbe profecti, Eugenio in fensu, vitâ ejus moreq; carpebat: accedebant in horas cateruatim noui curiales, qui (vt est omnis multitudo maledica, & inimica principi) Eugenij nomen modis oibus lacerabant. Nos, qui ex patria iuuenes, non ex vrbe illuc migraueramus, & noua tum primū aus ex Senensi gymnasio euolaueramus, rudes & inexperti, vera esse arbitrabamur quæcūq; dicebantur: nec putabamus mentiri alios, qui nesciremus ipsi mentiri; atq; vt est innatū homini, terra & horrenda crimina odio habebamus, nec Eugenium diligere poteramus quæ tor tantiq; testes indignum Pontificio dicerent, Aderant legati Parisiensis scholæ, cuius est fama percelebris: affuerunt & aliquando vestri & aliorum studio Germaniæ nationis oratores; & vno cūcti ore concilij generalis auctoritatē ad cælum efferebant. De potestate Rom. Pontificis pauci erant qui loqui præsumerent: omnes qui publice loquebantur, prurientes auribus, multitudinè applaudebant. Accessit & ipsius Eugenij consensus, qui dissolutionem concilij a se factam reuocauit, & progressum eius approbavit, cū reconciliata synodus Eugenio videretur, & pax ecclesiæ data. Præterita enim omnia per suas litteras concilij patres Eugenio sese remissuros, & pedes eius tam quàm beati Petri exosculaturos promiserant, si reuocata dissolutione, concilio cunctum permetteret, atq; illi cohæret.

D Nouæ intercessere discordiæ, tū alijs de rebus, tū potissime super trāslatione concilij Græcorū causa in alium locum, Eugenius in Italia, non sine ratione, conciliū petebat; popularitas synodalis transue montes horrebat, & in Auinione, aut in Sabaudia locum desiderabat. Adiuerunt per id temporis duo viri ex Italia Basileense concilium, Nicolaus Panormitanus Archiepiscopus, & Ludouicus Pontanus Apostolicæ sedis notarius, Alfonsi Magni regis oratores, qui, velut duo orbis sidera, ceu Pontificij iuris, & totius ciuilibus sapientiæ, duo præcipua lumina & clarissima censebatur. Hi dictis scriptis quæ concilij gesta probabant; Eugenii facta damnabant: nec erat qui aut vellet aut auderet dicta eorum refelleret. Quid ageremus? audire potuimus, non dicere: Rude nimis ingenium est, quod per singulos dies audita & inculcata nō capit. Quales magistri sunt, tales discipuli euadere solent. Paucis in Luc. 6.

E ret. Nouæ intercessere discordiæ, tū alijs de rebus, tū potissime super trāslatione concilij Græcorū causa in alium locum, Eugenius in Italia, non sine ratione, conciliū petebat; popularitas synodalis transue montes horrebat, & in Auinione, aut in Sabaudia locum desiderabat. Adiuerunt per id temporis duo viri ex Italia Basileense concilium, Nicolaus Panormitanus Archiepiscopus, & Ludouicus Pontanus Apostolicæ sedis notarius, Alfonsi Magni regis oratores, qui, velut duo orbis sidera, ceu Pontificij iuris, & totius ciuilibus sapientiæ, duo præcipua lumina & clarissima censebatur. Hi dictis scriptis quæ concilij gesta probabant; Eugenii facta damnabant: nec erat qui aut vellet aut auderet dicta eorum refelleret. Quid ageremus? audire potuimus, non dicere: Rude nimis ingenium est, quod per singulos dies audita & inculcata nō capit. Quales magistri sunt, tales discipuli euadere solent. Paucis in Luc. 6.

alij

alij eom plures faere magistri, ſchola, Baſileenſis conuentus, in quo raro aliquis Eugenij cauſam defendit: Aduerſus concilij dignitatem mutire aliquid, crimen hæreſis fuit. Vna omnium vox concilio Eugenio præferbat. De ſedis Apoſtolice præcellentiã aut ſilentium, aut contemptus: Concilium concilium cuncta ſonabant. Didicimus ergo quæ aũ digimus, & poſt aliquot annos, exiſtantes nos aliquid eſſe, diximus (vt eſt apud Satyricum.) *Semper ego audipor tantum? numquam ue reponam?* Pudet ſemper diſcipulum agere, ſubtraximus ſerula, manum, cœpimus loqui, & magiſtri perſonam induimus. Scripſimus epiſtolas, & opuſcula, hoc omnibus paſſim datur: docti & indocti ſcribunt: & quæ ſcripſit ipſe, nemo contemnit, niſi editionis feruorem tempus extinxerit: nobis placebant ſcripta noſtra, more poetarum, qui poemata ſua tanquam filios a mant. Nec Baſilea: quæquam inueniebamus qui ea damnaret, probant enim ſimilia ſimiles: applaudebamus nobis ipſis, & in editionibus noſtris gloriabamur, & quamquam poſtea Eugenij concilium in Italiam tranſiit, & cum Grævis Ferrariæ, ac demum Florentiæ conuenerit, quanquam Iulianus ſancti Angeli, & Ioannes ſancti Petri Cardinales, quib. plurimum credebamus, ad Eugenium defeciffent: quæquam pauciſſimi in fide Baſileenſi remanſiffent; nolimus tamen credere exiſtimantes cunctos, qui abibant, metu recedere, ne bonã tempoſalia perderent, & cum nihil haberemus, quod nobis auferri poſſet, perſeuerandum putauimus, ne partem, quæ uerior nobis apparebat, relinquentes, detrimentum animæ faceremus. Manſimus igitur Baſileæ, quoad Eugenio (vt credidimus) iuſto iudicio depoſito, Amadeus Sabaudienſis ſuffectus eſt, & Felix v. appellatus: quem non vt idolum (quod erat) ſed tamquam uerum Chriſti vicarium, uenerati fuimus, nihil ad hæc ſiniſtri putantes interceſſiſſe. At cū Fridericus Romanorum rex, Auiſgranum coronatus, domum repetens, Baſilea tranſitum ꝑ feciſſet; rogatusque Felicem illic præſentem accedere, nullo pacto perſuaderi potuiſſet, vt honorem ei, tanquam Rom. Pontifici, exhiberet, aut publicè cum eo uerba miſceret; tum primum conſiderauimus poſſibile eſſe, quodd partem erroream ſequeremur, quando Rex, Imperator Romanorum futurus, in tanto negotio dubius eſſet, & ad Euangelium inclinaret magis. Multū & ſæpe inter nos ipſos cogitauimus, quis eſſet modus inueniendi uerum, nunquam enim uolentes errauimus. Rogati in familiam Friderici tranſire, non reſuimus: erat tunc ille cum tota ferè Germania neutralis. Conciliū Baſileæ dicebant eſſet Germani, & idolam eius reſpuebant, Eugenium Chriſti vicarium appellabant, & conciliū, ab eo celebratum reſuſabant, nec Eugenio, nec Baſileenſibus plene obediabant. Placuit ad neutrales tranſire, vt uerum apud eos liberius audiremus, & ſi recedendum eſſet ab vno extremorum, per ali quod medium tranſiremus ad alterum, & eorum iudicium ſpectaremus, qui non eſſent affecti cauſa. Manſimus in aula Friderici pluribus annis, illic uarias audiuiſſe opinionēs. Neutralitatem idcirco Teutones induerant, vt concordia facilius inueniretur, non ex conſilio Solonis, qui tumultuante ci uitate extorrem fecit eum, qui ſine parte remanſit. Multa inter neutrales didicimus, quæ nos antea latebant: Eugenium falſo de multis accuſatum inuenimus: Cardinales, qui Baſileam uenerant, ob pri uatas inimicitias bono, & ſancto uiro notam inuere uoluiſſe: qui tamen cuncti poſtea ad eum redierunt, & ueniam errati petierunt. Forte per id tempus Iulianus ſancti Angeli Cardinalis, cuius ſupra meminimus, ex Vngaria, quæ ſibi decreta contra Turcas fuerat prouincia, Flauianum uenit, (quæ hodie Vienna dicitur) præcipuum Aultriæ columen: ſæpe cum eo ſermonem pro ueteri conſuetudine miſcuimus, ſæpe de rebus Baſileenſibus diſputauimus. tuebamur antiquam ſententiam: ille no uam defendebat: extollebamus generalis Concilij auctoritatem: ille Apoſtolice ſedis poteſtatem magno opere collandabat. dicebamus concilium Baſileenſe iure perſeuerare, quamuis Eugenius præſiden tes reuocafſet, & hoc eius factum accuſabamus: ille diſſolutum ſeu tranſlatum iure concilium aſſirma bat, & Baſileenſium opera multis modis deteſtabatur, Baſileæque non ſynodum aecleſiæ, ſed Satanæ, & miniſtrorum eius ſynagogam remanſiſſe dicebat. Diutina ſuit inter uos concertatio, uerum mo deſta, & charitate plena: ad extremum cum ſuis ſcriptis, dictiſque Cardinalem uinceremus, præmi remusque uehementer, ſubridens ille; Tu, inquit, Aenea tabellis obſignatis agis mecum, & quonia m aliquando ſenſimus ut dicis, idcirco & hodie idem putas debere ſentire, & additos priori ſententiæ cenſes. uerum propterea nos ſumus liberi, quia mutare ſententiam uſque ad mortem poſſumus: cur enim non liceat omni tempore, relicto falſo, uerum amplecti? Fateor me dixiſſe, & ſcripiſſe, quæ reſers, uerum à uero remotum erraſſe: at tu, qui, ut ais, me doctore Baſileenſibus credere adductus es, errantem olim ſectatus es, cur modo non ſequeris recta monentem? Præuimſi de me ipſo, dum eſſem Baſileæ, nimis, quamuis deceptus, decepi, & credens prodeſſe, nocui, in medio eccleſiæ docens: quæ non didici, cæcus erraui, & in tenebris ambulauit. reliqui tandem eccleſiam malignantium, & cum impijs federe reculaui, reuelauit Dominus oculos meos, & conſideraui mirabilia de lege ſua: cognoui priorem errorem, & quantum à uero procul obuiſſent Baſileenſes, plane intellexi. adij Romanam Curiam, & Eugenio, cui fuiſſem rebellis, ſubmiſiſſe cœruicem: à quo miſericordiam cœfecutus, ad unionem Græcorum nauaui operam, & illis Romana eccleſiæ reconciliatus aduerſus impios Tur cas legationem accepi caſtigans caſtigauit me Dominus, & morti non tradidit me, ſed humiliatum exaltauit: quia cognito in errore non perſeuerauit, ſed mox in uiam rediit, & ex magiſtro factus diſci pulus, ex magno paruus, expurgato ueteri fermento, nouum hominem indui, & uere matris lacte nutritus, ad fontem ueri perueni, quem ſancti doctores oſtendunt Græci, & Latini, quorum uia uox eſt, ſaluari non poſſe, qui ſanctę Romanę eccleſiæ non tenent ueritatem, omneſque illas uirtutes man cas eſſe.

Iouenalis,

Nota teſtimo nium de Ama deo.

† iter.

Omni tempore relicto falſo uerum amplecten dum eſt.

A cas esse ei, qui summo Pontifici obedire recusat: quamvis in facie & cinere iacens, dies & noctes ieiunet, & oret, & in ceteris videatur legem implere: quia melior est obedientia, quam ultimat. & omnis anima potestatis sublimioribus subiecta est, & Romanum præfalem in Ecclesiæ vertice constitutum esse constat, à quo nullam ex omnibus Christi exemptam novimus. Ego ad ovile redij, qui diu erraveram extra caulas, & pastoris Eugenij vocem audiui: tu si sapias, idem facies. hæserunt pectori nostro verba viri † quæ sæpe ad nos repetit non sine charitate ardenti, & amore singulari. Interea ex diversis regionibus homines de Christianissimi Cæsarem adierunt, quibuscum placides de eisdem rebus miscuimus sermones semper ad verum intenti, cuius est natura hominis auida. Multum profuit nobis Ioannes Carauialis Apostolici palatii auditor, natione Hispanus, qui, Iuliano defuncto, in titulo Cardinalatus ac legatione successit: quocum sæpe de Concilio Basileensium amice disputauimus. Ne modoctus ad Imperatorem venit, quem de his rebus in colloquium non adduceremus. Cumq; Cæsar ad vniõnem Ecclesiæ procurandam in Noriberga suæ nationis conuentum instituisset, decreuit, setque summum Pontificum adhortari, vt Constantiæ nouum Concilium indiceret, legatumque mitteret, ac Basileenses pariter induceret, vt eo se transferrent, vt pax Ecclesiæ redderetur: primi Basileenses recusauere. Quod audiens Thomas Asselbachius ex Germanis insignis Theologus, Nunc, inquit, scio Basileenses Spiritum sanctum non habere ductorem, quando tam æquam Imperatoris legem effugiunt. idem multi alij dixerunt viri de Christianissimi, & opinione sanctitatis illustres, quibus consideratis, caligo tandem ab oculis nostris cecidit, quæ velut aranearum tela, verum cernere impediabat. recognouimus errorem nostrum, venimus Romam, Basileum, dogma reiecit, Eugenio Pontifici maximo caput submisimus, & reconciliati Ecclesiæ Romanæ, doctrinam eius imbuimus, & illud Hieronymi diximus, Ego nullum primum nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communionem comocior. Super illam fundatam Ecclesiã seto: quicumque extra hanc domum agnũ Dominicum comederit, profanus est: si quis in Arca Noë non fuerit, peribit regnante diluuiõ. Etiamusque adhuc pene laici, quando ad Eugenij obedientiam rediimus. Ex Basilea clericali tantũ characterem insigniti recessimus, nec vnquam sacros imbuimus ordines, nisi post veritatem cognitam, Basileam, cæcitate relicta. In Austria minores ordines, ac subdiaconatum, & diaconatum recepimus: in Vrbe ad presbyteratum peruenimus. Hæc est conuersatio nostra: per hos gradus, è tenebris ad lucem migrauimus. ad quam rem non parum luminis nobis attulit Thomas Saracenus † theologice sapientiæ celebratus ac acutissimus interpres, qui postea in summo collocatus Apostolatu, Nicolai quinti nomen accepit. His auctoribus vnã Ecclesiã Catholicã, & Apostolicã esse didicimus matrem omnium fidelium, extra quam non inuenitur salus, sponsam Christi immaculatam, in qua omnes, qui militant, finem sibi proponunt vitam æternam. Idcirco enim in ecclesia militanti laborant homines, & cum dæmonibus tanquam hostibus pugnant, vt pacem tandem assequantur, & cum Iesu magistro, ac legifero suo in cælesti Hierusalem triumphare, ac regnare possint. Hic finis Christiano proponitur, huc omnes ecclesiæ militantis conatus, omnes leges, omnes regulæ tendunt, & quoniam Ecclesiã quidem exercitus est Deo militans, terribilis, vt castrorum acies ordinata dicitur: vni proculdubio Imperatori subiecta, ad cuius vnũ cuncta referuntur. Cumque pius ac Max. & Opt. Deus in suo sanguine fundauerit Ecclesiã, eamque voluerit ad finem vsque sæculi perdurare: quis non dixerit in ea id regimen institutum esse, quod optimum censeretur? At vero inter genera gubernationum communis philosophorum sententia est, præstare Monarchiam: & Romani quorum toto micuit orbe dignitas, quamvis eiectis regibus duos annos consules elegerunt, & modo tribunos addidere, modo alios magistratus inuenere: in aduersis tamen casibus, bellisque grauioribus ad vnũ aliquem recurrerunt, virtute & auctoritate præstantem, quem Dictatorem appellauerunt, huius dicto non liceret aduersari, & quamquam Dictaturam ab initio temporaneã instituerat, in Iulio tamen & successoribus eius perpetua effecta est. Nec vnquam Romana res admirabilior, aut celsior fuit, quam sub Augusto Cæsare, quando iam clausis Iani portis, totius fere orbis, sub vnus hominis gubernatione quieuit. Quo tempore natus mundi Saluator Monarchicum regimen cæteris prætulisse videtur gubernationibus. Idem probat totius fere orbis consuetudo, cuius maximam partem gubernant Reges, siue Christianos intueamur, siue Barbaros, & quamvis ciuitates aliquot reperiantur, quæ cum maxime seruiant, liberas sese vocitant, sine rege viuentes; non possunt tamen effugere, quin vnũ præferant alijs, eique tanquam capiti pro tempore obediant. Quid plura? cælestis aula nos admonet, quid illa pulchrius? quid ordinatius? quid maius, aut durabilius? quid melius, aut beatius? quãuis in ea & Angelorum diuersi sint ordines; & sanctorum spirituum innumerabiles chori; vnus est tamen omnium Rex æternus Deus, qui condidit vniuersa, & nihil negligit eorum, quæ condidit. cuius filius vnigenitus Christus Iesus cum pro nostra salute venisset in hunc mundum, seruilis accepta forma, ecclesiã, de qua loquimur, in cruce patiens, suo sanguine acquisiuit, & in ea vsq; in diem Ascensionis corporaliter præfedit, & tanquam Dux verus & Imperator, cuncta in finem suum direxit. At cũ ascendisset in cælum, eum indubitanter sui gregis pastorem reliquit, cui dixerat, Pæce oues meas: & Tibi dabo clausas regni cælorum. Neque enim dixit, & non fecit, qui solus est verax. Grex Christi, Ecclesiã est. Pastor primus ipse Christus fuit, & pastor bonus, qui posuit animam suam pro ouibus suis. Secundus pastor Petrus exiit, ab ipso Domino institutus, atque omni potestate donatus, quæ ad bene regendum commissa oues necessaria ducitur alioqui Christus, qui sapientia Patris est, & omnino

1. Reg. 25.
Rom. 13.:

† Vita.

Nulli extra Ecclesiã datur salus.

† Sarzanus legit Platina.

Qualis viri Christiani finis.

Cant. 6.
Inter genera gubernationũ monarchia praxior.

Ioan. 21.
Math. 16.
Ioan. 10.

F sapienter

sapienter egit, Ecclesiæ suæ haud sufficienter prouidisset, quod est nefarium asserere. & quamuis plures per orbem Ecclesiæ institutæ fuerint, & plures Episcopi, id est, plures greges, & ouilia plura, & pastores plures: omnes tamen sub vno pastore, & in vno grege, & in vno ouile continebantur, sicut & hodie continentur: quia vnus est Christi thalamus, vna sponsa, vnum ouile, & vnus pastor, & omnium episcoporum vnus episcopus Romanus præsul, beati Petri successor, & Iesu Christi Vicarius. Petrus enim in Antiochia primum sedet, deinde Romam venit. Vnde cum persecutionem fugiens, vellet abire, à Domino prohibitus est, & hic glorioso martyrio vitam finauit, successore Clemente substituto, & atq; ita in hanc vsque diem seruatum est, vt qui Romæ sederet antistes rite institutus per legitimum electionis tramitem, tanquam Aaron vocatus à Domino, hunc omnes Christianæ plebes, omnes populi, omnes reges, omnes clerici, omnes episcopi tanquam Iesu Christi Vicarium, & beati Petri successorem, vniuersalis Ecclesiæ caput ac rectorem & duces venerati sint. Inter quos plurimi pro Christi nomine à periculis & periculis cruciatus, & morte multati, coronam martyrii susceperunt: plurimi confessores egregij, vita, moribus, & doctrina fulgentes, quamuis sine sanguinis effusione, non tamen sine periculis & labore, ac voluntate parata pro conferuanda sacri Euangelij auctoritate moriendi, ad cœlestem gloriam peruenere: vt Gregorij, Damasi, Leonis, Innocentij, Bonifacij, Benedicti, & alia nomina, inter quæ tertius claruit Eugenius, ex monasterio Sancti Anastasij ad summum sacerdotium euocatus, ad quem diuus Bernardus monachorum pater, non minus doctrinæ fulgore, quam vitæ sanctimonia illustris, inter multa, huiusmodi verba conscripsit: Indagemus, inquit, adhuc diligentius quid sis, quam geras videlicet personam pro tempore in Ecclesia Dei. Tu es sacerdos magnus, summus Pontifex, tu princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moytes, iudicatu Samuel, potestate Petrus, vnctione Christus. Tu es, cui clauis tradita, cui oues credita sunt, Sunt & alij quidem cœli ianitores, & gregum pastores, sed tu tanto gloriosius, quanto & differentius verumque præ illis nomen hæreditasti. Habent illi assignatos sibi greges singulis singulos, tibi vniuersi crediti vni sumus. Nec modo ouium, sed & pastorum, tu vnus omnium pastor. Hæc Bernardus ad Eugenium III. scribit, cui supremam & omnimodam in Ecclesia potestatem concedit. Quod ille de tertio testatur Eugenio, hoc nos de quarto, & omnibus alijs Romanis Pontificibus profiteamur, quia dignitatis est auctoritas. Liqueat igitur vnum in Ecclesia caput esse, & vnum principem: quia pax populi ex vno rectore dependet, & pluralitas principum discordiam parit, Christus Ecclesiæ suæ in vltimo testamento pacem reliquit, & pacem multis verbis commendauit. Dedit ergo & regimen pacis vnicum, id est, Monarchicum, sub beato Petro, & successoribus eius administrari, cuncta præcipiens clauibus illis commissis, & cura gregis demandata. Hæc nos de Romani Pontificis auctoritate, & potestate sententiam, propter dignitatem tamen pater habetur: & sicut & filiationis causa venerari debet Ecclesiam, tanquam matrem; ita & prælationis causa præfertur ei, vt pastor gregi, princeps populo, rector familiæ. Cum bis & generalis Concilij auctoritatem, & potestatem complectimur, quem ad modum & æuo nostro Constantiæ, dum ibi fuit Synodus vniuersalis, declaratum definitumque est. Veneramus enim Constantien. Concilium, & cuncta, quæ processerunt à Romanis Pontificibus nostris prædecessoribus & approbata, inter quæ nullum inuenimus vnquam fuisse ratum, quod stante Romano iudicato præfule, absque ipsius auctoritate conuenerit: quia non est corpus ecclesiæ sine capite, & omnis ex capite desinit in membra potestas. Hæc nostra sententia est, filij: hæc credimus, & profiteamur: hæc iam senes, & in Apostolatus apicem constitui pro veritate asserimus: si quæ vel vobis, vel alijs conscripserimus aliquando, quæ huic doctrinæ repugnent; illa, tanquam erronea, & iuuenilis animi parum pensata iudicia, reuocamus, atque omnino respuimus. Datum Romæ apud Sanctam Petram vj. Kalen. Maias, anno Millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio,

S I X T V S I I I I.

Dilecto filio Vicario venerabilis fratris nostri Episcopi Bononiensis in spiritualibus generali.

Asserere, non esse hæreticum à demonibus expectare responsa, multa scandala generauit, & ideo de ea re iubetur inquiri.

Edita anno Domini 1473.

Ex Directorio Sabelliano fol. 424.

DILECTE fili, Salutem & Apostolicam benedictionem. NVNCIATVM est nobis, nonnullos ordinis Sanctæ Mariæ de Monte Carmeli fratres, rãte fuisse temeritatis, vt veriti nõ sint disputado, & predicando in nostra ciuitate Bononiensi, eiusq; Comitatu asserere, non esse hæreticũ & à puritate fidei alienũ, demonũ expectare responsa: ob q; aduersus ipsius fidei puritatẽ scandala multa exorta videntur. Nos id indigne molesteq; ferentes, & de præmissis certam noticiam non habentes

A habentes, discretioni tuæ per presentes committimus & mandamus, vt omni opportuna adhibita diligentia, & industria veram notitiam habere cures: an sit, qui fuerint huiusmodi assertores, & quæ scandala propterea sint exorta. Quidquid autem in præmissis inuenieris in scriptis authentice redactum, ad dilectum filium Franciscum de Toletum notarium, & Datarium nostrum domesticum, sub tuo sigillo transmittas: vt ab eo de omni re certiores facti, quid agi conueniat, auctore Domino, statuere valeamus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die decimoseptimo Iunij, Mille-simo quadringentesimo septuagesimo tertio, Pontificatus nostri anno secundo.

L. Griffus,

INNOCENTIVS VIII.

Tribuitur potestas Inquisitoribus procedendi contra hæresim sine sectam maleficorum.

B De eodem argumento tractat alia extrauagans Alexandri Papæ VI. incip. Cum acceperimus, & alia extrauagans Hadriani VI. incip. Dudum; & alia Leonis, quæ suis locis in hoc bullario inferuntur: tamen autem ceteris Inquisitoribus destinantur, ad omnes generaliter referendæ sunt, & vide Bartholomæum Spineum in libro de strigibus, cap. 3.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Edita anno Domini 1484. Habetur impressa in principio. Malici Maleficorum Iacobi Sprengerij.

I S V M M I S desiderantes affectibus, prout pastoralis sollicitudinis cura requirit, vt fides catholica nostris potissime temporibus vbique augeatur, & floreat, ac omnis hæretica prauitas de finibus fidelium procul pellatur, ea libenter declaramus ac etiã de nouo concedimus, per quæ huiusmodi pium desiderium nostrum votiuum sortiantur effectum; cunctisque propterea per nostræ operationis ministerium, quasi per prouidi operatoris sarculum erroribus extirpatis, eiuſdem fidei zelus & obseruantia in ipsorum corda fidelium fortius imprimatur. Sane nuper ad nostrum non sine ingenti molestia peruenit auditum, quod in nonnullis partibus Alemaniarum superioris, necnon in Maguntinen. Colonien. Treueren. Saltzburgen. & Bremen. prouincijs, ciuitatibus, terris, locis & diocæſibus complures vtriusque sexus personæ, propria salutis immemores, & à fide catholica deuſantes cum dæmonibus incubis & succubis abuti, ac suis incantationibus carminibus, & conjurationibus alijsque nefandis superstitijs & sortilegis, excessibus criminibus & delictis, mulierum partus, animalium foetus; terræ fruges, vinearum vvas, & arborum fructus; necnon homines, mulieres, pecora, pecudes, & alia diuersorum generum animalia; vineas quoque, pomeria, prata, pascea, blada, frumenta, & alia terræ legumina perire, suffocari, & extinguere facere, & procurare, ipsosque, homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes & animalia diris tam intrinsecis, quàm extrinsecis doloribus & tormentis afficere, & excruciare, ac eosdem homines ne gignere, & mulieres ne concipere, virosque in vxoribus, & mulieres ne viris actus conjugales reddere valeant, impedire: si dem præterea ipsam, quàm in sacri susceptione batifini susceperunt, ore sacrilego abnegare: Aliaque quam plurima, nefanda, excessus, & crimina, instigante humano generis inimico, committere & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum diuinæ maiestatis offensa, ac perniciosum exemplum ac scandalum plurimorum. Quodque licet dilecti filij Henrici institoris, in prædictis partibus Alemaniarum superioris, in quibus etiam prouinciæ, ciuitates, terræ, diocæſes, & alia loca huiusmodi comprehensa fore censentur: necnon Iacobus Sprenger, per certas partes linearum Rheni, ordinis Prædicatorum, & Theologiæ professores, hæreticæ prauitatis Inquisitores per litteras Apostolicas deputati fuerunt, prout adhuc existunt; tamen nonnulli clericici & laici illarum partium, quærentes plura sapere quàm oporteat, pro eo quod in litteris deputationis huiusmodi prouinciæ, ciuitates, diocæſes, terræ, & alia loca prædicta, illarumque personæ ac excessus huiusmodi nominatim & specificè expressa non fuerunt, illa sub eisdem partibus minime contineri, & propterea præfatis Inquisitoribus in prouincijs, ciuitatibus, diocæſibus terris & locis prædictis, huiusmodi Inquisitionis officium exequi non licere, & ad personarum earundem super excessibus, & criminibus antedictis, punitionem, incarcerationem, & correctionem admitti non debere pertinaciter asserere non erubescunt. Propter quod in prouincijs, ciuitatibus, diocæſibus, terris, & locis prædictis, excessus, & crimina huiusmodi non sine animarum earundem euidenti iactura, & æternæ salutis dispendio remanent impunita. Nos igitur impedimenta qualibet, per quæ ipsorum Inquisitorum officij executio, quomodolibet retardari posset de medio submouere, & ne labes hæreticæ prauitatis, aliorumque excessuum huiusmodi in perniciem aliorum innocentem sua venena diffundat, opportunitis remedijs prout nostro incumbit officio, prouidere volentes, fidei zelò ad hoc maxime nos impellente, ne propterea contingat, prouincias, ciuitates, diocæſes, terras, & loca prædicta sub eisdem partibus Alemaniarum superioris debito Inquisitionis officio carere, eisdem Inquisitoribus in illis officium Inquisitionis huiusmodi exequi licere; & ad personarum earundem, super excessibus & criminibus prædictis correctionem, & incarcerationem, & punitionem admitti debere, perinde in omnibus & per omnia, ac si in litteris prædictis prouinciæ, ciuitates, diocæſes, terræ, & loca ac personæ, & excessus huiusmodi nominatim, & specificè expres-

sa forent, auctoritate Apostolica, tenore presentium statuimus. Proque potiori cautela litteras & deputationem predictas ad prouincias, ciuitates, diocesces, terras & loca, necnon personas, & crimina huiusmodi extendentes, prefatis Inquisitoribus, quod ipsi & alter eorum accersito secum dilecto filio, Ioanne Gremper Clerico Constantien. diocesces magistro in artibus eorum moderno, seu quouis alio notario publico per ipsos, & quemlibet eorum pro tempore deputando in prouincijs, ciuitatibus, diocesibus, terris, & locis predictis contra quascunq; personas cuiuscunq; conditionis, & preminentia fuerint, huiusmodi Inquisitionis officium exequi, ipsasque personas, quas in premissis culpabiles reperierint, iuxta earum demerita corrigere, incarcerare, punire, & multare. Necnon in singulis prouinciarum huiusmodi parochialibus Ecclesijs verbum Dei fidei populo quoties expedierit, ac eis visum fuerit, proponere, & predicare, omniaque alia & singula in premissis & circa ea necessaria & opportuna facere; & similiter exequi liberè & licitè valeant, plenam ac liberam, eadem auctoritate de nouo concedimus facultatem, Et nihilominus venerabili fratri nostro Episcopo Argentinensi, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipse per se, vel per alium, seu alios premissa, ubi, quando, & quoties expedire cognouerit, fueritque pro parte Inquisitorum huiusmodi seu alterius eorum legitime requisitus, solenniter publicans, non permittat eos per quoscunq; super hoc contra predictarum & presentium litterarum tenorem, quauis auctoritate molestari, seu alijs quomodolibet impediri: molestatores & impediens, & contraditores quoslibet, & rebelles, cuiuscunq; dignitatis, status, gradus, preminentia, nobilitatis, & excellentia aut conditionis fuerint, & quocunq; exemptionis priuilegio sint muniti, per excommunicationis, suspensionis, & interdicti, ac alias etiam formidabiliores, (de quibus sibi videbitur) sententias, censuras & penas, omni appellacione postposita, compescendo; & etiam legitimis super his per eum seruandis processibus, sententias ipsas (quoties opus fuerit) aggravare & reaggravare, auctoritate nostra procuret, inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis. Non obstantibus premissis, ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis contrarijs quibuscunq;. Aut si aliquibus communiter vel diuissim ab Apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possunt, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dicta sedis indulgentia generali speciali, cuiuscunq; tenoris existat, per quam presentibus non expressam, vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratia impediri valeat, quomodolibet vel differri, & de quacunq; toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre declarationis, extensionis, concessionis, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc autem attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum.

Datum Romae apud sanctum Petrum Anno incarnationis Dominice 1484. Non. Decemb. Pontificatus nostri anno primo.

INNOCENTIVS PAPA VIII.

Venerabili fratri nostro Episcopo Brixienfi, & dilecto filio Inquisitori hereticae prauitatis in partibus Lombardiae.

Sententias ab Inquisitoribus latis contra hereticos impenitentes, seu alios brachio seculari traditos, magistratus seculares sub pena excommunicationis, quam ipso facto incurrunt, exequi debent, absque reuisione cessum per Inquisitores fabricatorum contra tales hereticos.

Edita anno Domini 1486.

Ex Directorio Sabellano fol. 927.

ENERABILIS frater & dilecte fili, Salutem & Apostolicam benedictionem. DILECTVS filius frater Antonius de Brixia ordinis Prædicatorum, in partibus Lombardiae Inquisitor hereticae prauitatis, vnà cum venerabili fratre Episcopo Brixienfi, seu eius Vicario generali, sicuti nobis nuper fecit exponi contra nullos vtriusq; sexus hereticos (vt accepimus) quos culpabiles vt hereticos impenitentes repertos, pena debita iuris puniendos condemnauit; ac officiales ciuitatis Brixienfis, vt iniunctam executionem adimplerent, requisit: qui officiales iustitiam ministrare, & dictas sententias exequi, (nisi prius processus per Episcopum & Inquisitorem agitados non viderent) in non paruum orthodoxae fidei scandalum recusarunt. At cum huiusmodi crimen heresis sit mere Ecclesiasticum, & delicta nullo pacto impunita remanere debeant: tenore presentium vobis committimus atque mandamus, vt si est ita, eisdem officilibus secularibus ciuitatis Brixienfis sub excoicationis pena, & alijs censuris ecclesiasticis, præcipiatis atque mandetis: vt infra sex dies, † postquam legitime fuerint requisiti, sine aliqua dictorum processuum, per vos agitatorum visione sententias per vos latis contra huiusmodi hereticos prompte exequantur appellacione remota. Quam excoicationis penam ipso facto volumus, & tenore presentium declaramus incurrisse: si quod mandatum fuerit infra dictum sexdierum spatium, cessante legitimo impedimento, cum effectu non impleuerint. Constitutioni-

† Vide super directorio p. 27. 926.

Officio Sanctissimę Inquisitionis. 85

A tutionibus, & ordinationibus Apostolicis, statutis ciuitatis Brixienfis, ceterisque in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Datum Romę apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die trigesimo Septemb. Millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto, Pontificatus nostri anno tertio.

Hieronymus Balbanus.

ALEXANDER PAPA VI.

Dilecto filio Angelo de Verona ordinis Prędicatorum Sacrę Theologię professori in prouincia Lombardia, hæreticę prauitatis Inquisitori, & successoribus suis.

B *Soli Inquisitores hæreticę prauitatis procedere possunt contra maleficos, incantatores, & vanarum superstitionum obseruatores: eosdemq; compescunt & puniunt, non obstantibus canonicis legibus contrarijs quibuscunque.*

Eiusdem argumenti habetur Alia Innocentij. viij. supra inserta, & alia Hadriani vj. & alia Leonis x. infra positę vide Bartholomęum Spineum libro de Strigibus, cap. 3.

DILECTE fili, Salutem, & Apostolicam benedictionem. CVM accepimus in prouincia Lombardia, diuersas vtriusque sexus personas, diuersis incantationibus, & diabolicis superstitionibus operã dare: suisq; veneficijs, & vanis obseruationibus multa nefanda scelera procurare, homines, & iumenta, ac cępos destuere, & diuersos errores inducere, magnaq; inde scādala exoriri: decreuimus pro pastorali officij nobis ex alto commisso ministerio, scelera huiusmodi compescere: ac scandalis & erroribus præmissis, quantum cum Deo possumus occurrere. Ea propter tam tibi, quam etiam successoribus tuis, per Lombardiam constitutis de quibus in his & alijs plenam in Domino fiduciam obtinemus, cōmittimus & mandamus; vt etiam soli honesto tamen comitatu per vos eligendo associati, contra easdem vtriusq; sexus personas diligenter iniquitatis: easq; iustitia mediãte puniatis, & compescatis. Et vt melius commissionem huiusmodi exequi possitis, contra illas vobis plenã & omnimodam harum serie concedimus facultatem. Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non indultis & concessionibus, ordinarijs forsã pro tempore factis, ceterisque contrarijs quibuscunq; non obstantibus Datum Romę apud S. Petrum, sub annulo piscatoris, die, & c.

Ex Directorio Sabelliano fol. 426.

LEO PAPA DECIMVS.

D *Anima rationalis immortalis asseritur, & vere ac per se & essentialiter humani corporis forma, & multiplicabilis, multiplicata, & multiplicanda singulariter pro corporum quibus infunditur multitudine. omnis assertio veritati fidei contraria damnatur, & assertores vt hæretici puniuntur. qui philosophiam proficentur, dissoluant philosophorum dogmata, quę fidei aduersantur, & discipulis explicant catholicam veritatem. Nemo in sacris ordinibus constitutus, post auditam grammaticam & dialecticam in studijs generalibus, aut alibi publice audiat philosophiam, aut poesim vltra quinquennium sine aliquo studio Theologię, aut iuris Pontificij. & cuncta hæc præcepta singulis annis Episcopi publicent, vbi generalia vigent studia.*

EPISCOPUS seruus seruorum Dei, ad perpētuan rei memoriam, sacro approbante Concilio.

APOSTOLICI regiminis sollicitudo nos assidue pulsat, vt medendis animarum languoribus, quarum nos ex alto omnipotes auctor curam habere voluit, ijs potissimum qui instantius fideles nunc vrgere cernuntur, salutifero olei & vini medicamine ad instar Samaritani in Euangelio sollicitam operam impendamus, ne nobis illud Hieremię obijciatur. Nunquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Cum itaque diebus nostris (quod dolenter ferimus) zizaniz seminator antiquus humani generis hostis, nonnullos perniciosissimos errores à fidelibus semper explosos in agro Domini superfeminare, & augere sit ausus, de natura præsertim animę rationalis, quod videlicet mortalis sit, aut vnica in cunctis hominibus: & nonnulli temere philosophantes, secundum saltem philosophiam, verum id esse assererent, contra huiusmodi pestem opportuna remedia adhibere cupientes, hoc sacro approbante Concilio, damnamus, & reprobamus omnes asserentes, animam intellectiuam mortalem esse, aut vnica in cunctis hominibus, & hæc in dubium vertentes, cum illa non solum vere per se, & essentialiter humani corporis forma existat, sicut in Canone ꝑ felicis recollectionis Clementis Papę quinti prædecessoris nostri in generali Viennensi. Concilio edito continetur, verum & immortalis, & pro corporum quibus infunditur multitudine singulariter multiplicabilis, & multiplicata, & multiplicanda sit. Quod manifeste constat ex Euangelio, cum Dominus ait, Animam autem occidere non possunt. & alibi: Qui odit

Edita anno Domini 1513. Ex Concilio Lateranensi sub Leone x. iess. 8.

Luc. 10.

Hier. 8. Matth. 13.

ꝑ cap. fidei in Clem. de sum. Tri. & fid. cath. Matth. 10. Ioan. 12.

F 3 animam

animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Et cum æterna præmia, & æterna supplicia pro merito vitæ iudicandis repromittit, aliis incarnatio, & alia Christi mysteria nobis minimè profuissent, nec resurrectio expectanda foret, ac sancti & iusti miserabiliores essent (iuxta Apostolū) cunctis hominibus. Cumque verum vero minimè contradicat, omnem assertionem veritati illuminatæ fidei contrariam, omnino falsam esse diffinimus, & vt aliter dogmatizare non liceat, districtus inhibemus: Omnesque huiusmodi erroris assertionibus inherentes, veluti damnatissimas hæreses seminantes, per omnia vt detestabiles, & abominabiles hæreticos, & infideles, Catholicam fidem labefactantes vitandos, & puniendos fore decernimus.

1. Cor. 15.

Insuper omnibus & singulis Philosophis in vniuersitatibus studiorum generalium, & alibi publicè legentibus, districtè præcipiendo mandamus, vt cum Philosophorum principia, aut conclusiones: in quibus à recta fide deuiare noscuntur, auditoribus suis legerint, seu explanauerint, quale hoc est de animæ mortalitate, aut vnitare, & mundi æternitate, ac alia huiusmodi, teneantur eidem veritatem religionis Christianæ omni conatu manifestam facere, & persuadendo pro posse docere, ac omni studio, huiusmodi philosophorum argumenta, cum omnia solubilia existant, pro viribus excludere atque resolueri. Et cum non sufficiat aliquando tribulorum radices præscindere, nisi & ne iterum pullulent, funditusuellere, ac eorum semina, originaleque causas, vnde facile oriuntur, remouere, cum præcipuè humanæ Philosophiæ studia diuturniora, quam Deus secundum verbum Apostoli enacauit, & stultam fecit, absque diuinæ sapientiæ condimento, & quæ sine reuelatæ veritatis lumine in errorem quandoque magis inducunt, quàm in veritatis elucidationem: ad tollendam omnem in præmissis errandi occasionem, hac salutari constitutione ordinamus, & statuimus, ne quisquam de cetero in sacris ordinibus constitutus secularis vel regularis, aut aliàs ad illos à iure arctatus in studijs generalibus, vel alibi publice audiendo, philosophiæ aut poësis studijs vltra quinquennium post grammaticam & dialecticam, sine aliquo studio Theologiæ aut iuris Pontificij incumbat. Verum dicto exacto quinquennio, si illis studijs insudare voluerit, liberum sit ei, dum tamen simul aut seorsum aut Theologiæ, aut sacris canonibus operam nauauerit, vt in his sanctis & vtilibus professionibus Sacerdotes Domini inueniant vnde infectas philosophiæ & poësis radices purgare & sanare valeant. Et hos canones per ordinarios locorum vbi generalia studia vigent, & rectores vniuersitatis eorundem studiorum singulis annis in principio studij, in virtute sanctæ obedientiæ publicari mandamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ damnationis, reprobationis, diffinitionis, inhibitionis, decreti, ordinationis, statuti & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis hoc attentate præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursurum. Dat. Romæ in publica sessione, in Lateranen. sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno Incarnationis Dominicæ milleesimo quingentesimo tertio decimo, xij, Calen. Ianuarij, Pontificatus nostri Anno primo.

1. Cor. 1. 8.

1. Cor. 1. 8.

L E O P A P A D E C I M V S .

Nemo in vrbe Roma libros imprimat, nisi prius vicarius Pape, & sacri palatii Magister approbaverint. neque extra urbem, nisi fuerint examinati per viros habentes peritiam libri ab Episcopo, ac Inquisitore deputatos, qui manu propria subscriptionem approbationis apponant: qui contrafecerit, libros amittat, qui comburantur, & excommunicationis sententia innodatus existat.

Edita anno Domini 1515.
Ex concilio Lateranensi sub Leone X. scilicet, 10.

EO Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacro approbante Concilio.

INTER sollicitudines nostris humeris incumbentes, perpetui curâ reuoluimus, vt errantes in viam veritatis reducere, ipsosque lucrifacere Deo (sua nobis cooperante gratia) valeamus. Hoc est quod profecto desideranter exquirimus, ad id nostræ mentis sedulo destinamus effectum, ac circa illud studiosa diligentia vigilamus. Sane licet litterarum peritia per librorum lectionem possit faciliter obineri, ac ars imprimendi libros temporibus positissimum nostris, diuino fauente numine, inuenta, seu aucta & perpolita, plurima mortalibus attulerit commoda, cum parua impensa copia librorum maxima habeatur, quibus ingenia ad litterarum studia percommode exerceri, & vici eruditi in omni linguarum genere, præsertim autem Catholici, quibus sanctam Romanam Ecclesiam abundare affectamus, facile euadere possunt, qui etiam infideles sciant, & valeant sacris institutis instruere, fideliumque collegio per doctrinam Christianæ fidei salubriter aggregare: quia tamen multorum querela nostrorum, & Sedis Apostolicæ pulsauit aurium, quod nonnulli huius artis imprimendi magistri, in diuersis mundi partibus libros, tam Græcæ, Hebræicæ, Arabicæ & Chaldææ linguarum in Latinum translatis, in diuersis mundi partibus libros, tam Græci sermone editos, errores etiam in fide ac perniciosæ dogmata etiam religioni Christianæ contraria, ac contra famam personarum etiam dignitate fulgentium continentes, impiternè ad publicè vendere præsumunt, ex quorum lectura non solum legentes non edificantur, sed in maximos porjus, tam in fide, quàm in vita & moribus prolabantur, errores, vnde varia sæpe scandala (propterea experientia rerum magistra docuit) exorta fuerunt, & maiora in dies exoriri formidantur.

Nos

A Nos itaque ne id, quod ad DEI gloriam & fidei augmentum, ac bonarum artium propagationem salubriter est inuentum, in contrarium conuertatur, ac Christi fidelium saluti detrimentum pariat, super librorum impressione curam nostram habendam fore duximus, ne de cætero cum bonis semini- bus spinæ coalescant, vel medicinis venena intermisceantur. Volentes igitur de opportuno super his remedio prouidere, hoc sacro approbante Concilio, vt negotium impressionis ꝑ librorum huius- modi eò prosperetur felicius, quò deinceps indago solertior diligentius & cautius adhibeatur, statui- mus & ordinamus, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus nullus librum aliquem, seu aliam quamcumque scripturam, tam in Vrbe nostra, quàm alijs quibusuis ciuitatibus & diocæsisbus impri- mere, seu imprimi facere præsumat, nisi prius in Vrbe per Vicarium nostrum, & sacri palatij Magi- strum, in alijs vero ciuitatibus & diocæsisbus per Episcopum, vel alium habentem peritam scientiæ, libri, seu scripturæ huiusmodi imprimendæ ab eodem Episcopo ad id deputandum, ac inquisitorem hæreticæ prauitatis ciuitatis siue diocæsis, in quibus librorum impressio huiusmodi fiet, diligenter examinentur, & per eorum manu propria subscriptionem, sub excommunicationis sententia gratis, & sine dilatione imponendam, approbentur. Qui autem fecus præsumpserit, vltra librorum impres- sionem, & illorum publicam combustionem, ac centum ducatorum fabricæ Principis Apostolorum de Vrbe sine spe remissionis solutionem, ac anni continui exercitij impressionis suspen- sionem, excommunicationis sententia innodatus existat, ac demum iograuescente contumacia taliter per Episcopum suum, vel Vicarium nostrum respectiue per omnia iuris remedia castigeretur, quòd alijs eius exemplo similia minime attentare præsumant.

† Vide Conci- lium Tridenti- num sessio. 4.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti & ordinationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipot- entis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum, *in nobis illi dicitur*
Dat. Romæ in publica sessione, in Lateranen. sacrosancta basilica solemniter celebrata, anno incar- nationis Dominicæ millesimo, quingentesimo decimoquinto, quarto Nonas Maij, Pontificatus no- stri anno tertio.

C LEO PAPA DECIMVS.

Nemo audeat prædicare nisi à superiore prius fuerit approbatus. prædicatores Euangelium expli- cent iuxta sanctorum Patrum interpretationes. tempus futurorum, aut Antichristi temere non præsi- gant. vanas reuelationes non dominifcantur. virtutes commendent, vitia detestentur. Episcopos, & alios superi ores publice coram populo incaute non reprehendant, aut mordeant. nemo inspirationes sibi factas prius prædicet, quàm Romanus Pontifex, aut Episcopus approbarit. qui contrafecerit, excom- municationem incurrit, & officium prædicationis perpetuo amittit.

D EO Episcopus seruus seruatorum Dei, ad perpetuam rei memotiam, sacro approbante Concilio.

Edita anno Do- mini 1516. Ex Concilio La- teranenſi sub Leone x. sessio. 11.

S V P E R N Æ maiestatis præsidio, per cuius ineffabilem prouidentiam celestia simul & terrena diriguntur, super gregem Dominicum nobis cõmissum, speculatoris officij (quantũ imbecilli- tati nostræ conceditur) exercentes, totaq; mente nobiscum reuoluẽtes, inter alia cõplura & magna ad nos pertinere, vt munus prædicationis, quod in ecclesia Dei præcipuum, ac pernecessariũ, magniq; fru- ctus atq; vtilitatis, dũmodo recte & ex sincera charitate erga Deũ & proximũ præceptiq; & exemplis sanctorum patrum, qui hæc profitentes cum fidei fundatione & propagatione plurimum Ecclesiæ cõ- tulerunt, exerceatur: quippe quod redemptor noster primus fecit, & docuit, & eius præcepto & imita- tione duodenus ille Apostolorum numerus, quasi totidem cœli, Dei veri gloriam enarrantes per or- bem terrarum, vniuersum genus humanum, quod sub peccati iugo vetusta seruitute continebatur, sen- sim ab eorũ tenebris educentes, & ad perpetuæ salutis lucem excitantes, verbum ipsum in omnem terram, & in fine orbis terræ, tum ipsi prius, tum deinde sui successores, longe lateque propagauerunt, altissimeq; fundarunt, vt qui nunc tantum subeunt onus, meminisse debeant, creberrimeq; secum re- uoluere, præter auctoris ipsius, ac fundatoris Iesu Christi pientissimi redemptoris, Petri etiam & Pau- li cæretorumque Apostolorum & Domini discipulorum se vices, quo ad hoc officium, subire, ac susti- nere. Sane fide dignorũ relatione percepimus, quòd nonnulli prædicatores nostris temporibus (quod dolenter referimus) non attendentes, se eorum, quos diximus, & insuper sanctorum Ecclesiæ Docto- rum, aliorumque sacram Theologiam profitentium, qui assistendo iugiter Christianis, ac se falsis pro- phetis rectam fidem subuertere annitentibus opposentes, Ecclesiam militantem illasam prius, per se talem eam esse manifestarunt, officium exercere, & non nisi vtilia concurrenti eorum sermonibus populo ad vitiorum extirpationem, virtutum laudem, animatum denique salutem fidelium, meditan- da & perficienda debere assumere: multa tamen & varia contra institutiones & exempla, quæ dixi- mus, quandoque etiam scandalosa populis prædicare, quod mentem certe nostram mirum in mo- dum commouit, dum nobiscum ipsi mente volumus, quòd illi officij immemores sui, in suis sermo- nibus non ad vtilitatem audientium, sed ad suam potius ostentationem laborantes, vanis quorum- dam auribus blandiuntur, qui ad hoc iam deuenisse apparent, vt verificetur dictum Apostoli ad Tri- motheum

Plalm. 18.

Quo tempore publicatum est editum hoc, coeperat iam tum Lutherus, qui Germaniæ suis prædigijs demeruit, vi- rus sum, dif- fundere, quã- quam non cer- tum an adeo, et singularis iam tũ Romæ eius notitia esset. 2. Timot. 4.

F † motheum

morheum ita scribentis: Erit enim tempus cum tanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua deside-
 ria coaceruabunt sibi magistros prurientes, auribus, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabu-
 las autem conuertentur: quorum falsas & inanes mentes, prædicantes ipsi præfati, non modo in res-
 ctam veramque viam reducere minime student, sed illas maioribus etiam erroribus implicant, dum
 sine vlla canonum attestazione, vel reuerentia, immo contra ipsas canonicas sanctiones, sacra scriptu-
 ræ sensum multifariam peruerentes, temereque ac perperam plerumque interpretantes, contra ve-
 ritatem prædicare, terroresque ac minas, multaque mala propediem affutura, iamque ingruentia, nul-
 la profus legitima ratione muniti, sed duo dumtaxat sensui oblequentes comminantur, repræsen-
 tant, adesseque asseuerant, plerumque etiam vana quædam & inania, & alia huiusmodi populis in-
 getere, & (quod enormius est) ab æternitatis lumine, & sancti spiritus admonitione, aut infusione, il-
 la se habere asserere audent. Cumque ij sub confessorum miraculorum mendacijs, varios errores
 fraudesque disseminant, denique populos, quos in Euangelica doctrina sedulo instruere, & in vera fi-
 de retinere & conseruare deberent, sermones suos à sensu & præceptis vniuersalis Ecclesiæ retrahen-
 tes, à sacrisque constitutionibus, quas maxime sequi deberent, deuiantes, auditores suos amouent, ac
 longe faciunt à salute. Per hæc namque & alia huiusmodi simpliciores homines, vt ad deceptionem pro-
 cliuios, à via salutis & obedientia Romanæ Ecclesiæ deuiantes, in errores varios perfacile inducun-
 tur. Propterea Gregorius huius muneris peritissimus, & feruore charitatis incensus, prædicatores
 vehementer horcatur & monet, vt dicturi ad populum, prudentes cauti; accedant, ne dicendi impe-
 tu rapti, verborum erroribus quasi iaculis audientium corda configant, & cum sapientes fortasse vi-
 deri desiderant, decepti, sperata virtutis compagem insipienter discendant. Sape namque verborum
 effectus amittitur cum loquacitate importuna, vel incauta, audientium corda leuigantur. Et sane in
 nullo alio rudem ij plebem maiori damno scandaloque afficiunt, quam cum vel tacenda prædicant,
 vel falsa & inutilia docendo, eam in errorem inducunt. Quæ quoniam huic sacrae religioni Diuini-
 tus instituta, vt noua & aliena, omnino contraria esse noscuntur, graui certe acuratoque sunt exa-
 mine digna, ne scandalum populo Christiano, & suorum auctorum, ac aliorum animabus interitum
 pariant. Nos igitur sanctæ Dei Ecclesiæ (cui disponente Domino præsidemus, quæ quidem vna est,
 & vnum Deum prædicat, colit, ac vnam fidem firmiter & sincere confitetur, iuxta illud Propheta
 vaticinium, Qui habitare facit vnus moris in domo) vniformitatem, quantum cum Deo possumus,
 postbitam reducere, & retentam conseruare, quique populo verbum Dei prædicant, tales esse cupien-
 tes, vt eorum prædicatione, Dei Ecclesiæ nullum scandalum patiat, & si qui corrigibiles sunt, ab
 his, quæ proximis nostrisque temporibus præsumpserunt, cum nonnullos eorum, præter illa quæ di-
 ximus, in prædicationibus non viam amplius Domini in virtute docentes, non Euangelium (vt de-
 berent) explanantes, sed conficta miracula, & noua ac falsa vaticinia, aliaque leuia & ab anilibus fa-
 bulis parum distantia, magnamque scandalum patientia, nulla deuotionis & auctoritatis, (cuiusque
 improbantis, ac repellentis hæc) habita ratione, vastis clamoribus imprimere, ac suadere vbiq; co-
 nantes. Et ne Pontificali quidem dignitate fulgentibus, & alijs Ecclesiæ Prælatibus parcentes, quibus
 potius honorem, ac reuerentiam exhibere deberent, sed in eorum personas ac statum audaciter, ac
 temere inuehi consueuisse, & alia huiusmodi commisisse constat, in futurum abstineant, vt tam peri-
 culosum contagiosumque malum, ac mortifera pestis radicibus euellatur, & arefactum ita penitus deleatur,
 vt nec memoria eius remaneat: sacro approbato Concilio statuiamus & ordinamus, vt nullus tam ele-
 ricus secularis, quam cuiuscumque etiam mendicantium ordinis regularis, aut quiuis alius ad quem
 facultas prædicandi, tam de iure quam de consuetudine, aut vel priuilegio alijs pertinet, ad huiusmo-
 di officium exercendum admittatur, nisi prius per superiorem suum respectiue diligenter examinatus,
 (in qua te conscientiam ipsius superioris oneramus) ac morum honestate, ætate, doctrina, probita-
 te, prudentia, & vitæ exemplaritate ad illud aptus & idoneus reperiat, & hic, quocumque post ea
 prædicaturus accesserit, de huiusmodi examine, & idoneitate sua per litteras authenticas, seu alias sui
 examinatoris approbatorisq; episcopis, & alijs locorum ordinarijs fidem legitime faciat. Mandates
 omnibus qui hoc onus sustinent, quique in futurum sustinebunt, vt Euangelicam veritatem & san-
 ctam scripturam iuxta declarationem, interpretationem, & ampliationem doctorum, quos Eccle-
 sia vel vsus diuturnus approbavit, legendosque hæcenus recepit, & in posterum recipiet, prædicent
 & explanent: nec quicquam eius proprio sensui contrarium aut dissonum adijciant, sed illis semper
 insistant, quæ ab ipsis sacra scriptura verbis, & præfatorum doctorum interpretationibus, rite & sa-
 ne intellectis, non discordant. Tempus quoque præfixum futurorum malorum, vel antichristi ad-
 uentum aut certum diem iudicij prædicare, vel asserere nequaquam præsumant, cum veritas dicat,
 Non esse vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate: ipsosque qui hæ-
 cenus similia asserere ausi sunt, mentitos, ac eorum causa, reliquorum etiam recte prædicantium au-
 thoritati non modicum detractum fuisse constet: Inhibentes omnibus & singulis clericis secularibus
 vel regularibus præfatis, ceterisque cuiuscumque status, gradus, & ordinis existant, qui hoc onus
 assumeant, ne de cætero in sermonibus suis publicis, alia quæq; futura ex litteris sacris constanter præ-
 dicere, nec illa à Spiritu sancto vel diuina reuelatione se habuisse affirmare, & alienas inanesque diui-
 nationes asseuerando, aut alio quocumque modo tractanda assumant, sed ex diuina vocis præcepto
 Euangelium omni creaturæ cum vitiorum detestatione, & virtutum commendatione enucleent, & de-
 clarent

Psalm. 67.

† for. explana-
 tionem.

Act. 1. 9

A larent, & pacem ac dilectionem mutuam a Redemptore nostro tantopere commendatam, ubique fontes, non scindant vellem inconsumibilem Christi, sed ab Episcopatum & prælatorum, ac aliorum superiorum, eorumque status scandalosa detractio, quos coram vulgo & laicis non modo incaute, sed etiam intemperanter reprehendunt & mordent, & ab eis male gestorum expellunt quandoq; nominibus aperta & manifesta redargutione abstineant. Denique constitutionem scilicet recordationis Clementis Papæ V. quæ incipit, Religiosi, quam tenore præsentium in nouamus & approbamus, inuolabiliter ab eis obseruari debere decernimus, vt hac ratione ad vilitatem populi prædicantes, & cum Domino lucrifacientes, talentum, quod ab illo acceperant, superlucrari, & eiusdem gratiam & gloriam consequi mereantur. Cæterum si quibusdam eorum Dominus futura quædam in Dei ecclesia inspiratione qua piâ reuelauerit, vt per Amos prophetam ipse promittit, & Paulus Apostolus prædicatorum princeps, Spiritum, inquit, nolite extinguere, prophetias nolite spernere, hos aliorum fabulorum & mendacium gregi connumerari, vel aliter impediti minime volumus. Extinguitur nã que ipsius gratia Spiritus. Ambrosio teste, si incipientibus loqui seruo contradictione sopitur: & tunc 1. Theff. 5. d.

B Spiritui sancto iniuria certe fieri dicitur. Et quoniam res magni momenti est, eo quod non de facili credendum sit omni spiritui, sed sint probandi spiritus, teste Apostolo, an ex Deo proueniant? volumus, vt lege ordinaria tales asserat inspirationes, antequam publicentur, aut populo prædicentur, ex nunc Apostolicæ sedis examini referuatæ intelligantur. Quod si sine moræ periculo id fieri non valeret, aut vrgens necessitas aliud suaderet; tunc eodem ordine seruatæ, ordinario loci notificentur, vt illi adhibitis secum tribus aut quatuor doctis & grauibus viris, & huiusmodi negocio cum eis diligenter examinato, quando id expedire videbunt, (super quo eorum conscientias oneramus) licentiam concedere possint. Si qui autem contra præmissorum aliquod committere quidquam ausi fuerint, vltra pœnas contra tales a iure statutas, excommunicationis etiam sententiam, a qua non nisi a Rom. Pont. præterquam in mortis articulo constituti, absolui possint, eos incurtere volumus. Et vt eorum exemplo alij attentare similia minime audeant, eis prædicationis etiam officium interdictum esse perpetuo decernimus. Non obstantibus constitutionibus, ordinationibus, ac priuilegijs & indultis, & litteris Apostolicis, & ordinibus & personis præfatis, etiam in mari magno comprehensis, ac etiam à nobis forsan approbatis, innouatis, vel etiam de nouo concessis, quæ quo ad hoc, nolumus eis in aliquo suffragari. 1. Ioan. 4. a.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri statuti, ordinationis, mandati, inhibitionis, innouationis, approbationis, decreti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursurum.

Data Romę in publica sessione, in Lateran. sacrosancta basilica solenniter celebrata, Anno incarnationis Domini 1516. 14. Kal. Ianuarij, Pontificatus nostri anno quarto.

LEO PAPA X.

*Dilecto filio nostro Hadriano tituli sanctorum Joannis & Pauli
Presbytero Cardinali.*

Inquisitores hereticæ prauitatis, testes falsidicos in causa fidei deponentes, & alios de quibus agitur in hoc rescripto, tradere possunt curiæ seculari, irregularitatis, aut alicuius pœna vel censura Ecclesiasticæ securi.

D ILECTE fili noster, salutem, & Apostolicam benedictionem.

E INTELEXIMVS quod in Hispania, ceterisque Regnis & Dominijs Charissimę in Christo filia: nostræ Ioannæ Regina: & Charissimi in Christo filij nostri Carolis Regis Hispaniæ catholicorum ditio ni subiectis, in quibus tu hereticæ prauitatis Inquisitor Generalis per Sedem Apostolicam deputatus existis, multi perditij ingenij homines, in testimonijs, quæ pethibent super dictę prauitatis veritate inquirenda falsitatem quandoque prece, odio, vel amore, & quandoque metu committere, aut se eandem falsitatem commisisse publico licet falso fateri non verentur: sicque huiusmodi diabolicę artis ministerio plerumque vel damnantur infantes, vel diuinæ maiestatis Dei, & orthodoxę fidei sub Christiano nomine derisores veniam consequuntur. Ad quæ facinora perpetranda ipsi falsi testes tam propria improbitate, & inconstantia, quam audacia, & impunita temeritate eorum qui illos ad talia committenda minis cogunt, aut pecunia illiciti, impelluntur. Nos igitur scelestum hoc hominum genus, qui in diuinam humanamque simul naturam conspirant, & in nefandi criminis causa vel iniustæ absolutionis, vel iniquę condemnationis actores existunt acriori longè supplicio quàm ceteri falsidici testes plecti soleant, dignum censentes: circumspectioni tuę & Vniuersis & singulis alijs per te & pro tempore existentem generalem dictę prauitatis in regnis, & dominijs prædictis Inquisitorem, ad ipsam Inquisitionis officium pro tempore deputatis, contra omnes & singulas personas cuiusuis status,

Edita anno Domini 1518.
Ex Archivio Inquisition. Romanæ. Vide super Directorio Inquisitorum pag. 973.

tus, gradus, ordinis, dignitatis, & conditionis existant, quas tibi aut alijs Inquisitionibus prædictis in crimine heresis falsum scienter deposuisse, aut alium ad falsum deponendum, aut verum tacendum induxisse, vel quempiam ob perhibitum veritatis testimonium vel propter falsum non attestatum occidisse, aut membro aliquo mutilasse, aut bonis suis omnibus vel maiori parte illorum spoliasse, vel spoliari fecisse, seu atrocissima iniuria affectisse legitime confiteritur, tuo aut a te deputando seu deputandis & subdelegandis arbitrio procedendi, & eos pœnis de quibus tibi vel illi videbitur condemnandi, super quo tam & illorum quibus negotia huiusmodi commiseris, conscientiam oneramus absque alicuius pœnæ seu censuræ Ecclesiasticæ metu aut irregularitatis nota tradendi vel relaxandi, etiâ curiæ seculari plenam & liberam concedimus facultatem. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die 14. Decembris 1518. Pontificatus nostri anno sexto.

Euangelista

BVLLA APOSTOLICA LEONIS PAPAE X.
contra errores Martini Lutheri, & sequacium.

Leo Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Edita anno Do-
mini 1520.

Ex. 4. vol. con-
ecl. pag. 700. ex
Colonien. edi-
tione an. 1567.
psal. 73. d.
Ioan. 21.

1. Pet. 2. a

Iac. 3. b.

1. Cor. 11. d

1. Tim. 4. a.

ad unum
ni unum
-or
-ul
-on
-m

EXVRGE Domine, & iudica causam tuam; memor esto impropiorum tuorum, eorum quæ ab insipientibus sunt tota die: inclina autem tuam ad preces nostras, quoniam surrexerunt vulpes quærentes demoliri vineam, cuius tu torcular calcasti solus, & ascensus ad patrem, eius curam, regimen, & administrationem Petro tanquam capiti, & tuo vicario, eiusque successoribus instar triumphantis Ecclesiæ commisisti. Exterminare nititur eam aper de Sylua, & singulis ferus depascitur eam. Exurge Petre, & pro pastorali cura præfata tibi (vi præfertur) diuinitus demandata, in te in causam sanctæ Romanæ Ecclesiæ, matris omnium ecclesiarum, ac fidei magistræ, quam tu, iubente Deo, tuo sanguine consecrasti: contra quam sicut tu præmonere dignatus es, insurgunt magistri mendaces, introducentes sectas perditionis, sibi celerem interitum superducentes: quorum lingua ignis est, inquietum malum, plena veneno mortifero: qui zelum amarum habentes & contentiones in cordibus suis gloriantur, & mendaces sunt aduersus veritatem. Exurge tu quoque, quem sumus Paule, qui eam tua doctrina, ac pari martyrio illuminasti atque illustrasti. Jam enim surgit nouus Porphyrius, quia sicut ille olim sanctos Apostolos iniuste momordit, ita hic sanctos Pontifices prædecessores nostros contra tuam doctrinam eos non obseruando, sed increpando, mordere, lacere, ac ubi causæ suæ diffidit ad conuicia accedere non veretur, more hæreticorum, quorum (inquit Hieronymus) vltimum præsidium est, vi cum conspiciant causas damnatum iri, incipiant virus serpentis lingua diffundere: & cum se victos conspiciant ad contumelias proflire. Nam licet hæretes esse, ad excitationem fidelium, tu dixeris oportere; eas tamen, ne incrementum accipiant ne ve vulpecula colescant, in ipso ortu, te intercedente & adiuvante, extinguere necesse est. Exurgat denique omnis sancta & reliqua vniuersalis Ecclesia, cuius vera sacramentorum litterarum interpretatione prohibita, quidam, quorum mentem pater mendacij excecauit, ex veteri hæreticorum instituto, apud semetipsos fate scripturas easdem aliter quam Spiritus sanctus flagitet, proprio duntaxat sensu, ambitionis, avaræque popularis causa, teste Apostolo, interpretantur, immo vero torquent & adulterant: ita ut iuxta Hieronymum, iam non sit euangelium Christi, sed hominis, aut quod peius est diaboli. Exurgat, inquam, præfata ecclesia sancta Dei, & vna cum beatissimis apostolis præfatis, apud Deum omnipotentem intercedat, ut purgatis ouium suarum erroribus, eliminatisque a fidelium finibus hæresibus vniuersis ecclesiæ suæ sanctæ pacem & vnitatem conservare dignetur. Dudum si quidem, quod præ animi angustia & incertore exprimere vix possumus, fide dignorum relatu ac fama publica referente, ad nostrum peruenit auditum: immo vero, pro dolor, oculis nostris vidimus ac legimus multos & varios errores, quosdam videlicet iam per concilia ac prædecessorum nostrorum constitutiones damnatos, hæresim etiam Græcorum, & Bohemicam expresse continentes: alios vero respectiue vel hæreticos, vel falsos, vel scandalosos, vel piam aurum offensiuos, vel simplicium mentium seductiuos, & à falsis fidei cultoribus, qui per superbam curiositatem mundi gloriam cupientes, contra Apostoli doctrinam plus sapere volunt, quam oporteat: quorum garrulitas (vi inquit Hieronymus) sine scripturarum auctoritate non haberet fidem, nisi viderentur peruersam doctrinam etiam diuini testimonij, male tamen interpretatis, roborare. A quorum oculis Dei timor recessit, humani generis hoste suggerente, nouerit suscitatos, & nuper apud quosdam leuios in inelyta natione Germanica seminatos. Quod eo magis dolemus ibi euenisse, quod eandem nationem & nos, & prædecessores nostri, in visceribus semper gesserimus charitatis. Nam post translationem ex Græciâ à Romana ecclesia in eisdem Germanos imperium, iidem prædecessores nostri & nos, eiusdem ecclesiæ aduocatos, defensoresque ex eis semper accepimus, quos quidem Germanos catholicæ veritatis vere Germanos, constat, hæresum acerrimos oppugnatores semper fuisse, cuius rei testes sunt laudabiles illæ constitu-
tiones

A tiones Germanorum Imperatorum pro libertate Ecclesie, proque expellendis exterminandisque ex omni Germania hæreticis, sub gravissimis pœnis etiam amissionis terrarum & dominiorum, contra receptatores vel non expellentes olim editæ, & à nostris prædecessoribus confirmatæ; quæ si hodie seruentur, & nos, & ipsi utique hæc molestia pateremur. Testis est in concilio Constantien. Hulsitarum ac Vicleffitarum, nec non Hieronymi Pragen. damnata a punita perfidia. Testis est toties contra Bohemos Germanorum sanguis effusus. Testis denique est prædictorum errorum seu multorum ex eis per Colonien. & Louanien. vniuersitates, vt pote agri Dominici pijssimas religiosissimasque cultrices, non minus docta quam vera ac sancta cõsuetudo, reprobatio, & damnatio. Multa quæq; alia allegare possemus quæ ne historiam texere videamur, prætermittenda censuimus. Pro pastoralis igitur officij diuina gratia nobis iniuncta cura, quam gerimus, prædictorum errorum virus pestiferum vltèrius tolerare seu dissimulare, sine Christianæ religionis nota, atq; orthodoxæ fidei iniuria, nullo modo possumus. Eorum autem errorum aliquos præsentibus duximus in ferendos, quorum tenor sequitur, & est talis.

B Hæretica sententia est, sed vsitata, Sacramenta nouæ legis iustificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obieem.

Primæ Lutheri hæreses.

In puero post baptismum negare remansens peccatum, & Paulum & Christum simul conculcare. Fomes peccati, etiam si nullum adsit actuale peccatum, & moratur exeuntem a corpore animam ab ingressu cœli.

Imperfecta charitas mortifici, fert secum necessario magnum timorem, qui se solo satis est facere pœnam Purgatorij, & impedit introitum regni.

Tres esse partes penitentiae, contritionem, confessionem & satisfactionem, non est fundatum in sacra scriptura, nec in antiquis sanctis Christianis doctoribus.

Contritio, quæ paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis, recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum grauitatem, multitudinem, feditatem, amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquisitionem, hæc contritio facit hypocritam, immo magis peccatorem.

C Verissimum est prouerbiū, & omnium doctrina de contritionibus hucusque data præstantius, de cetero non facere, summa penitentia, noua vita.

Nullo modo præsumas confiteri peccata uenialia, sed neq; omnia mortalia, quia impossibile est, vt omnia mortalia cognoscas, Vnde in primitiua ecclesia solum manifesta mortalia confitebantur.

Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus, quam quod misericordia Dei nihil volumus relinquere ignoscendum.

Peccata non sunt vlli remissa, nisi remittente sacerdote, credat sibi remitti, immo peccatum maneret, nisi remissum crederet, non enim sufficit remissio peccati, & gratiæ donatio, sed oportet etiam credere esse remissum.

Nullo modo confidas absolui propter tuam contritionem, sed propter verbum Christi, Quodcuq; que solueris, &c. Hic, inquam, confide, si sacerdotis obtinueris absolutionem, & crede fortiter te absolutum, & absolutus vere eris qui dquid sit de contritione.

D Si per impossibile confessus non esset contritus, aut sacerdos non seruo, sed itaq; absolueret, si tamē crederet, se absolutum, verissime est absolutus.

In sacramento penitentiae ac remissione culpæ, non plus facit Papa aut Episcopus, quam infimus sacerdos: imò ubi non est sacerdos, æquetantum quilibet Christianus, etiam si mulier, aut puer esset.

Nullus debet sacerdoti respondere, se esse contritum, nec sacerdos requirere.

Magnus est error eorum qui ad sacramenta Eucharistiæ accedunt, huic innixi, quod sint confessi, quod pœn sint sibi confesij alicuius peccati mortalis quod præmiserint orationes suas & præparatoria, omnes illi ad iudicium sibi manducant & bibunt, sed si credant & confidant se gratiam ibi consecutus, hæc sola fides facit eos puros & dignos.

Consultum videtur, quod ecclesia in communi concilio statueret laicos sub vtraq; specie communicandos, nec Bohemi communicantes sub vtraque specie, sunt hæretici, sed schismatici.

Thesauri ecclesiæ, unde Papa dat indulgentias, non sunt merita Christi & Sanctorum.

Indulgentiæ sunt pia fraudes fidelium, & remissiones bonorum operum, & sunt de numero eorum quæ licent, & non de numero eorum quæ expediunt.

E Indulgentiæ, his qui veraciter eas consequuntur, non valent ad remissionem pœnæ pro peccatis actualibus debere apud diuinam iustitiam.

Seducuntur credentes indulgentias esse saluatares, & ad fructum spiritus vtilis.

Indulgentiæ necessariæ sunt solum publicis criminibus, & proprie conceduntur duris solummodo & impatiētibus.

Sexagenariis hominum indulgentiæ nec sunt necessariæ, nec vtilis; videlicet mortuis seu mortuis in infernis, legitime impeditis, his qui non commiserunt crimina, his qui crimina commiserunt, sed non publica, his quæ meliora operantur.

Excommunicationes sunt tatum extrema pœnæ, nec priuant hominem communibus spiritualibus Ecclesiæ orationibus.

Docendi

Docendi sunt Christiani plus diligere excommunicationem, quam timere.
 Romanus Pontifex Petri successor, non est Christi vicarius super omnes totius mundi Ecclesias ab ipso Christo in B. Petro institutus.

Verbum Christi ad Petrum, Quodcumque solueris super terram, &c. extenditur duntaxat ad ligata ab ipso Petro.

Certum est in manu ecclesiæ aut Papæ profus non esse, statuere articulos fidei, immo nec leges morum, seu bonorum operum.

Si papa cum magna parte ecclesiæ sic vel sic sentiret, nec etiam erraret; adhuc non est peccatum aut hæresis contrarium sentire, præsertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per Concilium uniuersale alterum reprobatum, alterum approbatum.

Via nobis facta est enarrandi auctoritatem conciliorum, & liberè contradicendi eorum gestis, & iudicandi eorum decreta, & confidenter confitendi, quidquid uerum uideretur, siue probatum fuerit, siue reprobatum a quocunque concilio.

Aliqui articuli Ioannis Hufs condemnati in Concilio Constantien. sunt Christianissimi, verissimi, & Euangelici, quæ nec uniuersalis Ecclesia posset damnare.

In omni opere bono iustus peccat.

Opus bonum optime factum, est ueniale peccatum.
 Hæreticos comburi, est contra uoluntate in Spiritus.

Prælati aduersus Turcas est repugnare Deo uisitanti iniquitates nostras per illos.
 Nemo est certus, se non semper peccare mortaliter propter occultissimum superbæ uitium.

Liberum arbitrium post peccatū, est res de solo titulo: & dū facit quod in se est, peccat mortaliter.
 Purgatorium non potest probari ex sacra scriptura, quæ sit in Canone.

Animæ in purgatorio non sunt securæ de eorum salute, saltem omnes: nec probatum est ullis aut rationibus aut scripturis, ipsas esse extra statum merendi, aut augendæ charitatis.

Animæ in Purgatorio peccant sine intermissione, quamdiu quarunt requiem, & horrent penas.

Animæ ex purgatorio liberatæ suffragiis uiuentium, minus beantur, quam si per se satisfecissent.

Prælati ecclesiastici & principes sæculares nō male facerent, si omnes saccos medicitatis dederent.

Qui quidem errores, respectiue, quàm sint pestiferi, quàm perniciosi, quàm scandalosi, quàm piarum & simplicium mentium seductiui, quàm denique sint contra omnem charitatem, ac S. R. E. matris omnium fidelium, & magistræ fidei reuerentiam atque neruum ecclesiasticæ disciplinæ obedientiam scilicet, quæ fons est & origo omnium uirtutum, hæc qua facile unusquisque infidelis esse conuincitur, nemo sanæ mentis ignorat. Nos igitur in præmissis, utpotè grauissima, propensius (ut de-

eer) procedere, necnon huiusmodi pesti morboque canceroso, ne in agro Dominico tanquam ue-

pris nocua ulterius serpat, uiam præcludere cupientes, habita super prædictis erroribus & eorum

singulis diligenti cæmentatione, discussione, ac districto examine, maturaque deliberatione, omnibus

que rite pensatis ac sapius uentilatis cum uenerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ

Cardinalibus, ac regularium ordinum Prioribus seu ministris generalibus, pluribusque aliis sacre

Theologiæ, necnon utriusque iuris professoribus siue magistris, & quidem peritissimis: reperimus

eisdem errores, respectiue (ut præfertur) aut articulos non esse catholicos: nec tamquam tales, esse

dogmatizandos, sed contra Ecclesiæ catholicæ doctrinam siue traditionem, atque ab ea ueram diu-

narum scripturarum receptam interpretationem, cuius auctoritati ita acquiescendum censuit Au-

gustinus, ut dixerit se Euangelio non fuisse crediturum, nisi Ecclesiæ Catholice interuenisset aucto-

ritas. Nam ex eisdem erroribus, uel eorum aliquo uel aliquibus palam sequitur, eandem Ecclesiam,

quæ Spiritu sancto regitur, errare & semper errasse. Quod est utique contra illud, quod Christus di-

scipulis suis in Ascensione sua (ut in sancto Euangelio Matthei legitur) promisit, dicens: Ego uo-

biscum sum usque ad consummationem sæculi. Necnon contra sanctorum patrum determinatio-

nes, conciliorum quoque, & summorum Pontificum expressas ordinationes seu canones: quibus

non obtemperasse omnium hæresum & schismatum teste Cypriano, fomes & causa semper fuit.

De eorundem itaque uenerabilium fratrum nostrorum consilio & assensu, ac omnium & singulo-

rum prædictorum matura deliberatione prædicta auctoritate omnipotentis Dei, & beatorum Apo-

stolorum Petri & Pauli, & nostra, præfatos omnes & singulos articulos seu errores, tamquam (ut

præmittitur) respectiue hæreticos, aut scandalosos, aut falsos, aut piarum aurium offensiuos, uel

simplicium mentium seductiuos, & ueritati catholice obuiantes, damnamus, reprobamus at-

que omnino reuicimus, ac pro damnatis, reprobatis, & reiectis, ab omnibus utriusque sexus

Christi fidelibus haberi debere, harum sententiarum decernimus & delatamus, inhibentes in uirtute san-

ctæ obedientiæ, ac sub maioris excommunicationis læ sententiæ: necnon quo ad ecclesiasticas & reg-

ulares personas episcopaliū omnium etiam patriarchaliū, metropolitanarum, & aliarum ca-

thedralium Ecclesiarum, monasteriorum quoque, & prioratuum etiam conuentualium, & quarum-

cunque dignitatum, aut beneficiorum Ecclesiasticorum, secularium, aut quorumuis ordinum regu-

larium, priuationis, & inhabilitatis ad illa & alia in posterum obtinenda; quo uero ad contentus ca-

pitula, seu domos, aut pia loca secularium uel regularium, etiam Mendicantium, necnon uniuersita-

tis etiam studiorum generalium, quorumcumque priuilegiarum indultorum a sede Apostolica uel

+ adeo ueram

Mat. 28.

eius

A eius Legatis, aut alijs quomodolibet habitorum vel obtentorum, cuiuscunque tenoris existant: nec non nominis & potestatis studium generale tenendi, legendi, ac interpretandi quasvis scientias & facultates, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda: Prædicationis quoque officij, ac amissionis studij generalis, & omnium privilegiorum eiusdem. Quo vero ad sæculares eiusdem excommunicationis, nec non amissionis: cuiuscunque emphyteusis, seu quorumcunque feudorum tam à Romana Ecclesia, quàm alijs quomodolibet obtentorum, ac etiam inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda. Necnon quo ad omnes & singulos superius nominatos, inhibitionis Ecclesiasticæ sepulturæ, inhabilitatisque ad omnes & singulos actus legitimos infamiae ac diffidationis & criminis læsæ maiestatis, & hæreticorum, & fautorum eorundem in iure expressis pœnis, eo ipso & absque ulteriori declaratione per omnes & singulos supradictos, si (quod absit) contrafecerint, incurrendis. A quibus vigore cuiuscunque facultatis & clausularum etiam in confessionalibus quibusvis personis, sub quibusvis verborum formis contentarum, nisi à Ro. Pont. vel alio ab eo ad id in specie facultatem habente, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeat. Omnibus & singulis

B utriusque sexus Christi fidelibus, tam laicis quàm clericis, sæcularibus & quorumvis ordinum regularibus, & alijs quibuscunque personis, cuiuscunque status, gradus, uel conditionis existant, & quacunque Ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, etiam S. R. E. Cardinalibus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium collegiarum ac inferiorum Ecclesiarum prælatis, clericis, aliisque personis ecclesiasticis, sæcularibus & quorumvis ordinum etiam Mendicantium regularibus, Abbatibus, Prioribus, vel ministris Generalibus vel particularibus, fratibus seu religiosis, exemptis & non exemptis: Studiorum quoque uniuersitatibus sæcularibus & quorumvis ordinum etiam Mendicantium regularibus; necnon Regibus, Imperatoris Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis, omnibusque Officialibus, Iudicibus, Notarijs, Ecclesiasticis & Sæcularibus, Communitatibus, Vniuersitatibus, Potestatibus, Ciuitatibus, Castris, Terris & locis, seu eorū uel earum ciuibus, habitatoribus & incolis, ac quibusvis alijs personis ecclesiasticis uel regularibus (ut præfertur) ut uniuersum orbem, ubicunque præsertim in Alemania existentibus, uel pro tempore futuris, ne præfatos errores, aut eorum aliquos, peruersamque doctrinam huiusmodi asserere, affirmare, defendere, prædicare, aut illi quomodolibet, publice uel occulte, quouis quæsto ingenio, uel colore, tacite uel expresse fauere præsumant.

C

Insuper quia errores præfati, & plures alij continentur in libellis seu scriptis cuiusdam Martini Lutheri, dictos libellos & omnia dicti Martini scripta seu prædicationes, in Latino uel quocunque alio idiomate reperiantur, in quibus dicti errores seu eorum aliqui continentur, similiter damnamus, reprobamus, atque omnino reijcimus, & pro omnino damnatis, reprobatis, ac reiectis (ut præfertur) haberi uolumus: mandantes in uirtute sanctæ obedientiæ, sub pœnis prædictis eo ipso incurrendis, omnibus & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, superius nominatis, ne huiusmodi scripta, libellos, prædicationes seu schedulas, uel in eis contenta capitula, errores aut articulos supradictos contententia legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, siue defendere, per se, uel alium, seu alios, directe uel indirecte, tacite uel expresse, publice uel occulte, aut in domibus suis siue alijs publicis uel priuatis locis tenere quoquomodo præsumant: quinimo illa statim post harum publicationem ubicunque fuerint, per ordinarios & alios supradictos diligenter quæsitæ publice & solenniter in præsentia cleri & populi, sub omnibus & singulis supradictis pœnis, comburant.

D Quod uero ad ipsum Martinū attinet, bone Deus, quid prætermisimus, quid non fecimus, quid paternæ charitatis omisimus, ut eum ab huiusmodi erroribus renocaremus? Postquam enim ipsum citauimus, mitius cum eo procedere uolentes, illum inuitauimus, atque tam per diuerso tractatus cum legato nostro habito, quàm per litteras nostras hortati fuimus, ut a prædictis erroribus discederet, aut ad nos, oblato etiam saluo conductu, & pecunia ad iter necessaria, sine metu seu timore aliquo, quem perfecta charitas foras mittere debuit, ueniret, ac Saluatoris nostri Apostolique Pauli exemplo, non in occulto, sed palam & in facie loqueretur. Quod si fecisset, pro certo (ut arbitramur) ad cor reuersus, errores suos cognouisset; nec in Rom. Curia, quam tantopere, uanis malucolorum rumoribus plus quàm oportuit tribuendo, vituperat, tot reperisset errata; docuissetque eum luce clarius, sanctos Rom. Pontifices prædecessores nostros, quos præter omnem modestiam iniuriose lacerat, in suis canonibus seu constitutionibus, quas mordere nititur, nunquam errasse; quia iuxta Prophetam, nec in Galaad resina, nec medicus deest. Sed obaudiuit semper, & prædicta citatione, omnibusque & singulis supradictis spretis, uenire contempsit, ac usque in præsentem diem contumax atque animo indurato censuras ultra annum sustinuit; eo quod deterius est, addens mala malis, de citatione huiusmodi notitiam habens, in uocem temerariæ appellationis prorupit, ad futurum concilium, contra Constitutionem Pij II. ac Iulij II. prædecessorum nostrorum, qua cauetur, taliter appellantes hæreticorū pœna plectendos, (Frustra etiam concilij auxilium implorauit, qui illi se non credere palam profiteretur) ita ut contra ipsum, tamquam de fide notoriè suspectum, immo verè hæreticum, absque ulteriori citatione uel mora, ad condemnationem & damnationem eius, tamquam hæretici, ac ad omnium & singularum suprascriptarum pœnarum & censurarum seueritatem procedere prosequeremur. Nihilominus de eorundem fratrum nostrorum consilio, omnipotentis Dei immitantes clementiam,

Lutheri tractatus interdicuntur.

Lutheri infignis pertinacia

Hier. 2. g.

Vana Lutheri prouocatio ad futurum concilium.

Ich. 18.

uc. 17.

Ioan. 17.

Luthero inhi-
betur prædica-
re.

Lutherus erro-
res suos per pu-
blica instrume-
ta renouate in-
hibetur.

Tir. j. c.

Omnia Luthe-
ri opera prohibi-
entur.

Mandatum de
capiendo Lu-
thero & com-
plicibus suis
& Pontifici assi-
gandis.

tiam, qui non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat: omnium inuictiarum ha-
cenus nobis & Apostolica sedi illatarum obliu, omni qua possumus pietate uti decreuimus, &
quantum in nobis est, agere, ut proposita mansuetudinis uia ad eor redertatur, & à prædictis rece-
dat erroribus, vt ipsum tanquam filium illum prodigum ad gremium Ecclesie reuertentem, beni-
gne recipiamus. Ipsum igitur Martinum, & quoscuque ei adhaerentes, eiusque receptores, & fau-
tores per viscera misericordiae Dei nostri, & per aspersionem sanguinis Domini nostri Iesu Chri-
sti, quo & per quem humani generis redemptio & sanctae matris Ecclesiae edificatio facta est, ex to-
to corde hortamur, & oblectamus, vt ipsius Ecclesiae pacem, unitatem, & veritatem, pro qua ipse
Saluator tam instanter orauit ad partem, turbare desistant, & à prædictis tam perniciosis erroribus
protus abstineant: inuenturi apud nos, si affectualiter patuerint, & paruisse per legitima docu-
menta nos certificauerint, paternae charitatis affectum, & apertum mansuetudinis, & clementiae
fontem.

Inhibentes nihilominus eidem Martino ex nunc, ut interim ab omni prædicatione seu prædicatione
nis officio omnino desinat. Alioquin, ut ipsum Martinum, si forte iustitiae & uirtutis amor à peccato
non retrahat, indulgentiaeque spes ad penitentiam non reducat, penarum terror coerceat discipli-
nae, eundem Martinum, eiusque adhaerentes, complices, fautores, & receptores, tenore praesentium
requirimus & monemus, in uirtute sanctae obedientiae, & sub prædictis omnibus & singulis penis,
eo ipso incurrendis, distincte præcipiendo mandamus quatenus infra sexaginta dies, quorum viginti
pro primo, viginti pro secundo, & reliquos viginti dies pro tertio & peremptorio termino assigna-
mus, ab afflictione praesentium in locis infra scriptis, immediate sequentes numerandos ipse Martinus,
complices fautores, adhaerentes, & receptores, prædicti, à praefatis erroribus, eorumque prædicatione,
ac publicatione, & assertione, defensione quocumque, & librorum seu scripturarum editione, super eisdem,
huc eorum aliquo omnino desistant, librosque ac scripturas omnes & singulas, praefatos errores
seu eorum aliquos quomodolibet continentes comburant, uel comburi faciant. Ipse etiam Martinus
errores & assertiones huiusmodi omnino reuocet, ac de reuocatione huiusmodi per publica docu-
menta in forma iuris ualida, in manibus duorum praelatorum consignata, ad nos infra alios similes
sexaginta dies tra. smittenda, uel per ipsum (si ad nos venire uoluerit, quod magis placeat) cum
praefato plenissimo saluo conductu, quem extunc concedimus, deferenda, nos certiores efficiat, ut de
eius uera obedientia nullus dubitationis scrupulus ualeat remanere. Aliàs si (quod absit) Martinus
praefatus, complices, fautores, adhaerentes & receptores, prædicti secus egerint, seu praemissa omnia
& singula infra terminum praedictum cum effectu non adimpleuerint, Apostoli imitantes doctrinam
qui hereticum hominem, post primam & secundam correptionem uitandum docuit, ex nunc prout
extunc, & econuerso, eundem Martinum, complices, adhaerentes, fautores, & receptores praefatos, &
eorum quemlibet, tanquam aridos palmites in Christo non manentes, sed doctrinam contrariam ca-
tholicae fidei inimicam, siue scandalosam, seu damnatam, in non modicam offensionem diuinæ maiesta-
tis ac vniuersalis Ecclesiae & fidei Catholicae detrimentum & scandalum dogmatizantes & prædican-
tes, clauis quoque Ecclesiae uilipendentes, notorios & pertinaces hereticos eadem auctoritate fuisse
& esse declarantes, eosdem ut tales, harum serie condemnamus, & eos pro talibus haberi ab omni-
bus utriusque sexus Christi fidelibus supra dictis uolumus & mandamus. Eosque omnes & singulos
omnibus supra dictis & alijs contra tales a iure inflictis penis, praesentium tenore subiicimus, & eis-
dem irreuitos fuisse, & esse decernimus & declaramus.

Inhibentes praeterea sub omnibus & singulis praemissis penis, eo ipso incurrendis, omnibus & sin-
gulis Christi fidelibus superius nominatis, ne scripta, etiam praefatos errores non contentia, ab eod-
em Martino quomodolibet condita, uel edita, aut condenda, uel edenda, seu eorum aliqua tanquam
ab homine orthodoxe fidei inimico, atque ideo uehementer suspecta; & ut eius memoria omnino
deleatur de Christi fidelium consortio, legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare siue de-
fendere per se, uel alium seu alios directè uel indirectè, tacitè uel expressè, publicè uel occultè, seu in do-
mibus suis siue alijs locis, publicis uel priuatis, tenere quoquo modo presumant; quinimmo illa com-
burant, ut praefertur. Monemus in super omnes & singulos Christi fideles supra dictos, sub eadem ex-
communicationis lae sententiae pena, ut hereticos praedictos declaratos & condemnatos, manda-
tis nostris non obtemperantes, post lapsum termini supra dicti euitent, & quantum in eis est, euitari
faciant, nec cum eisdem uel eorum aliquo commercium, aut aliquam conuersationem, seu commu-
nionem habeant, nec eis necessaria ministrant. Ad maiorem praeterea docti Martini, suorumque com-
plicium, fautorum, & adhaerentium, ac receptorum praedictorum, sic post lapsum termini praedicti
declaratorum hereticorum, & condemnatorum confusionem, vniuersis & singulis utriusque sexus
Christi fidelibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Patriarchalium, & Metropolitanarum, et aliarum
cathedralium, collegiatarum, ac inferiorum Ecclesiarum praefatis, capitulis, alijsque personis Eccle-
siasticis, secularibus, & quorumuis ordinum etiam Mendicantium (praesertim eius congregationis,
cuius dicitur Martinus est professus, & in qua degere uel morari dicitur) regularibus, exemptis, & non
exemptis, necnon vniuersis singulis principibus, quacunq; ecclesiastica uel mundana fulgentibus di-
gnitate, Regibus, Imperatoris Electoribus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis,
Conductoribus, Domicellis, Communitatibus, Vniuersitatibus, Potestatibus, Ciuitatibus, Castris,

A Castris, & locis, seu eorum habitatoribus, ciuibus & incolis, omnibusque alijs & singulis supradictis, per vniversum orbem præsertim in eadē Alemania constitutis, Mandamus, quatenus sub prædictis omnibus & singulis pœnis, ipsi uel eorum quilibet, præfatum Martinum, complices, adhaerentes, receptantes, & fautores personaliter capiant, & captos ad nostram instantiam retineant, & ad nos mittant: Reportaturi pro vno bono opere a nobis & sede Apostolica remunerationem, præmiumque condignum: vel saltem eos & eorum quemlibet, de metropolitanis, cathedralibus, collegiatis, & alijs Ecclesijs, domibus, monasterijs, conuentibus, ciuitatibus, dominijs, vniuersitatibus, communitatibus, castris, terris, ac locis respectiue, tam clerici & irregulares, quàm laici, omnes & singuli supradicti omnino expellant Ciuitates uero, dominia, terras, castra, uillas, comitatus, fortificia, oppida, & loca quæcunque ubilibet consistentia eorum & earum respectiue: metropolitanas, cathedrales, collegiatis & alias Ecclesias, monasteria, prioratus, domus, conuentus, & loca religiosa vel pia cuiuscunque ordinis vt præfertur, ad quæ præfatum Martinum, vel aliquem ex prædictis, declinare, contigerit, quamdiu ibi permanserint, & triduo post recessum, Ecclesiastico subiticimus interdicto.

Iubetur Luthero hæreticus publicari.

B Et vt præmissa omnibus innotescant, mandamus insuper vniuersis Patriarchis, & Archiepiscopis, Episcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum & aliarum cathedralium ac collegiarum Ecclesiarum prælatis, capitulis, alijsque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis ordinum supradictorū regularibus, fratribus religiosis, monachis, exemptis & non exemptis supradictis, ubilibet, præsertim in Alemania constitutis, quatenus ipsi, vel eorum quilibet, sub similibus censuris & pœnis, eo ipso incurrendis, Martinum, omnesque & singulos supradictos, qui elapso termino huiusmodi mādatis seu monitis nostris nõ paruerint, in eorum Ecclesijs, Dominicis & alijs festiuis diebus, dum inibi maior populi multitudo ad diuina conuenerit, declaratos hæreticos & condemnatos publice nunciene, faciantque & mandent ab alijs nunciari, & ab omnibus arctius euitari, necnon omnibus Christi fidelibus, ut eos euitent, pari modo sub prædictis censuris & pœnis. Et præsentis literas vel earum transumptum sub forma infra scripta factum, in eorum Ecclesijs, monasterijs, domibus, conuentibus, & alijs locis, legi, publicari, atque affigi faciant.

C Excommunicamus quoque & anathematizamus omnes & singulos, cuiuscunque status, gradus, conditionis, præminentia, dignitatis aut excellentia fuerint, qui, quo minus præsentis literæ, vel earum transumpta, copia, seu exemplaria, in suis terris & dominijs, legi, affigi, & publicari possint, fecerint: vel quoquo modo procurauerint per se, vel alium, seu alios, publicè uel occultè, directè uel indirectè, tacitè uel expressè. Postremo, quia difficile foret præsentis literas ad singula quæque loca deferri, in quibus necessarium foret; volumus & Apostolica auctoritate decernimus, quòd earum transumptis manu publici notarij confectis, & subscriptis, uel in alia vrbe impressis, & sigillo alicuius Ecclesiastici prælati munitis, ubique stent, & plena fides adhibeatur, prout originalibus litteris staretur & adhiberetur, si foret exhibitæ uel ostensæ. Et ne præfatus Martinus, omnesque alij supradicti, quos præsentis literæ quomodolibet concernunt, ignorantiam earundem litterarum, & in eis contentorum omnium & singulorum prætereire valeant, litteras ipsas in basilicæ principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, necnon Cathedrali Ecclesiarum Brandeburgens. Misnen. & Merspergen, ualuis affigi & publicari debere volumus, decernentes, quod earundem litterarum publicatio sic facta, supradictum Martinum, omnesque alios & singulos prænomatos, quos litteræ huiusmodi quomodolibet concernunt, perinde arctent, ac si litteræ ipsæ die affixionis & publicationis huiusmodi, eis personaliter lectæ, & intimatæ forent; cum non sit uerisimile, quòd ea quæ tam patèter fiunt, debeant apud eos incognita remanere. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, seu si supradictis omnibus & singulis, uel eorū alicui, aut quibusuis alijs a sede Apostolica prædicta, uel ab ea potestatem habentibus, sub quauis forma, etiam confessionali, & cum quibusuis etiam fortissimis clausulis, aut ex quauis causa seu grandi consideratione, indultum uel concessum existat, quòd interdicti, suspendi, uel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales id importantes, de indulto huiusmodi mentionem, eiusdem indulti tenores, causas, & formas, perinde ac si de verbo ad verbum infererentur, ita ut omnino tollantur, præsentibus pro expressis habentes.

D Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ dānationis, reprobationis, reiectionis, decreti, declarationis, inhibitionis, voluntatis, mandati, hortationis, obsecrationis, requisitionis, monitionis, assignationis, concessionis, condemnationis, subiectionis, excommunicationis, & anathematizationis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nonuerit incursum.

E Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo uicesimo, decimo septimo Kalen. Iulij, Pontificatus nostri anno octauo.

Visa. R. Milanesus Albergatus.

LEO DECIMVS.

*Bulla contra Martinum Lutherum, illiusque complices, fautores, & sequaces,
ac alios sanctę fidei Christianę inimicos.*

Leo Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Edita anno Do-
mini 1520.
Ex Bibliotheca
Illustrissimi Ju-
lii Antonij Sau-
roci Cardina-
lis sanctę Seue-
rinę, erat autę
impressi Romę
anno 1549.

Mali penarum
acerbitate reuo-
candi, vt ceteri
timere discant.

Quomodo erro-
res in fide de-
prehendantur.

Per bullę Exur-
ge, quę habe-
tur supra pag.
115.

† Potestatibus.

Omnia Luth-
ri scripta qua-
cunque lingua
interdicta.

DECET Romanum Pontificem, ex tradita sibi diuinitus potestate, penarum (spiri-
tualium, & temporalium, pro meritorum diuersitate dispensatorem constitutum, ad
reprimendum nefarios conatus peruersorum, quos noxia voluntatis adeo deprava-
ta captiuat intentio, vt Dei timore postposito, canonicis sanctionibus, mandatis-
que Apostolicis neglectis, atque contemptis, noua & falsa dogmata excogitare, ac
in Ecclesia Dei, nefarium schisma inducere, aut schismaticis ipsis, inconsulitem re-
demptoris nostri tunicam, orthodoxę fidei unitatem scindere satagentibus, fauorem prębere, affi-
stere, adherereq; non verentur ne Petri nauicula, sine Gubernatore & remige nauigare videatur con-
tra tales, eorūq; sequaces, acrius insurgere, & exaggeratione penarum, & aliis opportuno remedio ita
preuidere, ne idem contemptores in reprobum sensum dati, illisq; adherentes, falsis commentis, ac
faddolis eorū malitijs simplicem turbam decipiant, ac in eundem errorem & ruinam secum trahant,
ac veluti morbo contagioso, contaminent, & ad maiorem ipsorum damnatorum confusionem, om-
nibus Christi fidelibus publice ostendere ac palam declarare, quā formidabilem censuram &
penarum illi reuexistant ad hoc, vt ipsi sic declarati, & publicati, confusi tandem & compuncti, ad cor-
suum redire, & proprię saluti consulete valeant; ceteriq; eorum exemplo, discant a similibus abstinere,
& ab eorūdem excoicatorum, & anathematizatorum prohibita conuersatione, & participatione,
ac etiam obedientia, se penitus subtrahant, ut diuinam ultionem euadent, illorumq; damnationis parti-
cipes minime fiant. Sane aliās, cum quidam falsi fidei cultores mundi gloriā querentes, ac (huma-
ni generis hoste insurgente) quamplures & varios errores, iamdiū per Concilia & prædecessorum no-
strorum constitutiones damnatos, vt pote hæresim etiam Græcorum, & Bohemorum, vt vidimus &
legimus continentes. Alios vero vel hæreticos, aut falsos, seu scandalosos, vel piarum aurium offen-
sivos, vel simplicium mentium seductiuos nouiter suscitantes, & in inelyta natione Germanica semi-
nassent; Nos nostro, prout pastorali incumbet officio, errorum huiusmodi uirus pestiferum, vlti-
mus tolerare seu dissimulare, (sine Christiana religionis nota, ac orthodoxę fidei iniuria) non ua-
lentes; ac huiusmodi pesti, morboq; canceroso, ne in agro Dominico, tamquam vepris nocua, ulte-
rius terperet, uiam præcludere cupientes; habita super eisdem erroribus & eorum singulis cum ve-
nerabilibus fratribus nostris sanctę Romanę Ecclesię Cardinalibus, necnon sacre theologię, & u-
triusque iuris professoribus, diligenti discussione & matura deliberatione: cum illi a Catholica fidei
traditione, & a uera diuinarum scripturarum recepta interpretatione deuiare, & contra sanctorum pa-
trum determinationes, Conciliorumque & summorum Pontificum expressas ordinationes, seu Can-
ones esse, repeti fuisse: Articulos siue errores ipsos, ut hæreticos aut scandalosos, seu falsos, aut
piarum aurium offensivos, & ueritati catholice obuiantes; de eorundem fratrum consilio & assensu,
& aliorum prælatorum matura deliberatione, prout in similibus consueuerunt prædecessores nostri,
ac sedes Apostolica procedere, damnauimus, reprobauimus, & omnino reieciimus: & pro damnatis,
reprobatis, & reiectis ab omnibus utriusque sexus Christi fidelibus haberi debere decreuimus, & de-
clarauimus: ac omnibus & singulis Christi fidelibus tam laicis, quā clericis secularibus, & quo-
rumuis ordinum regularibus, & alijs quibuscunque personis quauis dignitate, etiam Cardinalatus
honore fulgentibus, & alijs prælatis, ac conuentibus, & uniuersitatibus, etiam studiorum generalium,
necnon Regibus, & Imperatori, Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Ba-
ronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis, omnibus Officialibus, Iudicibus, Notarijs, Eccle-
siasticis, Sæcularibus, Communitatibus, Uniuersitatibus, Potestatibus, ¶ Ciuitatibus, Castris, Terris, &
locis, seu eorum uel earum ciuibus, habitatoribus, & incolis, & quibusuis alijs personis ecclesiasti-
cis, vel regularibus per uniuersum orbem ubicunque, præsertim Alemania constitutis, in uirtute
sanctę obedientię, & sub excommunicationis late sententię, ac diffidationis & criminis læsę ma-
iestatis, & hæreticorum, & fautorum eorundem in iure expressis, ac alijs etiam tunc expressis penis,
eo ipso, & absque ulteriori declaratione, per omnes & singulos supradictos (si contra fecerint) incur-
rendis, percepiimus atque mandauimus; ne præfatos errores, aut eorum aliquos, peruersamque do-
ctrinam huiusmodi, asserere, affirmare, defendere, prædicare, aut illa quomodolibet publice uel occulte,
quouis quæsto ingenio uel colore, tacite uel expresse fouere præsumerent. Et quia supradicti er-
rores & plures alij in libellis seu scriptis cuiusdam Martini Lutheri continebantur: libellos ipsos, &
omnia dicti Martini scripta, seu prædicationes, quę in Latino uel quocunq; alio idiomata reperiebantur,
in quibus dicti errores seu aliqui eorum continerentur, similiter damnauimus, reprobauimus
atque reieciimus: & pro omnino damnatis, reprobatis, & reiectis haberi uolumus: ac in uirtute sanctę
obedien-

A obedientiæ, & sub pœnis prædictis, omnibus & singulis Christi fidelibus tunc expressis mandauimus: ne huiusmodi scripta, libellos, prædicationes, seu cedulas, vel in eis cõtenta capitula, errores aut articulos supradictos continentia legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, seu defendere, per se, vel aliũ seu alios directe vel indirecte, tacite vel expresse, publice vel occulte, aut in domibus suis siue alijs publicis vel priuatis, locis tenere quoquomodo præsumerent: Quinimo, illa statim post litterarum nostrarum super his editarum publicationem, vbicunq; forent, per ordinarios & alios in dictis litteris expressos, diligenter quæsitæ, publice & solenniter in præsentia cleri & populi sub omnibus pœnis, in dictis litteris expressis comburentur: ipsique Martino, vt omni prædicatione, seu prædicationis officio, omnino desisteret: aliique cum, eiusque adherentes, complices, fautores, & receptatores requisimus & monuimus, in virtute sanctæ obedientiæ, & supradictis pœnis districte præcipiendo mandauimus, vt infra sextaginta dies: quorum viginti pro primo, viginti pro secundo, & reliquos viginti dies pro tertio & perceptorio termino assignauimus: ab affixione in locis tunc expressis, immediate sequentibus numerandos, vt a præfatis erroribus, eorumq; prædicatione, & publicatione, & assertione: defensione quoque, & librorũ seu scripturarum super eisdem, seu eorũ aliquos, edictione omnino desisteret, librosq; & scripturas errores huiusmodi cõtinentes comburentur vel comburi faceret: ac illos ipse Martinus omnino reuocaret, ac de reuocatione huiusmodi per publica documenta nos certiores faceret; & cum pleno saluo conductu sibi concesso, ad nos veniret, vt de eius vera obedientia omnibus plene constaret: alias cum, eiusque complices, adherentes, fautores, & receptatores, & eorum quemlibet, tanquam notorios & pertinaces hæreticos fuisse & esse declarauimus: eosque vt tales condemnauimus, & eos pro talibus, ab omnibus vtriusque sextus Christi fidelibus haberi volumus atque mandauimus: eosque & alios cõtta tales a iure inflictiis pœnis subiecimus, & illos hæreticos fuisse & esse decreuimus & declarauimus. Inhibuimus quoque, sub eisdem pœnis, eisdem Christi fidelibus, ne eius scripta, etiam præfatos errores non continentia, tanquam ab homine orthodoxæ fidei inimico, vt eius memoria omnino de Christi fidelium consortio deleteretur, legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, siue defendere, seu in domibus aut alijs locis publicis vel priuatis tenere quoquo modo præsumerent, sed illa comburent: Ipsosque Christi fideles sub dictis pœnis monuimus, vt ipsos hæreticos declaratos, & condemnatos mandatis nostri non obtemperantes, post lapsum dicti termini euitarent, & euitari facerent, quantum in eis esset, nec cum eis commercium aut aliquam conuersationem seu communem haberent, nec eis necessaria ministrarent. Et pro maiori Martini, suorumque complicum, fautorum, adherentium, & receptatorum post lapsum termini declaratorum hæreticorum huiusmodi, confusione: eisdem Christi fidelibus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, & alijs prælatis ecclesiarum, capitulis & personis ecclesiasticis, secularibus, & regularibus, exemptis & non exemptis, & vniuersis principibus quacunq; ecclesiastica & mundana fulgentibus dignitate Regibus, & Imperatoris Electoribus, & alijs tunc expressis per vniuersum orbem, præsertim in eadem Alemania constitutis, mandauimus, vt ipsi & eorum quilibet Martinum, complices, adherentes, receptatores, & fautores huiusmodi personaliter caperent, & captos ad nostram instantiam retinerent, vel saltem eos & eorum quemlibet a suis ecclesijs, domibus, monasterijs, conuentibus, ciuitatibus, dominijs, vniuersitatibus, comitatibus, castris & terris omnino expelleret, ciuitates vero, dominia, terras, castra, villas, comitatus fortalicia, oppida, & loca quacunq; vbilibet consistentia, eorumque, & eorum metropolitan. cathedrales, collegiatis, vel alias ecclesias, monasteria, prioratus, domos conuentus, & loca religiosa vel pia, cuiusque ordinis forent, ad quæ ipsum præfatum Martinum, vel aliquem ex prædictis declinare contingeret, quamdiu ibidem permanent, & triduo post eorum inde discessum Ecclesiastico subiecimus interdictione: nec non patriarchis archiepiscopis, episcopis, & alijs prælatis, capitulis, & alijs personis supradictis, præsertim in Alemania constitutis, sub similibus pœnis & censuris mandauimus, aut Martinum & alios supradictos, si elapso dicto termino, mandato & monitione nostris huiusmodi, non paruissent, in eorum Ecclesijs, Dominijs, & alijs festiuis diebus (dum inibi maior populi multitudo ad diuina conueniret) declaratos hæreticos; & cõdemnatos, publice nunciarent, facerentque & mandarent ab alijs nunciari, & ab omnibus arctius euitari: ac omnibus Christi fidelibus, vt eos euitarent, pari modo, sub prædictis censuris & pœnis, & litteras nostras prædictas, vel earum transumptum, cui vbique stari, & plenam fidem adhiberi volumus, in eorum ecclesijs, monasterijs, domibus, conuentibus, & alijs locis, legi, publicari, atque affigi facerent: Excommunicauimus quoque & anatematizauimus omnes & singulos, cuiuscunq; status, gradus, conditionis, præeminentię, dignitatis, aut excellentiæ forent, quomous literæ vel earum transumpta, copiæ siue exemplaria, in suis terris & dominijs legi, affigi, & publicari possent, facerent publice vel occulte, directe vel indirecte: tacite vel expresse, prout in dictis nostris litteris desuper confectis, quarum veritiorem tenere haberi volumus pro expressa: qualque, vt ad Martinum, & aliorum monitorum non damnatorum & declaratorum, ac sub eiusdem litteris comprehensum noticiam deducerentur in certis in Romana curia & alijs extra eam expressis locis affigi & publicari iussimus & per Cursos in dicta curia; extra tamen eam per certos Nuncios nostros, exequi fecimus: ac volumus, vt illos literæ ipsæ post affixionem prædictam perinde arctarent, ac si eis eisdem litteræ personaliter intimatæ forent, plenius continetur.

Saluus conductus Luthero concessus, vt ad Rom. Pont. accedat.

G Cum

Multis ex his
qui Luthero
adhæserunt cõ
uertuntur.

Lutherus impe
nitens.

Tit. 3.

Lutherus &
eius cõplices,
omnes iuris pe
nas in hæreti
cos latas incur
risse declaran
tur.
† permanentia

† &
Lutherus vbi
que iubetur nõ
pari hæreticus.

Ecclesiarũ præ
lati & rectores
excitantur, vt
ardenter prædi
cent verbũ Dei
contra Lutheri
errores.

Cum autem (sicut accepimus) licet post litterarum affixionem & publicationem post elapsam ter
mini seu terminorum huiusmodi in literis per nos præfixi huiusmodi seu præfixorum (quos quidem
terminos elapsos fuisse, & esse, omnibus Christi fidelibus & per præsentis significamus, & fidem
facimus) nonnulli ex eis, qui eiusdem Martini errores secuti fuerunt, ipsarum litterarum ac moni
tionum & mandatorum nostrorum notitiam habentes, spiritu sanctorum consilij ad cor reuersi, errores
suos confitentes, & hæresim in manibus nostris abiurantes, & ad veram fidem Catholicam se con
uertentes, absolutionis beneficium, iuxta facultatem eisdem Nuncijs de super concessam obtinuerint,
& in nonnullis ciuitatibus & locis dictæ Alemanix, libri & scripturę dicti Martini iuxta mandata no
stra publice cremati fuerint: tamen ipse Martinus (quod non sine graui animi molestia & mentis no
stra perturbatione referimus) in reprobum sensum datus, non solum errores suos, infra præmissum
terminum reuocare, & de reuocatione huiusmodi nos certiores facere, seu ad nos venire contempsit: ve
rum tanquam petra scandali peiora prioribus contra nos & hanc sanctam sedem & fidem Catholi
cam scribere & prædicare, & alios ad hoc inducere non veritus; propter quod, sicut ipse iam hæreti
cus est declaratus, ita & alij etiam non parua auctoritatis & dignitatis, proprię suę salutis immemo
rantes publice auxilium, consilium, & fauorem subministrantes, ipsumque Martinum in suis inobedientia &
contumacia confouentes, & alij publicationem dictarum litterarum impediendes, pœnas in dictis no
stris literis contentas damnabiliter incurrerunt; & hæretici merito sunt habendi, atque vt tales ab om
nibus Christi fidelibus euitandi, dicente Apostolo, Hæreticum hominem, post vnam & secundam cor
rectionem deuita: sciens quia subuersus est, qui eiusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio cõ
demnatus. Vt igitur cum Martino & alijs hæreticis excommunicatis & anathematizatis & maledi
ctis merito copulentur, & sicut in delinquendo dicti Martini pertinaciam sequuntur, ita pœnarum &
nominis participes fiant, secumque Lutherani vocem, & debitas portent pœnas, cū præmissa adeo ma
nifesta & notoria sunt effecta & permanentia: ita, vt nulla probatione aut monitione vel citatione
indigeant, prout sic fore decernimus & declaramus; Martinum & alios, qui eundem Martinum in suo
prauro & damnato proposito obstinatum sequuntur, ac etiam eos, qui eum etiam præsidio militari de
fendunt, custodiunt, & proprijs facultatibus vel alias quomodolibet sustentare non verentur, ac auxi
lium, consilium, vel fauorem, quouis modo præstare & subministrare præsumunt, ac præsumunt,
quorum omnium nomina, & cognomina, & qualitates, & si quauis celsa vel grandi præfulgeant di
gnitate, præsentibus haberi volumus pro expressis, ac si nominatim exprimerentur, ac in illorum pu
blicatione vigore præsentium faciendâ nominatim exprimi possent, decernimus, excommunicationis
& etiam anathematis, nec non maledictionis æternę & interdicti, ac in eos & eorum descendentes di
gnitatum, honorum, & bonorum priuationis & inhabilitationis ad illa: Nec non bonorum confiscationis,
& criminis læsæ maiestatis, & alias sententias, censuras, & pœnas etiam in hæreticos à canoni
cis inflatas in dictis literis contentas damnabiliter incidisse: Ciuitates quoque, terras, castra, oppi
da, & loca, in quibus tunc pro tempore fuerint, & ad quæ eos declinare contigerit, ac quę in illis sunt,
ac alias etiam cathedrales & metropolitan. monasteria, & alia religiosa & pia loca, etiam exempta, &
non exempta, quocumque ecclesiastico interdicto supposita esse ita, vt illo durante illis, prætextu cuiusuis
indulti Apostolici, præterquam in casibus à iure permissis, & in illis, non alijs quam ianuis clausis, ac
excommunicatis & interdictis exclusis nequeant missæ & alia diuina officia celebrari. Apostolica au
thoritate tenore præsentium declaramus: illosque pro excommunicatis & anathematizatis, maledictis,
interdictis, priuatis & inhabilibus, vbicumque locorum denunciari & publicari, ac ab omnibus Chri
sti fidelibus arctius euitari præcipimus & mandamus. Et vt in omnibus tantum in Dei & Ecclesię suę
vilipendium, Martini et sequacium et aliorum inobedientium obstinata temeritatis audacia innot
escat, ne morbida pecus gregem inficiat, parsque sincera ab infectis trahatur: vniuersis et singulis pa
triarchis, archiepiscopis, episcopis, patriarchalium metropolitan. cathedralium, et collegiarum Ec
clesiarum prælati, capitulis et personis ecclesiasticis, et quorumuis ordinum etiam Mendicantium re
ligiosis, exemptis, et non exemptis, vbilibet constitutis, in virtute sanctę obedientię, et sub dicta excõ
municationis læsę sententię pœnis mandamus: quatenus ipsi, et quilibet eorum, si et postquam vigo
re præsentium requisiti fuerint, infra tres dies: quorum vnum pro primo, et alium pro secundo, et re
liquum pro tertio et peremptorio termino, ac canonica monitione præmissa assignamus: eosdẽ Mar
tinum et alios excommunicatos, anathematizatos, maledictos, et hæreticos declaratos, aggrauatos, in
terdictos, priuatos, et inhabiles, et in præsentium executione nominatos in eorum Ecclesijs Domini
cis, et alijs festiuis diebus (dum maior inibi populi multitudo conuenerit ad diuina) cum Crucis ve
xillo pulsatis campanis et accensis candelis, ac demum extinctis et in terram proiectis, et conculcatis,
cum trina lapidum projectione, alijsque ceremonijs in similibus obseruari solitis, publice nuntient,
et faciant et mandent ab alijs nuntari, et ab omnibus Christi fidelibus arctius euitari.

Ad maiorem insuper præfati Martini, aliorumque hæreticorum supradictorum adherentium, et sequa
cium et fautorum confusionem, in virtute sanctę obedientię mandamus omnibus et singulis Patriar
chis, Archiepiscopis, Episcopis, et aliarum Ecclesiarum Prælati, vt sicut ipsi, ad sedandum schismata,
auctore Hieronymo, constituti fuerunt; ita nunc urgente necessitate, prout eorum incumbit officio, cõ
stituant se murum pro populo Christiano non tacendo tanquam canes muti non valentes latrare, sed
incessan-

Officio Sanctissimæ Inquisitionis. 99

A incessanter clamando, & exaltando vocem & prædicando & prædicari faciendo verbum Dei, ac veritatem fidei Catholicæ contra damnatos articulos, & hæreticos supradictos. Necnon omnibus & singulis parochialium ecclesiarum rectoribus, ac religiosis quorumcumque ordinum, etiam Mendicantium, exemptis & non exemptis, ut præmittitur, similiter in uirtute sanctæ obedientiæ mandamus, ut sicut ipsi nubes a Domino constituti sunt, ita spirituales imbrem in populo Dei seminare, & contra supradictos articulos, ut præfertur, damnatos, sicut etiam eorum incumbit officio, publice publicare non uereantur: Scriptum est enim, quod perfecta charitas foras mittit timorem. Vos igitur & 1. Ioan. 4. vestrum singuli onus tam meritorij negotij deuota mente suscipientes; uos in illius executione sic sollicitos, ac uerbo & opere studiosos, atque diligentes exhibeatis, quod ex uestris laboribus, diuina nobis fauente gratia, sperati fructus adueniant, ac per sollicitudinem nostram, quæ causas pias gerenti. bus pro retributione debetur palmam gloriæ non solum consequi mereamini, uerum etiam apud nos & sedem prædictam non immerito ualeatis de exacta diligentia uestra uerius commendari.

B Verum, quia difficile foret præsentis declarationis, & publicationis litteras ad præsentiam & personam propriam Martini, & aliorum declaratorum & excommunicatorum huiusmodi personaliter deducere, propter eis fauentium potentiam: uolumus, ut affixio & publicatio præsentium litterarum in ualuis duarum cathedralium seu metropolitan. aut unius cathedralis & alterius metropolitan. in dicta Alemania consistentium ecclesiarum, per unum ex nuntijs nostris ibidem existentibus facta, ita eos liget & arctet, Martinumque & alios declaratos, & damnatos huiusmodi, demonstrat, in omnibus & per omnia ac si eis & eorum cuilibet personaliter intimata & præsentata fuissent. Et quia etiam difficile foret præsentis litteras ad singula quæque loca deferre, in quibus earum publicatio necessaria foret, uolumus, & præfata auctoritate decernimus, quod eadem transumptis, sigillo alicuius prælati ecclesiastici, seu ex Nuntij nostris prædictis munitis, & manu alicuius publici Notarij subscriptis ubique stetur, prout præsentibus originalibus litteris stetur, si essent exhibitæ uel ostensæ: Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac omnibus illis, quæ in prioribus litteris nostris prædictis uolumus non obstat: cæterisque contrarijs quibuscumque.

C Nulli ergo omnino hominum liceat hac paginam nostræ constitutionis, declarationis, præcepti, mandati, assignationis, uoluntatis, & decreti, infringere, uel ei ausu temerario contrarie. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo uigesimo, tertio Nonas Ianuarij, Pontificatus nostri anno octauo.

De Curia.

De de Comitibus.

LEO PAPA X.

Uniuersis & singulis locorum ordinarijs, ac hæreticæ prauitatis Inquisitoribus in domino Venerorum consistentibus. Salutem & Apostolicam benedictionem.

D Episcopi & hæreticæ prauitatis Inquisitores procedere possunt contra maleficos & sacrilegos; nec eorum circa hæc iurisdictio impeditur aut diminuitur, ex eo quod ipsis aliquis alius adiungitur per summum Pontificem, ut cum ipsis in hæc delicta inquirat. indices & officiales seculares absque reuisione processuum sententias latis iudicibus ecclesiasticis super hæc crimina exequantur, & traditos curia seculari punient: quod si renuerint, compellantur per ecclesiasticas censuras.

Aliæ extrauag. huius argumenti habentur supra Innocentij viij. & Alexandri vj. & infra Hadriani vj.

E **H**ONESTIS petentium uotis libenter annuimus, eaque fauoribus prosequimur opportunis. Alijs ad petitionem dilectorum filiorum nobilium virorum Ducis & dominij Venerorum, cum in Brixienti & Bergamensi ciuitatibus & diocesis, quoddam hominum genus perniciosissimum ac damnatissimum labe hæretica, per quam suscepto renunciabatur baptismatis sacramento, Dominum abnegabant, & satana, cuius consilio seducebantur, corpora & animas conferebant, & ut illi rem gratam facerent, in necandis infantibus passim studebant, & alia maleficia & sortilegia exercere non uerebantur. quod ita factum esse uidebatur, ut ad eorum errorem extirpandum opportuna adhiberentur remedia. Volentes etiam eiusdem generis nonnullos indicibili pœna obstinate uitam potius perfide amittere: quam errorem suum cognoscere maluisse, & propterea de rigoroso nimium (ut dicebatur) uestri ordinationum contra tales processu, dubitantes, Venerabilem fratrem Episcopum Polentem nostrum & Apostolicæ sedis apud eisdem Ducem & dominum Nuntium, uobis adiungendum ducimus, cum facultate per se, uel alium, seu alios processus per uos habi-

Edita anno Domini 1521.
Ex Directorio Illustrissimi Iacobii Sabelli Cardinalis, reipublice Christiane Inquisitoris generalis fol. 424.

tos seu factos examinandi, & reuendendi: & si vos Inquisitores processus prædictos ritè & rectè, ac iuxta formam iuris habitos fecissetis contra tale hominum damnatorum genus vna vobiscum procedendi & inquirendi: necnon procuratores & aduocatos, scribas, ceterosq; ad Inquisitionis præfatæ exercitium necessarios & opportunos, officiales & ministros cum competentibus salarijs deputandi, & homines prædictos (quod redire ad Ecclesiæ vnitatem uellent) clementer suscipiendi, eisq; penitentiam salutarem iniungendi, & eos absoluendi etiam in vtroque foro, & incorrigibiles condemnantiam salutarem iniungendi, & cæteraque quæ vos de iure, vel consuetudine facere possitis, & deberetis faciendi, gerendi, & exequendi, exercendi, prout in litteris desuper confectis continetur.

Cum igitur commissionis huiusmodi vigore præfatus Nuntius, venerabilem fratrem Episcopum Iustinopolitatum in partibus illis commorantem, ad præmissa vna vobiscum pertractanda & exequenda subdelegauerit, vosq; & ipse subdelegatus in valle Communica Brixientis diocesis, vbi maxime huiusmodi damnati generis homines uigent & pullulant, processeritis; ac nonnullos culpabiles repertos, & cutia seculari tradendos, nec non iam condemnatos habueritis, videtur, quod per Venetorum collegium Prætori Brixienti mandatum fuerit, ne sententias huiusmodi exequeretur, & vobis & eidem subdelegato, ne ad executionem illarum procederetis inhiberet, prout inhibitu fuit: ac expensas, & salaria pro huiusmodi Inquisitionis negotio necessaria submoueret, & retraheret: nec non processus contra culpabiles prædictos habitos & factos eis transmitteret, seu transmitti faceret: & quod deterius est, subdelegatum prædictum ad coram eis in ciuitate Venetiaram comparandū cogeret, & compelleret, prout coactus & compulsus fuit. Et quia propter dictas litteras, in quibus dictus Nuntius adiunctus fuit, ab aliquibus hæsitatur, an propter hoc facultas uestra diminuta existat, ita quod prout ante datas huiusmodi litteras potuissetis, procedere non possitis, indecensque & contra iuris & sacrorum canonum dispositionem, ac ecclesiasticam libertatem existat, laicos de personis & causis ecclesiasticis se intromittere, nollegue iniunctam à vobis executionem adimplere, nisi processibus, ac sententijs per eos visis & examinatis, ac si ipsi in clericis causasque ecclesiasticas superioritatem & iurisdictionem habent: cum tamen in clericis causasque huiusmodi, laicis nulla facultas attributa sit, quos obsequendi & exequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, propter quod inter Christi fideles non modicum surgit scandalum.

Nec igitur, ne quod salutem animarum, & dictarum causarum faciliorem expeditionem introductum est, in damnum & percellationem conuertatur, & propterea ob diuturnitatem temporis infelices animæ huiusmodi peccatis magis grauentur, & ad omne circa hoc dubium tollendum, vos prout ante datas dictas litteras de iure & consuetudine seu privilegio procedere poteratis, nec non etiam contra maleficos & sortilegos ac à fide apostatantes, prout criminis postulauerit qualitas, procedere posse & debere auctoritate Apostolica, tenore præsentium decernimus & declaramus: vobis committentes & mandantes, vt eisdem Venetos, & illos Ducem ac officiales suos, ne ipsi vitiosius in huiusmodi causis se intromittant, sed quod iniunctas sibi executiones, & forte iniungendas, postquam requisiti fuerint, sine aliqua processum, per dictos ecclesiasticos iudices factorum visione, vel examinatione prompte exequantur, moncatis & hortemini. Et si hoc facere neglexerint, vel recusauerint, vos eos per censuras ecclesiasticas, & alia iuris opportuna remedia, appellatione postposita compellatis. Præmissis ac constitutionibus & ordinationibus apostolicis, statutisque & consuetudinibus ciuitatum & diocesis prædictarum, iuramento, firmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisque contrarijs non obstantibus quibusque.

Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris die decimoquinto Februarij. Milleesimo quingentesimo vigesimo primo. Pontificatus nostri anno octauo.

**BREVE SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI
D. Hadriani diuina providentia Papæ sexti, ad Fredericum Saxonie Ducem aduersus Lutherum.**

Damnato Martino Luthero, & per totam Europam heretico publicato per Leonem x. Pont. Max. Fredericus Saxonie Dux eum in suum veluti cliẽrem recepit; quod ægre ferens, vt debuit, Hadrianus sextus eius successor, hoc ad ipsum rescriptum, seu Epistolam hortatoriam dedit, qua omnibus modis conatur pius & sanctissimus Pontifex Frederico persuadere, vt ad sanam mentem reuertatur, cogitetque qualis sit Lutherus & eius præcepta; deniq; omnia commemorat, quibus principis animus permoueri possit ad catholicam religionem amplectendam: additis insuper multis exemplis, quibus ostendit principes Dei præceptis fauentes felicissimos extitisse, contra vero eius legi repugnantes infelicissimos enatisse.

Edita anno Domini 1522.
Ex 4. Concilio primo 725.
ex Colonien.
ed. huc anno 1527.

DILECTE fili, Salutem & Apostolicam benedictionem.
SATIS & plus quam satis iustinimus, dilecte in Christo, si forte DEI pietas tuam animam dignetur inuiscere, ac dare penitentiam ad cognoscendum veritatem, ut respisceres a diaboli laqueis, a quo captiuus detineris.
Nouimus te paterne monitum a se. re. prædecessore nostro, vt a te separates perniciem illam

A illam Christianę religionis Martinum Lutherum: & cum iam toti orbi manifeste essent scelestissima machinationes illius, sperauimus & te ad hoc penitens reuersurum. Sed quoniam expectauimus, uuas, & ecce quia frustra conflauit conflator, malitię enim tuę non sunt consumptę: coegit nos miseratio tuę, coegit paternus amor, quo te & tibi subditos Saxones in Domino semper fauimus prosequuti, salutaribus & paternis monitis adhuc conuenire, ut vel tandem resipiscati, antequam plane in uos cõueniat, quod mox subdit Propheta Argentum reprobum vocare eos, quia Dominus proiecit eos. Et quid dicemus vobis quam quod Galatis suis Paulus. O insensati, quis vos fascinoit ueritati nõ obedire? Currebatis bene. Interrogate patres vestros, ac dicent vobis, maiores vestros, & enunciant vobis. Quod ab ea ætate, quo vno eodemque tempore vixere Hadrianus Rom. Pont. & Carolus ille magnus Imperator Saxonice fidei plantatores, ad nostra vsque & charissimi in Christo filij nostri Caroli tempora, ani & proauū vestri, atq; adeo Saxones omnes, semper habiti estis veluti pacis amatores, fidei propugnatores, & per omnia obedientię pacifici filij: talesque, ut non immerito Gregorius V. natione Saxo, olim Ro. Pont. Saxonie ducem, in Ro. Imperatoris constituerit electorem. Quo modo ergo tam cito mutatus est color optimus? Cur tam facile transferimini ab eo, qui vos vocauit in gratiam Christi, in aliud Euangelium quod non est aliud, nisi sunt quidam, qui vos conturbant, & volunt conuertere Euangelium Christi? Quis vineam Domini Sabahot tam pulchre plantatam est demolitus? Certè exterminauit eam aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam. Sed vñ illud a vobis, a domesticis, & amicis, a cruciati præcordiorum. Obsecramus te fili dilecte in Christo, leua oculos tuos in directum, & vide vbi sis prostratus. Considera quantam Ecclesię Christi, tot malis vndique circumuallatę ac pene oppressę, pro opera qua illi subuenire debueras, cladem insuper intulisti. Oppugnatur foris ab infestissimo illo ac potentissimo Christiani nominis hoste. Dissident intus principes Reipub. Christianę, & in mutuam armati perniciem, cruentissimis inter se odijs conflantur: & in fraterna viscera ferrum stringunt, ut vix ethnici inter se crudelius. An hæc ita tibi visa sunt non satis grauis, nisi contritionem induceres super contritionem, vultus ac fouens serpentem illum in sinu tuo, qui veneno linguę suę Ecclesiam & terras infecit adeo, ut nunc peruenit gladius etiam usque ad animam? Quanto autem plures est anima, quàm corpus: tanto grauius est prædictis omnibus horrendum illud & plus quàm tartareum venenum, quo hæresum ac schismaticum contagione tot myriades animarum interierunt, intereuntq; Ita tibi debemus omnes, quod nunc passim ab unitate matris Ecclesię recedatur? Quod auertatur vulgus indoctum, ac bis mille præstigijs ac fascinoibus retrahatur a fide quam suxit ab ubere materno: Quod basilicę sint sine plebibus, plebs sine sacerdotibus: sacerdotes sine debita reuerentia, & sine Christo: deique Christiani: Quod sacramenta fidei, non sacra censeantur: quod sanctuarium Christi, sanctum esse negatur: quod dies festi festiuis frustreatur solennijs, quod moriantur homines in peccatis suis, rapiantur animę ad tribunal terrificum, nec penitentia reconciliati, nec sacra communione muniti: Quod pulcherrimus ille tabernaculi ordo confusus sit, & pro Christiana pace ac tranquillitate: ad rebellionem, ad rapinas, ad cædes, ad incendia, cum magno ac manifesto Christianę reipub. discrimine, veluti classico passim excitati. Pro quibus egregijs tuis in Ecclesiam Christi meritis, quo te præmio, immo quo non supplicio dignum censebimus? At dices forte, Serpens me decepit. Dignam certe recepisti mercedem, qui illam nutriuisti in sinu tuo. Sed itane stultus es, ac sine corde, ut in eis maxime rebus in quibus errare, damnari est: vni homuncioni cooperto peccatis, quam tot sanctis, ab initio patribus, qui in lege Dei meditati sunt die ac nocte: & quam tot uniuersalibus concilijs, aduersus quę impudens os illud velut sepulchrum patens, se aperire non erubescit: sanctę denique & catholicę Ecclesię, cuius ritum, consuetudinem, & decreta, à temporibus Apostolorum ad nos vsque inuiolabiliter obseruata, vnus iste sacrilega temeritate damnare præsumit, plus credere potueris? O cęcam dementiam, ac plus quam Iudaicam cęcitatem. At fortassis hoc tibi impositum, quod veterator ille Martinus & eius sequaces, de capitulis scripturarum visi sunt sua confirmare. Et quis tandem hæreticorum ita non fecit? An non hæc sunt veteris serpentis astutię, qui hac ueluti esca obducto hamo, miseris animabus mille technis & versutijs semper est insidiatus: quicquid, quo angularem infringeret uerę fidei lapidem, ac Christianam scinderet unitatem, in scripturarum agrum, suum seminare semen, & peruersam scripturarum intelligentiam, iam pridem est aggressus? Cum itaque maxima semper pars Ecclesiarum imperita, turba sit, & vix vnus reperitur aut alter, qui spiritualibus oculis de scripturarum intelligentia digne valeat iudicare: si quidem librum signatum legimus, quem solus Leo de tribu Iuda dignatus est aperire, ac soluere signacula eius; quę tandem est ista diabolica excacatio uni carnali homuncioni, semper eructanti crapulam & potum, quàm reliquo orbi uniuerso, quàm tot spiritualibus patribus, quorum voluntas semper fuit in lege Domini, qui vitę sanctimoniam, ostensione spiritus, ac uirtute, glorioso denique martyrio suam doctrinam comprobauerunt, in scripturarum intelligentia plus te fidei habere potuisse? O cęcitatem nouam & inauditam. Vnus apostata tibi potuit persuadere, fefellisse priores uniuersos, errare posteros, & in se solam, & quos decepit peruenisse Regnum Dei, peruenisse totas miserationum Dei diuitias, ac gratiam uniuersitatis? Et quid non dicimus cum propheta; Heu, heu, heu Domine: ergo ne decepisti populum tuum? Quia potius, cur non deuitatis (secundum Apostolicum præceptum) quæstionibus ac pugnis uerborum, ex qui-

Esa. 5. 22
Hier. 6. 6.

Ibid.

Galat. 2. 8.
Deut. 23. 2.

Thre. 4. 5.

Cal. 1. 8.
Esa. 5. 2.
Psal. 73. 6.

Antiqua & vfi-
tata hæreticorū
uersutia sacris
litteris male in-
tellectis errores
suos palliare.

Apoc. 5. 6.

Hier. 4. 4.
1 Tim. 6. 8.

A egrégias in Ecclesia Dei columnas nobis protulerunt, impudica lingua sua, lupanaria, Sodomas & Gomorhas ubique uocare non verecundatur: Qui non satis habet omnipotentis Dei sacerdotes probriis omnibus, conuicijs, contumelijs, ac blasphemijs horrendis & inauditis, nunquam non publice ac priuatim infectari, quibusvis canibus vitiores facere, nisi etiam laicos concitet ad laudandas sibi manus in sanguine ipsorum: Cum tamen quanto honore haberi uelit sacerdotes suos, maxime autem principem sacerdotum, idem ipse Dominus in Deuteronomio testatus est, dicens: Si difficile: & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem & sanguinem, causam, & causam, lepram & non lepram; & iudicium intra portas tuas uideris uerba variari, surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus DEVS tuus, ueniesque ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij ueritatem: & facies quæcunque dixerint, qui præstant loco quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad sinistram. Qui autem superblerit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferet sibi malum de Israel: cunctisque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia. Et Samuel cum sperneretur a filijs Israel, an non dicit Dominus: Nō. n. te speruerunt, sed me; ne regnem super eos: manifeste ostendens, inuisibilem se contemni, eum uisibilem quis spernit sacerdotem? Quare & Moses murmuranti aduersus se populo respondit: Non aduersus me murmuraſtis, sed aduersus Dominum Deum uestrum. Quod si Leuiticos illos sacerdotes tanta honoris prærogatiua præcellere uoluerit Dominus, qui exemplari tantum ac umbrae deseruiebant celestium, in umbratico illo tabernaculo sacrificiorum officia consummantes: quo tandem honoris loco eos haberi uoluit, quibus tradidit clauis regni caelorum? tantamque tribuit potestatem, ut quæ ligarent super terram ligarentur & in caelis & quæ solucent super terram, soluta essent & in caelis: utque quorum ipsi dimitterent peccata, dimissa forent, quorum retinerent, forent & retenta? Qui non sanguinem hircosum, aut vitulorum, sed hostiam uiuam, sanctam, immaculatam, corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi offerunt quotidie pro peccatis nostris, efficiunt uerbo suo ac manibus tractant, & breuiter sacramenta omnia, quibus hominibus uita salusque tribuitur animarum suis perficiunt orationibus. Quanto inquam, honore hos præcellere uoluerit Dominus, quis tandem dubitabit, quod nec impletacuit in Euangelio, cum dicit ad eos: Qui uos audit, me audit; & qui uos spernit, me spernit: qui autem me spernit, spernit & eum qui misit me: Et quid consequitur? Quod in eundem Christum blasphemus esset & maledicus, qui sacerdoti Christi blasphemauit, aut maledixit. An non hoc primum mandatum in retributione, Honora patrem & matrem, ut sis longauus super terram? Qui autem maledixit patri aut matri, morte moriatur. Nunquid ad carnales tantum parentes illud est referendum? Et num minus ad eos qui nos in Christo regenerauerunt, per quos Christiani sumus, qui nobis peccata dimittunt, qui caelestibus nos pascunt sacramentis? Qui si peccatores sunt & mali sacerdotes? Quid si & patres? Nunquid propterea eos non honorate, aut eis maledicere licebit? Nunquid non & Iudas erat inter eos, quos Dominus misit ante faciem suam, & ad quos dicebat; Qui cunq; non receperit uos, neque audierit sermones uestrorum, exeuntes foras de domo aut ciuitate excutite puluere de pedibus uestris. Amē dico uobis, tolerabilis erit terra Sodomorum & Gomorrhœorum in die iudicij, quam illi ciuitati. An non præcepit ita Apostolus, Obedite præpositis uestris, & subiaccete eis? Quod si malis & peccatoribus non sit obediendum quibus tandem? Quoniam si dixerimus, peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & ueritas in nobis non est. Ouis es, noli discutere pastorem: Noli te iudicij Dei constitutere & Christi. An non ita præcipit Dominus in Euangelio, dicens: Super cathedram Moſis ſederunt ſcribæ & phariſæ: omnia quæcunque dixerint uobis, ſeruate & facite; Si quæ autem fecerint male facite nolite: manifeste significans, habere eos dignitatem, tamen si uere essent perditæ. Nunquid idem Dominus, eum postea tempore passionis alapam accepisset a seruo sacerdotis, dicens sibi: Sic respondes Pontifici? aduersus Pontificem quidquam dixit contumeliosa? uin magis inno centiam suam asserens & ostendens. Si male, inquit, locutus sum, excubia de malo: si bene, quid me cedis? An non & Paulus, cum caderetur in concilio iussu Ananæ, diceretque ad eum, Percuuet te Deus paties dealbarte: Et tu sedes iudicas me secundum legem, & contra legem iubes me perire? Audiens ab adstantibus, Sic in simulam sacerdotem Dei maledicendo ipsum? tamen inane nomen & umbram quandam sacerdotis cogitans, expauit: Nesciebam, inquit, fratres, quia princeps est sacerdotum. Scriptum est enim: Principi populi tui non maledices. Quo magis miramur, quod ex istis diaboli spiritus operibus, ueluti fructibus nequissimis, arborem pessimam nondum cognouimus. Et quis tandem est ita hebes animo, ut non uideat quod nunc prorumpant furiosissimi conatus istius, cum ut quisque est facinorosissimus, desperatissimus, aut perditissimus latro aut homicida, sub istius vexillis ac signis conueniant? Ecclesiam iam Christi patricialibus armis ac sacrilegis manibus, non clam, sed palam oppugnantes, consecrata Deo loca, templa, & monasteria exstant & profanant: Christo dicatas Virgines, sacerdotes Christi & monachos crudelissime persequuntur, Ecclesiarum bona diripiunt: & breuiter, rapinis, latrocinijs, caedibus ac incendijs confundunt uniuersa; excæcante nimirum ees iusto Dei iudicio, & in insaniam tam manifestam erumpere permittentē, ut neminem iam latere possint scelestissimæ machinationes istius. Atque, hi qui pestifera contagione ipsius infectos sese nunc tandem cognouerunt, schismaticos error

Deut. 17. b

1. Reg. 2. b

Exod. 16. b

Matth. 16.

Luc. 10.

Exod. 20. Deut. 5.

Luc. 10.

Matth. 10. Hebr. 13.

1. Ioan. 1. Matth. 23.

Ioan. 18.

Act. 24. Exod. 22.

deposito, ac hæretico furore deserto, vnitatis ac veritatis domicilium fidei sanitate repetunt. Inter quos dilecte nobis in Christo Iesu, cum & te non ex postremis reuerturum ad salutarem matris sinu sperassemus, quem reuertentem libenter & obuijs excepissemus manibus; bona spe tandem nostra frustrati, videmus supra petram indurauisse te faciem tuam: videmus perniciem illam animarum Lutherum sub tuo patrocinio laritantem, suum adhuc virus longe lateque spargere. Sed quoniam adhuc potens est Dominus Deus etiam de lapidibus istis suscitare filios Abraham, antequam egrediatur ut ignis indignatio eius, & succendatur, nec sit qui extinguar; ideo te fili dilecte in Christo obsecramus per viscera nostri redemptoris Domini nostri Iesu Christi, per Christianam unitatem, per patriæ charitatem, per tuam denique ipsius, tuorumque salutem, miserere Ecclesiæ Christi, & tot iam malorum procellis vndique exagitata ac pene oppressa tua maxime culpa, aliquando fer opem; miserere patriæ nostræ, quæ sinceræ olim fidei, eximie religionis, sanctæ sub iugo Domini ac religiose obedientiæ insigni præcellens gloria, perniciem istam religionis Christianæ, ac fidei ac pietatis publicam hostem Martinum, in suis se peperisse ac fouisse visceribus, nunc erubescit. Miserere denique tui ipsius, tuorumque misere seductorum Saxonum. Quos nisi respicaris, & quidem cito, manet præcios & certa vltio, Diuina, quam neque in hoc sæculo effugietis, neq; in futuro. Hæc dicit Dominus Deus: Audi popule stulte, audi princeps qui non habes cor: qui habetis oculos, & non videtis; aures & non auditis, me ergo non timebitis, & à facie mea non dolebitis? nunquid non audistis, quæ fecerim in diebus antiquis? Legite scripturas, in quibus putatis vos vitam æternam habere, & inuenietis, quam grauis semper fuerit, & quam terribilis Diuina vindicta in illos qui in populo Dei schismata concitauerunt. Nunquid non legistis horribilem Diuinam vltionem aduersus Dathan & Abiron, quod multitudinem aduersus Moysen concitauissent, quos debiscens sub pedibus terra, & aperiens os suum, deglutit, & omnia quæ ad eos pertinerunt, ita ut descenderent viuentes in infernum? Et aduersus Core, quem eandem ob causam cum ducentis & quinquaginta viris cœlestis flamma deuorauit. Quod si ob diuini imperii fortassis, aut quorundam pastorum seu ignauiam, seu malitiam, schismata excitanda putatis: nunquid non ex libro Regum audistis adeo indignatum fuisse Dominum aduersus decem tribus filiorum Israel, & in omne leuen eorum, ut dimoueret eos, & tradiderit in direptionem, donec projeceret eos a facie sua? Ob quam tandem culpam, nisi quod obdurius impetium Salomonis & imprudentius arrogantiusque responsum Roboam regis Hierusalem, scissæ fuerunt a tribu Iuda & Benjamin? Quam præsens semper fuerit Dominus vindex sacerdotibus suis, an non Saul ab regio abiectus honore, & Ozias Rex Iuda percussus lepra, propterea quod quæ sacerdotum erant, contra sacerdotes Domini sunt ausi usurpare, sufficienti vobis potuerunt esse argumento? Et breuiter: An non omnes testantur historiæ, vniuersos ultrice Domini manu, infelici perijisse exitu, qui in Christos Domini sacrilegas manus iniicere non formidauerunt? Contra autem scilicet omnia & longam illis contigisse vitam, qui Christum in sacerdotibus suis venerati sunt? Moueat ergo vos exempla aliorum, & cogitate quid vobis sit expectandum, qui venerabilem Dei eorum, in manus tentatis tardere profanas. Proinde quod Dominus per Moysen præcepit uniuerso populo Israel, ut separarentur a tabernaculis Core, Dathan, & Abiron, nec tangerent quidquam quod ad eos pertineret, ne inuoluerunt in peccatis eorum; hoc & vobis, præcipue autem tibi dilecte fili, eiusdem Domini nostri auctoritate præcipimus & obsecramus in Christo Iesu, ut separamini a Martino Lutero, auferatis a vobis petram illam sandali, neque tangatis quod illius est, ne & vos diuina vltio inuoluatur subito in peccatis illius. Expurgate quamprimum fermentum illud, quod reliquam fidei vestræ massam corripuit, ut sitis noua conspersio, nouaque creatura. Non dedigneris fili dilecte Paulum imitari, quem sicut vixisti in Ecclesiæ Dei persecutione, tam grauem animarum perniciem sub tuo nuttiente patrocinio: ita reuersus ad cor, effice, ut omnes intelligant tuam conuersionem, utque qui per te sunt scandalizati in te rursus glorificent Deum. Maxime autem hoc præsta quamprimum, ut impurum os illud obstruatur, ut capuletur blasphemæ lingua, quæ contra Deum ac sanctos eius loqui non cessat, & virus suum vndique spargit. Et ut prophetis uos verbis admonemus, stare super vias & videte, ac interrogate de semitis antiquis, quæ sit uia bona, & ambulate in ea, & inuenietis refrigerium animabus vestris. Stare, inquam, & doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci. Interrogate de semitis antiquis, quæ sit uia bona, per quam ambulauerunt patres vestri, quam demonstrauerunt tot myriades martyrum, docueruntque tot millia confessorum, & ambulate in ea. Quod si a vobis impetrauerimus, sicut & sincere speramus, erit quod gaudeamus cum angelis de peccatore penitentiam agente, & perditam ac rursus inuentam ouem humeris nostris ad ouile Domini gaudentes reportabimus, paternaque pietate quantum in nobis fuerit, stolam vobis pristinam restituemus. Quod si dixeritis: Non ambulabimus; & paterne salubriterque vos moneant respondebitis, Non audiemus. Ideo audite gentes; dicit Dominus, & cognoscite congregationes quantam ciam eis.

Ecce ego aduecam mala super populum istum, fructum cogitationum eius, quia verba mea non aueruerunt, & legem meam proiecerunt. Sed & hoc tibi deuinciamus, in virtute omnipotentis Dei, & Domini nostri Iesu Christi, cuius in terris Vicarius sumus, nec te in præsentem sæculo hoc latrum impune & in futuro æterni te ignis expectare incendium. Viuit vna Pontifex Hadrianus, & religiosissimus Imperator Carolus, meus charissimus in Christo filius & alumnus: Cuius tu edictum vobis

Chri-

A Christianum aduersus Lutheranam perfidiam, & quod talem decebat Imperatorem, non sine graui offensa ac vilipensione Cæsareæ maiestati violare non timuisti. Non commitemus, vt quos olim cum Magno Carolo Hadrianus Pontifex in Christo genuerunt, nunc Hadrianus Pontifex & Imperator Carolus sibi schismatico ac heretico tyranno, hæresum ac schismaticum sinamus interire contagione. Quare reuertimini ad cor, & respicite in, tuique miserè seducti Saxones, nisi vtrumque gladium, Apostolicum simul & Cæsareum, olim velitis experiri.

Scripta Romæ Anno Domini M. D. XXII.

HADRIANVS SEXTVS.

Hadrianus Papa sextus Inquisitori Comensi.

B Inquisitores hereticæ prauitatis, cum Vicarijs Episcoporum, si adesse voluerint, inquirent in lamias, seu striges, hoc est in eos qui fidem susceptam abnegant, imagines sanctorum conculcant, sacramentis abuntur, diabolum inuocant, & incantationibus, carminibus, sortilegijs, alijsque maleficijs iumenta & fructus terræ ledunt, quos iuxta canonica decreta puniant.

Alia extrauagantes huius argumenti habentur su pra Innocentij viij. Alexandri vj. & Leonis xi.

D

LECTE fili, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Edita anno Domini 1523.

Ex Archiuo inquisitionis Comensis, & Diono Sabellano fol. 421.

C tatus, erat, reperta fuerunt quamplures vtriusque sexus personæ, propriæ salutis immemores, & a fide Catholica deuiantes, certam sectam facientes; fidem, quam in sacri susceptione baptismatis susceperant, abnegantes, sanctam crucem pedibus conculcantes, & opprobria super eam perpetrantes, ecclesiasticis & præsertim Eucharistiæ sacramentis abutentes, diabolum in suum dominum & patronum allumentes, eique obedientiam & reuerentiam exhibentes, & suis incantationibus carminibus, sortilegijs, alijsque nefandis superstitionibus, iumenta & fructus terræ multipliciter ledentes; aliaque quæ plurima nefanda, excessus, & crimina eodem diabolo instigante committentes; & perpetrantes, in animarum suarum periculum, diuinæ maiestatis offensam, perniciosumque exemplum, & scandalum plurimorum. Contra quas cum dictus Georgius tunc (vt assererat) in dictis locis suæ Inquisitioni deputatus, prout ipse Georgij incumberebat officio, ipse Georgius processisset; nonnulli autem tam clerici quàm laici illarum partium, quærentes plus sapere quàm oportet, præmissa delicta, ad eiusdem Georgij Inquisitionis officium non pertinere temerè asserentes, præsumentes in populo errores & scandala seminare, sicque eundem Georgium in populo odiosum reddere, & dicti Georgij officium impedire conati fuerunt, prout etiam tunc impediebant: ira quod propter præmissa, personæ prædictæ delicta huiusmodi perpetrantes, remanebant impunitæ, & alia eorum exemplo ad similia perpetranda quotidie inducebantur, in non modicum fidei, opprobrium, animarum periculum, & scandalum plurimorum. Dicitur prædecessor volens (ne inquisitionis officij executio, quomodolibet retardaretur, & labe hereticæ prauitatis longius venena diffunderet) providere, dicto Georgio per quasdam suas in forma breuis litteras, commisit & mandauit, quatenus in locis eiusdem Georgij Inquisitioni deputatis, de excessibus huiusmodi cognoscere, & contra quascunque personas, cuiuscunque conditionis & præminentia forent, inquisitionis officium exercere & exequi; ipsaque personas, quas in præmissis culpabiles reperiret, vna cum locorum ordinariorum Vicarijs, quatenus voluissent interesse, iuxta dictarum personarum demerita, corrigere & punire deberet, secundum modum contra alios hæreticos a iure ex sacris canonibus statutum; contradictores quoscunque per censuram ecclesiasticam, & aliâ si iuris opportuna remedia compescendo. Eos vero qui in præmissis, consilium, auxilium vel fauorem præstarent, præfatus prædecessor noster, eiusdem indulgentijs vt & gaudere decreuit, quibus cruce signati contra alios hereticos, ex indulto Apostolico eis concessis, tunc gaudebant & iuebantur, prout in dictis litteris plenius contineri dicitur. Et sicut eadem expositio subiungebat, non solum delicta & crimina huiusmodi contra fidem catholicam, & Christianam religionem, sub iurisdictione Inquisitoris Cremonensis committuntur, & perpetrantur; sed in omnibus alijs locis & diocesis, sub iurisdictione aliorum Inquisitorum dicti ordinis congregationis Lombardiæ, indies perpetrantur & committuntur. Et cum eadem sint delicta, eadem profecto prouisione & castigatione eis sit & earundem litterarum tenore prouidendum. Quare tu, sicut asseris, in ciuitate Comensi, vbi dicta prauitas Inquisitor existis, tam tuo, quàm omnium aliorum dictorum ordinis & congregationis hereticæ prauitatis Inquisitorum vbi liber consentium & deputatorum nominibus, fecisti nobis humiliter supplicari, vt litteras prædictas ad vos extendere & ampliare, aliasque desuper opportune dignaretur prouidere. Nos igitur huiusmodi supplicatione inclinati, litteras prædictas,

Scelera impunita relinquere occasionein tribuit delinquendi.

D elicta huiusmodi perpetrantes, remanebant impunitæ, & alia eorum exemplo ad similia perpetranda quotidie inducebantur, in non modicum fidei, opprobrium, animarum periculum, & scandalum plurimorum. Dicitur prædecessor volens (ne inquisitionis officij executio, quomodolibet retardaretur, & labe hereticæ prauitatis longius venena diffunderet) providere, dicto Georgio per quasdam suas in forma breuis litteras, commisit & mandauit, quatenus in locis eiusdem Georgij Inquisitioni deputatis, de excessibus huiusmodi cognoscere, & contra quascunque personas, cuiuscunque conditionis & præminentia forent, inquisitionis officium exercere & exequi; ipsaque personas, quas in præmissis culpabiles reperiret, vna cum locorum ordinariorum Vicarijs, quatenus voluissent interesse, iuxta dictarum personarum demerita, corrigere & punire deberet, secundum modum contra alios hæreticos a iure ex sacris canonibus statutum; contradictores quoscunque per censuram ecclesiasticam, & aliâ si iuris opportuna remedia compescendo. Eos vero qui in præmissis, consilium, auxilium vel fauorem præstarent, præfatus prædecessor noster, eiusdem indulgentijs vt & gaudere decreuit, quibus cruce signati contra alios hereticos, ex indulto Apostolico eis concessis, tunc gaudebant & iuebantur, prout in dictis litteris plenius contineri dicitur. Et sicut eadem expositio subiungebat, non solum delicta & crimina huiusmodi contra fidem catholicam, & Christianam religionem, sub iurisdictione Inquisitoris Cremonensis committuntur, & perpetrantur; sed in omnibus alijs locis & diocesis, sub iurisdictione aliorum Inquisitorum dicti ordinis congregationis Lombardiæ, indies perpetrantur & committuntur. Et cum eadem sint delicta, eadem profecto prouisione & castigatione eis sit & earundem litterarum tenore prouidendum. Quare tu, sicut asseris, in ciuitate Comensi, vbi dicta prauitas Inquisitor existis, tam tuo, quàm omnium aliorum dictorum ordinis & congregationis hereticæ prauitatis Inquisitorum vbi liber consentium & deputatorum nominibus, fecisti nobis humiliter supplicari, vt litteras prædictas ad vos extendere & ampliare, aliasque desuper opportune dignaretur prouidere. Nos igitur huiusmodi supplicatione inclinati, litteras prædictas,

E opportune dignaretur prouidere. Nos igitur huiusmodi supplicatione inclinati, litteras prædictas, cum

cum omnibus in eis contentis clausulis, in omnibus & per omnia, prout in eisdem litteris continetur, ad te & ad alios ordinis & congregationis huiusmodi Inquisitores, tam in presentiatum deputatos, quam in futurum perpetuis futuris temporibus deputandos, ac si tibi, & cuilibet Inquisitorum predictorum dirigerentur, & directæ fuissent Apostolica auctoritate, tenore presentium extendimus. Ipsasque litteras tibi & illis, ut pramittitur, eisdem auctoritate & tenore concedimus. Non obstantibus omnibus illis, quæ idem tuus prædecessor voluit non obstat, cæterisque contrariis quibuscunque. Et quia difficile foret præsentibus litteras, ad singula loca, in quibus de eis fides forsitan fuerit facienda, deferre: volumus & Apostolica auctoritate decernimus, quod ipsarum transumptis, manu cuiuscunque notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius curiæ, seu personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis: in iudicio & alibi, ubi opus fuerit eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die xx. Julij. M. D. XXI. Pontificatus nostri anno primo.

Euangelista.

CLEMENS PAPA VII.

Venerabili fratri Paulo Zana Episcopo Brixien. & dilecto filio Inquisitori hæreticæ prauitatis in Ciuitate Brixien. & eorum alteri.

Communitas ciuitatis Brixien. decreto quodam constituit initio Lutheranicæ perfidie, ut res viui diligerentur, quorum sollicitudine hæreses extirparentur, accepta ex publico arario pecunia pro eius decreti executione: id laudat Romanus Pontifex, hortaturque Episcopum & Inquisitorem, ut eidem prestare ipsi curent, & procedant contra hæreticos quoslibet omni appellatione remota iuxta canonicas sanctiones: multa insuper concedit Episcopo & Inquisitori priuilegia, & amplam facultatem procedendi contra perfidum hæreticorum genus.

Edita anno Domini 1578.
Ex Archivio inquisitionis Brixien.

VENERABILIS frater, & dilecte fili, Salutem & Apostolicam benedictionem.

PLACUIT intelligere quod non solum fraternitas tua, seu eius dilecti filij Communitas istius Ciuitatis Brixien. nolentes negligentia, aut deidia eorum amittere illud optimum nomen eis a parentibus & antecessoribus suis relictum, omni diligentia curarint, ne hæreses his temporibus de nouo pullulare possint, sed omnibus remedia adhibuerint, ut si quæ sint in ipsa ciuitate, extirpentur: & propterea cum ad ipsorum ciuitatis notitiam peruenisset, nonnullos in ipsa Ciuitate suæ famæ & honoris prodigos ita nefarios Dei sanctæque matris Ecclesiæ rebelles existere, ut non dubitarent Lutheranam doctrinam publice declarare, & quæ palam non auderent, seorsum secreto docerent plerisque inducentes a recta sententia deuiare, ne ob id forte contra eos ira Dei magis prouocaretur, in publico eorum consilio statuerunt. Tres eiusdem Ciuitatis ciues eligi debere, quorum cura, diligentia, & vigilatia Lutheranæ doctrinæ hæreses a Ciuitate ipsa eiusque territorio prorsus extirpentur, & earum auctores & seminatores condigna pœna plectentur, cum potestate etiam comparandi per procuratorem eorum sede Apostolica, & quibuscunque alijs Iudicibus ecclesiasticis & secularibus, & pro præmissorum executione exponendi, ex publico quascunque pecunias necessarias: quod ut merito ex hoc illi laudari, & plurimum commendari debent, ita etiam vos prout vestro incumbit officio, circa hæreses huiusmodi in ciuitate & diœcesi Brixien. idē facere prout speramus, & desideramus omni diligentia curabitis. Cupientes igitur erroris & pemeisa dogmata in ciuitate, & diœcesi tuis huiusmodi penitus extirpati, & illorum sectatores debita correctione reprimi, ac debitis pœnis puniri, Vobis & alteri vestrum etiam cum a præfatis electis requisiti fueritis, & alter vestrum requisitus fuerit, omnes & singulas causas huiusmodi hæresim sapientes etiam criminales, tam de doctrina Lutheranæ, quam alia & erronea & peruersa doctrina in ciuitate & diœcesi prædictis exortas, & quas etiam contra quendam Ioannem Baptistam Palauicinum ordinis fratrum Carmelitarum, qui verbum Dei in proxima Quadragesima in Ecclesia Brixien. predicando publice nonnulla erronea & a fide catholica deuiantia prædicauit, adeo quod pijs hominum aures plurimum scandalizauit, si in ciuitate, seu diœcesi prædictis extiterit, mouere seu exoriri contigerit, cum omnibus & singulis illi annexis, dependentibus & emergentibus ab eis simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicij, prout in similibus procedi consuevit, audiat. Nos enim vobis ut auditis hinc inde propositis etiam vsque ad adfinitiuam sententiam inclusive sublato quouis diffugij obstaculo, & prout sacri Canones volunt, etiam appellatione qualibet remota, decidendi, & sine debito terminandi, ac sententias de super per vos & alterum vestrum latas, & quibusuis appellationibus, etiam ad nos & sedem prædictam interpositis penitus reiectis, perinde ac si tres sententiæ conformes in nostræ Rotæ auditorio latae essent debita executioni demandandi: Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtaxerint, per censuras ecclesiasticas appellatione cessante compellendi veritati testimonium perhibere, ac monitiones, & citationes qualibet confulto de non tuto accessu, seu quod pro monitionibus & citationibus huiusmodi faciendis ipsorum monendorum & citandorum præsentia commodè haberi nequiret expedicta publica locis publicis

A publicis affigenda, quæ perinde ipsos ardeant, ac si eis personaliter intimatæ fuissent faciendæ: ac contra quousque cuiusque status, gradus, ordinis, religionis, vel conditionis, seu præminentia fuerint, & quacumq; Ecclesiastica seu mundana dignitate præfulgeat, vel exemptione, ipsius, Martini; & aliorum erroneorum dogmatorum sectatores, sequaces, fautores, defensoresq; ac illis auxilium, consiliū vel fauorem directè, vel indirectè publicè vel occultè præstantes inquirendi, & procedendi, ac huiusmodi labe, & alijs hæresibus infectos capiendi, & carceribus mancipandi, ac iuxta canonicas sanctiones, & Sanctorum Patrum instituta, prout qualitas excessuum exegerit, vel conscientia vestra expedire visum fuerit, puniendi, & penis debitis plectendi, & ad cor redire nolentes, & dictæ Ecclesiæ communionem, velut putrida membra separatos, & diuisos, ac damnationi aeternæ cum Satana & Angelis eius addictos, ac perpetuo infames, ac intestabiles esse, nec non bona eorum qualibet mobilia, & immobilia cuiusque fidelium liberè & licitè inuadere, occupare & sibi acquirere licere, personas eorum captiuitate, & in perpetuam seruitutem adducere corpora eorum postquam defuncta fuerint sepultura Ecclesiastica carere, & debere, decernendi, denunciandi, & declarandi, & qui ad veritatis lumen redire, & huiusmodi hæreses abiurare voluerint postquam errorem suum deposuerint, idque humiliter petierint, si alijs relapsi non fuerint, recepta ab eis prius abiuratione hæresis & errorum huiusmodi legitime, & publicè faciendæ præstandoque per eos iuramento, quod talia deinceps non committent, nec talia, vel alia his similia committentibus, sed adherentibus, consilium, auxilium, vel fauorem per se, vel alium, seu alios præstarent, ab omnibus & singulis excommunicationis, & interdicti alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris & penis etiam in litteris hæc recordationis Leonis Patris X. prædecessoris nostri contra dictum Martinum editis continentis, quas præmissorum occasione quomodolibet incurrisserint, ac ab huiusmodi delictis excessibus, & criminibus, nec non alia in forma Ecclesiæ consueta absoluedi, & super irregularitate ꝑ propterea quomodolibet contracta dispensandi, omneque inhabilitatis, & infamiae maculam, siue notam penitus abolendi eosque rehabilitandi, & ad nostrum, & eiusdem sedis gremium, nec non gratiam, & benedictionem restituendi, & reponendi, omniaque & singula alia quæ ad huiusmodi pestem repiendam & radicibus extirpandam necessaria seu quomodolibet opportuna faciendi, gerendi, ordinandi, coercendi, & exequendi, ac auxilium brachij secularis si opus fuerit inuocandi: Et ad præmissa omnia, & singula, si & quando expedire vobis, & alteri vestrum visum fuerit, viros aptos, & idoneos cum simili, vel limitata potestate sub delegandi, & deputandi, ipsosque quoties opportunum vobis, & alteri vestrum videbitur reuocandi, ac loco ipsorum alios similiter deputandi, auctoritate Apostolica plenam & liberam potestatem, auctoritatem, facultatemq; concedimus per præsentem: non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, nec non omnibus illis, quæ idem Leo prædecessor in suis litteris voluit non obstat, & quæ pro expressis haberi volumus, ceterisque contrarijs quibuscumque, etiam si in eis essent clausula aliqua derogatoria, derogatoriarum, & de quibus oporteret fieri specialis & indiuidua mentio, & de verbo ad verbum, quas pro expressis haberi volumus & eis derogatum esse censemus & intendimus.

† Hæc facultas per aliorum pontificum referipta videtur nunc esse sublata Di. rect. par. 3. q. 126.

Datum Viterbij sub annulo piscatoris die 13. Iulij. 1528. Pontificatus nostri anno quinto.

CLEMENS PAPA VII.

D Dilecto filio Paulo Buiigelle, totius ordinis fratrum Prædicatorum Vicario generali, in Ferrariens. & Mutinens. ciuitatibus & diocesisbus hæretica prauitatis Inquisitori.

Inquisitores & eorum vicarij procedant contra quoslibet religiosos de hæresi diffamatos, aut suspectos, & erroneas propositiones prædicantes, non obstantibus quibuscumq; privilegijs: Inquisitores vicarios sibi possunt instituere annorum triginta: occultos hæreticos absoluunt: super irregularitate ex hæresi vel Apostasia contracta dispensant: quamlibet aliam censuram ecclesiasticam tollunt: irregularitates cruce signatorum clericorum amouent: cruce signati morientes tempore interdicti, ecclesiastica sepultura donantur: ydem multa alia privilegia consequuntur, quæ hic enumerantur, & vetera eisdem, per alios Pontifices concessa confirmantur, & innouantur.

Dilecte filij, Salutem & Apostolicam benedictionem.

M sicut ex relatione pro parte tua nobis facta, cum graui nostræ mentis molestia innouit, in diuersis Italia partibus adeo pestifera hæresis Lutherana, nõ tantum apud seculares personas, sed etiam Ecclesiasticas & regulares, tam Mendicantes, quam non Mendicantes inualuerit, vt aliquando nonnulli ex eis suis sermonibus & verbis, & (quod deterius est) publicis prædicationibus tali labe plerosq; inficiant, & Christi fideles, sub obedientia Sanctæ Romanæ Ecclesiæ viuentes, & præcepta eiusdem Ecclesiæ seruantes non leuiter scandalizent in heresum augmentum, pusillorum scandalum, atque Catholi-

Edita anno Domini 1530. Ex lib. priuileg. ord. fra. Prædic. fol. 201. pag. 2.

Statu Hiero-
nymus in epist.
Pauli ad Gala.
2.5.

Symet. 3. par.
9. 18.

† vide super
Directorio
par. 3. q. 42.

† Symeonius in
Directorio par.
9. q. 126.

Crucesignato-
rum privilegia.

Omnia Inqui-
sitorum privile-
gia confirma-
tur.

Catholicæ fidei non mediocriter detrimentum. Nos attendentes Arrium vnam modicam scintillâ fuisse in Alexandria: sed quoniam non mox oppressus est, grande per totum orbem incendium ex suscitasse, ac cupientes huic veneno, hæresique nefariæ, & labi pestiferæ, quam supremis exingui affectibus anhelamus, omni salubri, quo possumus remedio occurrere, & ne huiusmodi morbus exerceat ulterius, sed operante Domino passim euellatur, salubriter providere; tibi, necnon omnibus & singulis alijs dictæ hæreticæ prauitatis Inquisitoribus ex ordine fratrum Prædicatorum, maxime congregationis vtriusque Lombardiæ per vniuersam Italiam constitutis, & deputatis, ac constituendis, & deputandis, eorumque vicarijs, in virtute sanctæ obedientiæ, & in remissionem peccatorum vestrorum directè præcipiendo mandamus, quatenus omnibus & singulis etiam Carmelitarum, & aliorum ordinum Mendicantium religiosi, vel non mendicantibus de huiusmodi peste damnatis, aut alter suspectis præcipuèque tales errores in suis sermonibus, verbis, seu prædicationibus disseminantibus per censurâ Ecclesiasticam, appellatione postposita super huiusmodi, ac qualibet alia hæresi silentium imponatis. Et postquam per vos siue Vicarios vestros, aut vestrum vel eorundem viciorum aliquos, siue aliquem, præsidentes monasteriorum, conuentuum, & aliorum locorum, vbi hæreses huiusmodi vel errores seminati forent, aut inibi propinquorum, præmoniti fuerint nisi tales infra mensem a die admonitionis computandum, debita prouisione remedia eû effectu adhibuerint, ac digna penitentia castigauerint, de quibus admonenti fidem facere teneantur: & si prædicates ipsi talia prædicarent, admonitionem præsidenti vicinioris conuentus, vel loci respectiue facere sufficiat contra huiusmodi exemptos vsq; ad sententiam diffinitiuam, ad quam ferendam (si fuerit condemnatoria) ¶ cum consensu ordinarij procedatis. Contra Carmelitas tamen confestim possitis et ad capturam dum prædicant populo, vel publice disputant erroneas conclusiones; aduersus non exemptos verò de tali labe diffamatos aut suspectos, veluti contra alios hæreticos (prout iura disponunt) liberè inquitatis atque procedatis. Decernimus insuper, vt vestros vicarios siue commissarios instituere valeatis, viros vestra sententia prouidos, aptos, & idoneos, dum modo ætatis trigessimum annum attigerint. Vobis etiam ac vicarijs præfatis extraiudicialiter Lutheranos occultos & non Inquisitos per ordinarium siue alios iudices, ac alios quoscunque hæreticos, fautores, credentes, defensores, & receptatores, necnon & a sancta fide apostatas, eosque qui contra inhibitionem sedis Apostolicæ, tenuerunt vel legerunt libros Martini Lutheri vel aliorum, aut eidem siue eiusdem quomodolibet adhererunt (si ad cor reuersi penitentes id humiliter petierint) postquam hæresim, qua polluit & infecti erant, abiurauerint, medio iuramento promiserint de cætero ab huiusmodi hæresi penitus abstinere, absoluedi, illisq; pro præmissis penitentiam iniungendi salutarem, eosque ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ restituendi, & reducendi, & cum clericis secularibus, ac personis religiosis cuiusvis ordinis, status, & conditionis, super quæuis irregularitate, ¶ quàm tam ex hæresi quàm ex Apostasia à fide, seu etiam ex eo quod censuris & penis ecclesiasticis tam a iure, quàm ab homine quauis occasione vel causa latis, & promulgatis, quomodolibet incurrerint, aut ligati seu innodati diuina celebrando contraxerint, ac etiam super irregularitatibus, quas clericis cruce signati sententijs, censuris, & penis a iure vel ab homine etiam quauis occasione vel causa latis ligati, seu irretiti, ac etiam ex eo quod in locis ecclesiastico interdico suppositis missas & alia diuina officia (non tamen in contemptum clauium) celebrauerint, inchoauerint, dispensandi. Et quia Inquisitores præfati in ciuitatibus seu alijs locis societates seu confraternitates ad extirpandum hæreses, ad capiendum hæreticos (iuxta concessionem à Romanis Pontificibus eis factâ) instituunt, & in eis confratres recipiunt, qui in eorum receptione votum in eorundem Inquisitorum seu viciorum manibus emittunt, ac voto se astringunt, dum pro parte ipsorum Inquisitorum & viciorum ad capiendos ipsos hæreticos requisiti fuerint, auxilium, consilium, & fauorem præstare, & eis tempore cuiusvis localis interdici diuini interesse, & eis decedentibus eorum corpora ecclesiasticis sepulturæ (sine tamen funerali pompa) tradi possint, dum modo causam non dederint huiusmodi interdico, nec eis id contigerit specialiter interdici: ipsisque cruce signatis per ipsos Inquisitores seu vicarios dum in eorum manibus votum hæreticos ipsos persequentes remiserint, vt semel ex tunc, & in mortis articulo a referuatis, & in bulla Cæne Domini contentis casibus, de quibus corde contriti, & ore confessi fuerint, aut propositum confitendi debito tempore per Ecclesiam statuto habuerint, absolui, ac indulgentia plenaria, & omnium peccatorum remissio huiusmodi concedi: eisque vt singulis diebus anni quinque altaribus ecclesiæ (si toti ibi fuerint) aut vnum loci in quo eos esse contigerit, psalmum vnum genibus flexis recitando, vel quinquies orationem Dominicam & toties salutationem Angelicam in quolibet altari, indulgentias stationum Vrbis consequi valeant, etiam concedendi & largiendi, auctoritate Apostolica tenore præsentium licentiam & facultatem concedimus. Et nihilominus concessionem per Romanos Pontifices (forfan) viua vocis oraculo, seu alijs eisdem Inquisitoribus & vicarijs fratrum seu licentiam concessam huiusmodi, approbamus & confirmamus, ac omnia & singula alia privilegia, exemptiones, immunitates, gratias & indulta, quibuscunque Inquisitoribus alijs hæreticæ prauitatis quorumvis ordinum & congregationum, & officio Inquisitionis huiusmodi in quibuscunque regnis & provincijs, siue locis ac terris, hæctenus deputatis concessa, & in posterum concedenda vobis communicamus, atque iam vobis alijs concessa, approbamus, confirmamus, & innouamus, vniuersosque & singulos iuris & facti defectus (si qui forsan in illorum concessione

Accessione interuenerint)supplemus. Mandantes omnibus & singulis venerabilibus fratribus archiepiscopis, & episcopis, necnon dilectis filiis eorundem archiepiscoporum, & episcoporum vicarijs in spiritualibus generalibus, quatenus presentes litteras & in eis contenta quæcunque, ubi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte uestra, seu vicariorum uestrorum prædictorum, aut alicuius uestrum siue illorum desuper fuerint requisiti solenniter publicantes, ac uobis in præmissis efficacia defensionis præsidio assistentes, faciant presentes litteras & in eis contenta huiusmodi, firmiter obseruari, uosq; illis pacifice gaudere. Non permittentes uos desuper per quoscunq; quoquo modo, indebite molestari: contradictores quoslibet & rebelles per censuras & pœnas, ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita compescendo, inuocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij sæcularis. Nô obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac dictorum ordinum etiam iuramento & confirmatione Apostolica roboratis, statutis & consuetudinibus, necnon priuilegio quod incipit: Sacer ordo, per fel. rec. Sixtum Papam IIII. prædecessorem nostrum ordini Carmelitarum concessio fortassisque post alijs communicato, & quibuscunque alijs priuilegijs & indultis Apostolicis illi ac quibuscunque alijs, etiam Mendicantium ordinibus etiam sub quibusuis tenoribus & uerborum formis, ac cum quibuscunque clausulis & decretis concessis, approbatis & innouatis, quibus omnibus (tenores illorum ac si de uerbo ad uerbum infecti forent præsentibus, pro sufficienter expressis habentes) ac vice specialiter & expresse derogamus, necnon quibuscunque exceptionibus, oppositionibus, & appellationibus, forsân desuper faciendis & interponendis, quæ aduersus præmissa nullatenus suffragari posse uolumus contrarijs quibuscunque, aut si aliquibus communiter uel diuisim ab Apostolica sit sede indultum quòd interdicti, suspendi, uel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & exprellam ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi mentionem, Decretentes præsentium transumptis, manu publici notarij subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eandem prorsus fidem in iudicio & extra ad habendam fore, quæ isdem præsentibus adhiberetur si forent exhibite uel ostensa. Datum Bononiæ sub annulo piscatoris, die xv. Ianuarij M. D. XXX. Pontificatus nostri anno septimo.

PAVLVS PAPA IIII.

Ad futuram rei memoriam.

Inquisitores hæreticę prauitatis procedere possunt contra eos qui asserunt et prædicant propositiones suspectas, scandalosas, periculosas, erroneas, hæresim sapientes, à fide catholica quauis ratione discrepantes, & Christiana pietati, ac bonis moribus non conformes; non obstantibus quibusuis priuilegijs & exemptionibus, aut quauis personarum qualitate & dignitate, Episcopis exceptis. Qui uero id impediuerint, grauiter coercentur; nam ordinarij a dministratione suarum dignitatum priuantur, & gubernatores terrarum bonis suis spoliantur, & excommunicantur.

DN Apostolicis culminis specula diuinæ gratiæ munere collocati, nihil magis esse nostri officij duximus, quam sedulo ac diligenter omnia circumspicere, quæ catholici nobis commissi gregis custodiæ, ac conseruationi conferant, illamque in primis curam suscipere, & quæ materiam scandali præbere possent penitus succidatur, ac radicatus extirpentur, nec ea usque pullulare sinantur.

Edita anno Domini. 1543.

Cum itaq; sicut accepimus in nostræ Bononiæ ac Mediolani, & quamplurimis alijs Italiæ ciuitatibus & locis, nonnulli sæculares ac etiam, & religiosi prætextu quorundam indultorum, ac concessionum seu priuilegiorum & exemptionum, a sede Apostolica per ipsos obtentorum, & ab Inquisitoribus hæreticę prauitatis, in eisdem ciuitatibus & locis per sedem Apostolicam, aut illius auctoritate deputatis, illorum iurisdictione exemptos, prætendentes, varias propositiones scandalosas & erroneas, ac piarum mentium offensiuas, & quandoq; etiam hæresim sapientes, ac catholice fidei minus consonas, Christianæque pietati & bonis moribus minime conformes publice proponere ac disputare, & pro uiribus sustinere, necnon populis prædicare, non sine magno Christi fidelium animarum periculo, ipsiusque fidei detrimento, & totius religionis opprobrio temere audeant & presumant. Nos qui desiderâter in uotis gerimus, ut fides præfata nostris prosperetur temporibus, & prauitas hæretica de finibus fidelium extirpetur, attendentes non ideo ab Apostolica sede priuilegia & exemptiones concedi solitas esse, ut per scandala & fidei diminutio generentur, sed potius ad ea tollendum & ipsam fidem auendum, uolentesque ne de cetero per propositiones & prædicationes huiusmodi in perditionem (quod absit) animæ fidelium prolabantur, obuiate, & ne exemptionum prædictarum prætextu ualeant talium præsumptores in eorum tam detestabili temeritate perdurare, eorumque iniquitas remaneat impunita, morbo huiusmodi necessariam adhibere medelam, Motu proprio & ex certa nostra scientia, uolumus, statuimus, & ordinamus, quòd Inquisitores præfati in tota Italia, & in insula Chij deputati, & in posterum deputandi contra omnes & singulos tam sæculares quàm religiosos, quorumuis ordinum etiam Mendicantium professores, cuiuscunque sexus, gradus, status, conditionis, dignitatis & præminentię, non tamen Episcopalis existant, qui propositiones

Ex Archiuijo Inquisitionis Bononiensis. & bibliotheca nostra.

¶ Quia Episcoporum delicta in causa hæresis Apostolicæ sedis referuntur. c. Inquisitores, de hæret. lib. 6.

tiones suspectas, scandalosas, periculosas, errores continentes, hæresim sapientes, ac alias catholice fidei minus consonas, Christianæque pietati & bonis moribus minime conformes, huiusmodi vel earum quaslibet in posterum asserere, seu publice proponere, & populis prædicare audeant, vel præsumant, iuxta auctoritatem & potestatem eis Inquisitoribus, a iure aut alias quomodolibet traditam & concessam procedere & inquirere, suamque iurisdictionem exercere debeant. Necnon eis contra illos iuxta prædictam potestatem, ut præfertur procedendi & inquirendi, & iurisdictionis huiusmodi exercendæ facultatem quatenus opus sit, eadem auctoritate de nouo concedimus: decernentes præsentibus nostris litteris, nisi per signaturam manu nostra signatam minime derogari posse, irritumque & inane quicquid secus super his a quoque quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari: districtisque inhibentes locorum ordinarijs sub interdicti ingressus Ecclesiæ & suspensionis a regimine, & administratione suarum ecclesiarum, necnon ciuitatum & locorum quorumlibet dominis Gubernatoribus, & Rectoribus, & alijs quibuscunque sub excommunicationis lætæ sententiæ, ac bonorum suorum priuationis pœnis, eo ipso si contra fecerit incurrendis, ne Inquisitores præfatos, quominus contra propositiones præfatas, vel earum quaslibet seu indultorum, concessionum, priuilegiorum, & exemptionum eorundem, & quouis alio prætextu asserentes, proponentes & prædicantes huiusmodi procedere, inquirere, eorumque iurisdictionem exercere libere possint & valeant quouis modo per se, vel alium, seu aliàs directè vel indirectè impedire præsumant. Non obstantibus præmissis & Apostolicis in prouincialibus, & in synodalibus concilijs editis generalibus, vel specialibus constitutionibus & ordinationibus, necnon ordinum eorundem iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, priuilegijs quoque & exemptionibus, prædictis quibusuis, sub quibuscunque tenoribus & formis, & per nos & sedem Apostolicam concessis, confirmatis, & innouatis; quibus etsi pro sufficienti illorum derogatione, de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica, & expressa, & expressa, non autem per clauulas generales idè importantes mentio habenda foret; tenores huiusmodi pro sufficienter expressis habentes, hac vice duntaxat, illis aliàs in suo robore permanens, specialiter & expresse derogamus, ceterisque contrarijs quibuscunque. Et quia difficile foret præsentibus nostras litteras originales ad singula loca quo opus foret, destinare volumus & decernimus, quòd earum transumptis manu notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eadem fides indubia, in iudicio & extra vbicunque exhibita fuerint, detur, ac eisdem stetur, ac si originales litteræ ipsæ exhibite forent, vel ostensa. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die xliij. Ianuarij, M. D. X L. II. Pontificatus nostri anno octauo.

P A V L V S I I I.

Ad perpetuam rei memoriam.

Iudæis ad fidem conuersis bona suâ integra conseruantur: si filij familias fuerint, legitimam, & aliâ quamuis portionem iure debitam, habent, etiam si inuitis parentibus conuertantur: quod si bona fuerint per vsuram, aut aliàs male acquisita, restitui illis debent, quibus iure fieri debet restitutio, quòd si tales personæ ignorentur, eisdem Iudæis conuersis cõdonentur. hortatur omnes vt Iudæis conuersis tribuant eleemosynas, sed Episcopi etiam de redditibus ecclesiæ eis subueniant. conuersi non sunt contumelijs afficiendi: neophyti ciuium priuilegijs vtuntur: qui Iudæos baptizant, instruant eosdem in articulis fidei: neophyti ne habeant inter se mutuam conuersationem, ydem cum originarijs Christianis matrimonio copulentur: nullos ritus Mosaicæ legis obseruent si, contrafecerint, Episcopis aut Inquisitoribus deferantur: si ad ritus Mosaicæ legis reuersi fuerint, velut heretici puniantur.

Vide extrauagante Ioan. xxii. incip. Dignum. tit. de Iudæis inter communes.

Edita anno Domini 1542.
Ex bibliotheca nostra, erat autem impressa Romæ anno Domini 1550.

VPIENTES Iudæos, & alios infideles quoslibet ad fidem catholicam conuerti & prætextu bonorum per eos antea possessorum ab eadem fide non detrahi, Motu proprio ex cetera nostra scientia, auctoritate Apostolica, tenore præsentium hac in posterum valitura cõstitutione sancimus, quod quicumque eorundem Iudæorum, & infidelium ad dictam fidem conuerti volenti, etiam si in patria potestate constitutus fuerit, bona sua quæcumque, tam mobilia, quàm immobilia, intacta & illata permanceant. Ita vt etiâ filij familias, & in patria potestate (vt præfertur) constituti, legitima, & quæcumque, alia portione bonorum patrimonialium, aut maternorum eis de iure, seu successione bonorum eis aliàs debitorum, per eorum parentes fraudari, aut priuari non possint, neque debeant, sed eis integre, etiam si contra voluntatem parentum suorum ad fidem ipsam conuersi fuerint, etiam eorum parentibus viuētib, debeantur. Et si bona ipsa ex vsura, aut illicito quæstu fuerint acquisita, & nota sint personæ, quibus eorum fuerit de iure facienda restitutio (quia non dimittitur peccatum nisi restituatur male ablatum) illa eisdem personis omnino restituantur: personis vero non extantibus prædictis, quia bona ipsa essent per manus Ecclesiæ in pie vsus conuertenda, bona huiusmodi eisdem Iudæis & alijs infidelibus

† ne ex bono opere poenam reportent.
† c. Peccatum. de reg. iur. in 6.

A delibus, in fauorem suscepti baptismatis tanquam in pium vsum libere concedimus: eaque apud ipsos sic conuersos Iudeos & alios infideles remanere decernimus. Interdicentes sub diuine anathematis, pœna, quibusuis tam ecclesiasticis quam secularibus personis, ne vllam super bonis huiusmodi, quouis quęsito colore, molestiam inferant, aut inferri patiantur. Sed magnum se fecisse lucrũ existiment, dum tales Christo lucrati fuerint. Et quoniam (vt scriptum est) qui habuerit substantiam mundi huius, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua, ab eo, quomodo charitas Dei manet in ipso? si ipsi conuersionis tempore inopes, aut indigentes fuerint, omnes tam ecclesiasticos quam seculares, per viscera misericordię Dei nostri exhortamur, vt ipsis conuersis manus porrigant adiutrices, ipsi quoque dięcesani, non solum Christianos ad subueniendum ipsis exhortentur, sed etiã tam de redditibus ecclesiarum, prout poterunt, quã de his, quę ad pauperum vsus per ipsos conuertendos deuoluuntur huiusmodi neophitos sustentare negligant: ipsosque a detractiõibus, & contumelijs paterna affectiõne defendant. Et quoniam per gratiam baptismi ciues sanctorum, & domestici Dei efficiuntur, longeque dignius existit regnare spiritu, quam nasci carne, eadem constitutione statuimus, vt ciuitatem & locorum in quibus sancto baptismo pro tempore regenerabuntur, vere ciues sint, & priuilegijs, ac libertatibus, & immunitatibus, quę alij ratione natiuitatis & originis duntaxat consequuntur, gaudeant. Curent insuper sacerdotes baptizantes, & alij de sacro fonte eos suscipientes, tam ante baptismum, quã post illos in articulis fidei, ac legis nouę præceptis, catholicęque Ecclesię ritibus diligenter instruere: & tam ipsi quã dięcesani operam dent, ne cum alijs Iudeis seu infidelibus, saltem per longum tempus conuersentur, ne sicut quandoque contigit, ab infirmitate curatis modica occasio ad pristinam perditionem recidiuos efficiat. Et quoniam experientia teste comperitum est, mutuum ipsorum neophytorum inter se conuersationem, ipsos in fide nostra fragiliores reddere, ac saluti ipsorum plurimum officere, hortamur locorum ordinarios, vt quantum pro incremento fidei viderint expedire, curent & studeant neophytos ipsos cũ originarijs Christianis matrimonio copulare, & prohibeant eisdem sub grauibus penis ne mortuos more Iudeorum sepeliant, aut sabbata, aliasque solennitates, & antiquę scđtę ritus quoquomodo obseruent; sed & Ecclesias, & prædicationes, prout alij catholici frequentent, & in omnibus Christianorum moribus se conformes reddant. Contemptores autem prædicatorum, per sacerdotes in quorum parochiis degent, aut alios ad quos de iure, vel antiqua consuetudine de talibus inquirere spectat, aut etiam per alios quoscunq; dięcesanis seu Inquisitoribus heretica prauitatis deferant; & inuocato si opus fuerit auxilio brachii secularis, per eos taliter puniantur, quod alijs transeat in exemplum. Et insuper de his omnibus in prouincialibus & synodalibus concilijs diligens fiat inquisitiõ, & tam circa episcopos & sacerdotes in præmissis negligentes, quã ipsos neophytos, & infideles prædictos cõtemptores opportunum adhibeatur remedium. Si quis autem cuiuscunq; gradus vel præminentię fuerit huiusmodi neophytos ne obseruationem ritus Christiani, & aliorum præmissorum complectantur, fouerit aut defendere, pœnas contra fautores hæreticorum promulgatas, ipso facto incurrat: neophyti vero si se corrigere post monitionem canonicam neglexerint, & ad vomitum iudiazantes redire comperti sint, contra eos tanquam perfidos hæreticos per ordinarios locorum, secundum factorum canonum instituta procedatur. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quibusuis priuilegijs, indultis, & literis etiam Apostolicis, seu etiam regijs, vel imperialibus eisdem Iudeis, vel infidelibus quomodolibet concessis, quę quatenus in detrimentum catholice fidei, aut nominis Christiani, seu aliquorum ex præmissis, quomodolibet vergent, ad effectum præsentium cassamus, irritamus, ac cassa, & irrita esse decernimus: alijs decretis & constitutionibus Apostolicis, quę super præmissis sunt condita in suo robore duraturis. Et huiusmodi sanctę constitutionis iugis memoria habeatur, & ne quisquam ipsius ignorantiam prætereundere possit, illam per singulas cathedrales & collegiatas Ecclesias, aliaque pia loca, in quibus vberior erit fidelium concursus semel in anno ad minus infra diuina publicari volumus & decernimus. Et quia difficile foret presentes ad singula quęque loca deferri, volumus & etiam declaramus, quod earundem præsentium transcriptis seu copijs, etiam impressis, & manu alicuius notarii publici subscriptis, ac sigillo alicuius prælati munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quę præsentibus adhiberetur vbicunq; forent exhibite, vel ostensę.

Concor. refecti
prum Nicolai
Pape incipi.
Vincam relat.
sup. pag. 68.

† forte, frigidiores.
Neophyti non
inter se, sed cũ
originarijs,
Christianis ma-
trimonia con-
trahant vide in
Directorio par.
2. nu. 114. tit. de
signis exterioribus
quibus hæretici re-
iudiazantes di-
gnoscuntur.

Neophyti re iudiazantes vt per
sidi hæretici
puniantur.

Datum Romę apud Sanctum Petrum, sub annulo pifeatoris, die xxi. Martii, Millefimo quingentesimo quadragesimo secundo, Pontificatus nostri anno octauo.

E *Æ D I C T V M C O N T R A B I B L I O P O L A S,*
& librorum impressores, atque Dohanorum Officiales, ne publice nec secrete audeant
vendere aliquos libros damnatos, reprobatos, & prohibitos, atque de hæresi suspectos:
nec imprimere, nec eorum dominis relaxare, sine expressa licentia, & contra vendentes,
comparantes, legentes, audientes, communicantes, docentes, prædicantes: scientes,
& non reuelantes, non reddentes, nec consignantes huiusmodi libros, sub diuersis
pœnis, vt infra.

Non

Edita anno Do-
mini 1541.
Ex bibliotheca
nostra, erat au-
tem impressa.

OS Ioannes Petrus sancti Clementis, Ioannes sancti Sixti, Bartholomeus sancti Cesarei, & Thomas sancti Syluestri Titulorum Sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri Cardinales, Inquisitores Generales haereticae prauitatis per Vniuersam Rempubicam Christianam a sanctissimo D. Nostro Paulo Diuina prouidentia Papa III. Sanctaeque sede Apostolica specialiter deputati. Vniuersis & singulis personis cuiuscunque status, gradus, ordinis, & conditionis aut praeminentiae existentibus in alma Vrbe, omnibusque alijs ciuitatibus, oppidis, terris, & locis totius Italiae, ac vbilibet constituti, ad quos praesentes nostrae litterae peruenerint, Salutem & in Domino sinceram & veram fidem.

Animaduertentes non sine maximo animorum nostrorum dolore, hisce temporibus quamplurima Opuscula, Tractatus, Epistolas, & libros quorum quamplures erroneos, alios scandalosos, alios piarum autium offensiuos, alios temerarios & seditiosos, & deniq; alios notorie hereticos iamdudum a sanctis patribus & generalibus Concilijs, ac per praefatum Sanctissimum dominum nostrum sanctaeque sedem Apostolicam reprobatos, & damnatos passim in Romana Curia, alijsq; Italiae ciuitatibus, oppidis, terris, & locis, vendi, emi, & legi, & in manibus hominum versari, alijsq; de nouo quotidie edi, publicari, & imprimi, quibus quamplurimi filii latanae, ac pestilentes personae conantur hanc nobilissimam prouinciam, quae a primordijs nascentis Ecclesiae firma & illaesa in vera fide permansit, seducere, atq; subuertere; falsam, sacrilegam & pernitiosam doctrinam mendaciter, pernitiose, & damnablem disseminando in maximum orthodoxorum scandalum, ac Reipublicae Christianae periculum. Ideo cupientes huiusmodi hereticos & haeticorum libros de finibus Christianorum expellere, eorumq; falsas doctrinas & errores peruersos, quantum in nobis fuerit, extirpare, vt catholica & orthodoxa fides integra illaesa, & illibata permaneat, ac populus Christianus in eiusdem fidei sinceritate, quolibet obsecrationis semoto velamine, immobilis, & inuolatus persistat. Vniuersis & singulis Bibliopolis tam Almae Urbis, quam aliarum prouinciarum, ciuitatum, oppidorum, castrorum, villarum, terrarum, aliorumque locorum totius Italiae, in virtute sanctae obedientiae, & sub excommunicationis latae sententiae, ac mille ducatorum Camerae Apostolicae, ac accusatori pro medietate applicandorum alijsque arbitrarijs tam nostro, quam subdelegatorum per nos deputatorum vel in posterum deputatorum arbitrio statuendis, ac omnium librorum amissione, & insuper trium scutum suis penis precipimus & mandamus, quatenus dicti Bibliopola aliquos libros tractatus, opuscula, epistolas, vel quacunq; alia scripta in quocunq; idiomate composita siue translata haeretica vel de haeresi suspecta per sanctitatem suam & sedem Apostolicam, alijsq; Romanos Pontifices eius praedecessores damnatos, reprobatos, & prohibitos, necnon sermones Bernardini Ochini de Senis nouiter impressos, atq; libelles quosdam qui Pasquilli in Ecclasi inscribuntur, nec quosvis alios in quacunque facultate nouiter compositos, & editos & praesertim sine titulo aut auctore publice, nec secrete vendere audeant, nisi prius offenso nobis in Romana Curia, & extra eam personis per nos delegatis seu delegandis Indice omnium & singulorum librorum, quos penes se habeat, & obtenta prius licentia in scriptis a nobis, vel dictis delegatis, vel delegandis in suis districtibus ad eos vendendum; alioquin pro secunda vice, si contrafecerit: ultra penas praedictas reddantur inhabiles ad exercendam dictam Bibliopola artem, & in perpetuum exilij talium ciuitatum, & locorum ubi eos commorari contigerit, eo ipso poenam incurrant. Praeterea omnibus & singulis tam dictae Almae Urbis quam quatumcunque aliarum prouinciarum, ciuitatum, oppidorum, castrorum, villarum, terrarum, aliorumque locorum totius Italiae librorum impressoribus & cussoribus sub praedictis censuris, & poenis praecipimus, & mandamus, quatenus de cetero ne quis eorum libros praedictos, etiam si sint alia impressi, nec alios quosunque nouiter compositos in quacunque re vel facultate quoquomodo imprimere presumat, nisi de expressa licentia nostra, vel Reuerend. D. Vicarij Domini nostri Papae, & nisi prius fuerint nisi per nos, vel per venerabilem facti palatij Apostolici magistrum pro tempore existentem in Romana Curia; extra vero ea, per personas per nos, vt praemittitur, delegatas, vel delegandas, & subnotato semper in calce talium librorum nomine Impressoris & loco, die, mense, & anno, vt fieri solet. Qui si secus fuerint, ultra poenas praedictas pro secunda vice reddantur perpetuo inhabiles ad dictum impressoris officium agendum & exercendum, & perpetuo exulent, & exterminentur a ciuitate, oppido, villa, terra, vel loco, ubi eos domicilium habere contigerit. Nec dicti librorum impressores excludantur a dictis poenis, si in eorum officinis, etiam si sit sine eorum scitu aliqua mulier, vel minister id fecerit. Item omnibus & singulis Dohanerijs tam Almae Urbis quam quatumcunque aliarum prouinciarum, ciuitatum, oppidorum, castrorum, villarum, terrarum, aliorumque locorum totius Italiae sub poena duorum milium ducatorum, & suorum officiorum priuatione irremissibili praecipimus, & mandamus; quatenus postquam ad eorum potestatem siue Dohanas quicunque libri impressi vel non impressi perlati fuerint, omni diligentia nobis in Romana Curia vel praedictis delegatis extra eam significare curent, vt nos, vel illi possimus tales libros inspiciere, nec absq; nostra expressa licentia eos eorumdem librorum Dominis aliquo modo consignare audeant. Item sub eisdem poenis & censuris praecipimus, & mandamus omnibus & singulis supra dictis, ne quis audeat libros praedictos haeticos, erroneos, & temerarios, & seditiosos quoquomodo comparare, emere, nec per alios oblatos accipere, legere, nec ab alijs electos audire, nec cu aliquo, ue ibo uel in scriptis obicare docere, nec predicare, nec ex alijs prouincis eos in Italiam asportare seu asportari facere, quoniam si quos penes se habent, statim ad nos uel nostrum quemlibet

† Dohanerios
vocat eos qui
in singulis vr-
bibus publica
exigunt vesti-
galia debita e-
mercibus quae
inducuntur, aut
extra ducuntur.

A libet in Romana curia, extra vero eam ad prædictos subdelegatos in suis districtibus realiter, & cum effectu afferant, & consignent: quas censuras, & penas incurrant omnes, & singuli scientes, & non reuelantes qui sunt auctores, fautores, & impressores talium librorum. Verum quia nos præmissa diuersis in partibus exequi, & agere non valeamus, confidentes de doctrina, ac sincera fide, & religione Reuerendi patris F. Thoma Maria de Bononia, Inquisitoris in ciuitatibus Ferrariæ, & Mutinæ, eum & N. eius substitutum, & eorum quemlibet in solidum ad præsens edictum publicandum & seruari faciendū, cæteraq; omnia & singula præmissa facienda, gerenda, exequenda, exercenda, & procuranda in Ciuitate, & dominio Ferrariæ ac Mutinæ, terrisq; omnibus his subiectis, in quibus hoc nostrū edictum publicari mandamus, tenore præsentium substituimus, & subdelegamus, vices nostras ipsis, & cuilibet eorū desuper plenarie committendo, cum amplissima facultate ingrandi quascunque Bibliothecas & officinas talium impressorum & libratorum, & quorumuis priuatarum Domos, Ecclesias, & monasteria, & diligenter inquirendum si ibidem reperiuntur huiusmodi libri, eosq; si necesse fuerit, publice, vel secreta prout eisdem videbitur, comburendi, cæteraq; faciendi quæ ad extirpandas hæreses, & libros huiusmodi à Republica Christiana exterminandos pertinere videbuntur. Quocirca oēs & singulos Christianæ & Catholicæ fidei professores, Imperatorē, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, Barones, Milites, Potestates, Rectores, Consules, Proconsules, Communitates, & Vniuersitates Regnorum, prouinciarū, ciuitatum, oppidorū, castrorum, villarum, terrarū, aliorumq; locorum prædictorum, necnon ceteros iurisdictionem temporalem exercentes totius Italiæ, & extra hortamur, requirimus, & in Domino monemus quatenus prædictis subdelegatis, vel subdelegandis nostris & eorū cuilibet, in suis districtibus omne auxilium, consiliū, & fauorem ad præmissa omnia & singula facienda & exequenda, quantum in eis fuerit, quemadmodū decet viros vere Orthodoxos, præstent, ac præstari curent, atque de prouincijs, ciuitatibus, oppidis, castris, villis, terris, & cibus alijs locis, aut dominijs supradictis, oēs & singulos hæreticos, quos publice, vel manifeste per facti euidentiā cognouerint esse tales, tāquam oves morbidas gregem Domini inficientes expellat, donec & quousq; à præfato Sanctissimo Domino nostro, vel à nobis qui eius vices in hac re gerimus, vel alijs iudicibus Ecclesiasticis vel Inquisitoribus ordinarijs, vel per nos deputatis seu deputandis, fidem, & cōmunionem Romanæ Ecclesiæ tenentibus, aliud recipiant in mandatis: nec eisdē in suis districtibus prædicare, domicilia tenere, latere, & fouere, contractus inire, negotiationes & mercatias quaslibet exercere, aut humanitatis solatia cū Christi fidelibus habere permittat. In cuius rei testimoniū præsentis nostras litteras manu nostra propria subscript. per Secretariū nostrū fieri, & subscribi, nostrisq; sigilli impressione cōmuniri mādauius. Dat. Bononiæ 4. Id. Iulij, anno Domini M. D. XLIII. Pontific. S. D. N. Pauli, diuina prouidentia Papæ iij. anno viij.

F. I. Cardinalis Bugen.
B. Cardinalis Guidicionus.

De mandato Illustiss. ac Reuer. Dominorum Cardinalium Inquisitorum.
Doct̃or Alfonso Martinez Secretarius.

IVLIVS PAPA III.

De reuocatione Hæreticorum ad sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ gremium.

Venientibus sponte ad Inquisitores hæreticæ prauitatis, & suas culpas integre confitentibus post sex menses à publicatione huius rescripti, dummodo prius non fuerint inquisiti vel denunciati, remittuntur omnes pœna à iure vel ab homine lata. ob irregularitate absoluantur. ad sacros ordines promouentur. eorum filij ad officia & beneficia admittuntur. quod si intra hunc terminum non venerint, à quibus suis denuntientur sub pœnis grauib. qui non paruierint, vt hæretici publicentur. contradictores cōpelluntur per censuram ecclesiasticam inuocato brachio seculari. de reconciliatione & abiuratione reorum publicæ scripturæ fiant, quibus ipsi conuersi subscribant.

IVLIVS Episcopus, seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

ILLIVS qui misericors, & miserator existens non solum septies, sed etiam septuagies septies ignosci debere mandauit, vices licet immeriti gerentes in terris, etiam ijs, qui à fide Christi aliquando aberrant, ianuam pietatis, & misericordiæ aperimus, ac pœnas quas iuris seueritas in eos statuit, Apostolicæ sedis clementia moderamus, vt aberrantes huiusmodi dictæ sedis benignitate allecti, eorum erroribus abiuratis, catholicæ fidei zelum, & obseruantiam in eorum cordibus firmiter recipiant, & si in eorum falsis opinionibus perseuerare præsumperint, in eos vehementius animaduertatur, quo obstinatores se in erroribus suis præstiterint. Sane cū sicut nuper accepimus, diuersi fideles diabolica fraude decepti, se in diuersas erroneas, & ab eadem fide alienas opiniones, paulatim deduci permiserint, & modo publicam penitentiam abhorrentes, & potius placita huius sæculi, quam salutem animæ suæ sectantes, ne infamia aspergantur, ad ouile Christi redire differant. Nos animarū salutem quantum cū Deo possumus consulere cupientes, motu proprio non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de mera deliberatione, & certa scientia nostris, omnes, & singulos vtriusq; sexus, tam laicos, quam clericos sæculares, & quorumuis ordinū, & militiaiū regulares, tam milites, quā pres-

Edita anno Domini. 1550.
Ex bibliotheca nostra eratque impressa Romæ anno Domini. 1550.

H byre-

byteros, non tamen sub generali Inquisitione Hispaniæ, ac Portugaliæ, regnorum comprehensos, de præmissis culpabiles, cuiuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis, aut præminentia existant, etiam si Pontificali, aut alia quacunque, etiam maiori ecclesiastica, vel mundana dignitate præfulgeant, qui infra tres menses, à die publicationis præsentium, modo, & forma infra scriptis faciendæ, computandos, coram Inquisitoribus ciuitatum, in quibus ipsi degunt, se personaliter exhibuerint, & suas hæreses coram eis priuatim abiurauerint, & se ad poenitentiam priuatam eis per dictos Inquisitores iniungendam adimplendum paratos obtulerint, eamque postmodum cum effectu adimplerint, ab omnibus, & singulis eorum hæresibus, & à fide Christi apostasij, ac quibusuis alijs in eadem fide erroribus, quantumcunque grauib, & enormibus, necnon excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque sententijs, censuris, & poenis tam ecclesiasticis, quam temporalibus, etiam honorum priuatijs, & corporis afflictiujs, ac capitalibus ab iure, vel ab homine latis, & promulgatis (dummodo hæcenus Inquisiti, aut in hæresim relapsi non fuerint) Apostolica auctoritate, tenore præsentium, in viroque foro penitus, & omnino absoluiamus, & liberamus, necnon cum eis super irregularitate ꝑ per eos præmissorum occasione, etiam quia sic ligati forsan missas, & alia diuina officia, etiam forsan in contemptum clauium celebrarunt, aut illis alijs se immiscuerunt contracta. Quodque ea, & alijs præmissis non obstantibus, non promoti ad omnes etiam sacros, & presbyteratus ordines promoueri, & in illis tam ipsi, quam qui iam etiam post incursum hæresim promoti existunt, etiam in altaris ministerio ministrare: Nec non tam clerici, quam laici, & vtriusque sexus personæ, eorumque filij, nepotes, & descendentes ad gradus, honores, ordines, officia, & alia quacunque assumi, illaque suscipere, & exercere libere, & licite valeant, auctoritate, & tenore prædictis, de specialis dono gratiæ dispensamus, eique pariter indulgemus: Nec non inhabilitatis: & infamiæ maculam, siue notam circa eos præmissorum occasione quomodolibet insurgentem penitus & omnino abolemus. Quod si forte culpabiles præfati infra dictum terminum resipiscere, & ad cor reuerti noluerint, seu distulerint, ad hoc, vt eorum notitia haberi, ipsique debitis poenis affici possint, motu & deliberatione ac scientia prædictis, omnes, & singulas vtriusque sexus personas etiam, vt præfertur qualificatas, de aliquibus ex hæreticis, seu alijs culpabilibus prædictis quomodolibet notitiam habentes, seu eos hæreticos esse aut fuisse scientes, dicta auctoritate, tenore præsentium requirimus, & monemus; ac eis & eorum cuiilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub incursum hæresis, ac omnibus contra hæreticos de iure inflictis, & promulgatis, tam ecclesiasticis, quam temporalibus sententijs, censuris & poenis distincte præcipiendo mandamus, quatenus infra spatium triginta dierum, terminum prædictum immediate sequentium, quorum decem pro primo, & alios decem pro secundo, ac reliquos decem dies pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, eis, & eorum cuiilibet in ijs scriptis assignamus, hæreticos, seu alijs culpabiles prædictos Inquisitoribus hereticæ prauitatis ciuitatum suarum, si prius, vt præfertur, aut alijs absoluti non fuerint, denunciassent, & notificassent debeat realiter, & cum effectu. Et nihilominus venerabili fratri Io. Petro Episcopo Tusculan. Neapolitan. & dilectis filijs nostris Ioanni S. Clementis de Burgos, ac Marcello S. Crucis in Hierusalem, Ceruino, & Francisco S. Anastasiæ. ti. Sfondrato nuncupatis, presbyteris Cardinalibus, Inquisitoribus generalibus per sedem Apostolicam deputatis, per Apost. scripta, & pari motu mandamus, quatenus ipsi per se, vel alium, seu alios eisdem requisiti, & monitos, monitioni, & mandato nostris prædictis non parentes, quos hæresim, & alias sententias, censuras, & poenas prædictas propter non partitionem huiusmodi incurtere contigerit: ex nunc prout ex tunc, & è contra, hæreticos, ac sententijs, censuris, & poenis prædictis irretitos tamdiu publice nuntient, & faciant ab alijs nuntiari, donec ipsi hæresim huiusmodi abiurauerint, & rehabilitationis gratiam obtinere meruerint. Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, contrarijs quibuscunque: aut si aliquibus communiter vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quod interdicti, suspendi, vel excommunicati non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Cæterum, vt præmissa omnia ad eorum quorum interest, notitiam deducantur, nullusque de eis ignorantiam iuste prætere, aut se legitime excusare possit: Volumus, & dicta auctoritate Apostolica decernimus, quod præfentes litteræ per aliquos Curia: nostræ Cursores, in Basilica principis Apostolorum de Vrbe, & Ecclesia Lateranen. dum inibi multitudo populi ad diuina audienda congregari solet, plana, & clara voce, legantur, & lectæ in earundem Basilicæ, & Ecclesiæ valuis, ac in porta Cancellariæ Apostolicæ, et in Acie Campi Floræ, necnon in singularium Cathedralium, & metropolitan. Ecclesiarum Valuis affixæ pendeant, et cū inde amoueant earum exempla, in eisdem locis remaneant affixa. Quodque per lectionem, affixionem, et publicationem huiusmodi omnes, et singula personæ, sub præsentibus comprehensæ post spatium trium mensium, et triginta dierum huiusmodi respectiue, ita sint obligatæ, et astrictæ, ac si illæ eis coram, et personaliter lectæ, et publicatæ essent, et quod earum transumptis, manu Notarij publici subscriptis, et sigillo alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis; ea prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Volumus autem quod de personali exhibitione et priuata abiuratione per dictos culpabiles, vt præfertur faciendæ, per scripturâ ꝑ manu propria ipsiusmet exhiben-

† Emericus in Directorio par. 3. q. 126.

† De abiuratione hæreticæ Scripturæ, quibus absoluti subscribant. Adde que dixi apud Emericum parte 3. in 4. modo præsum fidei terminandi.

A exhibentis, & abiurantis, seu per publicum notarium confecta in, ac ipsius Inquisitoris, coram quo exhibitio, & abiuratio huiusmodi fieri continget manu subscripta, ita ut si ipsi culpabiles in eisdem vel similes errores reinciderint, relapsi omnino esse censentur, constare debeant, alias eisdem presentibus, ac per eas dictis culpabilibus absolutio, & liberatio, ac dispensatio, & indultum concessa huiusmodi, eis nullatenus suffragentur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę absolutionis, liberationis, dispensationis, indulti, abolitionis, requisitionis, monitionis, mandati, assignationis, decreti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Romę apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicę M. D. L. Tercio Calend. Maij, Pontificatus nostri anno primo.

M. Card. Crescentias.

A. de Bartolis.

Blofus.

I V L I V S P A P A I I I .

Super abolitione Librorum omnium Hæreticorum, & Lutheranorum.

Renocat omnes facultates legendi libros prohibitos, soli s Inquisitoribus & eorum commissarijs exceptis: quicunque vero tales libros habuerint, realiter & cum esse illi debeant eos Inquisitorib. consignare. Inquisitores vero Reip. Christianę generales iubeant publicari contradictores velui hæreticos.

IVLIVS Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.
 Cum meditatio cordis nostri, ad id potissimum tendat, ut fides Catholica ubique augetur, & floreat: ad ea libenter intendimus per quę omnis ab ea declinandi occasio tollatur. Sane cum sicut nobis nuper innotuit, ex facultatibus, quę aliquibus ut libros hæreticos, aut de fide suspectos, etiam ad effectum eorundem librorum errores repellendi tenere, & legere possent, aliquando concessa fuerunt, non ij qui sperabantur fructus hæcenus prouenerint, quinimo diuersa inconuenientia subsæcra sunt: Nos præmissis occurrete, & Christi fidelium animarum saluti consulere cupientes, Motu proprio, non ad alterius nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed de nostris certa scientia, & matura deliberatione, omnes, & singulas facultates, & licentias legendi, & tenendi libros Lutheranos, aut alios hæreticos, seu de fide suspectos quibusuis personis cuiuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis existentibus, etiam si Episcopali, vel Archiepiscopali, aut alia maiori dignitate Ecclesiastica, seu seculari præminetia præfulgeant (Inquisitoribus, seu commissarijs super hæretica prauitate ab Apostolica sede pro tempore deputatis, durate ipsa deputatione dütaxat exceptis) a quibusuis prædecessoribus nostris, ac nobis, & dicta sede Apostolica, seu eius legatis, etiam de latere, aut maiori pœnitentiario nostro, vel quibusuis alijs, sub quibuscunque verborum formis & expressionibus, ac cum quibusuis etiam derogatorijs derogatorijs clausulis, irritantibusque, & alijs decretis quomodolibet etiam motu, & scientia similibus, hæcenus concessas, Apostolica auctoritate tenore presentium reuocamus, irritamus, & annullamus, & pro reuocatis, irritis, & penitus infectis, quo ad omnia habemus, & ab alijs haberi volumus: districtius inhibentes personis præfatis, sub sententijs, censuris, & pœnis, contra similes libros tenentes, aut legentes, tam a sacris Canonibus, quam a nobis, & sede Apostolica hæcenus inflictis, & promulgatis, ne de cætero facultatibus, & licentijs prædictis uti, aut earum prætextu, seu alijs quomodolibet libros prædictos, aut quoscunque alios hæcenus reprobatos, aut in futurum reprobandos, tenere, aut legere præsumant. Et insuper omnes, & singulos librorum, Impressores, & Bibliothecarios, ac libros quomodolibet vendentes, & quascunque alias personas libros Lutheranos, aut alios hæreticos, seu Lutheranam, aut aliam falsam doctrinam in se continentes, vel a nobis, & dicta sede quomodolibet reprobatos, ex quauis causa, etiam ex nostra, & dicta sede speciali licentia, seu permissione penes se habentes cuiuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis, aut præminetia existant, etiam sit ut præfertur pontificali, aut alia quacunque etiam maiori ecclesiastica, vel mundana dignitate præfulgeant (dictis Inquisitoribus, & commissarijs, ut præfertur, exceptis) dicta Apostolica auctoritate, & earundem tenore presentium requirimus, & monemus, ac eis, & eorum cuiilibet in virtute sanctę obedientię, & sub incursum hæcenus, ac omnibus contra hæreticos de iure inflictis, & promulgatis tam Ecclesiasticis, quam temporalibus sententijs, censuris, & pœnis, districtę præcipiendo mandamus, quatenus infra spatium sexaginta dierum a die publicationis presentium, modo, & forma infra scriptis faciendę computandorum, quorum viginti pro primo, & alios viginti pro secundo, ac reliques viginti dies pro tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica eis, & eorum cuiilibet in iis scriptis assignamus: Omnes & singulos libros Lutheranos aut alios hæreticos, seu Lutheranam aut aliam falsam doctrinam in se continentes, vel a nobis, & dicta sede quomodolibet reprobatos, penes se eos ex quauis causa etiam mereaturę, & ex nostra ac eiusdę sedis permissione ac licetia etiam speciali, ut præfertur, penes eos existentes,

Edita anno Domini 1550.
 Ex bibliotheca nostra eratoque impressa Romę anno Domini 1550.

De materia huius scripti videto, quę dixi copiose apud Eym. in Directorio par. 2. su per cap. fratemitatis.

Inquisitoribus hereticæ prauitatis in ciuitatibus, in quibus libri huiusmodi existunt, consignasse debeant realiter, & cum effectu. Et nihilominus venerabili fratri Joanni Petro episcopo Tusculan. Neapolitan. & dilectis filiis nostris Joanni sancti Clementis, de Burgos, ac Marcello Sanctæ Crucis in Hierusalem, Ceruino, & Francisco sanctæ Anastasiæ titulum Sfondrato, nuncupatis presbyteris Cardinalibus, Inquisitoribus generalibus per sedem Apostolicam deputatis, per Apostolicam scriptura pari motu mandamus, quatenus ipsi, per se, vel alium, seu alios, eosdem requisiti, & monitioni, & mandato nostris prædictis non parentes, quos hæresim ac alias sententias, censuras, & pœnas prædictas propter non paritionem huiusmodi incurrere contigerit, ex nunc prout ex tunc, &c. contra, hæreticos, ac sententijs, censuris, & pœnis prædictis irretitos tam diu publice nuntient, & faciant ab alijs nuntiari, donec ipsi omnes, & singulos libros Lutheranos, aut alios hæreticos huiusmodi Inquisitoribus præfatis in ciuitatibus in quibus libri huiusmodi, vt præfertur existit, consignauerint, & rehabilitationis gratiam obtinuerint, Contr. dictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis contrarijs quibuscunque: aut si aliquibus communiter, vel diuisim, ab eadem sit sede indultum, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, Cæterum vt præmissa omnia ad eorum quorum interest notitiam deducantur, nullusque de eis ignorantiam iuste prætere, aut se legitime excusare possit: Volumus, & dicta auctoritate Apostolica decernimus, quod præfentes literæ per aliquos Curie nostre Cursores, in Basilica principis Apostolorum de Vrbe, & Ecclesia Lateranensi, dum inibi multitudo populi ad diuina audienda congregari solet, palam, & clare voce legantur, & lecta in eandem Basilicâ, & Ecclesiâ valuis, necnon in portâ Cancellariæ Apostolicæ, & in Acie campi Floræ assignantur, vbi ad lectionem, & notitiam cunctarum aliquamdiu affixæ pendeant: & cum inde amouebuntur, eorum exempla in eisdem locis remaneant affixa, Quodque per lectionem, affixionem & publicationem huiusmodi omnes, & singula persona sub presentibus comprehensa post sexaginta dies huiusmodi respectiue ita sint obligata, & astricta, ac si eis coram, & personaliter lecta, & intimata essent: & eorum transumptis manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constituta munitis, ea prorsus fides adhibeatur, quæ presentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Volumus autem quod ij, qui libros Lutheranos, seu alios prædictos, infra spatium, & terminum huiusmodi dictis inquisitoribus consignauerint, nisi ipsi alijs quam ex retentione librorum huiusmodi, hæretici seu de fide suspecti fuerint, eo ipso etiam absque aliqua desuper faciendâ ab iurisdictione, à censuris, & pœnis propterea forsan incurtis, in vtroque foro absoluti sint, & esse censeantur, prout nos eos in euentum prædictum, ex nunc prout ex tunc (dummodo penitentiam, quam confessor per eos eligendus, eis propterea duxerit iniungendam, omnino adimpleant) absoluiimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre reuocationis, irritationis, annullationis, inhibitionis, requisitionis, monitionis, mandati, decreti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attetare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Dat. Romæ, apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ, Milleesimo quingentesimo quinquagesimo. Tertio Cal. Maij. Pontificatus nostri anno primo.

M. Cardinalis Crescensius.

A. de Martolis.

Anno à Natiuitate Domini, M. D. L. Indictione viij. Die vero Mensis Iunij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Iulij diuina prouidentia Pape III. Anno eius primo, retrospectæ litteræ reuocationis, inhibitionis, & voluntatis, palam, publice, alta, & intelligibili voce in Basilica Principis Apostolorum de Vrbe, dum ibidem diuina officia de mane celebrabantur, & magna populi multitudo congregata esset, de verbo ad verbum, per me Ioannem Roillad, præfati S. D. N. Pape Cursorem lecta, & deinde affixa, & publicata fuerunt, & sic affixa, per aliquod spatium dimisi, & successiue, eadē die in Ecclesia S. Iohannis Lateranensis etiam de verbo ad verbum, hora vespertina, per me eundem Ioannem Roillad, lecta, affixa, & publicata fuerunt, & postmodum eadem die affixe, & publicata fuerunt in Valuis, seu portis Cancellariæ Apostolicæ, et in Acie Capi Floræ, dimissis in superscriptis Valuis, & locis, per aliquod temporis spatium affixis, & deinde amotis, copiam earundem litterarum in quibuslibet Valuis, portis, & locis superscriptis affigendo & dimittendo, per nos Ioannem Roillad, Clericum coniugatum, Viridim diæcesis, & Maturinum Menandi Clericum, Cenomanensis diæcesis, præfati Sanctissimi Domini nostri Pape Cursores.

Ita est Ioannes Roillad, Cursor subscriptus.

Ita est Maturinus Menandi Cursor.

Ita est Petrus Gomes, Magister Cursor.

IV LIVS PAPA III.

Contra Hebreos retinētes libros, in quib. aliquid contra fidē catholicā notetur, vel scribatur libri Hebræorum in quibus blasphemias in Dominū aut in Christianā religionē continentur, in eorum Synagogis et priuatis

Edita anno Do-
mini 1551.

Ex bibliotheca
nostra.

Ex bibliotheca
nostra.

Eym. parte. 2.
954.

In nomine sancte & indidivæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen.
N O V E R I N T vniuersi, hoc præfens publicum tranſumprum inſpecturi, quod nos Ioan-
nes Baptiſta Cicada, Dei & Apoſtolice Sedis gratia Epifcopus Albinganen. S. D. N. Pa-
pæ eiusque Camerarij, necnon Curie Cauſatum Cameræ Apoſtolice generalis Audi-
tor, Romanæque curiæ iudex ordinarij, ſententiarumque & cenſurarum in eadem Ro-
mana Curia latorum, ac litterarum Apoſtolicarum vniuerſalis executor: habuimus, vidi-
mus, & diligenter inſpeximus litteras Apoſtolicas S. D. N. D. Iulij diuina prouidentia Pape, iij. heri,
quæ fuit dies Veneris Sancta, ſolemniter lectas & publicatas eiusque vera bulla plumbea cum cordula
rubei croceique colorum, more Rom. Curie pendente, bullata, & omni ſuſpicionē carentes, ſubſe-
quentis tenoris.

Iulius Epifcopus ſeruus ſeruatorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

L I C E T à diuerſis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris, etiam per ſpeciales conſtitu-
tiones in corpore iuris inſertas, fuerit tite & ſalubriter ſancitum atque decretum, vt ſæculi poteſta-
tes & Domini temporales ac prouinciarum, ciuitatum, terrarum & locorum quoruncumque recto-
res, quibuſcunque dignitatibus vel officijs aut nominibus cenſeantur, diœceſanis epifcopis & in-
quiſitoribus hæreticæ prauitatis, in ipſo inquiſitionis negotio faueant & aſſiſtant, nemoque ex præ-
dictis poteſtatibus, dominis, & rectoribus, eorumque officialibus, de erimine hæreſis, cum mero ſec-
eſiaſticum, quoquo modo cognoſcat vel iudicet, neque diœceſano epifcopo vel Inquiſitori ipſius
inquiſitionis negotio incumbenti ſe opponere, aut ipſum aliquatenus impedire vel impediētibus au-
xilium, aut fauorem ſcienter dare audeat, perpetuè damnationis ſententia in eos qui contra prædi-
cta fecerint promulgata, quam ſi per annum animo ſuſtinuerint pertinaci, ex tunc velut hæretici con-
demnentur: vſque adeo tamen in omnibus ſere non ſolum Italiæ, verum etiam alijs prouincijs, ciui-
tatibus, terris, & locis, complurium laicorum, ut accepimus, mundanæ gloriæ proceſſit ambitio, vel
ſactorum Canonum inſtituta, vel eccleſiaſtica diſciplinæ contemptus, ut in animarum ſuarum per-
niciem atque interitum, diœceſanos epifcopos & Inquiſitores a ſede Apoſtolica inſtitutos inſtitu-
tionis officium exercentes, alij ſub inſtituta prætextu, ne vllj ſcilicet fiat iniuria, impedire; alij vero ſub
pietatis colore, vt fontes ſcilicet ſæuieris puniantur, ſe ipſis diœceſanis epifcopis, & Inquiſitoribus
adiungere, & vna cum eis de ipſo hæreſis crimine cognoſcere, proceſſus formare, formatosque ſuo
iudicio ſubmittere non erubescant. Cui ſane morbo iam nimis late progredienti, ſolitam ac ſalutarem
Eccleſiæ medicinam pro noſtra paſtorali ſollicitudine afferre cupientes, ſæculi poteſtates, dominos
temporales, ac prouinciarum, ciuitatum, terrarum, & locorum rectores ſupradictos, necnon quaſcun-
que alias ſæculares perſonas, tam priuatas quam publico quouis munere fungentes requirimus &
monemus, ac eis Ieſu Chriſti Redemptoris noſtri (cuius vices, licet immeriti, gerimus in terris) nomi-
ne præcipimus, ne diœceſanos epifcopos & Inquiſitores ipſos in ſuo Inquiſitionis negotio nullo mo-
do impediant ſeu perturbent, neque ſe in hæreſis crimine cognoſcendo vel iudicando, quouis etiam
aſſiſtentiæ & fauoris colore, cauſa vel occasione (niſi quatenus ab ipſis diœceſanis epifcopi aut In-
quiſitoribus ſpontanea & libera eorum voluntate fuerint requiſiti) ſe ingerant, ordinationes, prou-
ſiones & leges quaſcunque de ipſius criminis cognitione lãtas ſacris Canonibus obſiſtentes, & ec-
cleſiaſticam iuriſdictionem impediētes, ſine mora abrogent & deleant, prout etiam Nos eas omnes
inualidas fuiſſe & eſſe decernimus & declaramus, ac ex nunc pro abrogatis & deletis haberi volu-
mus & mandamus. Qui monitis his noſtris non obtemperauerit, quiue ſcienter in prædictis con-
ſiſtium, auxilium, aut fauorem dederint, nouerint ſe non ſolum per ſacras dictorum prædeceſſorum
noſtrorum conſtitutiones, vtum etiam per hanc noſtram ſanctionem ſiue ſententiam & declaratio-
nem perpetuo duraturam (quam auctoritate omnipotentis Dei, ac beatorum Apoſtolorum Petri &
Pauli, ac noſtra in ipſos non obtemperantes, quacunque illi præfulgeant dignitate, in his ſcri-
ptis proferimus) communionē fidelium & omnium eccleſiaſticorum ſacramentorum preceptione
priuatos ac maledictionis, ac execrationis æternæ vinculo ligatos, anathematique, & maioris ex-
communicationis mucrone percuſſos; ita vt nemo vnquam in præmiſſis delinquens, niſi a nobis &
ſucceſſoribus noſtris canonicè intrantibus, etiam prætextu quarumcunque facultatum, conceſſio-
num, & gratiarum, etiam conſeſſionalium nuncupatarum, etiam à nobis & dicta ſede hætenus e-
manatarum, uel in poſterum emanandarum, ſpecificam & expreſſam ac alias quam per verba ge-
neralia dæ præſentibus litteris noſtris mentionem non facientium, præterquam in mortis diſcrimine,
abſolui poſſit. Quibus etiam ceſuris ipſos diœceſanos Epifcopos & Inquiſitores ſubiaceere volumus,
ſi laicos ſecum quomodocunq; de ipſo crimine cognoſcere aut iudicare permiſerint. Vt autem præ-
miſſa omnia ad eorum quorū intereſt notitiam deducantur, nullusque de eis ignorantiam iuſte
prætendere poſſit, volumus & Apoſtolica auctoritate decernimus, quod præſentes litteræ per ali-
quos Curſores noſtros aut Notarios publicos in Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe & Ec-
cleſiæ Lateranen. ac Cancellariæ Apoſtolice Valuis, nec non acie campi Floræ, vt moris eſt, publi-
centur, earum exemplo in ſingulis valuis & acie huiusmodi affixo & dimiſſo. Nulli ergo omni-
no hominum liceat hanc paginam noſtræ requiſitionis, admonitionis, præcepti, declarationis,
mandati, prolationis, voluntatis, & decreti, infringere, uel ei auſu temerario contrarie. Si quis autem
hoc

Officio Sanctissime Inquisitionis. ¶ 119

A hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Romae apud sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicae, Millesimo quingentesimo quinquagesimo, Quintodecimo Cal. Aprilis, Pontificatus nostri anno secundo.

Pro Reuerendiss. D.M. Card. Crescenti.
Io. Barengus.

Rom. Amaseus.

Letta & publicata fuit in die Veneris sancti, in Capella Sanctitatis suae, dum diuina celebrarentur officia.

B Anno Domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo primo. Indictione nona, die vero xxvii. mensis Martij, Pontificatus S. D. N. Iulij diuina prouidentia Papa tertij, anno eius secundo, Rascripta littera affixe & publicata fuerunt in valuis seu portis Principis Apostolorum de Vrbe, & S. Ioan. Lateran. & Cancellariae Apostolicae, nequaquam in Acie campi Flora, dimissis copijs per nos Petrum Gomez Freyle, & Franciscum Munos, S. D. N. Papa. Cursores.

Ita est, Petrus Gomez Freyle Cursor manu propria.

Ita est, Franciscus Munos Cursor manu propria.

Petrus Leobodie Magister Curforum.

C QVIBVS quidem literis diligenter inspectis, illas ad requisitionem Reuerendi Patris Magistri Theophili Tropien. ord. Praedicatorum Commissarij generalis S. Inquisitionis. Per notarium publicum infrascriptum, exemplari mandauimus & transumi, & in hanc publicam transumpti formam redigimus: Decernentes & volentes, vt huic praesenti transumpto (iuxta eandem litterarum & decreti in eis appositae continentiam & tenorem) plena fides vbique adhibeatur, ac si ipse originales litterae exhibita vel ostensa forent: quibus omnibus & singulis auctoritatem nostram ordinariam interposuimus: & ad ampliore euentiam promissorum, Sigillum nostrum, quo in talibus utimur, praesentibus duximus apponendum. In quorum omnium & singulorum fidem & testimonium praemissorum, praesentes litteras, atque praesens publicum transumpti instrumentum, exinde fieri, & per notarium publicum, nostrumque & dictae curiae coram nobis scribam infrascriptum, subscribi & publicari mandauimus sigillique nostri iussimus & fecimus impressione muniti. Datum Romae in aedibus nostrae solite residentiae, sub anno a Natiuitate Domini MDLII. Indictione nona, die vero xxvi. mensis Martij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patri & D. N. D. Iulij diuina prouidentia Papa tertij, anno secundo, praesentibus ibidem discretis viris Dominis Bonifacio de Grangia, & Desiderio Bona auena notarijs publicis, & coram nobis scribis, clericis Gebenen. & Iullen. respectiue diocesis, testibus ad praemissa inuocatis atque rogatis.

Adam de Inuidia eiusdem Curiae Causarum

Locus sigilli

Gameriae Apostolice Notarius ff.

EDICTVM JLLVSTRISSIMORVM ET Reuerendissimorum DD. Cardinalium Reipub. Christianae Inquisitorum generalium de comburendo Thalmud.

Illustissimi & Reuerendissimi Cardinales Inquisitores generales Reipub. Christianae Romae tempore Iulij iij. Pont. Max. Thalmud Hebraeorum tam Hierosolymitanum quam Babylonicum comburi fecerunt: idem alijs Inquisitoribus priuatis facere iubet. Praecipunt insuper, ne quis tales libros aut quaslibet eorum partes penes se retineat sub granibus panis, neue a partibus infidelium adduci faciat.

E OS Ioannes Petrus Caraffa Episcopus Tusulanus, Rodolphus Pius de Carpo sanctae Mariae in Transiberin, Ioannes a Toledo Compostellanus S. Pancratij, Hieronymus Verallus sancti Martini in montibus, Iacobus Puteus S. Simeonis, & Sebastianus Pighinus S. Calisti, Titulorum miseracione diuina S. R. E. Presbyteri Cardinales in vniuersa Republica Christiana contra haereticam prauitatem Inquisitores generales, a sancta sede Apostolica specialiter deputati.

SVMMI Dei nostri prouidentiam, ac benignitatem, qua ut hominum genus ab errorum tenebris vindicatum in veritatis semitam perduceret, sua gloria splendorem, & caelis ad terram demittere, ipsiusque lucis radijs bonos pariter, ac malos perfundere dignatus est, quantum pro humana fragilitate nobis licet amulati totis gestiens affectibus pro iniuncti nobis officij sollicitudine non modo ab Ecclesiae Christianae finibus, perueria haereticorum & impietatum dogmata eliminare quotidie pro

Edita anno Domini 1561.
Ex bibliotheca nostra.

viribus studemus, sed etiam ad obsecratam Iudeorum perfidiam quos interim Ecclesia Christi pietas secum hand secus, quam zizaniam commixtam tritica vivere permittit, nostri studij vigilantiam adhibere cupientes, nil eorum illuminationi conducibilius fore arbitrati sumus, quam si ipsos ab impijs & inanibus doctrinis auerentes ad sacras (quas se cole re falso iactant) litteras scrutandas deducere possimus, ubi suæ salutis absconditum thesaurum, remoto ab eorum cordibus velamine, nobiscum Deo donante inuenire & agnoscere valerent. Quare cum ad nostram notitiam non sine ingenti animi dolore peruenisset, male sui studiosam, ac obstinatam hanc Hebræorum gentem, iam pene clausis & obfiguratis factorum Bibliorum libris, solis codicibus quibusdam quos Thalmud appellat, studere, ac eos, ut aiunt, diurna nocturnaque manu versare: suosque filios a teneris vnguiculis hac virulenta doctrina præcipue imbutere, ubi pro pietate in Deum ipsam blasphemare, pro candido & sincero Deitatis cultu fabulas & inanes superstitiones, pro desiderio Redemptoris & Messie exitiale odium in Christum & maledicta in Christianos perdiscunt, edocti, præcorum Romanorum Pontificum, ac sanctorum Patrum semper imitando exempla, qui suis & scriptis & sanctionibus hos impios codices explodere conati sunt, tam detestandam diuini nominis iniuriam, ac huius gentis exitium diuini conuuentibus oculis pertransire nolentes, zelum officij nostri ad hanc impietatem magis detegendam ac radicibus exerpandam accedere volentes, per ministros sanctissimi officij nostri omnes huiusmodi codices Thalmud appellatos, per domos Hebræorum hanc almam Urbem incolentium diligenter perquiri, & inuentos in vnum congregari, ac per viros fideles hebraicum idioma callentes reuolui iussimus, & virulenta, hæretica ac peruersa dogmata quibus respectu per totum erant, in vnum colligi & annotari, ac per Sacre Theologiæ Doctores pro sui defensione auditis quatum decuit Rabbini Iudeorum, discuti & examinari fecimus. Et demum toto negotio diligenter disquisito, & coram nobis fideliter deducto, hæc elatius deprehendimus in codicibus præfatis Thalmud contineri apertas ac impias in Deum blasphemias aduersus Moysæ legem, quam se profiteri iactant, & aduersus naturæ & honestatis leges, ea concedi, quæ humanæ aures audire perhorrescunt: Diuinum cultum totæque, fabulis, & superstitionibus obuolui, & obcurari, ut vix apud idololatrias penus unquam auditum fuerit: Demum in Iesum Christum Salvatorem nostrum ac sanctum ipsius Euangelium totum properia, contumelias, ac blasphemias irrogati, quæ de nefario ac perditissimo homine non sine nausea audiri possent: Quæ omnia pro Dei honore ea qua decet animaduersione euellere & punire cupientes, præhabito præfatorum vicorum tam in sacris litteris, quam in vtroque iure maturo consilio, omnes huiusmodi libros Thalmud, quos colligere potuimus, per nostræ sententiæ decretum comburendos publice in acie campi Floræ huius almæ Urbis iussimus, quod & sub die ix. huius maximo populi applausu executioni mandari facimus. Cupientes autem, ut hoc salutare exemplum ab hac Ecclesia omnium matre ac magistra ad reliquas per orbem proficiscatur, per presentes auctoritate officij nostri, ac de speciali Sanctissimi Domini mandato viua vocis oraculo desuper nobis facto, & etiam auctoritate nostris officij, omnes, & singulos Principes Christianos & eorum publicorum rectores, nec non ordinarios locorum, & hæreticæ prauitatis Inquisitores hortamur, & monemus in Domino, & nihilo minus eis in virtute Spiritus sancti & sanctæ obedientiæ, & sub penis suspensionis a diuinis quo ad episcopos & maiores prælatos, ac excommunicationis lætæ sententiæ, quo ad alios præcipimus, vt quæ primò presentes nostræ ad eorum notitiam peruenierint, omnes huiusmodi libros Thalmud per domos & synagogas Hebræorum in eorum ciuitatibus & terris habitantium diligenter perquiri, & inuentos publice comburi faciant: omnibus vero Hebræis in ciuitatibus ac terris Christianorum habitantibus, mandamus, sub pœnâ confiscationis omnium bonorum suorum, quam ipso facto contrafaciendo incurrant, quorum quartam partem accusatoribus seu denunciatoribus, reliquas vero inter ordinarios & Inquisitores locorum ac dominos temporales, æquis portionibus diuidendas applicamus, vt infra tres dies ab harum notarum in hac alma Vrbe in acie campi Floræ & in synagogis eorum: in alijs vero extra urbem locis & tertijs, in locis publicis, & solitis publicatione & banno respectiue per proclamam faciendis, omnes prænotatos libros Thalmud tam Hierosolymitanum, quam Babylonicum, omnesque & singulas ipsorum partes, quos apud se habere contigerit, nobis seu nostris officialibus ac prædictis ordinarijs, & Inquisitoribus locorum respectiue consignare debeant, nec de cetero tales vel similes libros scribi aut imprimi, uel a partibus infidelium ad has fidelium partes deluci facere, aut quouis quæsto colore habere, aut retinere possint aut debeant: uniuersis domum Christi fidelibus in virtute Spiritus sancti & sanctæ obedientiæ & sub excommunicationis lætæ sententiæ pœnâ præcipiendo mandamus, ne prædictos codices Thalmud, utpote damnatos ab Ecclesia, legere, aut penes se retinere præsumant, nec Hebræis præfatis, pro habendis, scribendis seu imprimendis huiusmodi libris consilium, auxilium uel fauorem impendere audeant, contrafactores autem præter pœnas excommunicationis debitas, alijs pœnis fautoribus hæreticorum, a iure taxatis, punientur, prout per presentes ex nouo puniri mandamus. In quorum omnium & singulorum fidem, presentes exinde fieri fecimus & per Notarium nostrum infra scriptum subscribi, ac sigilli officij nostri impressione muouiri. Dat. Romæ in edibus nostris sub die xij. mensis Septembris. MDLIII. Pont. S. D. N. D. Iulij diuina pro uidentia Pape tertij. anno quarto.

† Concordat rescriptum Innoc. iij. incip. Impia Iudeorum sup. Pag. adde. Eymc. Pa. 2. q. 45. nu. 6.

est una...

PAVLVS PAPA III.

Bulla Sanctissimi D. Nostri Pauli Papæ Quarti, contra negantes Trinitatem, aut diuinitatem Iesu Christi, aut eius Conceptionem de Spiritu sancto, aut eius mortem, aut nos redimeret, aut virginitatem Beatissimæ semper Virginis Dei genitricis Mariæ.

Paulus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

B **M** quorundam hominum prauitas atque iniquitas eo usque nostris temporibus processerit, vt ex his, qui a catholica fide aberrant & desciscunt, plerimi quidem non solum diuersas hæreses profiteri, sed etiam ipsius fidei fundamenta negare præsumant, & eorum exemplo multos in interitum animæ deducant: Nos cupientes, pro nostro pastoralis officio & caritate huiusmodi homines, quantum cum Deo possumus; a tā graui ac pestilenti errore euocare, ac ceteros ne in talē impietatem labantur, paternā seueritate admonere, omnes & singulos, qui hæcenus asseruerunt, dogmatizarunt, vel crediderunt, Deum omnipotentem non esse Trium in personis, & incomposita omnino indiuisaq; unitate substantiæ, & vnum vnauer simpliciter diuinitatis essentia Aut Dominū nostrum Iesum Christum non esse verum Deum eiusdem substantiæ per omnia cum Patre, & Spiritu sancto. Aut eundem secundū carnem non esse conceptum in utero Beatissimæ semperque Virginis Mariæ de Spiritu sancto, sed sicut ceteros homines ex semine Ioseph. Aut eundem Dominum ac Deum nostrum Iesum Christum non subsisse acerbissimā Crucis mortē, vt nos a peccatis & ab æterna morte redimeret, & Patri ad vitā æternam reconciliaret. Aut eandem beatissimam Virgine Mariam non esse veram Dei matrem, nec perstitisse semper in virginitatis integritate ante partum scilicet, in partu, & perpetuo post partū, ex parte omnipotentis Dei Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Apostolica auctoritate requirimus & monemus, quatenus infra spatium trium mensium a publicatione præsentium in Romana Curia, quo ad residentes in ea, modo infra scripto: extra eam vero, quo ad alios in ista non residentes, modo & forma per diocesanos statuendis facienda incipiendorum, quos pro primo, secundo, & tertio, ac peremptorio termino, ac monitione Canonica eis & eorum quilibet assignamus, ab eorum assertione, dogmatibus, & crudelitate huiusmodi, ac quibuscunq; alijs in fide prædicta erroribus, in quos hæcenus lapsi sunt resipuisse, & ad unitatem Ecclesiæ redeundo, assertionem, dogmata, & credulitatem, ac alios errores huiusmodi in manibus inquisitorum hæreticæ prauitatis, ciuitatum, & locorum, in quibus ad præsens degunt, realiter & cum effectu abiurasse, & infra alios tres menses a die abiurationis huiusmodi inchoandos, de eadem abiuratione venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, dictæ hæreticæ prauitatis inquisitoribus generalibus plenam fidem fecisse debeant. Nos enim eiusdem Dei omnipotentis exemplo, qui non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat, omnes & singulos, qui vt præfertur, ab assertione, dogmatibus, & credulitate, ac alijs erroribus prædictis resipuerint, & ad unitatem Ecclesiæ redeundo, assertionem, dogmata, & credulitatem, ac alios errores huiusmodi sponte abiurauerint, & de eadem abiuratione præfatis inquisitoribus generalibus fidem fecerint, ac penitentiam priuatam per dictos particulares inquisitores eis iniunctā cum effectu adimpleuerint, a prædictis & quibusuis alijs quantumuis grauib; & enormibus hæresibus, & a fide Christi apostatis, ac in eadē fide erroribus, necnon excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsq; sententijs, censuris, & penis, tā Ecclesiasticis, quā temporalibus, etiā honorū priuatiuis, & corporis afflictiuis, ac capitalibus, in tales à iure, vel ab homine latis & promulgatis, & per eos præmissorum occasione incurtis, (dūmodo delati, aut inquisiti, seu relapsi non sint) dicta auctoritate, tenore præsentium in vtroq; foro absoluimus & liberamus, ac eum eis super irregularitate, quā propterea contraxerint, etiā si sic ligati Missas & alia diuina officia, etiā forsan in cōtemptrū clauū celebrauerint, aut illis aliās se immiscuerint. Quoddq; ea ipsa irregularitate, & cæteris præmissis, non obstantibus qui promoti non fuerint, ad omnes etiam sacros & presbiteratus ordines promoueri, & in illis tam ipsi, quā qui iam etiam post incurtam hæresim promoti fuerint, in altaris ministerio ministrare: Nec non tam clericis, quā laici, & vtriusq; sexus personæ, eorumq; filij, nepotes, descendentes, ad gradus, honores, ordines, & officia, ac alia quæcunq; assumi, illaque suscipere, & exercere libere & licitè valeant auctoritate & tenore prædictis, de specialis dono gratiæ dispensamus, eisq; pariter indulgemus, necnon omnem inhabilitatis & infamiæ maculam, siue notam circa eos præmissorum occasione quomodolibet insurgentem ab eis penitus & omnino abolemus. Et insuper cum errores, quos supra narrauimus ita graues & nefandi sint, vtili, qui in eos decidunt, excusationem non habeant, sed subuersi potius atq; immanes, quā hæretici merito dici possint: Hac nostra perpetuo valitura constitutione sancimus, quoddam illi qui hæcenus in ipsos errores, vel eorum aliquem lapsi sunt, & infra supradictum terminum non resipuerint, & ea, quæ supradiximus non adimpleuerint, quā oēs & singuli alij, qui in futu-

Edita anno Domini 1555
Ex bibliotheca Illustrissimi Iulij Antonij Sancti Cardinalis sanctæ Seuerinæ.

Aug in lib de Assumpione Beatæ Mariæ, c. 4.

Concordat rescriptum Iulij Papæ Iij. Incip. Illius, qui misericors sup. pa. 113.

in futurum in illos, vel illorum aliquem quomodolibet probentur, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existant, pro subuersis & relapsis in hæresim haberi, & vt relapsi Curia seculari tradi, & per ipsam Curiam debitis pœnis in relapsos statutis puniri possint, in omnibus & per omnia p̄inde ac si vere & realiter in hæresim relapsi essent, & eos relapsos esse constaret. Nō obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscūq;. Vt autem præmissa omnia ad eorum, quorum interest, notitiam deducantur, nullusq; de illis ignorantiam prætere, ac se legitime excusare possit, Volumus & dicta auctoritate decernimus, quod presentes littere, seu eorum transumptum, cui si manu Notarij publici subscriptum, & sigillo alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitum fuerit, eam prorsus fidem in iudicio & extra adhiberi statuimus, quæ ipsis literis adhiberetur, si originaliter exhiberentur, in eadem Curia per aliquos cursores nostros in Basilica Principis Apostolorum, & Ecclesię Lateranen. de Vrbe, ac cancellarij Apostolicę Valuis, & Acie campi Florę, vt moris est: extra Curiam vero prædictam, modo & forma per venerabiles fratres nostros Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, alios Ecclesiarum prelatos, quibus in virtute sanctę obedientię per eandem præsentem mandamus, vt litteras, siue transumptum huiusmodi vbique per eorum prouincias, dioceses, & ecclesias sincera caritate publicent & publicari faciant, statuendis, publicentur, eorum exemplo in singulis locis, in quibus publicatio ipsa fiet, affixo & dimisso. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę requisitionis, monitionis, absolutionis, liberationis, dispensationis, iudicij, abolitionis, sanctionis, voluntatis, decreti, statuti & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romę apud sanctum Marcum, Anno incarnationis Dominicę M. D. L. V. Septimo Id. Augusti. Pontificatus nostri anno primo.

Fed. Cardinalis Cælius.

To. Barengus.

Barengus.

Anno à Natiuitate Domini M. D. L. VI. Indictione xiiij. Die vero xxij. Mensis Iulij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Pauli diuina prouidentia Pape III. Anno eius secundo, presentes retroscriptę litterę Apostolicę, & publicatę fuerunt ad valuas, seu portas Basilicarum Ecclesiarum Lateranen. & Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellarię Apostolicę, ac in Acie Campi Florę, dimissis copijs affixis, vt moris est, per me Thomam Roger presari Sanctissimi Domini nostri Pape Curforem.

Petrus Gomes magister cursorum.

PAVLVS PAPA III.

Bulla S. D. N. D. Pauli diuina prouidentia Pape III. contra Hereticos, & Schismaticos.

Iubet innouari, & inuolabiliter obseruari omnes leges, decreta, siue statuta, à Romanis Pontificib. sacris concilijs, & sanctorum Patrum decretis in hæreticos, & schismaticos quouis tempore edita, etiam si in litteris Pontificum extrauagantibus continerentur; & si non fuerint in resum præcipit reuocari: vt custodiantur contra quoscunque quacunque auctoritate & honore, vel dignitate existant; & quicunque in hæresim aut schisma inciderint, seu excitaauerint, officijs & beneficijs & honoribus quibuscunque sint priuati, & ad illa de cetero sint inhabiles & incapaces, habeanturq; pro relapsis p̄inde ac si prius hæresim in iudicio publice abiurassent, idem curię seculari tradantur, nisi eos de benignitate admittere voluerit sedes Apostolica, & ob hæresim et schisma prædicto modo vacata beneficia, intra tempus a iure statutum idoneis personis conferantur, multę in fautores & complices hereticorum, & schismaticorum pœna statuantur. & quicunque quacunque dignitate in hæresim aut schisma ante suam ad aliquam dignitatem promotionem, incidisse compertus fuerit, eius promotio etiam ad Patrum nulla sit, neque ei obediatur, sed licet ei omnis fidelitas subtrahatur, inuocato cõtra eos, si opus fuerit, auxilio brachij secularis.

Paulus Episcopus, seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam:

Edita anno Domini 1558.
Ex bibliotheca nostra.

CV M. ex Apostolatus officio, nobis, meritis licet imparibus, diuinitus credito, cura Domini gregis nobis immineat generalis; exinde teneamur pro fideli illius custodia, & salubri directione, more vigilis Pastoris, assidue vigilare, & attentius providere: vt qui hac ætate, peccatis exigentibus, proprię prudentię innitentes licentius & perniciosius solito contra orthodoxę fidei disciplinam insurgunt, & superstitionis, ac fictitijs adinventionibus sacrarum scripturarum intelligentiam peruercentes, Catholicę Ecclesię vnitatem, & inconfutilem Domini tunicam scindere moluntur, ab ouili Christi repellantur, nec magisterium erroris continent, qui discipuli veritatis esse contemnunt: Nos considerantes rem huiusmodi adeo grauem & periculosam esse, vt Romanus Pontifex, qui Dei & Domini nostri Iesu Christi vices gerit in terris, & super gentes, & regna plenitudinem obtinet potestatis, omnesque iudicat, a nemine in hoc sæculo iudicandus, possit si deprehendatur à fide deuius redargui, & quod vbi maius intenditur pericu-

A periculum, ibi est plenus & diligentius consulendum, ne pseudoprophetæ, aut alij etiam sæcularem jurisdictionem habentes simplicium animas miserabiliter illaqueent, innumerabileque populos eorum in spiritualibus, aut temporalibus curæ & regimini commissos, secum in perditionem & dânationis interitum trahant, nec aliquando contingat nos abominationem desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta in loco sancto videre, cupientes quantum cum Deo possumus pro nostro munere postaroli vulpes vineam Domini demoliri satagentes capere, & lupos ab ouilibus arcere; ne canes muti videamur nequeutes larrare, & perdamus cum malis agricolis, ac mercenario comparemur, Habita super his cum venerabilibus fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus, deliberatione matura, de eorum consilio, & vnanimi assensu omnes, & singulas excommunicationis, suspensionis, & interdicti, ac priuationis, & quasuis alias sententias, censuras, & penas à quibusuis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris, aut pro talibus habitis etiam per eorum litteras extrauagantes, seu sacris Concilijs ab Ecclesia Dei receptis, vel sanctorum Patris decretis, & statutis, aut sacris canonibus, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis contra hæreticos, aut schismaticos quomodolibet latas & promulgatas, Apostolica auctoritate approbamus, & innouamus, ac perpetuo obseruari, & in vtriusque obseruantia, si forsan in ea non sint, reponi, & esse debere: necnon quoscunque qui hæctenus à fide catholica deuiasse, aut in aliquam hæresim incidisse, seu schisma incurrisse, aut excitasse, seu commississe deprehensi, aut confessi, vel conuicti fuerint, seu, quod Deus pro sua clementia, & in omnes bonitate auertete dignetur, in posterum deuiabunt, seu in hæresim incident, aut schisma incurrent, vel excitabunt, seu committent, & deuiasse, seu incidisse, aut incurrisse, vel excitasse, seu commississe deprehendantur, aut confitebuntur, seu conuincuntur, cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, & præminentie existant, etiam si Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, Primatiali, aut alia maiori dignitate ecclesiastica, seu Cardinalatus honore, & Apostolicæ sedis vbiuis locorum tam perpetuæ, quàm temporalis legationis munere, vel mundana, etiam Comitali, Baronali, Marchionali, Ducali, Regia, & Imperiali auctoritate, seu excellentia præfulgeant, & eorum quemlibet sententias, censuras, & penas prædictas incurrere volumus atque decernimus. Et nihilominus considerantes dignum esse, vt qui virtutis amore à malis non abstinere, metu penarum ab illis deterreantur, & quod Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, Primates, Cardinales, Legati, Comites, Barones, Marchiones, Duces, Reges, & Imperatores, qui alios docere, & illis homo exemplo, vt in fide catholica contineantur, esse debent, præuaticando grauius ceteris peccant, cum non solum seipsum perdant, verumetiam alios innumerabiles populos eorum curæ & regimini creditos, seu aliàs eis subditos, secum in perditionem & peritum interitus trahant, de similibus consilio, & assensu, hac nostra in perpetuum valitura constitutione, in odium tanti criminis, quo nullum in Ecclesia Dei maius, aut perniciosius esse potest, de Apost. potestatis plenitudine sancimus, statuimus, decernimus, & diffinimus, quod sententijs, censuris, & penis prædictis in suis robore, & efficacia remanentibus, ac effectum suum sortientibus omnes & singuli Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, Primates, Cardinales, Legati, Comites, Barones, Marchiones, Duces, Reges, & Imperatores, qui hæctenus, vt præfertur deuiasse, aut in hæresim incidisse, seu schisma incurrisse excitasse, vel commississe deprehensi, aut confessi, vel conuicti fuerint, & in posterum deuiabunt, aut in hæresim incident, seu schisma incurrent, vel excitabunt, aut committent, & deuiasse, seu in hæresim incidisse, vel schisma incurrisse, aut excitasse, seu commississe deprehendantur, aut confitebuntur, seu conuincuntur, cum in hoc inexcusabiliores ceteris reddantur; vltra sententias, censuras, & penas prædictas, sint etiam eo ipso absque aliquo iuris aut facti ministerio suis ordinibus, & cathedralibus etiam Metropolitan. Patriarchalibus, & Primatibus ecclesijs, ac Cardinalibus honore, & cuiusuis legationis munere, necnon voce actiua & passiuâ, omnique auctoritate, ac monasterijs, beneficijs & officijs ecclesiasticis cum cura & sine cura, secularibus & quorumuis ordinum regularibus, quæ ex quibusuis concessionibus, & dispensationibus Apostolicis in titulum, commendam, et administrationem, aut alias quomodolibet obtinuerint, et in quibus, vel ad quæ ius aliquod habuerint, necnon quibusuis fructibus, et redditibus, et prouentibus annuis super similibus fructibus, redditibus, et prouentibus eis referuatis, et assignatis, Comitatus quoque Baronis, Marchionatus, Ducatus, Regnis, & Imperio penitus, & in totum perpetuo priuati, & ad illa de cetero inhabiles, & incapaces, habeanturque pro relapsis, & subuersis in omnibus & per omnia perinde, ac si prius hæresim huiusmodi in iudicio publice abiurassent, nec vllò vnquam tempore ad eorum pristinum statum, aut cathedrales Metropolitan. Patriarchales, & Primatiales ecclesias, seu Cardinalatus, vel alium honorem, aut quamuis aliam maiorem, vel minorem dignitatem, seu vocem actiuam, vel passiuam, aut auctoritatem, seu monasteria, & beneficia, vel Comitatus, Baronis, Marchionatus, Ducatus, Regna, & Imperium restitui, reponi, reintegrari, aut rehabilitati possint: quinimmo sæcularis relinquuntur arbitrio potestatis animaduersione debita puniendi, nisi apparentibus in eis verè penitentia indicijs, & condignæ penitentia fructibus ex ipsius sedis benignitate, & clementia in aliquo monasterio, aut alio regulati loco ad peragendum perpetuam in pane doloris & aqua melleæ penitentiam retrudendi visi fuerint. Quodque pro talibus ab omnibus cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, & præminentie existentibus, ac quacunque etiam Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, & Primatiali, aut alia maiori ecclesiastica dignitate, etiam Cardinalatus honore, seu mundana, etiam Comitali, Baronali, Marchionali, Ducali, Regia, & Imperiali auctoritate, & excellentia

vide ad materiam huius re-
scripti Eymeri-
cum p. 2. q. 48.

pollenti-

e. excommuni-
catus i. S. cre-
dentes.

Pœna pralato-
rum & Pontifi-
cum canonicè
non electorum
qui prius fue-
runt hæretici,
vel schismati-
ci.

pollentibus haberi, tractari, & reputari, & vt tales evitari, omnique humanitatis solatio destitui de-
beant. Et qui ius patronatus, aut nominandi personas idoneas ad cathedrales etiam Metropolitan.
& Patriarchales, ad Primatiales ecclesias, seu monasteria, vel alia beneficia ecclesiastica per priuatio-
nem huiusmodi vacantia habere prætulerint, ne illa diutina vacationis exponantur incommodis, sed
de seruitute hæreticorum erepta, personis concedantur idoneis, quæ illarum populis in semitas iustitiae
fideliter dirigant, teneantur ad ecclesias, monasteria, & beneficia huiusmodi alias personas idoneas
infra tempus à iure, vel ex eorum concordatis, seu compactatis cum dicta sede initis statutum, nobis,
seu pro tempore existenti Rom. Pontifici præsentare: alioquin tempore huiusmodi elapso, plena & li-
bera ecclesiarum, monasteriorum, & beneficiorum prædictorum dispositio, ad nos, & Rom. Pontifi-
cem prædictum, eo ipso pleno iure deuoluatur. Et insuper qui ipsos sic deprehensos, aut confessos, vel
conuictos scienter quomodolibet receptare, vel defendere, aut eis fauere, vel credere, seu eorum dog-
mata dogmatizare præsumpserint, sententiam excommunicationis eo ipso incurrant, efficianturque
infames, nec voce, persona, scriptis, vel nuntio, aut procuratore aliquo ad publica, sed priuata officia
aut consilia, seu synodum, vel consilium generale, vel prouinciale, nec conclaue Cardinalium, aut ali-
quam fidelium congregationem, seu electionem alicuius, aut testimonium pethibendum admittan-
tur; nec admitti possint: sint etiam intestabiles, nec ad hæreditatis successorem accedant: nullus præ-
terea cogatur eis super aliquo negotio respondere, Quod si forsitan iudices extiterint, eorum senten-
tiæ nullam obtineant firmitatem, nec aliqua causa ad eorum audientiam deducatur: & si fuerint
aduocati, eorum patrocinium nullatenus recipiatur: si vero tabelliones extiterint instrumenta conse-
cta per eos nullius sint penitus roboris, vel momenti. Et insuper clerici omnibus & singulis ecclesijs,
etiam Cathedralibus, Metropolitan. Patriarchalibus, & Primatialibus, ac dignitatibus, monasterijs,
beneficijs, & officijs ecclesiasticis etiam, vt præfertur, qualificatis, per eos quomodolibet obtentis, &
tam ipsi, quam laici, etiam vt præmittitur, qualificati, & dignitatibus prædictis præditi quibuscunq;
Regnis, Ducatibus, dominijs, feudis, & bonis temporalibus per eos possessis priuati existant eo ipso,
Regnaque, Ducatus, dominia, feuda, & bona huiusmodi publicentur, & publicata sint, efficianturque
iuris & proprietatis eorum qui illa primo occupauerint, si in sinceritate fidei vnitate S. R. E. ac sub
nostra & successorum nostrorum Ro. Pontificum canonicè intransant obedientia fuerint. Adijcien-
tes quod si vllò vnquam tempore apparuerit aliquem Episcopum, etiam pro Archiepiscopo, seu Pa-
triarcha, vel Primatē se gerentem, aut prædictæ Rom. Ecclesiæ Cardinalem, etiam vt præfertur, Legi-
atum, seu etiam Romanum Pontificem ante eius promotionem, vel in Cardinalem seu Rom. Ponti-
ficem assumptionem à fide catholica deuiasse; aut in aliquam hæresim incidisse, seu schisma incurrisse,
vel excitasse, aut comisisse, promotio, seu assumptio de eo etiam in concordia, & de vnanimi omnium
Cardinalium assensu facta, nulla, irrita, & inanis existat, nec per susceptionem muneris, consecrationis
aut subsecutam regiminis, & administrationis possessionem, seu quasi, vel ipsius Rom. Pontificis in-
thronizationem, aut adorationem, seu ei præstitam ab omnibus obedientiam, & cuiusvis temporis
in præmissis cursum conualuisse dici, aut conualescere possit, nec pro legitima in aliqua sui parte ha-
beatur, nullamque talibus, in episcopos, seu Archiepiscopos, vel Patriarchas, aut Primates promotis,
seu in Cardinales, vel Rom. Pontificem assumptis in spiritualibus, vel temporalibus administrandi fa-
cultatem tribuisse, aut tribuere censeatur: sed omnia & singula per eos quomodolibet dicta, facta, ge-
sta, & administrata, ac inde secuta quæcunq; viribus careant, & nullam prorsus firmitatem, nec ius
alicui tribuant, sintque ipsi sic promoti, & assumpti eo ipso absque aliqua desuper facienda declara-
tione omni dignitate, loco, honore, titulo, auctoritate, officio, & potestate priuati: liceatque omnibus
& singulis sic promotis, & assumptis, si à fide antea non deuiassent, nec hæretici fuissent, neq; schis-
ma incurrisserint, aut excitassent, vel commississent subditis personis tam clericis secularibus, & regu-
laribus, quam etiam laicis, necnon Cardinalibus etiam qui electioni ipsius Pontificis antea à fide de-
uij, aut hæretici, seu schismatici interfuerunt, seu alijs consenserint, & ei obedientiam præstiterint,
eumque adorauerint, ac castellanis, præfectis, capitaneis, & officialibus etiam Almae Urbis nostræ, & totius
status ecclesiastici, etiam eisdem sic promotis, vel assumptis homagio, seu iuramento, vel cautio-
ne obligatis, & obnoxij ab ipsorum sic promotorum, vel assumptorum obedientia & deuotione im-
pune quandocunq; recedere, eosque vt magos, ethnicos, publicanos, & hæresiarchas euitare, eisdem
subditis personis fidelitati, & obedientiæ futurorum Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum,
Primatum, Cardinalium, & Ro. Pontificis canonice intransant nihilominus astrictis remanenti-
bus, & ad maiorem ipsorum sic promotorum, & assumptorum, si eorum regimen, & administratione
continuare uoluerint, confusionem, contra eosdem sic promotos, & assumptos auxilium brachij secu-
laris implorare, nec propterea tales ab ipsorum sic promotorum, & assumptorum fidelitate, & obedi-
entia, præmissorum occasione recedentes, tanquam tunica scissores aliquarum censurarum,
necnon priuilegijs, indultis, & litteris Apostolicis eisdem Episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis, Pri-
matibus, & Cardinalibus, ac quibusuis alijs sub quibuscunq; tenoribus, & formis, ac eum quibusuis
clausulis, & decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine,
seu etiam consistorialiter, aut alijs quomodolibet concessis, & etiam iteratis vicibus approbatis, &
innouatis, ac etiam in corpore iuris plausis, necnon in quibusuis capitulis conclapjs etiam iuramento,
aut

Aut confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, & per nos ipsos iuratis, quibus omnibus eorum tenores presentibus pro expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis aliis in suo robore permanens, hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscunque. Ut autem presentes littere ad omnium quorum interest, notitiam deducantur, volumus eas, seu earum transumptum, (cui manu notarii publici subscripto, & sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constituta munito, plenam fidem adhiberi debere decernimus) in Basilica Principis Apostolorum de Urbe, & Cancellaria Apostolicae Valis, atque in Acie Campi Florae per aliquos ex censoribus nostris publicari, & affigi, earumque copiam inibi affixam dimitti, publicationemque, affixionem, & copiae affixae dimissionem huiusmodi, sufficere, & pro solenni & legitima haberi, nec aliam publicationem requiri, aut expectari debere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae approbationis, innovationis, sanctionis, statuti, derogationis voluntatum, & decretorum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Romae apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae Millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo, quinto decimo Kal. Martij, Pontificatus nostri anno quarto.

† Ego Paulus Catholicae Ecclesiae Episcopus SS.

† Ego Io. Bellayus Episcopus ostiensis.

† Ego R. Card. de Carpo. Episcopus Portuen.

† Ego F. Car. Pisanus, Episcopus Tusculan. Locus signi.

† Ego Fed. Card. Cessius Episcopus Praen.

† Ego P. Card. Episcopus Albanen. DOMINVS

† Ego R. Card. S. Angeli Maior Paen. MIHI

† Ego T. Card. Crispus.

† Ego Fulvius Card. Perusinus.

† Ego Io. Michi. Card. Saracenus. ADIVTOR

† Ego Io. Card. S. Petalis

† Ego Ia. Card. Puteus,

† Ego Hier. Card. Imolen.

† Ego B. Card. Trauen.

† Ego Diomedes Card. Arianen,

† Ego Scipio Card. Pisarum.

† Io. Card. Reumanus.

† Io. Antonius Card. S. Pancratij.

† Ego Tha. Card. Gaddus.

† Ego Virg. Card. de Spoletio.

† Ego F. M. Card. Alexan.

† Ego Cle. Monilianus Card. Arec.

† Ego G. Asc. Diaconus Car. Cam.

† Ego N. Card. de Sermoneta.

† Ego Ia. Card. Sabellus.

† Ego Hier. Car. S. Georgij.

† Ego Inno. Card. de Monte.

† Ego Aloy. Card. Cornelius.

† Ego C. Cardinalis Carafa.

† Ego Alfon. Card. Neapolitan.

† Ego Vitellorius Card. Vitellius

† Ego Io. Baptista Car. Consiliarius.

Io. Barenus,

Barenus.

P I V S P A P A I I I I.

Bulla Sanctissimi D. Nostri Pij divina providentia Papa Quarti, *Con-*
cessions facultatis eligendi Notarios in causis officio
Inquisitionis spectantibus.

Pius Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

RASTORALIS officij cura, meritis licet imparibus, nobis ex alto commissa, nos affi-
due incitat, & inducit, ut vigiles sollicitudinis nostrae oculos diligenter circumspectamus,
ad eaque potissimum nostrae provisionis remedia adhibeamus, per quae sancta & Ca-
tholica fides, ubique prout debet, conservetur, & augeatur, improbi quoque haeretici illius
impugnatores, quoad fieri potest, debite compescantur, & comprimantur. Sane pro par-
te dilectorum filiorum Inquisitorum, & Commissariorum haereticae pravitatis in diversis regnis, pro-
vinciis, ciuitatibus, insulis, & alijs Christiani orbis partibus deputatorum, nobis nuper expositum
fuit, quod ipsi in causis sanctae fidei adversus eosdem haeticos prosequendis, personis probatis, &
idoneis, quae officio notarii in eis fungantur plurimum indigere noscuntur. Unde officio ipsius Inqui-
sitionis, tum propter ipsorum notariorum penuriam, tum quia plerique officium huiusmodi tan-
quam odiosum exercere recusant, ne illud suscipiendo quemquam offendere videantur, magnam
incommodum, & detrimentum generatur. Nos igitur nostrae vigilantiae curam adhibere, in praemis-
sisque opportunè providere volentes, omnibus & singulis haereticae pravitatis Inquisitoribus & Co-
missariis, in quibusvis regnis, dominiis, provinciis, ciuitatibus, insulis, etiam Graeciae, ceterisque terris
& locis, in quibus Christiana religio colitur, constitutis, & quomodolibet pro tempore deputatis, quod

Edita anno Do-
mini. 1567.
Ex Archivio ge-
neralis Inqui-
sitionis Roma-
nae.

quoties

Campegius ad
Zauch. c. 9. di-
xi. ad Eynter 3.
p. 4. 18. & seq.

Quoties eis expedire videbitur, vnum vel plures, etiam clericos seculares, vel quorumvis ordinum regulares, qui sibi sufficientes, & idonei visi fuerint, in quibuscunque causis sanctæ fidei, & Inquisitionis huiusmodi in notarios eligere, assumere, & creare, eosque ad officium notariatus causarum, prædictarum, deputare, ipsique sic electi, & deputati, acta quæcunque, & processus causarum ipsarum, diligenter, & fideliter describere, & annotare: ceteraq; omnia ad id quomodolibet necessaria, & opportuna facere, gerere, & exercere, liberè, & licitè possint, & valeant, plenam, & omnimodam auctoritate Apostolica tenore præsentium facultatem, & potestatem concedimus, & impartimur. Non obstantibus quibusvis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon quarumvis ciuitatum, & terrarum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, illis, & quibusvis notariorum collegiis etiam per sedem Apostolicam quomodolibet concessis. Quibus omnibus eorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permanens, hac vice duratæ specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, & eadem auctoritate Apostolica decernimus, quod quoniam difficile admodum esset præsentibus nostras litteras, ad singula quæque loca, ubi opus foret deferri, eundem præsentium transcriptum, manu alicuius notarii publici subscriptis, & sigillo officii Inquisitionis Almæ Urbis nostræ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ ipsis originalibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo sexagesimo primo, sexto Cal. Septembris, Pontificatus nostri anno secundo.

Fed. Cardinalis Cæsius.

Cæsar Glorierius.

Barengus.

Registrata in Camera Apostolica.

Claudius de Valle Sanctæ Romanæ vniuersalis Inquisitionis Notarius SS.

PIVS PAPA IIII.

Breue Apostolicum concessum R. D. Inquisitori Auinionen. super non reuelatione, nec publicatione nominum, & cognominum, testium examinatum in officio Sanctæ Inquisitionis, tam contra hereticos, quàm contra schismaticos.

Pius Papa Quartus, ad futuram rei memoriam.

Edita anno Do-
mini 1551.
Ex Archiuo ge-
neralis Inquisi-
tionis Romane

Concilium Bi-
terrense cap. 10
Hymericus 3. p.
9. 75.

M sicut non sine magna animi nostri molestia accepimus humani generis hoste instigante ita schismaticorum & aliorum hereticorum numerus in provincia statu, & diocesi ciuitatis nostræ Auinion. præualuerit, & propter eorum, seu alicuius ipsorum potentiam, & malitiam, nullus contra eos deponere, seu eorum, crimina reuelare, & accusare audeat: quo fit, ut ipsi schismatici, & heretici remaneant impuniti in non modicâ diuinæ Maiestatis offensam, & graue perfonatum Catholicarum scandalum. Nos ne in futurum aliquis metu ipsorum hereticorum, & schismaticorum, eorum crimina reuelare formidet, aliàs in præmissis opportune prouidere volentes, Motu proprio, & ex certa scièntia nostris, Dilecto filio fratri Bernardo moderno Inquisitori Auinionen. vel pro tempore existenti, in dicta Prouincia hæreticæ prauitatis Inquisitori, ut personas quæ, schismaticos, seu hereticos huiusmodi reuelauerint, seu contra eos depulerint, & testificauerint, publicare, seu reuelare minime teneantur. Et si ab eodem Inquisitore aliqua ipsorum testium dicta publicari contingat, ita truncata & secrete publicentur, ut cognitio nominum, & cognominum ipsorum testium, ad aliquam notitiam deuenire non possit. Quodq; ipse Inquisitor à quoquam syndicari nequeat, & nemini, nisi vobis, aut pro tempore existenti Romano Põntifici, & Almæ Urbis nostræ supremis Inquisitoribus de processibus per eum eõrre dictos hereticos, & schismaticos formatis rationem reddere teneatur, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus pariter & indulgemus districtius inhibentes Vniuersis & singulis Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Prelatis, eorumq; in spiritualibus, & tẽporalibus Vicarijs, seu officialibus generalibus, & dilectis filijs omnibus, & singulis Iudicibus, & personis tam ecclesiasticis, quàm secularibus cuiuscunq; dignitatis status gradus, & ordinis, vel conditionis existentibus, ne ipsum modernum, & pro tempore existẽtem Inquisitorem ad nomen, & cognominum dictorum testium reuelationem & publicationem, seu de processibus per eundem modernum contra ipsos hereticos, & schismaticos formatis, vel ab eo, & alijs Inquisitoribus pro tempore in futurum formandis rationem redditionem actare, nec super præmissis, seu eorum occasione quouis prætextu molestare, perturbare, vel inquietare, audeant, vel præsumant. Irritum nihilominus & inane decernentes, si secus super his à quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, & in Prouincialibus,

A bus, ac synodalibus concilijs editis generalibus, vel specialibus, statutisque & consuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis: priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & expressa mentio habenda foret, illorum tenores præsentibus pro iustificenter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permanens, hac vice duntaxat ad effectum præsentium specialiter, & expresse, latissimeque derogamus. Ceterisq; contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima Nouembrii, M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno secundo.

Cæs. Hloieriu.

PIVS PAPA IIII.

B *Motus proprius S. D. N. D. Pij diuina providentia Papæ IIII. in fauorem Inquisitorum hæreticæ prauitatis, Quòd procedere possint contra Regulares.*

Inquisitores hæreticæ prauitatis procedere possunt contra quoslibet religiosos & exemptos hæreticos, seu aliàs quouis modo de hæresi suspectos, vel culpabiles, dummodo a suis superioribus non fuerint præuenti, quos punire possunt iuxta canonica instituta, nullis in contrarium constitutionibus quicquam iuuantibus.

Pius Papa Quartus, ad futuram rei memoriam.

R ASTORIS æterni vices, meritis licet insufficientibus gerentes in terris, sic vigilantia nostræ sollicitudinem circa omnes curæ nostræ diuina dispositione commissas exercere studemus, ne illæ ab oculi suo, extra quod saluus nemo esse potest, aberrantes, in luporum rapacium insidias ullo modo incidere valeant, sed intra caulas debitè custoditæ, ad cælestia pascua feliciter peruenire possint. Nuper siquidem accepimus nonnullos

Edita anno Domini 1562. Ex Archivio generalis Inquisitionis Romane

Rom. Pontifices prædecessores nostros antea actis temporibus ex causis tunc expressis diuersi ordinibus etiam mendicantibus, quòd contra eorum fratres, & religiosos in quibuscunque causis etiam hæresis, nisi per eorundem ordinum superiores, & prælatos inquiri, aut procedi quoquo modo non possit, inter alia priuilegia per suas litteras concessisse, & nos forte illas confirmasse: super crescente autem temporis, & hominum malitia, hac nostra potissimum ætate (quod sane dolenter referimus) in agro euangelici Patrisfamilias zizania etiam inter dictos fratres, & religiosos in tantum pullulasse, messesq; tritico rarecentes adeo polluere videmus, vt vulpeculæ iam in aperto vineam Domini demoliri nitantur: Quare nos pro pastoralis officij nobis diuinitus crediti debito, quantum cum Deo possumus, opportuna in præmissis remedia adhibere volentes; vt quos Dei amor a malo non reuocat, penæ saltem formido a delinquendo retrahat: Et propterea considerantes, qd si dilecti filij inquisitores hæreticæ prauitatis, tam generales, quàm ubique locorum deputati particulares, in causis hæresis huiusmodi contra quoscuq; quorumuis ordinum etiam quomodolibet exemptorum, & mendicantium fratres professores & religiosos, quandocunq; causas ipsas hæresis ab eis inchoari contigerit, procedere valerent, profecto id in non modicam fidem catholicæ cederet utilitatem, cum præsertim ex hoc superioribus, & prælati ordinum prædictorum, sicut verisimiliter credendum est, ad subditos suos sub probata religionis norma continendos, transgressoresque debitis pœnis compescendos facile reddi possint diligentiores; idcirco Motu proprio, & ex certa scientia ac matura deliberatione nostris, hac nostra firmiter valitata constitutione, auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, ordinamus, atque decernimus, quòd de cetero in omnibus Christiani orbis partibus Inquisitores hæreticæ prauitatis, tam generales quàm in quibusuis prouincijs, ciuitatibus, oppidis, terris, & locis pro tempore deputati particulares, contra quoscuq; fratres professores, & religiosos ordinum prædictorum, ac etiam contra quoscuq; quouis modo priuilegiatos et exemptos, de hæresis crimine quomodolibet suspectos, aut culpabiles, dummodo † ab eorundem fratrum professorum, & reli-

† Vide omnino que dixi in Directorio Inquisitionis super q. 28.

E ipsius inquisitionis inquirere & procedere, ac culpabiles, & delinquentes repertos secundum canonicas sanctiones castigare, atque punire, ceteraq; omnia & singula facere, gerere, & exequi liberè, & licitè possint & valeant: super quibus plenam & liberam eisdem inquisitoribus, & eorum cuilibet facultatem concedimus & potestatem: Sicque per quoscuq; iudices, & commissarios quavis auctoritate fungentes, sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi facultate, iudicari, & diffiniri debere: Irritum quoque & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Non obstantibus quibusuis Apostolicis, ac in prouincialibus & synodalibus concilijs editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus; & ordinum prædictorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, uel quavis firmata alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis etiam Mari magno, &

Bulla

Bulla aurea vel alijs quomodolibet nuncupatis eisdem ordinibus & illorum superioribus, ac præfatis, etiam prædictos Rom. Pontifices prædecessores nostros, & sedem Apostolicam, ac etiam per nos aut quoscunque alios quouis modo concessis, confirmatis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis: quibus omnibus etiam si de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, indiuidua, de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorum omnium tenores, præsentibus pro sufficienter expressis, & totaliter insertis habentes, illis alijs in suo robore permanfuris, hac vice duntaxat ad effectum præsentium specialiter & expresse derogamus, ac sufficienter & plene derogatum esse volumus, atque decernimus, ceterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem præsentium transumptis manu Notarij publici subscriptis, ac sigillo alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, ea prorsus fides adhibeatur, quæ originalibus litteris ipsis adhibetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, Die prima Aprilis, Millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, Pontificatus nostri anno tertio.

Cef. Glorierius.

Anno a Natiuitate Domini M.D.LXII. Indictione quinta, die vero decima mensis Aprilis, Pont. S. in Christo patris & D.N.D. Pij diuina prouidentia Papæ iij. Anno tertio, Retroscriptæ litteræ affixæ & publicatæ fuerunt ad Valuas Basilicæ principis Apostolorum de Vrbe, Cancellariæ Apost. ac in Acte Campi Floræ; dimissis inibi illarum copijs auscultatis & collationatis cum eiusdem originalibus litteris, vt moris est, per me Thomam Roger. S.D.N. Papæ, sanctæ inquisitionis cursorem.

PIVS PAPA IIII.

*Facultas Illustrissimorum Cardinalium Inquisitorum generalium
procedendi contra Prælatos.*

Illustrissimi Cardinales Reipub. Christianæ Inquisitores generales procedere possunt contra Episcopos & quoslibet alios prælatos, etiam Cardinalatus dignitate decoratos absentes, hæreticos, vel de hæresi suspectos aut diffamatos, in regionibus suspectis commorantes, ad quos liber non patet accessus, eos que citare vt intra terminum, quem illis præfixerint, debeant se eisdem generalibus Inquisitoribus præsentare sub penis excommunicationis, suspensionis, ac priuationis omnium dignitatum, & beneficiorum & alijs arbitrio ipsorum imponendis: nec dicti prælati possunt per procuratorem aut quemlibet excusatorem respondere, confectus processus summo Romano Pontifici est referendus, vt sententia iusta et debita contra tales promulgetur.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Edita anno Domini 1564.
Ex Archiuo generalis Inquisitionis Romanæ

R

OMANVS Pontifex, Christi Vicarius, ac beati Petri successor, cui ipse Christus Dominus noster oues suas pascendas enixe ter commendauit, ne oues deperditæ de eius manu quandocunque requirantur, omni studio & solertia continuè inuigilare debet, vt à sancta Romana Ecclesia, quæ cæterarum caput est, & magistra, deuiantes ac aberrantes, ad gregem Dominicum totis viribus reducat, & quas Dei timore proposito & salutaribus monitionibus ad illam allicere nequiverit, temporalium saltem pœnarum metu coerceat. Cumque nos propterea postquam ad summum Apostolatus apicem, licet immeriti, diuina fauente clementia assumpti fuimus, statim mentis nostræ aciem eo direximus, vt hæretica prauitatis vndique extirpatis erroribus fides Catholica vbique augmentum suscipiat, & diffusius protendatur, nihilque quod huic rei profuturum cognouimus, prætermiserimus. Et nihilominus sicut nuper non sine graui cordis dolore & animi amaritudine accepimus, nonnulli prælati, & in dignitate ecclesiastica ac episcopali ordine constituti, ad quos veluti in partem sollicitudinis nostræ vocatos magis spectaret ceteros præsertim eorum curæ creditos ab erroribus reuocare, & in eisdem erroribus pertinaciter persistentes insequi, nedum in similes errores hæreticos grauiter prolapsi fuere; sed etiam cæterorum hæreticorum fautores, receptatores, & auxiliatores existunt, & eandem fidem Catholicam cuius defensores esse deberent, in dies oppugnare non verentur. Volentes igitur huic tam pernicioso morbo, prout nostro incumbit officio, occurrere, ac ne vltius progrediatur, quantum in nobis est, prouidere: Motu proprio per Apostolica scripta venerabilibus fratribus, & dilectis filijs nostris Inquisitoribus contra hæreticam prauitatem generalibus in alma Vrbe nostra pro tempore residentibus, quibus vt contra quoscunque etiam episcopali, ac quoscunque alia etiam Cardinalatus prædictos dignitate procedere possint, per alias nostras indulsum tenore præsentium, committimus & mandamus, vt omnes & singulos hæreticos & hæreticorum fautores, receptatores, & auxiliatores prædictos, de huiusmodi criminibus diffamatos, in prouincijs & locis in quibus Lutherana secta inualuit, commorantes, ad quos ob ipsorum hæreticorum frequentiam notorium est, tutum, seu saltem liberum non patere accessum, etiam si Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, & alia quacunque etiam

A etiam Cardinalatus dignitate præfulgeant, nullis alijs desuper habitis, super non tuto vel non libero accessu, huiusmodi informationibus (receptis tamen summarie & extrajudicialiter quantum ipsis Inquisitoribus sufficere videbitur prius indicijs) etiam per editum in valvis palatii officii sanctæ inquisitionis, & Basilicæ principis Apostolorum de Vrbe, ac in Cancellaria nostra Apostolica, & acie Campi Floræ tantum per vnum ex nostris Cursoribus, vel etiam in locis finitimis terrarum in Italia consistentium, nobis & eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ immediate subiectis, prout ipsis Inquisitoribus visum fuerit, affigendum, & publicandum citent, moneant & requirant, vt intra certum, & competentem terminum eis ipsorum Inquisitorum arbitrio præfigendum sub excommunicationis latæ sententia, suspensionis à diuinis, & priuationis etiam à Cathedralibus ecclesijs, & quibuscunque dignitatibus & beneficijs ecclesiasticis, ac officijs & ordinibus quæ obtinent, & in quibus constituti existunt, & inhabilitatis ad illa & alia quæcunque in posterum obtinenda, necnon confessionis criminum hæc eis obiectorum, aliisque tam ecclesiasticis quam temporalibus, etiam pecuniarijs, & bonorum confiscationis, ac corporalibus, & etiam relapsus, & alijs per ipsos Inquisitores imponendis

B pœnis, coram ipsis personaliter & non per procuratorem, defensorem, vel excusatorem aliquem compareant, & se à criminibus prædictis expurgent, & si in termino prædicto non comparuerint, & se à dictis criminibus legitime non expurgauerint, ad obseruationem terminorum ad docendum se dictis litteris citatorijs & monitorialibus paruisse, pro sententia declaratoria incursum censurarum & pœnarum in eiusdem libris contentarum ferenda seruati solitorum, ac etiam in causa ipsa criminis hæresis inquitendo ad receptionem probationum pro diffinitiuâ super crimine etiam contra absentes, sic vt præfertur monitorijs ferenda sententia, vsque ad ipsius sententiæ ferendæ calculum procedant, ac demum processum omnem nobis, vt ad sententiæ, quæ iusta visa fuerit, prolationem deuenire possimus in Consistorio nostro secreto referant. Nos enim citationem & monitionem per publicum edictum, vt præfertur, decernendas & exequendas prædictas, dictos sic citatos & monitos perinde actare, ac si personaliter citati forent, illasque ac processum desuper habendos, sententiasque inde ferendas validos & validas fore: Sicque per quoscunque iudices & commissarios etiam causarum palatii Apostolici Auditores in quavis instantia, sublata eis & eorum cuiuslibet quavis aliter interpretandi & diffinendi facultate & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere: Irritum quoque & inane, quidquid secus super iis à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac palatii nostri stylo etiam certam aliam formam, quoad citationes per edictum decernendas & exequendas, inducentibus, quibus illorum omnium tenores præsentibus pro sufficiente expressis habentes, & hac vice dumtaxat, illis alijs in suo robore permansuris, specialiter, & expresse derogamus ceterisque contrarijs, quibuscunque. Nullis ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ commissionis, mandati, decreti, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, Septimo Id. Aprilis, Pontificatus nostri anno quarto.

Fed. Card. Cæsius.

Cæ. Glotierius.

D Registrata apud Cæsarem Secretarium. HeCumyn.

P I V S P A P A I I I I.

Breue S. D. N. Pij Papa Quartus, super reuocatione licentiarum datarum legendi libros hæreticos, & prohibitos.

Nullus tamen si Episcopali, Archiepiscopali, aut alia maiori dignitate præfulgeat, prætextu cuiuslibet facultatis à quocunque concessæ, potest legere libros hæreticos & prohibitos, exceptis Inquisitoribus & eorum commissarijs à sede Apostolica deputatis. bibliopola vero, & quicumque tales libros habuerint, debeant eos realiter & cum effectu Inquisitoribus assignare sub pœnis in hæreticis latis.

E Pius Papa quartus, ad perpetuam rei memoriam.

VM pro munere, quod sustinemus, id præcipue nobis propositum habeatms, & omni studio, diligentiaque curemus, vt omnes Christi fideles tam, grauidis calamitosisque temporibus in recta, & Catholica fide contineamus id agere, & providere necesse est: vt omnem omnibus aberrandi ab ea occasionem subtrahamus. Nemini aut mirum videri debet: si Romanus Pontifex nonnunquam facultates aliquas, quas ipse vel prædecessores eius probabili aduerti ratione concesserint, postea reuocet, cū ipso rerum vsu edoctus animaduertit, eas iustiore de causa esse reuocandas. Ad notitiam nostram peruenit ex data nonnullis licentia habendi, & legendi libros hæreticos, aut de hæresi suspectos, ad hæreses, & errores, qui in eis libris continebantur, refellendos: non taro euenire solere, vt illis ipsis

Edita anno Domini 1564.

Ex bibliotheca Illustriss. Ill. Antonij Sæntoni Card. Sanctæ Severinæ.

eorum librorum lectio neceat, quibus ob eam causam concessa fuerit, ut alijs prodesse possent, illis ip-
 sis hæresibus, & erroribus propter humanæ mentis imbecillitatem eos implicans, à quibus se alios re-
 nocaturos esse confisi fuerant. Huic rei provideat, & animatum periculo, quantum fieri potest pro pa-
 storali sollicitudine occurrere cupientes, cogitantesq; nobiscum, nuper in sacro generali Concilio hæ-
 reses horum temporum ita confutatas, atque damnatas fuisse, ut tanta Synodi auctoritas, cuius decre-
 ta huius sanctæ Sedis auctoritate eum deliberatione matura confirmata, & comprobata sunt, ad vitan-
 dos errores & catholica fidei veritatem agnoscendam sufficere omnibus debeat, nec vilius præterea
 confutatio requirenda sit: prædecessorum nostrorum, præsertim Fel. rec. ubi III. & Pauli III., vesti-
 gijs insistentes, Motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac deliberatione matura, omnes, & singulas
 facultates habendi, & legendi libros Lutheranos, aut aliorum hæreticorum, seu de heresi suspectos,
 omnibus tam clericis secularibus, aut regularibus, quam laicis cuiuscunq; status, gradus, ordinis, vel
 conditionis sint, etiam si episcopali, archiepiscopali, aut alia maiori ecclesiastica, seu seculari dignitate
 præfulgeant (Inquisitoribus & commissarijs hæreticæ prauitatis à sede Apostolica deputatis, quoad
 eo, officio fungentur, exceptis) a nobis aut quocunq; prædecessorum nostrorum, seu Apostolicæ se-
 dis legatis maioriuè Penitentiario, vel quibuscunq; alijs, quibuscunq; verborum formis, & clausulis,
 etiam derogatorijs derogatorijs, irritantibusq; & alijs decretis quomodolibet etiam motu, & scien-
 tia simili ad hoc tempus concessas, auctoritate Apostolica tenore præsentium reuocamus, & pro reuo-
 catis, & irritis, perinde ac si nunquam concessæ fuissent, habemus, & haberi volumus, inhibentes om-
 nibus sub censuris, sententijs, & penis tam à sacris canonibus, quam à sede Apostolica ad hoc tempus
 constitutis in eos, qui huiusmodi libros legant, aut habeant, ne quis eorum posthac eis facultatibus uti,
 neuè vllos omnino libros huiusmodi improbatos, & prohibitos, aut quos in posterum à sede Apos-
 tolica, Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, aut locorum ordinarijs improbari, prohiberiq; contigent,
 legere, habere, & quacunque de causa audeat. Impressores autè & bibliopolas, & alios, quicunq; eius-
 modi libros habent, habuerintuè (Inquisitoribus, & commissarijs ipsdem duntaxat exceptis) mone-
 mus, & cuiilibet eorum in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pena incurfus criminis hæresis, & alijs cõ-
 tra hæreticos à iure inflictis, & irrogatis tam ecclesiasticis, quam temporalibus sententijs, censuris, &
 penis præcipimus, ac mandamus, ut eos libros intra sexaginta dies à die, quo hæc litteræ publicatæ fue-
 rint, numerandos, quorum viginti pro primo, reliquos viginti pro tertio, ac
 tertio termino, & monitione canonica eis assignamus, Inquisitoribus hæreticæ prauitatis in ci-
 uitatibus, in quibus ij libri sint, tradant, atq; consignent. Non obstantibus constitutionibus, & ordi-
 nationibus Apostolicis contrarijs quibuscunq;. Aut si aliquibus communiter, vel diuisim ab eadem
 sit sede indultum, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas nõ
 facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Ut vero hæc
 litteræ, & quæ in eis continentur, ad omnium quorum oportet notitiam pertineant: nec quisquam ea
 exexcutione uti possit: quod illa ignorauerit, volumus, & mandamus, ut in Basilica Vaticana princi-
 pis Apostolorum, & in ecclesia Lateranensi tunc, eum in eis populis, & Missarum solenni bus inter-
 sit, congregari solet, palam clara voce à curiæ nostræ Curseribus, seu Notarijs aliquibus publicis reci-
 tentur, & postquam recitata fuerint, ad Valvas earum ecclesiarum, itemq; Cancellariæ Apostolicæ, &
 in loco solito Campi Floræ assignantur, ibiq; quo legi, & omnibus innotescere possint, aliquamdiu re-
 linquantur: Transumptis quoq; earum quæ manu alicuius publici Notarij scripta, subscripta, & si-
 gillo, ac subscriptione alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munita fuerint, ut sine du-
 bitatione vlla fides habeatur, mandamus, atque decernimus. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum sub
 annulo piscatoris, die 24. Martij. M. D. LXIII. Pontificatus nostri anno quinto.
 Ant. Florebellus Lauellinus.

Anno à Natiuitate Domini M. D. LXIII. Indictione vij. die vero. vij. mensis Aprilis, Pont. S. in
 Christo patris, & D. N. D. Pij, diuina providentia Papæ quarti, Anno quinq; Retroscriptæ litteræ, le-
 ctæ, & recitata fuerunt alta & intelligibili voce, ac affixæ & dimisse fuerunt in locis retrospectis, di-
 missis etiam ibidem copijs affixis, & alias in omnibus & per omnia, iuxta illarum formam, & tenorem
 per nos Thomam Roger, & Jacobum Carra præfati S. D. N. Papæ Cursores, & Bartholomæus Sottocasa Magister Curforum.

PIVS PAPA IIII.

Approbatio Indicis librorum prohibitorum, cum regulis confectis per Pa-
 tres à Tridentina Synodo dilectos.

Nemo legat libros in Indice comprehensos, Index cum præfixis regulis custodiat: qui libros pro-
 hibitos ob hæresim aut hæresis suspicionem legerit, ipsa iure manet excommunicatus: & ob id eum
 tanquam in suspectum de hæresi procedi potest: qui libros alia de causa damnatos legerit, mortaliter
 peccat, & arbitrio episcoporum grauiter est puniendus.

Pius

Pius Papa Quartus, ad perpetuam rei memoriam.

A

DOMINICI gregis custodię Domino disponente propositi, vigilis more pastoris non desistimus ipsi gregi ab imminentibus periculis, quanta maxima possumus cura, & diligentia præcauere, ne propter negligentiam nostram pereant oves, quę pretiosissimo Domini nostri Iesu Christi sanguine sunt redemptę. Et si autem quę ad fidei veritatem patefaciendam, & ad horum temporum hæreses confutandas pertinebant, in œcumeni-

Edita anno Do-
mini 1564.

Ex indice libro-
rum prohibito-
rum & bulla-
rio Romę im-
presso.

co, & generali Concilio Tridentino, sancti Spiritus assistente gratia, nuper adeo enucleata, ac definita fuerunt, vt facile iam sit vnique sanam Catholicamque doctrinam à falsa, adulterinaque internoscere: tamen cum librorum ab hæreticis editorum lectio non modo simpliciores homines corrumpere soleat, verum sæpe etiam doctos eruditosque in varios errores, & à veritate fidei catholicę alienas opiniones inducere: huic quoque rei esse duximus prouidendum. Cum autem aptissimum ei malo remedium esse sciremus, si componeretur atque ederetur iudex, siue catalogus librorum, qui vel hæretici sint, vel de hæretica prauitate suspecti, vel certe moribus & pietatis noceant: id negotium ad sacram Tridentinam Synodum reieceramus. Ea vero ex tanta episcoporum, & aliorum doctissimorum virorum copia delegit ad eum conficiendum Indicem multos cum doctrina, tum iudicio insignes prælatos ex omnibus fere nationibus. Qui quidem non sine maximo labore, plurimisque vigilis, cum indicem tandem, Deo iuuante, perfecerunt, adhibitis etiam in consilium lectissimis quibusdam Theologis. Peracto autem Concilio, cum ex ipsius Synodi decreto is Index nobis oblatum fuisset: vt ne ante ederetur, quam à nobis approbatus fuisset: Nos doctissimis quibusdam, præbatsimisque prælatis eum accuratissime legendum, examinandumque tradidimus, & ipsi etiam legimus. Cum igitur eum magno studio, acri iudicio, diuturna cura confectum, & præterea commodissime digestum esse cognouerimus: Nos saluti animarum consulere, eamque ob causam prouidere cupientes, ne libri & scripta cuiuscunque generis, quę in eo improbantur, siue vt hæretica, siue vt de hæretica prauitate suspecta, siue vt pietati, ac morum honestati inutilia, aut aliqua correctione saltem indigentia, posthac à Christi fidelibus legantur, ipsum Indicem, vnà cum regulis ei propositis auctoritate Apostolica, tenore præsentium, approbamus, imprimique ac diuulgari, & ab omnibus vniuersitatibus Catholicis, ac quibuscunque alijs vbique suscipi, easque regulas obseruari mandamus, atque decernimus: inhiibentes omnibus, & singulis tam ecclesiasticis personis secularibus, & regularibus, cuiuscunque gradus, ordinis, & dignitatis sint, quam laicis quocunque hooore, ac dignitate præditis, ne quis contra earum regularum præscriptum, aut ipsius prohibitionem Indicis libros ullos legere habereue audeat. Si quis autem aduersus eas regulas, prohibitionemque fecerit; is quidem, qui hæreticorum libros, vel cuiusuis auctoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, habueritue, ipso iure in excommunicationis pœnam incidat; eamque ob causam in eum tamquam de hæresi suspectum inquiri, & procedi liceat, præter alias pœnas super hoc ab Apostolica sede, sacrisque Canonibus constitutas. Qui autem libros alia de causa prohibitos legerit, habueritue, præter peccati mortalis reatum, episcoporum arbitrio seuerè se nouerit puniendum: Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis contrarijs quibuscunque: aut si aliquibus communiter, vel diuisim ab eadem sit sede indultum, ne excommunicari possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Vt hæc autem ad omnium notitiam perueniant, neue quis excusatione ignorationis uti possit, volumus, & mandamus, vt he litterę per aliquos Curie nostrę Cursores in basilica Vaticana principis Apostolorum, & in Ecclesia Lateranensi tunc, cum in eis populus, vt Missarum solennibus intersit, congregari solet, palam, & clara voce recitentur; & postquam recitata fuerint, ad Valuas earum ecclesiarum, itemque Cancellarię Apostolicę, & in loco solito Campi Florę affigantur ibique vt legi, & omnibus innotescere possint, aliquantisper relinquuntur. Cum autem inde amouebuntur: earum exempla in iisdem locis affixa remaneant. Nos enim per recitationem hanc, publicationem & affixionem, omnes, & singulos qui his litteris comprehenduntur, post tres menses à die publicationis & affixionis earum numerandos, volumus perinde astrictos, & obligatos esse, ac si ipsismet ille editę, lectęque fuissent. Transumptis quoque; eam, quę manu alicuius publici notarij scripta, subscriptaue, & sigillo, ac subscriptione alicuius personę in dignitate ecclesiastica constitutę, munita fuerint, fidem sine vlla dubitatione haberi mandamus, atque decernimus. Datum Romę apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima quarta Martij, Milleesimo quingentesimo sexagesimo quarto, Pontificatus nostri anno quinto.

Ant. Florebellus Lauellius.

P I V S P A P A V.

Sanctissimi D. N. Pij Papę V. Declaratio, & constitutio, quod sententię in reorum Inquisitorum fauorem per quoscunque iudices contra iurisdictionis dispositionem, vel stylum officij Sanctissimę Inquisitionis late, & ferenda, nunquam transferint, nec in futurum in rem iudicatam transire possint.

I 2 MOTV

Idcirco anno Do-
mini ab Incar-
natione 1566.

Ex Bullario
Pij V. impresso
Roma.

MOTV proprio, &c. Inter multiplices curas, quę animam nostram assidue pulsant, il-
la in primis est, prout esse debet, vt Ecclesia Dei nobis ex alto commissa purgatis, A
immo quantum fieri potest, procul exterminatis omnibus hæresibus, & prauis erro-
nearum opinionum dogmatibus, tuto militare, & tamquam nauis in tranquillo ma-
ri, sedans omnibus tempestarum fluctibus & procellis, secure nauigare, & ad opta-
tum salutis portum peruenire possit. Cum itaque nos, dum in minoribus constituti, sanctissimi
officij Romane, & vniuersalis contra hæreticam prauitatem Inquisitionis negotia pettractare-
mus, tandem ex longo vsu atque experientia rerum magistra cognouerimus, quod multi rei de-
lati, & in prædicto sanctissimo officio, seu alibi coram locorum ordinarijs, & hæreticę prauitatis
Inquisitoribus processati, ac de hæreticę prauitate Inquisiti, falsos testes ad eorum defensionem exa-
minari faciendo, ac compurgatorum de eorum vita & doctrina minime informatorum opera, &
testimonio seruuantibus, ac diuersis alijs illicitis modis, excogitatisque dolosis excusationibus, &
malitijs prædictum sacrum officium Sanctissimę Inquisitionis ceterisque iudicibus, & etiam Roma-
nos Pontifices deludendo, & decipiendo, plures etiam veluti innocentes diffinitiuas à prædictis B
processibus, & Inquisitionibus absolutorias, & præcedente canonica purgatione eorum assertę bo-
næ & Catholicę fidei vitę, & doctrinę declaratorias, sententias, seu decreta ab eodem sanctissimo
officio, alijsque locorum ordinarijs siue delegatis, & Inquisitoribus, ac etiam Rom. Pontificibus
prædecessoribus nostri obtinuerunt, seu extorserunt; quas sententias, & decreta præfati Romani Pon-
tifices, etiam cum perpetui silentij impositione, ac inhibitione, ne dictum sanctissimum officium,
aut alij Inquisitores ad vltiora procedere possent seu deberent, necnon etiam cum causarum auoca-
tione ad solum Romanum Pontificem, sub cuius protectione submittebantur alijsque derogatoria-
rum derogatorijs, & efficacissimis clausulis, ac etiam irritantibus, & alijs decretis etiam in forma gra-
tiosæ expediens litteras etiam in consistorio, seu consistorialiter emanatas confirmant, vnde eue-
niebat, quod prædicti rei Inquisiti sub velamine, & tutamine prædictarum sententiarum declarato-
riarum, & litterarum Apostolicarum, & præsertim vigore clausulę inhibitorię contra Inquisito-
res factę, confidentes, clam, & etiam aliquando palam in antiquis eorum erroribus, immo cum alijs secure, &
tanquam catholici conuersando, eorundem aliorum animos corrumpere, & inficere, ac in suas hæ-
reticas opiniones trahere de facili potuerunt in totius reipublicę Christianę non modicum scanda-
lum & præiudicium, prædictarumque delatorum animarum perniciem, & iacturam. Nos huic
scandalo adeo periculoso, & contagioso obuiare, dictarumque animarum salutem consulere, & pro-
uidere, omnemque iurisperitorum dubietatem, & altercationem, ac quęcumque impedimenta &
obstacula, propter quę sancta Inquisitio hæreticę prauitatis quomocumque, & qualitercumque
impediretur, vel retardaretur, tollere volentes, Motu simili, & ex certa nostra scientia, ac de Aposto-
lica potestatis plenitudine. In primis omnes, & singulas, ac quascumque litteras Apostolicas sub
quacumque verborum forma etiam in prædictis, ac quibusuis alijs causis hæresis, etiam Motu pro-
prio, &c. ac etiam consistorialiter, &c. & alijs quomolibet emanatas, necnon etiam de super signa-
tas Motuum propriorum, & alias cedulas quaslibet ad ius, & iustitiam, ac iuris terminos reducen-
tes, necnon fisco prædicti sancti officij Inquisitionis, & aliorum ordinariorum, & delegatorum iudi-
cium aduersus prædictas litteras inhibitiones, ac etiam derogatoriarum derogatorias, aliasque clau-
sulas quaslibet os aperientes, & quatenus iurisdictioni, dispositioni, vel stylo dicti officij sint con-
traria, illas penitus, & perpetuo renocantes, hac nostra perpetua perpetuoque valitorum vniuersali
constitutione omnes, & singulas, & quascumque etiam ex capite assertę innocentię absolutorias, vel
etiam præcedente canonica purgatione sub quęcumque verborum forma declaratorias sententias,
etiam diffinitiuas, & decreta in eorundem reorum inquisitorum & delatorum fauorem per prædi-
ctum sanctissimum officium, aliosque iudices ordinarios, & delegatos, ac etiam Romanos Pontifi-
ces latas, & lata, aut in futurum per nos etiam & successores nostros Rom. Pontifices pro tempore
existentes ferendas, & ferenda, nunquam fecisse, nec in futurum posse facere transitum in rem iudica-
tam, Apostolica auctoritate declaramus, decernimus, statuimus, & ordinamus, præfatisque senten-
tijs, & decretis, & quantuncumque per litteras Apostolicas etiam in forma gratiosæ etiam iteratis
vicibus, ac etiam à pluribus Romanis Pontificibus emanatis derogatorijs, ac etiam irritantibus, alijsque
prædictis, vel alijs quibuscumque etiam derogatoriarum derogatorijs, ac etiam irritantibus, alijsque
clausulis, & decretis, necnon inhibitionibus, ac etiam canonicis sanctionibus, quorum omnium,
& singulorum aliorumque præmissorum, & inde secutorum tenores, ac si de verbo ad verbum
inserirerentur presentibus haberi volumus pro expressis, ac totaliter insertis, ceterisque in contra-
rium facientibus quibuscumque, non obstantibus per prædictum sanctum officium Sanctę Inquisi-
tionis, ac dilectos filios modernos, & pro tempore existentes sanctę Romanę Ecclesię Cardina-
les hæreticę prauitatis Inquisitores, & super dicto officio nunc, & pro tempore deputatos, contra
eosdem reos delatos, & Inquisitos etiam si fuerint, & sint Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchę, Pri-
mates, eiusdem Sanctę Romanę Ecclesię Cardinales, Legati etiam de latere, Comites, Barones,
Marchiones, Duces, Reges, & Imperatores, tam de antiquis, quam acriter etiam super eisdem
articulis

Articulis receptis, vel recipiendis testibus, alijsq; argumentis, probationibus, & iudicijs iuxta facultates eisdem Cardinalibus Inquisitoribus per nos & quoscunque prædecessores, & successores nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes, ac sedem Apostolicam quomodolibet concessas, & dadas, ac in futurum respectiue dandas, & concedendas, denuo inquiri, & procedi posse, & debere, etiam in omnibus, & per omnia, perinde, ac si prædictæ sententiæ, decreta, & litteræ Apostolicæ, ac etiam canonicæ purgationes in prædictorum reorum delatorum, & inquisitorum, etiam Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, Primatum, Cardinalium, Legatorum, Comitum, Baronum, Marchionum, Ducum, Regum, & Imperatorum fauorem non emanassent, nouis præsertim superuenientibus iudicijs eiusdem, vel alterius speciei hæresis tempus præteritum etiam respicienda. vbi apparet per aliqua iudicia quòd illicitis modis prius ipse delatus, vel inquisitus fuisset absolutus, eadem Apostolica auctoritate volumus pariter, & mandamus. Concedentes eisdem Cardinalibus Inquisitoribus, & super dicto sacro sanctiss. Inquisitionis officio nunc & pro tempore deputatis plenam, liberam, amplam, & omnimodam facultatem, potestatem & auctoritatem causas huiusmodi etiam auctoritate cæcumenicæ vniuersalis Concilij Tridentini decisis, reuocandi, ac in statu & terminis in quibus ante prædictas sententiæ, & decreta, ac etiam canonicas purgationes quomodolibet reperiebantur, reassumendi, sineque debito terminandi, prout in alijs causis pendentibus indecisas per eosdem Cardinales Inquisitores iuxta eorum facultates sit, fierique potest, & consuevit. Et insuper vestigijs felic. recor. Pauli Papæ iiii. prædecessoris nostri in hærendo; Constitutionem aliàs contra hæreticos, & schismaticos per eundem Paulum prædecessorem, sub data videlicet Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ M. D. LVIII. quintodecimo Calen. Martij, Pontificatus sui Anno quarto editam, tenore præsentium renouamus, & etiam confirmamus, illamquæ inuiolabiliter, & ad vnguem obseruari volumus, & mandamus, iuxta illius seriem atque tenorem. Et sic in omnibus, & singulis supradictis ceteris, ac ita per prædictos, & quoscunque iudices, &c. sublata, &c. iudicari, &c. debere. Irritum, &c. perpetuo decernimus, & declaramus. Non obstantibus præmissis, ac regula nostra de non tollendo iure quæsito, & quibusuis alijs Apostolicis, vniuersalibus, prouincialibus, & synodalibus constitutionibus, ordinationibus, necnon etiam iuramento, &c. roboratis, statutis, &c. priuilegijs quoque, indultis, & prædictis, ac alijs litteris, & etiam Motibus proprijs quibuslibet, etiam præfatis reis, & inquisitis, etiam episcopis, &c. ac Imperatoribus etiam absolutis, & quibusuis alijs personis in genere, vel in specie sub quibuscunque tenoribus, &c. ac cum quibusuis etiam derogatorijs derogatorijs, alijsq; clausulis, ac etiam irritantibus, & alijs decretis, ac etiam pœnali- bus inhibition, etiam Motu proprio, &c. ac consistorialiter, &c. & alijs in contrarium quomodolibet concessis, &c. in posterumq; concedendis, &c. quibus omnibus etiam si de illis, &c. eorū tenores, &c. latissime hac vice derogamus, ceterisq; contrarijs quibuscunque, cum clausulis opportunitis.

Fiat Motu proprio. M.

ET cum absolute à cens. ad effectum, &c. & de reductione, &c. reuocatione singulis declaratione, decretis, statuto ordination. voluntatis, mandatis, concessione, renouatione, confirmatione, derogatione, alijsq; præmissis, vt supra in forma gratiosa perpetuo, & ad perpetuam rei memoriam, Et quòd postquam præfates, seu desuper forsan conficiendæ litteræ per aliquem, vel aliquos ex Cursoribus nostris in Basilicæ principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apostolicæ valuis, ac Acie Campi Floræ affixæ, & publicatæ fuerint, omnes prædictos etiam Episcopos, &c. ac Imperatores, & alios quorum interest, afficiant, & arceant perinde, ac si eis personaliter intimatæ, & insinuatæ fuissent, ac vim & efficaciam solennis, personalis, validæ, & peremptoria monitionis, & citationis habere, omnesque ligare habeant. Et quòd præfatis nostri Motus proprii sola signatura sufficiat, & vbi- que fidem faciat in iudicio & extra, regula contraria non obstat. Et nihilominus si videbitur litteræ desuper etiam per Breue nostrum, aut officium contradictarum simul, vel ad partem expediri possint. Et quòd præfatum, seu desuper conficiendarum litterarum transumptis etiam impressis manu alicuius notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, aut curiæ ecclesiasticæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis originalibus adhiberetur si exhibitæ forent, vel ostensa.

Fiat M.

Datum Romæ apud sanctum Petrum, duodecimo Cal. Jan. Anno primo.

Anno à Natiuitate Domini M. D. LXVII. Indictione decima, die vero Lunæ, trigesima mensis Decembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri, Domini Pij diuina prouidentia Papæ quinti anno primo, superscriptus Motus proprius affixus, & publicatus fuit ad valuas Principis Apostolorum beati Petri de Vrbe, Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ, dimissis ibidem eiusdem copijs affixis, vt moris est, per nos Ioannem Gerardi, & Christianum de Monte, prælibati Sanctiss. Domini nostri Papæ Cursores.

Stephanus de Olea Magister Cursorum.

Registrata in lib. pri. Secretorum fol. 51. G. S. Sarde.

Bulla Santissimi D. N. D. Pij diuina prouidentia Papa Quinti Super reseruatione beneficiorum propter hæresim vacantium.

Vniuersa beneficia cuiuscunq; generis fuerint, vbicunq; propter crimen hæresis à beneficiariis commissum vacauerint, ordinationi & dispensationi sedis Apostolicę reseruantur. In nullis vero impetrationibus beneficiorum quocunq; modo habitis aut qualificatis cõprehenduntur beneficia ob crimen hæresis vacantia aut vacatura, nisi in impetrationibus specialis vacationis modus, propter hæresim, expressus fuerit, aut per impetrantem crimen fuerit deductum in iudicium, & super eo fuerit lata sententiã fauorabilis.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Edita anno Do
mini 1566.

Ex archiuo Ge
neralis inquisi
tionis Roma
næ & Bullario
Pij V. impresso
Roma.

M ex Apostolatus officio nobis (meritis licet imparibus) credito, cura dominici gregis nobis immineat generalis, & exinde teneamur, more vigilis pastoris vigilare, & attentius prouidere, vt ecclesijs, monasterijs, & quibusuis alijs beneficijs ecclesiasticis nunc & pro tempore, propter crimen hæresis, vacantibus, & vacaturis, tales viri eis præficiantur idonei, qui detestandas, ac nefarias hæreses diabolo disseminante contra veræ, & orthodoxæ fidei puritatem exortas, de agro Domini extirpare, & populos sibi commissos ad catholicæ Ecclesiæ veritatem reducere, doctrina, verbo, & boni operis exemplo valeant. Præmissorum itaq; consideratione inducti, & alijs ad id suadentibus rationabilibus causis, nonnullis è prædecessorum nostrorum vestigijs inherendo, Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed de mera nostra voluntate, & deliberatione omnia & singula beneficia ecclesiastica cum cura, & siue cura, secularia, quæcunq; & qualiacunq; sint, etiam si secularia, canonicatus & præbendæ, dignitates, personatus, administrationes, vel officia in cathedralibus etiam metropolitanis, vel collegiatis, & dignitates ipsæ in cathedralibus etiam Metropolitanis post pontificales maiores, seu collegiatis ecclesijs huiusmodi principales. Regularia vero beneficia huiusmodi monasteria etiam consistorialia, prioratus, præposituras, dignitates etiam conuenticales, personatus, administrationes, vel officia etiã claustralia: ac hospitalia & præceptoræ, & alijs quomodocunq; qualificata fuerint, ordinationi & dispensationi nostræ, & sedis Apostolicæ hac perpetuo constitutione valitura, auctoritate Apostolica tenore præsentium reseruamus: Declarantes omnes & quascunq; impetrationes de beneficijs, vt præfertur, quomodocunq; qualificatis, certo modo in futurum faciendas, & obtinendas beneficia huiusmodi propter hæresim vacantia, & in futurum vacatura non comprehendere, nisi specialiter, & dispositiue vacationis modus propter crimen hæresis impressus fuerit, & illum nullo modo sub quibusuis clausulis & decretis comprehendere quantumcunq; generalibus in quibusuis gratijs & concessionibus per nos & Romanos Pontifices successores nostros faciendis, etiam per fiat, signatis & concessis, ac decernentes omnes & quascunq; impetrationes de quibusuis beneficijs, vt præfertur, qualificatis, hætenus factas & obtetas, nisi earum vigore in iudicio per impetrantes crimen huiusmodi deductum fuerit, & super eo sententiã fauorabilem obtinuerint, vel dictorum beneficiorum possessionem assecuti fuerint, ad vacationem huiusmodi propter crimen hæresis se non extendere, & illum neminem comprehendere, sicque per quoscunq; iudices, & commissarios quauis auctoritate fungentes, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, iudicari & interpretari debere: Irritum quoque & inane si secus per quoscunq; quauis dignitate & auctoritate præditos, iudicatum fuerit, decernimus. Volumus autem quod præsentis litteræ in Cancellaria nostra Apostolica, & Acie Campi Floræ de more publicentur, & inter constitutiones perpetuo valituras describantur. Et quia difficile foret præsentis ad singula quæque loca deferri, volumus & etiã declaramus, quod earum transcriptis etiam impressis, manu alicuius Notarij subscriptis, ac sigillo alicuius prælati munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitę vel ostensę. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reseruacionis, declarationis, decreti, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ. 1566. Sexto Calen. Febr. Pontificatus nostri anno secundo.

Visa de curia Io. Rouetius R.
Registrata apud Cæsarem secretarium.

Gæ. Glorierius.
H. Cumyn.

Locus † sigilli plumbei.

Anno à Natiuitate Domini M. D. LXXII. Indictione decima, Pont. S. in Christo patris, & D. N. D. Pij, diuina prouidentia Papa V. Anno secundo, die vero xvij. mensis Februarij. Retroscripse litteræ affixa & publicata fuerunt ad Valuas Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ, per nos Antonium Clerici, & Ioan. Andream Røgerium prædicti S. D. N. Papæ Cursores.

Scipio de Octavianis Mag. Cur.
PIVS

PIVS PAPA V.

A Sanctissimi D. N. Pij Papę V. præceptum quod Principes, iudices, & iustitię ministri mandatis Cardinalium Inquisitorum generalium in concernentibus officium Sanctissimę Inquisitionis pareant; & reos quoslibet hæresi inquisitos, pro quibusvis alijs delictis carceratos, suspensa aliorum criminum cognitione, ad Inquisitores deferant, vt causa fidei prius cognoscatur, inde pro alijs delictis a suis iudicib. puniatur.

B Sanctissimus D. N. D. Pius diuina prouidentia Papa quintus, statuit, decreuit, & ordinauit, ac mandauit, vt negotia fidei omnibus, & singulis alijs præferantur, cum fides sit substantia, & fundamentum Christianę religionis. Idcirco omnibus, & singulis almę Vrbs, eiusque districtas gubernatori, senatori, vicario, & Camerę Apostolicę Auditori, & quibuscunque alijs legatis, vicelegatis, gubernatoribus prouinciarum, & terrarum suę Sanctitati, & S. R. E. mediate, & immediate, subiectarum, ac eorum locatenen. officialibus, barfellis, & alijs ministris, necnon alijs locorum ordinarijs, ceterisque magistratibus, & officialibus, ac cuiusvis conditionis, & status hominibus in omnibus, & singulis terris, oppidis, & ciuitatibus, ac in tota republica Christiana existen. sub excommunicationis latę sententię, ac indignationis suę Sanctitatis, & alijs arbitrio suę Sanctitatis, & Illustrissimorum, & Reuerendissimorum dominorum Cardinalium Inquisitorum generalium imponendis, & exequendis pœnis, vt eisdem Cardinalibus Inquisitoribus, ac eorum præceptis, & mandatis in quibuscunque officium Sanctę Inquisitionis huiusmodi concernen. pareant & obediant. Reges uero, Duces, Comites, Barones, & quosuis alios Principes sæculares in Dei nomine rogauit, vt eisdem Cardinalibus Inquisitoribus, eorumque officialibus faueant, auxiliumque præbeant, & à suis magistratibus subditis auxilium præberi faciant in negotijs ad dictam officium spectan. Necnon carceratos quoscuque pro quibusvis delictis, & debitis etiam atrocibus apud dictum Inquisitionis officium quomodolibet delatos, vel denunciatos, suspensa aliorum criminum inferiorum cognitione, ad eosdem Cardinales, & Inquisitionis carceres, ibidemque ad criminis hæresis totaliter cognitionem, & expeditionem retinendos, & postea ad eosdem officiales pro aliorum criminum expeditione remittendos, sine mora transmittant.

Ex bullatio Pii V. Romę impresso.

PIVS PAPA V.

Sanctissimi Domini N. D. Pij Papę V. Constitutio contra offendentes statum, res, & personas officij Inquisitionis hæreticę prauitatis.

D Quicumque quacunq. dignitate seculari decoratus Inquisitorem, aut quemlibet sancti officij ministrum, aut accusatores, denuntiatores, & testes in causis fidei offenderit, aut perterrefecerit, siue res quascuq. sacri officij priuatas, aut publicas inuaserit; vel capros pro crimine hæresis liberarit, prohibuerit, ne caperentur, aut occultauerit, aut denique quocunque alio modo causis fidei nocuerit, etiã si nihil sit mali subsecutum anathemate percussus est, & velut reus lesę maiestatis, omni dominio & dignitate eo ipso priuatur, filij etiã talius infames sunt, & omni hereditatis successione, & donationis iure, aut alia liberalitate carent, idẽ penitus obseruetur in personis ecclesiasticis, que sitale quid commisisse constiterit, degradentur, & curię seculari relinquuntur; Pontifici tamen cause Romano Pontifici reseruatur, qui pro talibus intercedit, in fauorũ hereticorum penas ipso facto incidit, qui hac delicta adhuc occulta manserint, supplicio liberatur, nullus ex prædictis à præfatis penis liberetur, nisi postquam per sex menses pontifices Romani in sede Petri sederint; idque precibus prius in sancto Inquisitionis senatu verificatis, aliter quid quid gestum fuerit, irritũ est et inane, prælati has constitutiones publicent, principes seculares ministris sacri officij omne auxilium præstent, & fauorem, & sententias in reos hæresis latas exequantur.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

E Ide protegendis ceteris omnibus Ecclesię ministris, quos in fidem & clientelam nostram a Domino recepimus, cura nobis quotidiana insidet, quanto maiore studio eam nos sollicitudinem capere necesse est, vt qui in sacro Inquisitionis hæreticę prauitatis officio versantur, sub tutela inuiolata auctoritatis huius sedis periculum omnium expectes, & queque munera ad exaltationem fidei catholicę exequantur. Cum itaque eius generis impiorum, & quosdam magis inualescat, qui omnibus malis artibus, prædictum officium subuertere, ministrisque functionibus disturbare moliantur, ed iam nos detrusit necessitas, vt nefariam, & scelestam illorum audaciam accerbiorē castigationis verbere reprimamus. Hac igitur generali constitutione de fratum nostrorum consilio sancimus, ut quicumque siue cuncta ciuitas, siue populus, siue dominus, Comes, Marchio, Dux, vel potiore titulo illustris, quemuis ex Inquisitoribus, Aduocatis, Procuratoribus, Notariis, aliisque ministris prædicti officij, vel Episcoporum id munus in sua diocesi, aut prouincia obeuntium, seu accusatorem, denunciatorem, aut testem in causa fidei quomodocunque productum, vel euocatum occiderit, uerberauerit, deiecerit, seu perterrefecerit, quicquid ecclesias

Edita anno Domini 1569.

Ex bullatio Pij V. Romę impresso.

clesias, ædes, aliasue res siue publicas, siue priuatas, officij aut ministrorum expugnauerit, inuaserit, A
 incenderit, expilauerit, aut libros, litteras, auctoritates, exemplaria, regesta, protocolla, exempla, scri-
 pturas, aliaue instrumenta, siue publica, siue priuata ubicunque posita combusserit, diripuerit, seu
 interuerterit, seu ex incendio, aut direptione, aut alio quocunque modo illa exportauerit, seu qui in
 conflagratione, expugnatione, aut direptione etiam inermis, siue capiendi, siue comburendi, siue sup-
 primendi causa fuerit, siue res aut personas seruati, defendiue prohibuerit, quique carcerē, aut aliam
 custodiam, seu publicam, seu priuatam effregerit, vincitum extraxerit, seu emisit, capiendum pro-
 hibuerit, captumue eripuerit, receperit, occultauerit, seu facultatem effugiendi dederit, seu iusserit id
 fieri, qui cœtum concursumue fecerit, siue ut aliquid prædictorum fieret homines accommodaue-
 rit, siue aliàs auxilium, consilium, aut fauorem publice vel occulte in quolibet prædictorum scien-
 ter præstitit, licet nemo occisus, nemo verberatus, nemo extractus, emissus, vel ereptus, nihil expu-
 gnatum, nihil effractum, succensum, direptumue, nullum denique damnum re ipsa sit secutum: ni-
 hilominus is sit anathemate præsentis canonis auctoritate ligatus, idem quoque læsæ maiestatis reus, B
 dominio, dignitate, honore, feudo, ac quocunque alio beneficio temporali, & perpetuo, eo ipso pri-
 uatus, secularis iudicis arbitrio relinquatur, qui de eo illas ipsas pœnas exigat, quæ damnatis primo
 capite dictæ legis per constitutiones legitimas irrogantur, bonis, rebusque omnibus fisci iuribus
 applicatis, vti etiam est de damnatis hæreticis per sanctiones canonicas constitutum: eius filij pater-
 na infamia subiecti, omnis, & cuiuscunque hereditatis, successionis, donationis, & legati, siue pro-
 pinquorum, siue extraneorum omnino sint expertes, eisdem præterea postea nunquam pateant di-
 gnitatum. Nemo autem expurgationem habere, aut causam vllam proponere, vel prætere tendere pos-
 sit, qui tantum nefas in contemptum, & odium huius officij admisserit, nisi contrarium per elatas
 probationes docuerit se fecisse. Quod porro de prædictis, eorumque filijs statuimus, illud idem de
 omnibus clericis, & presbyteris secularibus, & quorumuis ordinum, etiam exemptorum regula-
 ribus, & quacunque etiam Episcopali, & maiori dignitate præditis, ac etiam priuilegio quomodo-
 cunque suffultis, decernimus exequendum, ita ut ipsi beneficiis, & officijs omnibus ecclesiasticis,
 præsentium auctoritate priuati, per iudicem ecclesiasticum, hæreticorum more degradentur, de-
 mum potestati seculari traditi, pœnis prædictis laicorum instar subiiciantur; Pontificum tamen cau-
 sis nobis, & successoribus nostris reseruat, vt re quaesita, & nobis renunciata, contra eos ad deposi-
 tionem, & alias pœnas prædictas procedamus, vti criminis atrocitas videbitur postulare. Quicun-
 que autem pro talibus veniam petere, aut aliàs intercedere tentauerint, in eisdem illas pœnas quæ
 in hæreticorum fautores a sacris constitutionibus inferuntur, ipso facto se nouerint, incidisse. Verum
 si quis etiam huiusmodi criminum conscius, vel affinis, siue religionis studio, siue pœnitentia ductus
 rem adhuc incognitam retexerit, supplicio liberetur. Ceterum eam omnium, & quarumcunque
 absolutionum rationem prædictis criminibus, necnon habilitationum, & restitutionum etiam ad
 famam, & honores, ita deinceps habendam optamus, vt successores nostri nullas nisi saltem seme-
 stri post cuiusque assumptionem ad huius dignitatis fastigium excursu, ac precib. apud supremum
 officium Inquisitionis hic institutum verificatis, concedant. Decernentes omnes, & quascumque; bu-
 iusmodi absolutiones, habilitationes, & restitutiones, quæ precibus sic non verificatis de cætero
 fierent, nemini prorsus prodesse, sed nec præsentibus, nisi toto ipsarum tenore ad verbum inserto, & D
 gratia ex certa Romani Pontificis scientia facta, & propria manu subscripta, vlla in parte derogari,
 nec derogatum censi debere, & si illis ex quacunque causa aliter derogari contigerit, derogati-
 ones huiusmodi nullius prorsus fore roboris, & momenti. Iubemus igitur vniuersos, & singulos
 Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, & ceteros ecclesiarum prælatos per vniuersum or-
 bem constitutos, vt per se, vel alium seu alios præsentem litteras, aut earum exempla in suis quisque
 prouincijs, ciuitatibus, diocœsibus, & locis solenniter publicare, & quantum in se est, firmiter obser-
 uari procurent, contradictores quosunque per censuras, & pœnas ecclesiasticas, appellatione post-
 posita, compescendo, ipsasque censuras, & pœnas etiam iteratis vicibus aggravando, inuocato etiam
 ad hoc si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus
 Apostolicis, ceterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem, vt præsentium exempla etiam
 impressa edantur, eaque Notarij publici manu, & cuiuscunque curiæ ecclesiasticæ, vel prælati sigillo
 obfirmata, eandem illam prorsus fidem ubique locorum faciant, quam ipsæ præsentem facerent, si es-
 sent exhibitæ vel ostensæ. Ceterum omnes orbis terrarum Principes, quibus gladij secularis pote-
 stas ad malorum vindictam est permessa, per eam quam se tueri promiserunt fidem, obtestamur, ita
 suas quisque partes siue in præstando ministris prædictis auxilio, siue in criminum post ecclesiæ sen-
 tentiam animaduersione, interponere, vt eorum quoque præsidijs ministri ipsi tanti officij mucus pro
 Dei æterni gloria, & religionis incremento feliciter exequantur, amplissimum à Domino præmium
 recepturi, quod fidei prædictæ assertoribus in æternæ beatitudinis consortio præparauit. Nulli ergo
 omnino hominum liceat hanc paginam nostræ sanctionis, legationis, statuti, decreti, iussionis, obte-
 stationis, & voluntatis infringere, vel ei casu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præ-
 sumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se no-
 uerit incursum, Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, Milleesimo,
 quingentesimo, sexagesimo nono, Cal. Aprilis, Pontificatus nostri anno quarto.

† Ego

A *Ego Pius V. Catholica Ecclesie Episcopus.*

† F Cardinalis Pisanus Episcopus Hostien.	Locus signi.	† Ego M. Antonius Card. Columna.
† Io. Card. Moronus Episcopus Portuen.		† Ego Prologus Card. Comensis.
† Christoph. Madrucius Episcopus Prænest.		† Ego P. Card. de sancta Cruce.
† Otto Card. Truchses Episcopus Albanen. Vtinam dirigantur		† Ego Z. Card. Delphinus.
† A. Card. Farne. Vicecan. Episcopus Tusc. Viz meæ ad culto-		† Ego Hu. Card. S. Sixti.
† Io. Bapr. Cicada Episcopus Sab. Card. S. Clem.	diendas	
† Ego Iulius Cardinalis Vrbinus.	Testificationes	† Ego Alexander Card. Cribellus.
† Ego Fulvius Cardinalis Perusin.	Tuas	† Ego Guido Card. Vercellus.
† Ego Io. Riccius Card. Politianus.		† Ego Guilielmus Card. Sirletus.
† Ego Scipio Card. Pisarum:		† Ego F. Michael B. Card. Ale. Cam.
B † Ego Iacobus Card. Sabellus.		† Ego Hieronymus Car. de Caravalle.
† Ego Aloysius Card. Cornelius.		† Ego Ludonicus Card. Madrucius.
† Ego Ph. Cardinalis a Burdijera.		† Ego Innoc. Card. de Monte.
† Ego Antonius Card. Granuellanus.		† Ego Hieronymus Card. Simoncellus.
h † Ego Franciscus Card. Pacieus.		†
†		† Ego Ferd. Card. de Medicis.
† Ego Hieronymus Card. de Corrigo.		† F. Cardinalis Alciatus.
† Ego Io. Franciscus Card. de Gambara.		† Io Paulus Cardinalis ab Ecclesia.
† Ego Nicolaus Card. de Sermoneta.		† A. Cardinalis Carafa.
† Ego Innoc. de Analos Card. de Aragonia.		

Anno a Natiuitate Domini Millesimo quingentesimo sexagesimo nono, Indictione duodecima, die vero secunda mensis Maij, Pontificatus Sancti in Christo patris & D. N. D. Pij, diuina prouidentia Papæ V. Anno quarto, retrospectiua litteræ Apostolica, lectæ, affixæ, & publicata fuerunt ad Valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ, vt est moris, dimissis in locis præfatis præsentibus litteris per aliquantulum temporis spatium affixis, & deinde amotis per nos Iulium Parinum, & Ioannem Bornorum prælibati S. D. N. Papæ Cursores.

Ant. Clerici Mag. Cur.

P I V S P A P A V.

Sanctiss. D. N. D. Pij Papæ V. Confirmatio creationis, & priuilegiorum Societatis Crucesignatorum.

Pius Papa Quartus, ad perpetuam rei memoriam.

D Acrosanctæ Romanæ, & vniuersali Ecclesie diuina disponente clementia, meritis licet insufficientibus præsidentes, omnem pastoralis nostri officij curam, atque vigilantiam in id potissimum adhibere debemus, vt fides catholica vbique terrarum, quantum in nobis est integra, inuiolataque conseruetur, & impij, ac detestandi hæreticorum conatus ipsam vnã fidem violare satagentium omnibus rationibus comprimentur. Vnde si que ad iuuandum huiusmodi nostrum propositum, ac debitum, aliàs pie instituta, ac concessa fuisse a prædecessoribus nostris comperimus, libenter approbamus, & aliàs desuper disponimus, prout in Domino conspicimus salubriter expedire. Cum itaque inter ceteras, que in Ecclesia Dei hæcenus institutæ sunt Christi fidelium Societates, illa satis vberes Christianæ religionis fructus afferre videatur, que sub Crucesignatorum vocabulo ad assistendum hereticæ prauitatis Inquisitionibus, auxiliumque, quando, & quoties opus sit, in catholice fidei negotijs aduersus hæreticos, etiam vita ipsa præstandum, instituta existit, vt non immerito à diuersis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris specialibus gratijs, & priuilegijs fuerit decorata. Nos attendentes, quod ea maiorem obtinent roboris firmitatem, quæ pluries Apostolicæ confirmationis præsidio sint communita, vtque paternum nostrum erga ipsam Societatem charitatis affectum ostendamus. eiusdem Societatis Crucesignatorum creationem, & institutionem, ac priuilegia, quæ sunt in vsu, necnon indulgentias, prærogatiuas, facultates, gratias, & indulta quæcunque: eidem Societati, & illius vtriusque sexus confratribus Crucesignatis pro tempore existentes, tam per Innocentium iiii. Innocentium viii. Iulium ii. Leonem x. Clementem vii. quam quoscunque alios Romanos Pontifices prædecessores nostros sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis hæcenus quomodolibet concessa, & confirmata, decretis tamen Concilii Tridentini non repugnantia, necnon literas desuper emanatas, illorum omnium, & singulorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes, auctoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, approbamus, & innouamus, illisque perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur adiciamus, omnesque

Edita anno Domini 1570.

Ex bullario Pij V. Romæ impresso.

los iij.

los iuris, & facti defectus, si qui forsitan interuenierint in eisdem, tuppemus. Non obstantibus consti-
tutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem quod praesentium transumptis, et impressis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constituta munitis, eadem ubique fides adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae uel ostensae. Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die tertio decimo Octobris Milleesimo quingentesimo septuagesimo. Pontificatus nostri anno quinto.
Cesl. Glorierius.

GREGORIVS PAPA XIII.

Decretum S. D. N. D. Gregorij Papae xiiij. De nullitate omnium dispositionum beneficalium, quae sunt personis prohibitis, propter genus, seu haeresim, aut a fide apostasiam, contra sanctiones, statuta, vel priuilegia.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Edita anno Domini 1580.

Fuit publicati & impressum Romae an. 1580 Eymericus in Directorio Inquisit. par. 3. q. 213. & seq.

IN ecclesijs, praesertim insignibus, hoc magnopere curandum est, ut Sacerdotes, & personae salubribus earum institutis conuenientes ordinentur, quod quantum in nobis est, enititur, atque eos ab illis repellendos in primis contendimus, qui propter genus, aut haeresim, & a fide apostasiam, sine proprio, siue stirpis, siue cognatorum vitio contaminati, per canonicas sanctiones, aut statuta ab hac sede firmata, aut Apostolica priuilegia praedictis ecclesijs prohibentur. Sed nobis negociorum magnitudine distentis, huius generis nonnulli ad illarum sacerdotia frequenter obrepunt, inter quos quidam existimationis suae prodigi, etsi se ab illis expulsam iri sciant, spe tamen inconcessa praesument, se inde vel permutatione, vel quoquo pacto beneficium, pensionem, aut quid aliud exacturos. Nos malum hoc, quo dictae ecclesiae saepius dinexantur, penitus euellere uolentes, praesentium auctoritate decernimus, omnes, & quascumque Apostolicas, necnon legatorum dictae sedis, & aliorum omnium ab ea facultatem desponendi habentium, ac etiam ordinarias dispositiones dignitatum, praebendarum, beneficiorum, & officiorum eiusmodi ecclesiarum in quascumque personas sic infectas, & per huiusmodi sanctiones, seu statuta, vel priuilegia, ut praesertur, inhabiles, vires & effectum non habere, personaeque huiusmodi illarum prorsus usu & commodo carere. beneficiaque ipsa ut prius vacare, & quae ex illis tempore dispositionis Apostolicae praedictis personis, illi reseruata fuerint vel affecta, sub eadem reseruacione vel affectatione manere, & tam illa quam etiam omnia alia non reseruata neque affecta, de quibus ab ipsa sede, ac legatis & alijs facultatem habentibus praedictis in huiusmodi personas quomodocumque dispositum fuerit, ad nouam Romani Pontificis dispositionem duntaxat pertinere, eaque ab alijs idoneis ab ipsa sede duntaxat, liberè impetrari posse, impetrationes tamen, ac etiam motu proprio concessiones, nisi modus vacationis, necnon casus, ac decretum huiusmodi, non conditionaliter, aut per aequipollens, sed definite, nominatum, ac dispositiue, in illis exprimantur, omnino non valere. Ab ordinarijs vero, (cessantibus reseruacionibus vel affectationibus Apostolicis) pro tempore collata, deuolutioni, iuxta Lateranensis statuta concilij subiacere, necnon irritum & inane quicquid secus per quoscumque scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Reseruacionibus Apostolicis fructuum, pensionum, & aliarum rerum huiusmodi beneficiorum, in personas idoneas etiam de huiusmodi contaminatorum consensu factis, eisdemque ab illis interim praestitis, vel solutis nihilominus ualituris. Nemo autem ignoracionem praetextens valeat excusari, cum praedictae prohibitiones satis manifestae sint, & quilibet ante petitionem, vel acceptationem beneficiorum huiusmodi num illorum capax sit debeat se probare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri decreti infringere, vel ei casu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Dat. Romae apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicae Milleesimo quingentesimo octuagesimo, Idibus Nouembrijs, Pontificatus nostri anno nono.

M. Datarius.

Cesl. Glorierius.

A. de Alexijs.

Anno a Natiuitate Domini M.D.LXXX. Indiellone octaua, die decimo octaua mensis Nouembrijs, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & D.N.D. Gregorij diuina prouidentia Papae xiiij. Anno nono, Retroscriptae litterae Apostolicae, affixae & publicatae fuerunt in Valuis Ecclesiae S. Iohannis Lateranensis, Basilicae principis Apostolorum de Vrbe, Cancellariae Apost. & in Acie Campi Florae, per nos Petrum Aloysium Gaytam, & Nicolaum Taglietum, Apostolicos Cursores.

Alexander Parabiacus Magister Cursorum.

GRE.

A GREGORIVS PAPA XIII.

Statutum S. D. N. D. Gregorij Papæ xiiij. De Blasphemijs, & flagitijs Iudeorum, in quæ hæreticæ prauitatis Inquisitores animaduertunt.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Editum Romæ anno 1581.

Fuit publicati & impressum Romæ an. 1581. De materia huius statuti Eminentissimi Directoris titio p. 2 q. 45.

A NTIQUA Iudeorum improbitas, qua diuinæ bonitati semper restiterunt, tanto execrator consistit in filijs, quanto ipsi ad cumulandam patrum suorum mensuram in Dei filio reputando, eiusque in mortem nefarie conspirando grauius deliquerunt; qui propterea suis eff. et maioribus nequiores, proprijs sedibus expulsi, atque in omnes dispecti orbis terrarum regiones, seruitutique perpetuæ mancipati, non maiorem in cuiusquam ditione clementiam, quam in Christianorum Prouincijs, maxime uero in Apostolicæ pietatis gremio inuenerunt; quæ pro eorum conuersione laborans, eos misericorditer excepit, atque in cohabitacione vna cum filijs suis sustinuit; ad veritatisque lumen allucere pio semper studio conata est, rebusque ad vitæ necessarios inuit, ab iniurijs, & contumelijs prohibuit, multis denique beneficentiæ suæ priuilegijs circummuniuit: illi vero nullis beneficijs mansuefacti, nihilque de suo pristino scelere remittentes. Dominum nostrum Iesum Christum in caelo triumphantem adhuc in synagogis suis, & ubique persequuntur: Christi quoque membris insensissimi non desinunt in religionem Christianam horrenda facinora quorundem magis audere; quibus nos, ne pietatis nostræ puritas polluat, aut a fœdis mancipijs Christo, Christianorum ve nomini impune illudatur, obuiare uolentes, Statuimus ac etiam declaramus, Inquisitores hæreticæ prauitatis libere procedere posse in omnibus causis, & casibus, qui sequuntur. Si quis Iudæus, aut infidelis in ijs, quæ circa fidem cum illis nobis sunt communia, ueluti Deum unum, æternum, omnipotentem, creatorem omnium visibilium, & inuisibilium, & similia non esse asseruerit, prædicauerit, vel priuatim alicui in sinuauerit. Si demones inuocauerit, consulerit, aut eorum responsa acceperit, ad illosue sacrificia, aut preces ob diuinationem, aliamque causam direxerit, aut quid eis immolauerit, uel thuris alteriusue rei fumigationes obtulerit, aut alia quæuis impietatis obsequia præstiterit. Si Christianos verbo, factis, vel exemplo, aut alio quouis modo nefaria huiusmodi docuerit, vel ad ea perpetranda perduxerit, aut perducere attentauerit. Si Saluatorem, & Dominum nostrum Iesum Christum purum hominem, vel etiam peccatorem fuisse, Matremve Dei non esse virginem, & alias huiusmodi blasphemias, quæ per se hæreticæ dici solent in Christianæ fidei ignominiam, contemptum, aut corruptionem impie protulerit. Si cuiusuis eorum opera, auxilio, consilio, uel fauore aliquis Christianus a fide desierit, quamque semel susceperat, abnegauerit, vel ad Iudeorum, seu aliorum infidelium ritus, ceremonias, superstitiones, uel impias sectas transierit, vel redierit, seu in hæresim aliquam incidit: aut qui, ut Christi fidem abneget, seu in hæresim incidat, opem, consilium, auxilium, uel fauorem quomodocunque præstiterit. Si quis Cathecumenum, vel quemcunque ex Iudæis, aut infidelibus Deo inspirante ad fidem Christianam uenire uolentem, post declaratam nūtu, verbo, factis, aut quocunque alio modo eius uoluntatem a fide, uel fidei instructione, aut a sacri baptismi suscepcionem, retrahere, auertere, uel dehortari, aut ne ad fidem ueniat, neue regenerationis lauacro abluatur, quouis modo impediuerit. Si quis Apostatas, hæreticos scienter domi sui acceptauerit, aluerit, commeatu inuenerit, seu quouis modo eis cibaria ubicunque præbuerit, aut dona, uel munera dederit, uel miserit, aut de loco ad locum deduxerit, seu associauerit, vel deducendos, seu associandos curauerit, aut sumptus ministrauerit, duces comitesue illis adiunxerit, uel ne ab eis perpetrata deprehendi, aut inuestigari queant fecerit. Quinque dictos apostatas aut hæreticos scienter aliquo modo receptauerit, occultauerit, defenderit, aut eis opem, consilium, auxilium, uel fauorem quomodolibet præstiterit. Si libros hæreticos, uel Talmudicos, aut alios Iudaicos quomodolibet damnatos, aut alias prohibitos tenuerit, custodierit, uel diuulgauerit, uel in quæcunque loca detulerit, aut ad eam rem operam suam accommodauerit. Si Christianos deriserit, redemptionisque nostræ hostiam salutarem in ara Crucis immolatam, Christum Dominum ludibrio, & despectui habens, quodcunque; maxime uero in sacro Parasceues die agnum, siue ouem, aut quid aliud Cruci affixerit, aut appenderit, in eamue conspuerit, seu quodcunque contra ipsam fecerit. Si nutrices Christianas contra sacrorum Canonum statuta, diuersorumque Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum sanctiones adhuc retinuerit, aut eas retinens die, qua sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sumperint, lacuno, uel pluribus diebus in latrinas, cloacas, uel alia loca effundere coegerit. In quibus casibus uniuersis, & singulis omnes prædictæ prauitatis Inquisitores omnium Regnorum, Prouinciarum, Comitatum, Dominiorum, & locorum uniuersi orbis Christiani Iudices in suis quemque locis perpetuo delegamus, ut super his contra Iudæos, atque infideles quoscunque simul, uel separatim, prout in causis fidei iuxta sacrorum Canonum formam, necnon officij Inquisitionis huiusmodi constitutiones, diligenter inquireant, & procedant, & quos in aliquo uel aliquibus horum flagitiorum e excessibus culpabiles repererint, in eos pro culpæ modo, ac etiam pro criminum numero, uel multiplicatione, aut consuetudine declin-

delinquendi, flagra, remigia, etiam perpetua, rerum quoque publicationes, exilia, aliaque atrociora de cernant, & aliis de eis exempla edant, quæ sceleratos illos deterreat ab huiusmodi flagitijs in posterum admittendis. Nos enim venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus Inquisitoribus generalibus, necnon Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorum Prælati, ac etiam alijs prædictis Inquisitoribus in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipimus, & mandamus, ut præsentibus nostras litteras in Ciuitatibus, & locis cuique subiectis publicare, & iuxta illarum tenorem procedere, ipsasque debitæ executioni mandate procurent. Decernentes irritum, & inane quicquid secus per quoscunque scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon exemptionibus, priuilegijs, immunitatibus, com meatibus, in fidem publicam receptionibus, & tolerantijs prædictis, Iudejs, & alijs infidelibus Maranis, & Apostatis, tam in Dominijs, Terris, & locis nostris, & sedi Apostolicæ mediate, vel immediate subiectis, quàm alibi vbiunque Regnorum, Prouinciarum, & Dominiorum, gentium, & locorum commorantibus, vel in ea ex quibusuis Regnis, & partibus tam fidelium, quàm infidelium confluentibus, eorumque Iudicijs, aduocatis, & defensoribus quacunque auctoritate, potestate, & dignitate fungantur, etiam ad instantiam Imperatoris, Regum, Ducum, & quorumuis aliorum Principum tam per fel. rec. Paulum III. Decimo Kal. Martij, & Iulium etiam III. Non. Decembris, Tertio anno sui cuiusque Pontificatus, quàm etiam quoscunque alios antea, & posteriores Romanos Pontifices, ac nos, & sedem Apostolicam, eiusque legatos, ac etiam Cameram Apostolicam sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis, etiam Motu proprio, & alijs quomodocunque hæcenus concessis, confirmatis, & innouatis, atque in posterum concedendis, confirmandis, & innouandis; quæ omnia etiam si de illis, illorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua mentio, aut aliqua alia forma ad hoc seruanda foret, tenores huiusmodi, ac si ad verbum infererentur præsentibus pro plene expressis habentes harum serie specialiter, & expresse reuocamus, abrogamus, & omnino abolemus, ceterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem præsentibus in locis vbi conferretis de more publicari, & earum exemplis etiam impressis manu Notarij publici, & sigillo Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis, vel personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eandem prorsus fidem ubique tam in iudicio, quàm extra illud adhiberi, quæ adhibetur eidem præsentibus si esse exhibita uel ostensa. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, declarationis, delegationis, præcepti, mandati, decreti, reuocationis, abrogationis, abolitionis, & voluntatis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentate præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Dar. Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo octuagesimo primo, Kal. Iunij, Pontificatus nostri anno decimo.

M. Datarius.

Cæs. Glorietius.

A. de Alexijs.

Anno a Natiuitate Domini M. D. LXXXI. Indictione nona, die vero decima mensis Iunij, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & D. N. D. Gregorij diuina providentia Papæ xij. An. decimo, Retroscriptæ litteræ Apostolicæ, affixæ & publicatæ fuerunt ad Valuas Ecclesiæ S. Ioan. Latheranensis, Basilicæ principis Apostolorum de Vrbe Cancellariæ Apost. et in Acie Campi Floræ, ac etiam ad Valuas septi Hebraorum, per nos Petrum Aloysium Gayam, et Nicolaum Taglietum, Apostolicos Cursores.

Antonius Ludouicus Magister Curs.

S. D. N. D. Gregorij Papæ XIII. Constitutio de prædicatione faciendâ
Judeis semel in Hebdomada.

Edita Romæ
anno 1584.Fuit publicata
& impressa Ro
mæ anno 1584.

REGORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriâ. Sancta Mater Ecclesia, cuius Christus caput est, ingenitam suam charitatem ad omnes late diffundens, antiquæ Israeliticæ gentis, populique Dei peculiare reliquias nunquam desinit affectu miserari; grauiterg; contristatur Iudæorum quondam nationem præcipuis auctam muneribus, & gratijs (cuius erat adoptio filiorum, gloria, testamentum, legislatio, obsequium & promissa, unde etiam Christus Saluator noster secundum carnem nasci dignatus est) per diuersas orbis partes tot iam sæcula dispersam; ac contagiosi gregis more per inuia, & inaquosa misere uagantem, uerbi Dei fame, & aquæ refectionis siti perire, longeque non a terrena tantum, super quam Dominus fleuit, sed quod grauius est, a cælesti quoque Hierusalem, nisi Christum, quem negauit confiteatur, exturbari: Quam miseratione; & mærore nos quoque non leuiter commoti, in dies semper aliquid excogitamus, unde eorum conuersioni & saluti opportunus prouideatur, ipsisque ad intelligentiâ uiam, quam sibi præcluserunt, ualeant

A valeant Deo proprio peruenire. Quare sollicito hæc animo meditantur, ac felicitis recordationis Nicolai Pape V. nonnullorumque Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum vestigijs in hærentes, præfenti constitutione generali, Præcipimus omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs ecclesiarum Prælatibus, etiam Cardinalatus honore præditis, ut in suis quisque ciuitatibus, terris, & locis, in quibus competens aliquis numerus Iudæorum, qui synagogam constituat, commorantur, curent Sabbati, vel alio cuiuscunq; hebdomadis statuto die, ad Iudæos ipsos in locum præstitutum, non tamen sacrum, nec ubi sacra confici solent, conuocatos, per aliquem Magistrum in Theologia, aliumve idoneum uirum ab eis eligendum, cum mercede congrua illi ex ipsorum Hebræorum collatione, aut alijs prout commodius eis videbitur. Hebraicę, si fieri poterit, linguę peritum, sermones, uel lectiones haberi, in quibus illis exponantur scripturę veteris Testamēti, Moyses scilicet, & Prophetarum, præsertim uero quę eo sabbato leguntur, seu lectę in eorum sint synagogis, iuxta sanctorum tamen Patrum interpretationes, & uerum catholicę Ecclesię sensum: ac in eis disseratur de ueritate Christianę fidei: de certo aduentu, & Incarnatione Filii Dei; illiusque Natiuitate, uita, miraculis, passionē, morte, sepultura, descēsu ad inferiores, resurrectione, in cælum ascensione, de eius Euangelio in toto terrarum orbe per Apostolos eius, & alios Sanctos prædicato, innumeris atque clarissimis uirtutibus, & illustrium miraculorum gloria confirmato: ac de eius spiritali & uero regno, & de impio idolorum cultu sublato, & gentium uocatione, de perpetua tum Hierusalem, & terrę eorundem Iudęorum desolatione, tum ipsorum ubique terrarum dispersione, captiuitate, & de alijs similis argumenti dogmatibus, & articulis ex lege, & Prophetis: de diutina præterea, & irrita Iudęorum aduentus Messię, & carnalis illius Regni expectatione, de uana eorum, quę sæpe, quinimo quotidie eos frustrata est, spe reditus in terram promissionis, & restorationis tertii templi; & demum de multiplicibus, & varijs erroribus, & hæresibus eorum, in quas miserime se demerserunt, postquam Christum Dominum in carne uenientem, agnoscere noluerunt: & de falsa per eorum Rabbinos tradita sacrarum Scripturarum interpretatione; quantum litterarum, & sensum, fabulis mendacijs, & uarijs doli & modis detorquentes corruerunt, & deprauarunt; & hæcenus corrumpere, & deprauare non desinunt: deque omnibus alijs, quæ eos possint ad agnitionem fidei, ad errorum suorum correctionem, ad orthodoxamq; fidem conuertere, pro loci, temporis, sumptiq; argumenti ratione prudenter agāt, ueris, & ex sacra Scriptura depromptis demonstrationibus, nulla cum obreclatione, aut itacundia, sed magna cum charitate, & modestia, ueritatis lumen illis aperire conentur. Ad quos sermones, & lectiones uolumus uniuersos, & singulos utriusque sexus Iudæos a duodecim annis supra, infirmitate, aut alia legitima causa, de qua ordinarios docere debeant, non impeditos, in Ciuitate & locis, ut præfertur: habitantes, uel aliunde aduenientes, etiam si inibi domicilium non habeant, ita per circuitum conuenire, ut tertia saltem eorum pars, nec unquam minor semper adsit. Quod si facere neglexerint, interdicti cum fidelibus commercii, & alijs pœnis arbitrio ordinarii pro contumacię modo, imponendis, donec satisfecerint competenter, ad ipsos sermones audiendos compellantur. Si quis uero de numero fidelium ita fuerit salutis aut sui, aut proximi sui, de quo unicuique mandatum est, immemor, qui eos a salutaribus huiusmodi sermonibus, seu lectionibus directę, uel indirectę abduxerit, aut impediuerit, seu contenderit quoquomodo, excommunicationis sententia sit eo ipso ligatus, & contra eum ad alias pœnas ordinarii arbitrio omnino procedatur. Ceterum Imperatorem, Regesque, & Principes omnes, necnon Respublicas, Magistratus, & dominos temporales sæculares rogamus, & obtestamur in Domino, ut Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs ordinarijs prædictis eorumque vicarijs, & ministris suum in præmissis auxilium præstent, amplissimum ab omnipotenti Deo præmium in supremis glorię æternę tabernaculis habituri. Et quoniam difficile nimis esset presentes ad omnia loca, quibus illis opus erit, perferri: Volumus, ut earum exemplis etiam impressis, manu publici Notarii subscriptis, & sigillo Prælati, aut per longę in dignitate Ecclesiastica constituta munitis, eadem omnino fides ubique adhibeatur, quę adhiberetur eisdem presentibus, si essent exhibitę uel ostense.

De eadem materia extat simili Nicolai Pape constitutio incip. Vineam Soreth impressa sup. pag. 57.

Datum Romę apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis Dominicę, Millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, Kal. Septembris, Pontificatus nostri anno tertio decimo.

Cęl. Glorietius.

E M. Card. S. Stephani.

A. de Alexijs.

Anno a Natiuitate Domini Millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, Indictione duodecima, die uero decima quarta mensis Septembris, Pontificatus Sanctiss. in Christo patris et D. N. D. Gregorij, diuina providentia Pape XIII. Anno decimo tertio, retroscriptę litterę Apostolicę, affixę, & publicatę fuerunt in Valuis Ecclesiarum S. Ioannis Lateranensis, & Principis Apostolorum de Vrbe, necnon Cancellarię Apostolicę, & Acie Campi Florę, & ibi per aliquod spatium temporis dimissę per nos Caesarem Brunetum, & Nicolaum Tagliettum, eiusdem S. D. N. Pape Cursores.

Io. Frelle Mag. Cur.

Registrata apud Casarem Secretarium.

SIXTVS

S. D. N. Sixti Papæ V. Constitutio contra exercentes Astrologia Iudiciaria artem,
 & alia quæcunque diuinationum genera, librosque de eis legentes, ac tenentes.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

CŒLI & Terræ Creator Deus quem vnum Omnipotentem corde credimus ad iustitiam, & ore confitemur ad salutem, etsi homini, quem ad imaginem & similitudinem suam creauit, mentem dederit quæ nõ solum diuino fidei lumine illustrata, mysteria illa cognosceret, quæ humanam intelligentiam superant, sed etiam naturæ suæ vi, magno licet cum labore præclara multa inuestigaret, atque intelleret; Tamen, vt superbum animal homo non altum saperet, sed timeret, & immensam conditoris sui maiestatem, humili stratus veneraretur, sibi soli eorum, quæ euentura sunt, scientiam, & futuram rerum cognitionem reseruauit. Solus enim ipse, cuius oculis omnia nuda, & aperta sunt, & ad intimas hominum cogitationes penetrat, & consequentes eorum actiones intuetur, solus ipse, qui vocat ea quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt, omnia præsentia, & ante oculos posita habet, solus denique omnia & singula quæcunque totius temporis decursu, & sæculorum ætatibus futura sunt, ab omni æternitate nouit, & admirabili prouidentia disposuit, quæ non modo humanæ mentis imbecillitas ignorat, sed nec demones ipsi præsentire possunt. Quare Idolorum in futuris annuntiandis falsitatem, & imbecillitatem, & eorum qui eis cultum adhibebant, vanitatem irridet Spiritus sanctus apud Isaiam illis verbis. Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dij estis vos: & in nouo testamento Christus dominus discipulorum suorum de futuris euentus paulo cupidius inquirētium, interrogatio nem graui illa responsione retudit, quæ etiam omnium fidelium suorum curiositatem coercuit. Non est vestrum scire tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Nec vero ad futuros euentus, & fortuitos casus prænoscentes (futuris euentibus ex naturalibus causis necessario, vel frequenter prouenientibus: quæ ad diuinationem non pertinent, dumtaxat exceptis) vlla sunt veræ artes, aut disciplinæ, sed fallaces & vanæ improborum hominum astucia, & demonum fraudibus introductæ, ex quorum operatione, consilio, vel auxilio, omnis diuinitio dimanat, siue quod expresse ad futura manifestanda inuocentur, siue quod ipsi prauitate sua, & odio in genus humanum, occulte, etiam præter hominis intentionem se ingerant, & intendant vanis inquisitionibus futurorum, vt mentes hominum perniciosè vanitatibus, & fallaci contingentium præuincione implicentur, & omni impietatis genere deprauentur. Quæ quidem ipsi cognita sunt, non diuinitate aliqua, nec vera futurorum rerum scientia, sed naturæ subtilioris acumine, & alijs quibusdam modis, quos hominum obusor intelligentia ignorat. Quamobrem dubitandum non est, in huiusmodi futurorum contingentium, & fortuitorum euentuum inquisitione, & præcognitione, Diaboli operationem se fallaciter immiscere, vt sua fraude ac dolis, miseros homines à via salutis auerrat, & laqueo damnationis inuoluat. Quæ cum ita sint, nonnulli hæc fideliter & religiose, vt debent, non attendentes, sed curiosa sectantes, grauitè Deum effendunt, errantes ipsi, & alios in errorem mittentes; tales in primis sunt Astrologi olim Mathematici, Genethliaci, & Planetarij vocati, qui vanam falsamque siderum & astrorum scientiam profitentes, diuinæque dispositionis ordinationem suo tempore reuelandam præuenire audacissime satagentes, hominum natiuitates, seu genituras, ex motu siderum & astrorum cursu metuntur, ac iudicant futura, siue etiam præsentia, & præterita occulta, atque ex puerorum ortu & natali die, siue quauis alia temporū, & momentorum vanissima obseruatione & notatione, de vniuscuiusque hominis statu conditione, vitæ cursu, honoribus, diuitijs, libere, salute, morte, itineribus, certaminibus, inimicitijs, carceribus, cædibus, varijs discriminibus, alijsque prosperis, & aduersis casibus & euentibus præcognoscere, iudicare & affirmare temere præsumunt, non sine magno periculo erroris & infidelitatis; cum S. Augustinus præcipuum Ecclesiæ lumen, eum, qui hæc obseruat, qui attendit, qui credit, qui in domū recipit, qui interrogat, Christianam fidem, & baptismum præuaticasse affirmet, vt illos merito Apostolus arguat, atque increpet illis verbis: Dies obseruatis, & menses, & tempora, & annos; timeo vos, ne forte sine causa laborauerim in vobis: Hi igitur leuissimi, & temerarij homines in miserandam animarum suarū ruinam, graue fidelium scandalum, & Christianæ fidei detrimentū, futurorum rerum euentus, & quæcunque prospere, vel aduersè obuentura sunt, ac ætus humanæ: ea denique quæ ex libera hominum voluntate proficiunt, astris sideribusque ascribunt, eisque eam facultatem, vim, seu virtutē & efficaciam tribuunt significandi futura: & ad præcognita ita inclinandi, vt sic omnino nec aliter euentura sint, atque ob eam causam de ijs rebus omnibus iudicia facere, prognostica, prædictiones, & præcognitiones sibi assumere, & palam venditare non dubitant; quibus non pauci iudes, & imperiti, alijque nimis creduli & imprudentes tantam fidem præstant, vt ex huiusmodi iudiciorū, & prædictionum præscripto, aliquid certo esse credant, aut sperent: quorum sane & mædaciū magistrorum temeritas, & infeliciū discipulorū credulitas, magnopere deploranda est, qui vel diuinis litteris admoniti nõ intelligunt, hominis præstantiam, cui Cæli, & Stellæ, & clarissima Cæli sidera Sol, & Luna, Deo ita disponente, non imperant, sed inserviunt: sic

Ascende enim Moyses populum Dei, ut hunc errorem caueret, præmonebat: Ne forte eleuatis oculis ad Cælum, videas Solem, & Lunam, & omnia astra Cæli, & errore deceptus adores ea, & colas, quæ creauit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub Cælo sunt. Sed quid sidera miranda est homini seruire? nonne nobilissima intelligentiæ Angeli ipsi, omnes sunt administratores spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis: nam rationales omnes iradiligit Deus, ut non solum Episcopos, quemadmodum à S. Ambrosio scriptum est, ad tuendum gregem ordinauerit, sed etiam Angelos destinauerit. Præclare etiam S. Hieronymus: magna dignitas animarum, ut vnaquæque habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui Angelum delegatum. Quod si Angeli homines custodiunt, quid aduersus Angelorum custodiam, & tutelam astra moliri, aut efficere poterunt, quæ cum ipsis Angelis nullo modo sunt comparanda? Nec sanè hoc loco prætereunda est extimii Ecclesiæ Doctoris, & Beatissimi Pontificis Magni Gregorii sententia, qui Priscillianistas hæreticos vnumquemque hominem sub constitutionibus stellarum nasci putantes, magno rerum & verborum pondere confutat. Absit (inquit) à fidelium cordibus, ut aliquid esse Fatum dicant, vitam quippe hominum solus hanc conditor, qui creauit administrat; neque enim propter stellas homo, sed stella propter homines facta sunt, ut si stella fatum hominis esse dicitur, ipsis suis ministerijs subesse homo prohibetur. Vtinam insani homines hæc separent, & intelligerent, ac Dei monitis obtemperarent in Leuitico dicentis: Non declinetis ad Magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos. Neque enim quæ Christiana, & vera pietas repellit, ac damnat, tanto studio investigarent, ipsidemque misere se decipi, atque irretiri paterentur. Sunt etiam inanes quidam homines, & cutiosi, vel impij, & irreligiosi, qui futurarum, & occultarum aliarum rerum noticiam a deo anxie habere student, ut ob eadem prænoscentia, & inuestiganda in diuinæ legis offensionem multipliciter incurrant. Alij enim Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, alijsque sortilegijs, & superstitionibus, non sine Dæmonum saltem occulta societate, aut tacita pactione, operam dare, seu illis, ac sortibus illicitis taxillorum, granorum triticeorum, vel fabarum iactu uti non verentur. Alij vero aliquas pristina, & antiquata, ad per Crucis victoriâ prostrata Idolatriæ reliquias renitentes, quibusdam augurijs, auspicijs, similibusne signis, & vanis observationibus ad futurorum diuinationem intendunt. Abijtem sunt, qui cum Moite fœdus incedunt, & pactum faciunt cum Inferno, qui similiter ad occultorum diuinationem ad inueniendos thesauros, vel ad alia facinora perpetranda, etiam expressa cum Diabolo pactione facta, in manifestam suorum perniciem animarum, nefarias magicæ artis incantationes, instrumenta, & veneficia adhibent circulos, & diabolicos characteres describunt, Dæmones inuocant, aut conuocant, ab eis responsa petunt, aut accipiunt, eis preces, & thuris, aut aliarum rerum suffimenta, seu fumigationes, aliaue sacrificia offeruntur, candelas accendunt, aut rebus sacris, vel Sacramentalibus sacrilege abutuntur, ad orationis, genuflexionis, aut quæuis alia impietatis obsequia præstant cultum venerationemque tribuunt, aut annulum, vel speculum, aut paruas phylas sibi fabricant, aut fabricari curant, ad Dæmones in eis aliquid, seu includendos, ut putant, ad responsa ab ipsis inde petenda, aut habenda. Alij præterea etiam in corporibus obfessis, vel lymphaticis, & phanaticis mulieribus Dæmones de futuris, vel occultis rebus, aut factis exquirunt, ut merito ab eis, quos Dominus in Euangelio tacere imperauit, vanas mendacesque referant responsiones. Alij quoque præstigatorum, frequentius vero mulierculæ quædam superstitionibus deditæ in phyalis, seu vasculis vitreis aqua plenis, vel in speculo accensis candelis, etiam benedictis sub nomine Angeli Sancti & albi, Diabolum omnium malorum fatorem supplices adorantes, vel in vnguibus, aut palma manus, quandoque etiam oleo perunctis eundem omnium fallaciarum architectum orant, ut similiter futura, vel occulta quæuis per spectra, & apparentes imagines, seu phantasticas visiones sibi ostendat, aut ab eodem patre mendacii Diabolo alijs incantationibus, aut varijs superstitionis observationibus, futurorum, & occultorum huiusmodi veritatem quærunt, & hominibus prædicere contendunt. Quorum omnium, quos supra enūmerauimus consimilis impietas parem exitum habet, nimirum, quod Dæmonijs præstigijs, ac dolis, tum qui diuinant, tum qui diuinationem expetunt illusi, ac delusi miserime reperiuntur. Itaque cum futuros euentus in seipsis considerare, antequam fiant, sit Dei proprium, illud necessario consequitur, ut Astrologi, & alij predicti, qui huiusmodi futura prænunciare, aut prænoscere quocumque modo, nisi Deo reuelante audent, iniuste atque impudenter, quod Dei est, sibi assumant, & usurpent. Sic fit, vedum ab eis, quod solius est Creatoris perperam creaturis tribuitur, diuina Maiestas grauiter lædatur, fidei integritas violetur, & animabus pretioso Christi sanguine redemptis, pestis, atque exitium importetur. Et licet tampridem regulis Indicis librorum prohibitorum ex decreto sacri generalis Trid. Conc. confecti, illud inter cetera constitutum fuerit, ut Episcopi diligenter prouiderent, ne huiusmodi Astrologiæ iudiciariæ libri, tractatus & indices legerentur, vel haberentur, quæ de futuris contingentijs, successibus, fortunis, & casibus, aut alijs actionibus, quæ ad humana voluntate pendunt, certo aliquid euenturum affirmare audent permissis, tamen iudicijs, & naturalibus observationibus, quæ navigationis, agriculturæ, siue medicæ artis iuuanda gratia conscripta fuissent. Libros vero omnes, & scripta Geomantiæ, Hydromantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, siue in quibus continentur sortilegia, veneficia, auguria, auspicia, incantationes artis magicæ, profus reijci, & aboleri curarent. Non tamen errorum corruptelarum, delictorum, & abusu suum predictorum extirpationi vsque adeo prouisum est, quin etiam adhuc in nonnullis locis, &

apud plurimos curiosius vigeant, cum valde frequenter, detectis. Diaboli insidijs, divinationum sortile-
 giorum, & variarum superstitiosum omnia plena esse in dies detegantur. Nos igitur, qui pro nostro
 pastoralis officij munere fidei integritatem inviolatam conservare debemus, & animatum salutis pro-
 spicere, quorum divina gratia ad utrumque possumus, ex paternae charitatis visceribus optamus, dam-
 nantes, & reprobantes omne genus divinationum, quae Diabolo auctore ad fidelium deceptionem à
 praedictis obtriosis, vel perditis hominibus fieri solent. Cupientes praeter ea Sanctam illam Christianae
 Religionis simplicitatem, praesertim ubi agitur de summa Creatoris Dei potestate, sapientia, & proui-
 dentia ab omni erroris laebe integram, atque incorruptam, ut par est, retineri: Volentes quoque praedi-
 ctam fallacem credulitatem, ac huiusmodi illicitarum divinationum, & superstitionum, detestabili studio,
 & execrandis flagitijs, atque impuritatibus occurrere, ut de Christiano populo merito dici possit, quod
 de antiquo Dei populo scriptum est: Non est augurium in Jacob, neque divinatio in Israel: Hac per-
 petuo valitura constitutione, Apostolica auctoritate statuimus, & mandamus, ut tam contra Astrolo-
 gos, Mathematicos, & alios quoscumque dictae iudicariae Astrologiae, praeterquam circa agricul-
 turam, navigationem, & rem medicam in posterum exercentes, aut faciètes iudicia, & natiuitates ho-
 minum, quibus de futuris contingentijs, successibus, fortuitisq; casibus, aut actionibus, & humana
 voluntate pendentibus, aliquid eventuum affirmare audent, etiam si id se non certo affirmare asse-
 rant, aut protestentur, quam contra alios vitiosq; sexus, qui supradictas dānatas, vanas, fallaces, & per-
 niciosas divinationes, suae scientias exercent, profitentur, & docent, aut discunt, quibus huiusmodi
 illicitas divinationes, sortilegia, superstitiones, veneficia, incantationes, ac praemissa detestanda scela-
 ra & delicta, ut praefertur faciunt, aut in eis se quomodolibet intromittunt, cuiuscumq; dignitatis, gra-
 dus, & conditionis existant, tam Episcopi, & Praelati, Superiores, ac alij ordinarij locorum, quam In-
 quiritores haeretice pravitatis, ubiq; gentium deputati, cuiuslibet in plebs ex his casibus antea non pro-
 cedebant, aut procedere non valebant diligentius inquirent, & procedant, atque in eos seuerius Cano-
 nicis penis, & alijs eorum arbitrio animadvertant. Prohibentes omnes, & singulos libros, opera, &
 tractatus huiusmodi iudicariae Astrologiae, Geomantiae, Hydromantiae, Aeromantiae, Pyromantiae,
 Onomantiae, Chirophantiae, Necromantiae, artis Magicae, aut in quibus sortilegia, veneficia, auguria,
 auspicia, execrabiles incantationes, ac superstitiones continentur, ac ut supra in memorato indice in-
 terdictos sub censuris, & penis in eo contentis à quibuscumque Christi fidelibus, legi, aut quomodoli-
 bet retineri, sed illis Episcopis, & ordinarijs locorum, vel Inquisitoribus praedictis praesentari, & con-
 signari debere. Et nihilominus eadem auctoritate statuimus, & mandamus, ut contra scienter dege-
 res, aut retinentes libros, & scripta huiusmodi, seu in quibus talia continentur: similiter iidem Inqui-
 sitores libere, & licite procedant, ac praesertim de, & penis codignis punire, & coercere possint. Non ob-
 stantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrarijs quibuscumque. Ut autem
 praesentes nostrae litterae ad commoventia omnium notitiam facilius deducantur: iubemus illas in Va-
 luis Basilicarum Sancti Ioannis Lateranen, & Principis Apostolorum de Urbe, ac in Acie Campi Flo-
 ra affigi, seu appendi, bisque detectis ipsarum exempla, etiam impressa eidem in locis affixa relin-
 qui. Et in super universis, & singulis Venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archie-
 piscopis, Episcopis, locorum ordinarijs, & Praelatis, necnon Inquisitoribus haeretice pravitatis vbi-
 liber constitutis, per haec committimus, & in virtute sanctae obedientiae districte precipiendo mandamus,
 ut per se, vel alium, & alios eadem praesentes litteras, postquam eas receperint, seu earum notitiam
 habuerint, in suis, & singulis parochialibus Ecclesijs, dum in eis populi multitudo ad divina conven-
 rit, deinde vero semel in anno, & quoties eis expedire videbitur, vulgari sermone publicent, aut publi-
 cari faciant. Quia vero difficile foret praesentes litteras ad singula quaq; loca, in quibus de eis fides fa-
 cienda erit, deferri: Volumus ut earum transcriptis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis,
 ac parvo sigillo Sanctae Romanae, & universalis Inquisitionis, seu alicuius Praelati, vel Curiae Ecclesia-
 sticae munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra, ubiq; locorum adhibeatur, quae eisdem origina-
 libus litteris adhiberetur, si essent exhibita, vel ostensa. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc pa-
 ginam nostrorum statutorum, mandatorum, prohibitionis, iussionis, commissio-
 nis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem
 Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Dat. Ro-
 mae apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicae, Millesimo quingentesimo octuagesimo
 quinto, Nonis Ianuarij, Pontificatus nostri anno primo.

H. Prodat, Ioannes Baptista Canobius, A. de Alexys.
 Anno à Natiuitate Domini M. D. LXXXVI. Indictione decimaquarta, die vero nona mensis Ia-
 nuarij. Pontificatus S. D. N. D. Sixti, divina providentia Papa quinti, Anno primo. Retroscripta
 littere, Apostolica, affixa, lecta, & publicata fuerunt in Valuis, seu portis Sancti Ioannis Lateranen.
 & Sancti Petri Principis Apostolorum de Urbe, necnon Cancellaria Apostolica, & Acie Campi Flo-
 ra, & per aliquod temporis spatium dimissa per nos Io. Freile, & Nicolauum Taglietum S. D. N.
 Papae Cursores, Alex. Parabiacus Mag. Corforum.
 FRAN-

